120. Keskiviikkona 9 päivänä lokakuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 3688

Hallituksen esitys 148/1996 vp

2) Hallituksen esitys kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi 3778

Hallituksen esitys 149/1996 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1997, vuodelta 1997 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 29 §:n muuttamisesta ja 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 169/1996 vp

4) Hallituksen esitys vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi ..... „

Hallituksen esitys 170/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 8 ja 11 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ..... „

Hallituksen esitys 171/1996 vp

6) Hallituksen esitys laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta, kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta ja työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa 3778

Hallituksen esitys 172/1996 vp

7) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 173/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1997 perittävästä maksusta ..... „

Hallituksen esitys 174/1996 vp

9) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 175/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi sotilasvammalain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 176/1996 vp

11) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 177/1996 vp

12) Hallituksen esitys laeiksi työsuojeluhallinnosta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 3778

Hallituksen esitys 178/1996 vp

13) Hallituksen esitys laiksi työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys 179/1996 vp

14) Talousarvioaloitteet 1—441/1996 vp ..... „

1 Sulo Aittoniemi /kesk: Puoluetukeen ehdotetun määrärahan vähentämisestä

2 Sulo Aittoniemi /kesk: Kehitysyhteistyöhön ehdotetun määrärahan vähentämisestä

3 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta vihjepalkkioiden maksamiseksi rikostutkinnassa

4 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta poliisille rikoksen kautta saadun omaisuuden jäljittämisen tehostamiseen

5 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta poliisin tiedustelutoiminnassa käytettävien välineiden hankkimiseen

6 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten rikollisryhmien erityisseurantaan

7 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kahden helikopterin hankkimiseksi poliisin käyttöön

8 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta varusmiesten päivärahan korottamiseen

9 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta ns. harmaan talouden tutkinnan edistämiseen

10 Sulo Aittoniemi /kesk: Ahvenanmaan tasoitusmaksuun ehdotetun määrärahan vähentämisestä

11 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Laakavuoren ala-asteen kolmasluokkalaisten leirikouluhankkeeseen

12 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta ajo-opetuksen käynnistämiseen peruskoulussa ja lukiossa

13 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Maa- ja Kotitalousnaisten Keskus ry:n toiminnan tukemiseen

14 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tampereen Teatterin tukemiseen

15 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tampereen Työväen Teatterin tukemiseen

16 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta harrastajateattereille tarkoitettuun harkinnanvaraiseen tukeen

17 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Lenin-museon toiminnan tukemiseen Tampereella

18 Sulo Aittoniemi /kesk: Taiteen tukemiseen ehdotetun määrärahan vähentämisestä

19 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kaivuutöiden rahoittamiseksi Museoviraston rauhoittamilla maa-alueilla

20 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Haverin kultakaivoksen kunnostamiseksi kaivosmuseoksi Viljakkalassa

21 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Ivalon huuliharppufestivaalin tukemiseen

22 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Sata-Häme soi -musiikkijuhlien toiminnan tukemiseen Ikaalisissa

23 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Suomen Harmonikkainstituutin toiminnan tukemiseen

24 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta perinteen kannalta tärkeiden tanssilavojen kunnostamiseen

25 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta mustalaisten kulttuuritoiminnan edistämiseen

26 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Suomessa olevien vietnamilaisten kulttuurin ja kielitaidon ylläpitämiseen

27 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta suomalaisen yleisurheilun kehittämiseksi

28 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta nuorisotyöpajojen rahoittamiseen

29 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kotimaisen kalan käytön lisäämiseksi

30 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta metsäojituksessa tehtyjen virheiden korjaamiseen

31 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kotimaisen energiapuun käytön lisäämiseksi

32 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta yksityisteiden ylläpitämisen valtionapuun

33 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tielaitoksen käyttöön heikkokuntoisten paikallisteiden kunnostukseen

34 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta eräiden Hämeessä sijaitsevien paikallisteiden peruskunnostukseen

35 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Uurasjärven tien peruskunnostukseen Ikaalisissa

36 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Leppäsjärven paikallistien peruskorjaamiseen Ikaalisissa

37 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kovelahden paikallistien peruskunnostamiseen Ikaalisissa

38 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylän rakentamiseksi välillä Ikaalisten sisääntulotie — Ikaalisten kylpylä

39 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Harhalan — Valkeakosken tien peruskorjaukseen

40 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Hirvilahden — Kyrönlahden tien kunnostamiseen Kurun ja Viljakkalan alueella

41 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Komin — Koivistonkylän — Mäihälahden tieosuuden parantamiseksi

42 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Inkulan vanhan sillan säilyttämiseksi Viljakkalassa

43 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta valtatie 9:n kunnostukseen osuudella Orivesi — Jämsä

44 Sulo Aittoniemi /kesk: Pääkaupunkiseudun metrojärjestelmään ehdotetun määrärahan vähentämisestä

45 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta rataosuuden Orivesi — Vilppula — Haapamäki peruskunnostukseen

46 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tampereen rautatieaseman julkisivun kunnostukseen

47 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta vuoden 1997 tuotantoideaa koskevan kilpailun palkintoihin

48 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Joulumaaprojektin kehittämiseksi Lapissa

49 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kyläkauppojen toiminnan tukemiseen

50 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kauppa-autojen toiminnan tukemiseen

51 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta ulkomaalaisvaltuutetun vaihtamiseksi

52 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kotiuttamisrahan maksamiseen asevelvollisille

53 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kosovon albaanien palauttamiseksi takaisin kotimaahansa

54 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Somaliasta saapuneiden, pakolaisiksi ilmoittautuneiden palauttamiseksi kotimaahansa

55 Sulo Aittoniemi /kesk: Pakolaisten ylläpitoon ehdotetun määrärahan vähentämisestä

56 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Venäjälle palaamaan halukkaiden inkerinsuomalaisten elinolosuhteiden parantamiseen

57 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta pienten pakolaisryhmien sosiaalisen yhteistoiminnan kehittämiseksi

58 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kehitysvammaisten lasten kuntoutukseen ja koulutukseen

59 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta ensikotien toiminnan tukemiseen

60 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta röntgenlaitteiden uusimiseen Tampereen yliopistollisessa sairaalassa

61 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kätkytkuolemien syiden tutkimiseen

62 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta vanhusten ulkoilu- ja asiointiapuun käytettävien työntekijöiden palkkaamiseksi

63 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Samaria-lähetys ry:n toimintaan

64 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Afaatikot ja Omaiset ry:n toiminnan tukemiseen

65 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pirkanmaan sotaveteraanipiirin avustamiseen

66 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pelastusarmeijan toiminnan tukemiseen

67 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Suomijärven kunnostukseen Karviassa

68 Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta asuntojen korjausrakentamisen lisäämiseen

69 Kirsti Ala-Harja /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustamiseen Etelä-Pohjanmaalle

70 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Määrärahan osoittamisesta valtakunnallisen maatalouskonemuseon suunnitteluun ja rakentamiseen

71 Olavi Ala-Nissilä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Karhunojan ja Riihikosken välisen tien rakentamiseen

72 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Harvaluodon sillan rakentamiseen

73 Olavi Ala-Nissilä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta ns. HAKU-tien rakentamiseen välillä Aura — Mynämäki — Mietoinen

74 Olavi Ala-Nissilä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta kiskobussiliikennekokeiluun Turun ja Loimaan välisellä rataosuudella

75 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta Oulaisten Petäjäskosken ala-asteen rakentamiseen

76 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pyhäjoen lukion rakentamiseen

77 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pyhäjoen virkistyskäytön parantamiseen

78 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta Lahdenlammen kunnostamiseen Merijärvellä

79 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta tulvasuojelutyöhön Kalajoessa

80 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta paikallisteiden kunnostukseen Alavieskassa

81 Juhani Alaranta /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pyhäjoki — Vihanti-maantien perusparantamiseen

82 Janina Andersson /vihr ym.: Määrärahan osoittamisesta Turun ja Uudenkaupungin välisen radan peruskorjaamiseen

83 Ulla Anttila /vihr ym.: Asuntojen peruskorjausmäärärahojen kohdentamisesta

84 Asko Apukka /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Martti — Tulppio-tien peruskorjaukseen

85 Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Perämeren kalantutkimusaseman rakentamiseen Simoon

86 Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamiseen

87 Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Lapin tiepiirille yleisten teiden perustienpitoon

88 Eva Biaudet /r ym.: Määrärahan osoittamisesta alle kolmivuotiaiden hoitorahan korottamiseen

89 Klaus Bremer /r ym.: Määrärahan osoittamisesta pääkaupunkiseudun meluntorjuntahankkeisiin ja joukkoliikenteen parannustöihin

90 Klaus Bremer /r ym.: Määrärahan osoittamisesta Oulun tiepiirille paikallistien 18828 peruskorjaamiseen

91 Klaus Bremer /r ym.: Määrärahan osoittamisesta Hakamäentien perusparannukseen

92 Klaus Bremer /r ym.: Määrärahan osoittamisesta Helsingin rautatieaseman ratapihan kattamiseen

93 Klaus Bremer /r ym.: Määrärahan osoittamisesta pääradan melusuojien rakentamiseen

94 Kaarina Dromberg /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta Ilmailulaitoksen peruspääoman korottamiseen

95 Jukka Gustafsson /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Suomen nuorisokirjallisuuden instituutin toiminnan tukemiseen

96 Jukka Gustafsson /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta museokeskus Vapriikin rakentamiseen Tampereelle

97 Jukka Gustafsson /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Suomen Työväen Musiikkiliitolle puhallinmusiikin edistämiseen

98 Jukka Gustafsson /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Parkanon rautatieaseman ja Kurun tien välisen yhdystien rakentamiseksi

99 Jukka Gustafsson /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta eläkeläisten verotuksen keventämiseksi

100 Klaus Hellberg /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 6:n tieosuuden Koskenkylä — Kouvola rakentamiseen

101 Klaus Hellberg /sd: Määrärahan osoittamisesta Loviisan laivaväylän syventämiseen

102 Klaus Hellberg /sd: Määrärahan osoittamisesta siirtovesijohdon rakentamiseen Porvoon maalaiskunnassa

103 Esko Helle /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Hämeen linnan ja siihen liittyvien alueiden kehittämiseen

104 Raimo Holopainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien 504 peruskorjaamiseen välillä Martonvaara — Polvela

105 Anne Huotari /vas: Määrärahan osoittamisesta Kainuunmäki — Kaivanto-tien rakentamiseen Oulun läänissä

106 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Imatra Big Band -festivaalin tukemiseen

107 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylän rakentamiseen maantielle 393 välille Joutsenon keskusta — Ravattila

108 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Särkisalmen — Simpeleen tien kunnostamiseen

109 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Mielakan alueen alikulkusillan rakentamiseen

110 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta eräisiin valtatie 6:n liikenneturvallisuutta parantaviin hankkeisiin

111 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta eläkeläisalennukseen rautateillä

112 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Ivoniemen matkailukeskuksen rakentamiseen

113 Sinikka Hurskainen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta FAS-lapsen oppaan kirjoittamiseen

114 Jorma Huuhtanen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Juankosken — Nilsiän väylän suunnitteluun ja maastotutkimuksiin

115 Jorma Huuhtanen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Kuopion tiedelaakson Mikroteknia/Bioteknia II -hankkeen toteuttamiseen

116 Liisa Hyssälä /kesk: Määrärahan osoittamisesta bioteknisen osaamisen vauhdittamiseen Turussa

117 Liisa Hyssälä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Turun yliopiston 3. rakennusvaiheeseen

118 Liisa Hyssälä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Liedon Vanhalinnan kartanon kehityshankkeeseen

119 Liisa Hyssälä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Raision — Marjamäen tien rakentamiseen

120 Liisa Hyssälä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Uudenkaupungin väylän kunnostamiseen

121 Liisa Hyssälä /kesk: Määrärahan osoittamisesta luonnonsuojelualueiden hankintaan Varsinais-Suomessa

122 Timo Ihamäki /kok: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n rakentamiseen välillä Lusi — Mikkeli

123 Timo Ihamäki /kok: Määrärahan osoittamisesta liikennejärjestelyjen toteuttamiseen Savonlinnassa

124 Timo Ihamäki /kok: Määrärahan osoittamisesta Kymijoen kanavaselvityksen jatkamiseen

125 Timo Ihamäki /kok: Määrärahan osoittamisesta Mäntyharjun kanavahankkeen edistämiseen

126 Timo Ihamäki /kok: Määrärahan osoittamisesta Savonradan yleissuunnitteluun

127 Mikko Immonen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Tarvaisen — Hinnerjoen tien kunnostamiseen

128 Mikko Immonen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Uuteenkaupunkiin johtavan Hepokarin väylän syventämiseen ja oikaisuun

129 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Määrärahan osoittamisesta kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin

130 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 20:n uudistamiseen Oulun seudulla

131 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Määrärahan osoittamisesta Perämeren virkistysveneilykohteiden toteuttamiseen

132 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk: Määrärahan osoittamisesta Iijokisuun väylien kunnostamiseen

133 Ilkka Joenpalo /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 2:n kehittämiseen

134 Ilkka Joenpalo /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Tammelan luontokeskuksen toteuttamiseen

135 Ilkka Joenpalo /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta seudullisten virkistysalueiden maanhankintaan

136 Kauko Juhantalo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Huovinrinteen muonituskeskuksen saneeraukseen

137 Kauko Juhantalo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Niinisalon varuskunnan ruokalan rakentamiseen

138 Kauko Juhantalo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Porin korkeakoululle

139 Kauko Juhantalo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 2:n osuuden Pori — Ulvila hankkeen käynnistämiseen

140 Kauko Juhantalo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseen

141 Ulla Juurola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Käkisalmen sillan uusimiseen

142 Ulla Juurola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta 15:n työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustamiseen

143 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta kansainväliseen kehitysyhteistyöhön

144 Jouko Jääskeläinen /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta kulttuurilehdille ja uskonnollisille lehdille

145 Reijo Kallio /sd: Määrärahan osoittamisesta Lappi — Hinnerjoki-tien rakentamiseen

146 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta rakennusavustuksena Karhunmäen kristilliselle kansanopistolle

147 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Suomen ev.lut. Kansanlähetys ry:n toiminnan tukemiseen

148 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat ry:n toiminnan tukemiseen

149 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Vaasan rintama- ja sotaveteraaneille muistitiedon tallentamisprojektiin

150 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Kokkolassa toimivan kansainvälisen leirikeskuksen toiminnan tukemiseen

151 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen alikulkutunnelin rakentamiseksi Kruunupyyn Harabackaan

152 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen alikulkutunnelin rakentamiseksi Kruunupyyn Hopsalaan

153 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta paikallistien 17939 peruskorjaukseen Kruunupyyssä

154 Bjarne Kallis /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustamiseen kaikkiin maakuntiin

155 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Kiusattujen Tuki ry. -nimiselle yhdistykselle

156 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta kristillisen päiväkodin perustamiseen Seinäjoelle

157 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Emelie-kodin toiminnan tukemiseen Kokkolassa

158 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Luthersk Inremissions hem -nimisen viristyskodin toiminnan tukemiseen Luodossa

159 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Kokkolanseudun Invalidit ry:n tukemiseen

160 Bjarne Kallis /skl: Määrärahan osoittamisesta Larsmon Lähetyskodin toiminnan tukemiseen

161 Toimi Kankaanniemi /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta kuntien harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin

162 Toimi Kankaanniemi /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta yksityisteiden valtionapuihin

163 Toimi Kankaanniemi /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta ylimääräisen rintamalisän korottamiseen

164 Toimi Kankaanniemi /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta lähetystyötä tekevien eläketurvan parantamiseen

165 Toimi Kankaanniemi /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta kristillisten järjestöjen päihdehuoltotyön tukemiseen

166 Toimi Kankaanniemi /skl: Määrärahan osoittamisesta valtakunnallisen poikamiespankin perustamiseen

167 Kyösti Karjula /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maaseutuyrittäjyyden edistämiskeskuksen perustamiseen

168 Kyösti Karjula /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Pohjois-Pohjanmaan mekaanisen puunjalostusteollisuuden kehittämiskeskuksen perustamiseen

169 Juha Karpio /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 4:n rakentamiseksi moottoritieksi välillä Etu-Palokka — Kirri

170 Mari Kiviniemi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Peräseinäjoen liikuntahallin rakentamiseen

171 Mari Kiviniemi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien 6921 (Ylivalli — Alavalli) peruskorjaamiseen Jalasjärvellä

172 Mari Kiviniemi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta pääradan kehittämisinvestointeihin rataosuudella Tampere — Seinäjoki

173 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Iisalmi — Kontiomäki — Oulu-radan sähköistämiseen

174 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta rintamaveteraanien vähimmäiseläketurvan kehittämiseen

175 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta sotainvalidien puhelimien hankintaan

176 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta sotaleskien kuntouttamiseen

177 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta sotainvalidien puolisoiden kuntoutukseen

178 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta rintamaveteraanien kuntoutukseen

179 Annikki Koistinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta veteraanien hammashuollon korvauksen laajentamiseen

180 Armas Komi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Joroisten musiikkiyhdistys ry:lle musiikkipäivien järjestämiseen

181 Armas Komi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maaseudun elinkeinotoiminnan ja luonnonmukaisen tuotannon kehittämiseen

182 Armas Komi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n rakentamisen aloittamiseen välillä Joroinen — Varkaus

183 Armas Komi /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Huutokosken — Savonlinnan radan peruskunnostukseen

184 Riitta Korhonen /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta pk-yritysten takauksiin

185 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Ylitornion kristillisen kansanopiston peruskorjaamiseen

186 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pellon koulukeskuksen peruskorjaus- ja muutostöihin

187 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylien rakentamiseen valtatie 21:lle Pellon kunnassa

188 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Lankojärven itäpuolen tien ja Kaaranneksen tien parantamiseen Pellon kunnassa

189 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta suunnittelun käynnistämiseen sillan rakentamiseksi Rovaniemen maalaiskunnan Tapionkylässä

190 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kolarin — Kurtakon — Ylläsjärven maantien peruskorjaukseen

191 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Vaattojärven — Poikkijärven ja Venetin — Venejärvenkylän paikallisteiden peruskorjaukseen

192 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylän rakentamiseen valtatie 21:lle Ylimuoniossa

193 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylän rakentamiseen valtatie 21:lle Ylitornion Kainuunkylässä

194 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tornion — Ylitornion — Pellon valtatien parantamiseen

195 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kolarin rautatieaseman parantamiseen

196 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kolarin — Kittilän — Keivitsan rautatien suunnittelun käynnistämiseen

197 Ossi Korteniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Luoteis-Lapin liittämisestä valtakunnan sähköverkkoon aiheutuneisiin kustannuksiin

198 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta maantie 416:n (Jaala — Mäntyharju) rakentamisen aloittamiseen välillä Huhdasjärvi — Pärnämäki

199 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta valtatie 15:n Kyminlinna — Kotka-välin eteläosan parantamiseen

200 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta valtatie 6:n parantamiseen

201 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta raskaan liikenteen yhteyksien parantamiseksi Kuusaanniemen tehtailta Pessankosken kautta kantatie 46:lle

202 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta Kimolan ja Voikkaan sulkujen suunnitteluun sekä Pyhäjärven väylän rakentamiseen

203 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta radan perusparantamiseen välillä Riihimäki — Kouvola — Luumäki — Vainikkala

204 Valto Koski /sd: Määrärahan osoittamisesta Vainikkalan ja Venäjän rajan välisen radan parantamiseen

205 Heikki Koskinen /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta veteraanien protetiikkakustannusten korvaamiseen

206 Heikki Koskinen /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta Sulvan — Vaasan siirtoviemärin rakentamiseen

207 Jari Koskinen /kok: Määrärahan osoittamisesta Hauhontaustan tien peruskorjaukseen

208 Jari Koskinen /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta Pohjoisten eritasoliittymän rakentamiseen Tuuloksessa

209 Johannes Koskinen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Helsingin — Tampereen radan kehittämiseen

210 Johannes Koskinen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Suomen Siirtolapuutarhaliiton neuvonta- ja koulutustoiminnan tukemiseen

211 Marjaana Koskinen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 8:n perusparannukseen

212 Irina Krohn /vihr: Määrärahan osoittamisesta taiteen keskustoimikunnalle kansainvälisen taiteilijavaihdon kehittämiseen

213 Mikko Kuoppa /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta yksityisteiden valtionapuihin

214 Mikko Kuoppa /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen toiminnan turvaamiseen

215 Mikko Kuoppa /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta valtion asuntorahastolle

216 Seppo Kääriäinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta pääomasijoituksiin Itä-Suomen pk-yrityksiin

217 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Tohmajärven koulukeskuksen peruskorjaukseen

218 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Kiteen yläasteen peruskorjaukseen

219 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Pyhäselän yläasteen peruskorjaukseen

220 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Suhmuran ala-asteen peruskorjaamiseen Pyhäselässä

221 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Outokummun keskustan ala-asteen peruskorjaukseen

222 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta jalkapallokentän rakentamiseen Tohmajärvelle

223 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta tekojääradan kattamiseen Outokummussa

224 Esa Lahtela /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 6:n parantamiseen Kesälahdella

225 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta valtatie 6:n Onkamon risteyksen parantamiseen Tohmajärvellä

226 Esa Lahtela /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 17:n rakentamiseen välillä Ylämylly — Noljakka

227 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta tieyhteyden parannukseen välillä Onkamo — Niirala — valtakunnan raja

228 Esa Lahtela /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Koitajoen — Luhtapohjan tien parantamiseen Enossa

229 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Itkonsalon tien perusparantamiseen Outokummussa

230 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta maantien 486 Kitee — Koivikko kevyen liikenteen väylän rakentamiseen

231 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Kunnasniemen tien parantamiseen Kontiolahdella

232 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Kiteen keskustassa

233 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Huhmarisen tien parantamiseen Polvijärvellä

234 Esa Lahtela /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta rataosuuden Niirala — Joensuu — Kontiomäki perusparannukseen

235 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Puhoksen satamaraiteen rakentamiseen

236 Esa Lahtela /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Pohjois-Suomen maantiesiltojen peruskorjaukseen

237 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta työllisyysperusteisena valtionapuna peruskoulujen korjausinvestointeihin

238 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Itä-Suomen vihertietokeskuksen perustamiseen Polvijärvelle

239 Esa Lahtela /sd: Määrärahan osoittamisesta Pohjois-Karjalan vanhojen metsien suojelun toteuttamiseksi

240 Reijo Laitinen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Nuijasotaprojektin loppuunsaattamiseen

241 Reijo Laitinen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta sijoitusmenoihin työllisyyden turvaamiseksi

242 Markku Lehtosaari /kesk: Määrärahan osoittamisesta maantien 4401 (Lohikoski — Kiviapaja) peruskorjaukseen

243 Markku Lehtosaari /kesk: Määrärahan osoittamisesta maantien 437 (Sulkava — Rantasalmi) peruskorjaukseen

244 Markku Lehtosaari /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kerimäen — Enonkosken tien peruskorjaukseen

245 Markku Lehtosaari /kesk: Määrärahan osoittamisesta Savonlinnan ohikulkutien rakentamiseen

246 Markku Lehtosaari /kesk: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n rakentamiseen välillä Heinola — Mikkeli

247 Pekka Leppänen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 9:n rakentamiseen välillä Jämsä — Orivesi

248 Raimo Liikkanen /kesk: Määrärahan osoittamisesta valtatie 26:n parantamiseen välillä Hamina — Taavetti

249 Raimo Liikkanen /kesk: Määrärahan osoittamisesta liikenneyhteyksien parantamiseen välillä Nuijamaa — Viipuri

250 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Määrärahan osoittamisesta Ahtialan yläasteen rakentamiseen Lahdessa

251 Maija-Liisa Lindqvist /kesk: Määrärahan osoittamisesta Lahden ammattikorkeakoulun muotoiluinstituutin video- ja multimediaopetukseen

252 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta valtion kalastuksenhoitomaksun porrastamiseen

253 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Koskimyllyn paikallistien peruskorjaukseen Hollolassa

254 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien 3132 peruskorjaukseen välillä Vesivehmaa — Kalkkinen

255 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Kymijoen kanavan kuljetusjärjestelmän rakentamiseen

256 Maija-Liisa Lindqvist /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta kultasepänalan kehittämiskeskuksen toimintaan

257 Eero Lämsä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Akkalansalmen sillan rakentamiseen Lapinlahdella

258 Eero Lämsä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta rataosan Iisalmi — Pyhäsalmi perusparannukseen

259 Eero Lämsä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta puuteollisuustuotteiden ulkomaanmarkkinointiin

260 Eero Lämsä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Kiurujärven ja Kiurujoen kunnostamiseen veneilymatkailua varten

261 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tornionjoen tulvasuojeluun

262 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta Simojoen pohjoispuoleisen maantien 9241 perusparannukseen välillä Malini — Alaniemi

263 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta Laivaniemen paikallistien 19520 kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Torniossa

264 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta uuden jäänmurtajan tilaamiseen Merenkulkulaitokselle

265 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kemin Ajoksen väylän ruoppaamiseen

266 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kolarin rautatieaseman rakentamiseen

267 Hannes Manninen /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kolarin rautatieasemarakennuksen rakentamiseen

268 Markku Markkula /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta keksintö- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseen

269 Lauri Metsämäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta lohiportaiden rakentamiseksi Karjaanjoen vesistöön

270 Lauri Metsämäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 25:n peruskorjaukseen välillä Skogby — Hanko

271 Lauri Metsämäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Karjaan läntisen ohitustien rakentamiseen

272 Lauri Metsämäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta vesirakennustöihin Tammisaaressa

273 Kari Myllyniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta kiertotien rakentamiseen Ouluun

274 Kari Myllyniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta Oulun Meripelastajat ry:n toiminnan tukemiseen

275 Kari Myllyniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta vähätuloisten rintamaveteraanien taloudellisen aseman helpottamiseen

276 Kari Myllyniemi /kesk: Määrärahan osoittamisesta veteraanien eläkkeiden indeksikorotuksen korottamiseen

277 Raimo Mähönen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Naarajärven varavankilan peruskorjaushankkeeseen

278 Raimo Mähönen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Haukivuoren puurakenteisen monitoimiliikuntahallin rakentamiseen

279 Raimo Mähönen /sd: Määrärahan osoittamisesta Sarvikummun tien parantamiseen Heinävedellä

280 Raimo Mähönen /sd: Määrärahan osoittamisesta Virtasalmen — Lahnalahden tieosuuden perusparannukseen

281 Raimo Mähönen /sd: Määrärahan osoittamisesta Haapakosken paikallistien parantamiseen

282 Raimo Mähönen /sd: Määrärahan osoittamisesta Salmenkylän paikallistien peruskorjaukseen

283 Raimo Mähönen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien 447 parannustöiden aloittamiseksi välillä Lapaskangas — Haarajoki

284 Raimo Mähönen /sd: Määrärahan osoittamisesta Pieksämäen ja Varkauden välisen rataosuuden peruskorjaukseen

285 Raimo Mähönen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Kangasniemen terveyskeskuksen rakennushankkeeseen

286 Raimo Mähönen /sd: Määrärahan osoittamisesta Heinäveden reitin rantayleiskaavoitukseen

287 Tero Mölsä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta ruukkialueiden kehittämiseen

288 Tero Mölsä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Uudenkylän aluevaraston asuinkerrostalon peruskorjaukseen

289 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Uudenmaan tiepiirille paikallisteiden korjaamiseen

290 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta valtatie 6:n perusparannuksen aloittamiseen

291 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Loviisan — Lahden tien perusparantamiseen

292 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Juornaankylän — Porvoon maantien perusparantamiseen

293 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Pukkilan — Monninkylän maantien perusparantamiseen

294 Tero Mölsä /kesk ym.: Yleisten teiden perustienpidon määrärahojen jakoperusteiden muuttamisesta

295 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta Ruotsinpyhtään ruukinalueen kunnostamiseen työllisyystöinä

296 Tero Mölsä /kesk: Määrärahan osoittamisesta asuntojen perusparannuksiin Uudellamaalla

297 Paavo Nikula /vihr ym.: Asuntoedun verotuksesta kulttuurihistoriallisesti tai rakennustaiteellisesti merkittävissä rakennuksissa

298 Paavo Nikula /vihr ym.: Määrärahan osoittamisesta Etelä-Suomen kalanviljelylaitoksen suunnitteluun

299 Tuija Nurmi /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta Hämeen rykmentin Hennalan koulutushallin jatkorakentamiseen

300 Tuija Nurmi /kok: Määrärahan osoittamisesta Kalkkisten lossin aikatauluttomaan toimintaan

301 Tuija Nurmi /kok: Määrärahan osoittamisesta ilmatorjuntaasekoulutushallin rakentamiseen

302 Arja Ojala /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Finlaysonin vanhan tehtaan restauroinnin tukemiseen

303 Kalevi Olin /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta tuki- ja liikuntaelinsairauksien professorinvirkojen perustamiseen

304 Kalevi Olin /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Jyväskylän yliopiston Vammaistutkimuksen keskuksen kehittämiseen

305 Reino Paasilinna /sd ym.: Rakennustaiteellisesti arvokkaiden rakennusten verottamisesta

306 Erkki J. Partanen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Keiteleen merikanavan suunnitteluun

307 Tauno Pehkonen /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta metsänparannustöihin

308 Tauno Pehkonen /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta sotaleskien kuntoutustoimintaan

309 Tauno Pehkonen /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan

310 Margareta Pietikäinen /r ym.: Määrärahan osoittamisesta lapsiasiavaltuutetun viran perustamiseen

311 Margareta Pietikäinen /r ym.: Määrärahan osoittamisesta Medi-Helin toiminnan tukemiseen

312 Margareta Pietikäinen /r ym.: Määrärahan osoittamisesta keskoslasten ja ottolasten vanhempien aseman parantamiseen

313 Markku Pohjola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Vihdin uimahallin peruskorjaukseen

314 Markku Pohjola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien 167 parantamiseen välillä Orimattila — Myrskylä

315 Markku Pohjola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Klaukkalantien parannustyön jatkamiseen

316 Markku Pohjola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Karjaa — Hanko-rataosan perusparantamiseen

317 Markku Pohjola /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Vuokralaisten Keskusliiton valistus- ja neuvontatoimintaan

318 Iivo Polvi /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta invalideille maksettavan autoveron palautusosan korottamiseksi

319 Iivo Polvi /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n parantamiseen välillä Nerkoo — Ohenmäki

320 Iivo Polvi /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta kantatie 77:n parantamiseen välillä Vuonamonsalmi — Keski-Suomen läänin raja

321 Iivo Polvi /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Ylä-Savon jätteidenkäsittelylaitoksen rakentamiseen

322 Riitta Prusti /sd ym.: Työllisyyttä edistävien määrärahojen jakoperusteiden muuttamisesta

323 Veijo Puhjo /va-r ym.: Puolustusmateriaalihankintoihin tarkoitetun määrärahan vähentämisestä

324 Kari Rajamäki /sd: Määrärahan osoittamisesta luomutuotteiden markkinointiin

325 Kari Rajamäki /sd: Määrärahan osoittamisesta metsäluonnon hoidon edistämiseen

326 Kari Rajamäki /sd: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Leppävirran tienristeyksestä Sorsakosken taajamaan

327 Kari Rajamäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n Kuopion eteläisen moottoritien jatko-osan rakentamiseen

328 Kari Rajamäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n välin Varkaus — Leppävirta perusparannukseen

329 Kari Rajamäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n kunnostamiseen välillä Varkaus — Joroinen

330 Kari Rajamäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Kymijoen — Mäntyharjun kanavahankkeeseen

331 Kari Rajamäki /sd: Määrärahan osoittamisesta rataverkon kunnostukseen

332 Kari Rajamäki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Pieksämäen — Varkauden radan parantamiseen

333 Kari Rajamäki /sd: Määrärahan osoittamisesta pysyvän asujaimiston läpi kulkevien yksityisteiden ja tärkeimpien yksityisten jääteiden ylläpitoon

334 Aulis Ranta-Muotio /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Kaskisten laivaväylän syventämistöihin

335 Aulis Ranta-Muotio /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Seinäjoen ja Kaskisten sataman välisen radan kunnostustöihin

336 Maija Rask /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta jäänmurtajan hankintaan

337 Maija Rask /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Kemin Ajoksen syväväylän ruoppaukseen

338 Vuokko Rehn /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Mikkelin ammattikorkeakoulun puutekniikan laboratorion toteuttamiseen

339 Vuokko Rehn /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Mikkelin musiikkijuhlien tukemiseen

340 Vuokko Rehn /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta kantatie 62:n peruskorjauksen suunnitteluun

341 Vuokko Rehn /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n peruskorjaukseen

342 Vuokko Rehn /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Vihantasalmen sillan uusimiseen

343 Vuokko Rehn /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Savonradan peruskorjaukseen välillä Kouvola — Pieksämäki

344 Eila Rimmi /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Pyynikin urheilukentän katsomon peruskorjaamiseen

345 Eila Rimmi /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Lempäälän Hulauden ongelmajätekaatopaikan kunnostamiseen

346 Ola Rosendahl /r ym.: Määrärahan osoittamisesta maaseutupoliittisen ohjelman käynnistämiseen

347 Ola Rosendahl /r: Määrärahan osoittamisesta kevyen liikenteen väylien rakentamiseksi Uudellemaalle

348 Ola Rosendahl /r ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 25:n perusparannuksen aloittamiseen välillä Hanko — Skogby

349 Matti Ryhänen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Iisalmen reitin vesistöjen kunnostukseen

350 Matti Ryhänen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Puutossalmen sillan rakentamiseen

351 Matti Ryhänen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Vehmersalmen sillan rakentamiseen

352 Matti Ryhänen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Kera Oy:n kautta seed-rahoitukseen alueellisille pääomasijoitusyhtiöille

353 Matti Ryhänen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Ylä-Savon vesi- ja ranta-alueiden kunnostukseen

354 Päivi Räsänen /skl: Määrärahan osoittamisesta Suomen Ev.lut. Kansanlähetyksen lähetyskoulun oppilasasuntolan peruskorjaukseen

355 Päivi Räsänen /skl ym.: Määrärahan osoittamisesta Pietarin radan kehittämiseen

356 Päivi Räsänen /skl: Määrärahan osoittamisesta Aslan ry:n toiminnan tukemiseen

357 Päivi Räsänen /skl: Määrärahan osoittamisesta Kotokartanosäätiön palvelutalon kunnostukseen

358 Pauli Saapunki /kesk: Määrärahan osoittamisesta Tielaitokselle perustienpidon kehittämiseen Oulun piirissä

359 Aapo Saari /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta opintorahan palauttamiseksi ennalleen

360 Aapo Saari /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta yksityismetsätalouden edistämiseen

361 Aapo Saari /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta yksityisteiden valtionavuiksi

362 Aapo Saari /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta eläkeläisten verotuksen keventämiseksi

363 Aapo Saari /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta lasten kotihoidon tuen palauttamiseksi ennalleen

364 Mauri Salo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Mynämäki — Vehmaa — Vinkkilä-tien perusparantamiseen

365 Mauri Salo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Someron ja Nummi-Pusulan Koisjärven välisen tien peruskorjaukseen

366 Mauri Salo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Somero — Ypäjä — Loimaa — Laitila-tien rakentamiseen

367 Mauri Salo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta pk-yritysten kehittämishankkeisiin Varsinais-Suomen alueella

368 Mauri Salo /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta eritasoliittymän työllisyysperusteiseen rakentamiseen Laitilassa

369 Kimmo Sasi /kok: Määrärahan osoittamisesta Helsingin — Tampereen radan rakentamisen nopeuttamiseksi

370 Outi Siimes /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien 295 Levanto — Hämeenkoski-tien perusparantamiseen

371 Jouko Skinnari /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Kopsuontien peruskorjauksen aloittamiseen Asikkalassa

372 Jouko Skinnari /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Savonradan yleissuunnittelun aloittamiseen

373 Sakari Smeds /skl: Määrärahan osoittamisesta maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen

374 Sakari Smeds /skl: Määrärahan osoittamisesta Suomi-Inkeriseura ry:n tukemiseen

375 Sakari Smeds /skl: Määrärahan osoittamisesta Takuu-Säätiön pääoman korottamiseen

376 Sakari Smeds /skl: Määrärahan osoittamisesta kansallispuistojen palveluvarustuksen kehittämiseen

377 Hannu Takkula /kesk: Määrärahan osoittamisesta Kuloharjun — Kynsilän maantien peruskorjaamiseen

378 Hannu Takkula /kesk: Määrärahan osoittamisesta Lehtiniemen — Morottajan maantien peruskorjaukseen

379 Hannu Takkula /kesk: Määrärahan osoittamisesta Martti — Tulppio-tien parantamiseen

380 Hannu Takkula /kesk: Määrärahan osoittamisesta sillan rakentamiseen Ounasjoen lossin tilalle

381 Hannu Takkula /kesk: Määrärahan osoittamisesta vanhojen metsien suojelusta aiheutuvien työpaikkojen menetysten korvaamiseen

382 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Määrärahan osoittamisesta Lintulan kalanviljelylaitoksen toiminnan tukemiseen Ounasjoella

383 Esko-Juhani Tennilä /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta ratojen peruskorjaukseen ja kunnossapitoon

384 Esko-Juhani Tennilä /va-r: Määrärahan osoittamisesta Sallan ja Kantalahden välisen radan rakentamiseen

385 Esko-Juhani Tennilä /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta palkkaperusteiseen työllistämistukeen valtionhallinnolle

386 Esko-Juhani Tennilä /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta palkkaperusteiseen työllistämistukeen kunnille ja kuntayhtymille

387 Martti Tiuri /kok ym.: Määrärahan osoittamisesta teknologian yhteiskunnallisten vaikutusten arvioimiseen eduskunnassa

388 Pentti Tiusanen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 6:n liikenneturvallisuuden parantamiseen

389 Pentti Tiusanen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 7:n parantamiseen välillä Loviisa — Kotka

390 Pentti Tiusanen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta junien lähiliikennepalvelujen turvaamiseksi

391 Pentti Tiusanen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Ahvenlammen tasoylikäytävän muuttamiseksi eritasoliittymäksi Joutsenossa

392 Pentti Tiusanen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Utin lentokentän muutostöiden suunnitteluun

393 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta Kuopion K115-hyppyrimäen rakentamiseen

394 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta Tampereen yliopistolle turpeen lääketieteelliseen tutkimukseen

395 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta Rauhanaseman kunnostustyöhön

396 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta lossiliikenteen sujuvuuden turvaamiseksi

397 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n kunnostamiseen välillä Vehmasmäki — Hiltulanlahti

398 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta Snellman-instituutin tutkimustoiminnan käynnistämiseen

399 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta syöpätutkimukseen istukkahoidon avulla

400 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta Kuopion lentoaseman laajennukseen

401 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd: Määrärahan osoittamisesta Kihniön turveterveyshoitolan perustamiseen

402 Kari Uotila /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta lisäraiteiden suunnitteluun rataosalla Helsinki — Leppävaara

403 Jarmo Wahlström /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta kehitysyhteistyöhön

404 Marjatta Vehkaoja /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta lääninhallitusten lukumäärän säilyttämiseksi ennallaan

405 Marjatta Vehkaoja /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Vaasan — Seinäjoen radan sähköistämiseen

406 Marjatta Vehkaoja /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta aikuisten järjestelmällisen hammashuollon laajentamiseen

407 Anu Vehviläinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta lääninhallitusten lukumäärän säilyttämiseksi ennallaan

408 Maija-Liisa Veteläinen /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta alueellisten metsäkeskusten lukumäärän säilyttämiseksi ennallaan

409 Ulla-Maj Wideroos /r ym.: Määrärahan osoittamisesta pakolaiskiintiön säilyttämiseksi nykyisellä tasolla

410 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Vimpelin pesäpallomuseon perustamiskustannuksiin

411 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Etelä-Pohjanmaan kansanmusiikkiyhdistys Spelit ry:n toiminnan tukemiseen

412 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Seinäjoen pohjoisen ohikulkutien rakentamisen aloittamiseksi

413 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Seinäjoen Ämmälänkylään johtavan maantien kunnostamiseen

414 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Pirin riippusillan rakentamiseen Alahärmässä

415 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta Itäkylän — Huopanan paikallistien peruskorjaamiseen Lappajärvellä

416 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta paikallistien Kortekylä — Kuninkaanjoki peruskorjaamisesta Alajärvellä ja Soinissa

417 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maantien Niemisvesi — Kukko peruskorjaamiseen Ähtärissä ja Soinissa

418 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta aikuisväestön hammashuollon korvauksen laajentamiseen

419 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta sotaleskien kuntoutustoimintaan

420 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan

421 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maatalousyrittäjien lomituspalveluihin

422 Janne Viitamies /sd: Määrärahan osoittamisesta valtatie 5:n rakentamiseen välillä Lusi — Mikkeli

423 Janne Viitamies /sd: Määrärahan osoittamisesta Savonradan suunnitteluun

424 Pia Viitanen /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta Oriveden — Vilppulan — Haapamäen rataosan peruskorjaamiseen

425 Marja-Leena Viljamaa /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta valtatie 18:n rakentamiseen välillä Multia — Myllymäki

426 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta poliisin talousrikostutkinnan tehostamiseksi

427 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta vastavalmistuneiden nuorten takuuharjoittelupaikkajärjestelmään

428 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta Etelä-Pohjanmaan rautatieverkon kehittämiseen

429 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta pienlentokenttien rakennus- ja perusparannushankkeiden valtionapujen lisäämiseen

430 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta sairauskuluvähennyksen budjettiperusteiseen palauttamiseen

431 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta kansaneläkkeiden budjettiperusteiseen korottamiseen

432 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta työmarkkinatuen budjettiperusteiseen korottamiseen

433 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta työttömyyden lieventämiseen

434 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta työttömyyden torjumiseksi käynnistettäviin investointeihin

435 Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittamisesta Patanan- ja Räyringinjärvien kunnostamiseen

436 Jorma Vokkolainen /vas ym.: Määrärahan osoittamisesta Savon kanavan rakennussuunnitteluun

437 Markku Vuorensola /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta maaseudun seudulliseen kehittämiseen

438 Matti Vähänäkki /sd: Määrärahan osoittamisesta valtatie E 18:n perusparantamiseen välillä Hamina — Vaalimaa

439 Matti Vähänäkki /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta eteläisen Rannikko-HELI-radan suunnitteluun

440 Matti Väistö /kesk: Määrärahan osoittamisesta perustienpidon rahoittamiseen

441 Matti Väistö /kesk: Määrärahan osoittamisesta alueelliseen kuljetustukeen

Mietintöjen pöydällepano

15) Lakialoite laiksi kalastuslain muuttamisesta 3778

Lakialoite 4/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Alho, Andersson C., Andersson J., Biaudet, Elo, Gustafsson, Hassi, Hellberg, Hurskainen, Ihamäki, Jaakonsaari, Jansson, Juhantalo, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kautto, Kiljunen, Kiviniemi, Komi, Korhonen R., Koski M., Laitinen, Lapintie, Lax, Leppänen P., Liikkanen, Luhtanen, Löv, Malm, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Mönkäre, Norrback, Ojala A., Paasio, Perho, Pietikäinen M., Piha, Polvi, Puisto, Rauramo, Roos, Rosendahl, Saarinen, Savela, Skinnari, Suhola, Tiuri, Vokkolainen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Andersson C., Rauramo, Kautto, Gustafsson, Jansson, Rosendahl, Luhtanen, Biaudet, Norrback, Suhola, Polvi, Vokkolainen, Komi, Andersson J. ja Saarinen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Elo, Jaakonsaari, Kiviniemi, Mönkäre ja Norrback sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aho, J. Andersson, Biaudet, Hassi, Hurskainen, Jansson, Kankaanniemi, Komi, R. Korhonen, Lapintie, Löv, Malm, Paasio, Perho, M. Pietikäinen, Piha, Polvi, Puisto, Rosendahl, Saarinen, Skinnari, Suhola ja Vokkolainen sekä

tämän kuun 11 päivään yksityisasioiden vuoksi edustajat Kanerva ja Lax.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 148/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ministeri Backman: Arvoisa puhemies! Hallinnon kehittämisen johdonmukaisena linjauksena on Suomessa ollut kuntien itsehallinnon lisääminen. Kuntien toimintavaltuuksia on tämän mukaisesti asteittain lisätty. Erityisesti 80- ja 90-luvun alussa toteutetut valtionosuusuudistukset ovat laajentaneet kuntien toiminnan ja varainkäytön mahdollisuuksia sekä lisänneet kuntien valtaa ja siihen kuuluvaa vastuuta kansalaisten palveluista.

Tämä kehitys on muuttanut valtion aluehallinnon yleistä tarvetta ja asemaa. Erityisesti muutos on vaikuttanut lääninhallitusten toimintaan. Lääninhallitusten uudistaminen onkin johdonmukainen seuraus siitä politiikasta, jossa kuntien toimintamahdollisuuksia on kehitetty ja edistetty suoraa, kansalaisten omaan demokratiaan perustuvaa itsehallintoa.

Näin kunnallisvaalien alla ei voi kuin ihmetellä sitä, että samana päivänä eduskuntaan annettavat kaksi suurta esityskokonaisuutta, aluehallinnon uudistaminen ja kuntien valtionosuusuudistus, painottuvat siten, että kunnallisen itsehallinnon puolustajat ovat melkoisen hiljaa ja suuri painopiste julkisuudessa kiinnittää huomiota siihen, miten valtion valvonta kuntiin tulee jatkossa järjestettyä alueellisella tasolla.

Suomen aikaisempi hyvä taloudellinen kehitys mahdollisti uusien organisaatioiden perustamisen ilman samanaikaisesti tapahtuvaa aikaisempien toimintojen purkamista ja uudelleenarviointia. Säästöjä on jouduttu kohdistamaan moniin kansalaisten etuuksiin tulonsiirtojen kautta. Siihen nähden on ollut mielestäni yllättävää, että julkisuudessa on noussut vastustusta, kun tämän hallituksen säästölistalle leikkausvuoroon on viimeinkin tullut myös hallinto, se paljon puhuttu byrokratia.

Haluan hyvin painokkaasti todeta, että nyt säästöjen kohteena eivät ole kansalaisten palvelut, vaan sellaiset hallinnolliset rakenteet, joille ei enää ole riittäviä perusteita.

Kuntien toiminnan laajennuttua valtion aluehallinnonkin viranomaisten ja henkilöstön määrä lisääntyi 70-luvulla ja vielä 80-luvullakin. Tunnusomaista on ollut eri piiriviranomaisten toimialojen kaventuminen ja erillisten piiriviranomaisten lukumäärän asteittainen lisääntyminen aina 90-luvulle saakka. Kehitystä on kuvattu usein ns. hallinnon sektoroituneisuuden ja sirpaloitumisen lisääntymisenä.

Suomessa ei valtion aluehallinnossa ole yhtenäistä piiriviranomaista, esimerkiksi lääniä. Läänikeskustelussa yleisesti ollut virhekäsitys, että maassa olisi vain läänijärjestelmä, on väärä. Valtiolla on lääninhallitusten lisäksi 23 aluehallinnon piiriviranomaista, joissa työskenteli vuonna 1995 yhteensä noin 30 000 henkilöä. Valtaosa näistä piiriviranomaisista on kooltaan varsin pieniä. 211 piiriviranomaisesta lääninhallitukset ovat vain 12 organisaatiota ja muissa kuin lääninhallituksissa työskentelee aluehallinnon henkilöstöstä 96 prosenttia. Tämä on tahtonut silloin tällöin tässä keskustelussa unohtua.

Viranomaisten nykyiset kapeat toimialat vaikeuttavat hallinnon toimintaa. Myös asiointi eri viranomaisissa on tällaisessa sirpaleisessa järjestelmässä hankalaa. Toisaalta muun muassa Suomen jäsenyys Euroopan unionissa edellyttää hallinnolta uudenlaista yhteistyötä. Tällä aluehallinnon kokonaisuudistuksella pyritäänkin vähentämään erillisten piiriviranomaisten lukumäärää ja muodostamaan aluehallintoon aikaisempaa laajempaa toimialuetta hoitavia viranomaisia. Tavoitteena on asiakaspalvelun parantaminen ja sen monipuolistaminen. Samalla pyritään myös hallinnollisiin säästöihin.

Uudistus merkitsee pääpiirteissään, että erillisten piiriviranomaisten määrä supistuisi. Kun valtion aluehallinto toimii nykyisin 211 toimipisteessä, esityksen mukaan näistä 77 koottaisiin 13 työvoima- ja elinkeinokeskukseen ja 22 erillistä organisaatiota viiteen lääninhallitukseen. Edelleen erillisiksi valtion piiriviranomaisiksi jäisivät lukuisat erilliset piiriorganisaatiot, muun muassa lääninverovirastot, tullipiirit, tiepiirit, merenkulkupiirit jne. Myös poliisin aluehallinnon neljästä alueyksiköstä kolme jäisi tässä vaiheessa erillisik-

si. Tältä osin poliisihallinnon kokoaminen on jäänyt valmisteltavaksi myöhemmin erikseen.

Tämän kokonaisuudistuksen tärkein osa on työvoima- ja elinkeinokeskusten perustaminen. Elinkeinojen ja työvoima-asioiden alueellista edistämistä varten ehdotetaan perustettavaksi työvoima- ja elinkeinokeskukset. Uudistuksen tavoitteena on koota nykyinen melko hajanaisesti toimiva alueellinen elinkeino- ja työvoimahallinto yhteen alueorganisaatioon.

Keskus olisi uusi alueviranomainen, johon koottaisiin nykyiset kauppa- ja teollisuusministeriön alaiset KTM:n yrityspalvelun piiritoimistot, Teknologian kehittämiskeskuksen kotimaan yksiköt, Valtiontakuukeskuksen aluetoimistot, Suomen Ulkomaankauppaliiton alueyksiköille nykyisin kuuluvat tehtävät, työministeriön alaiset työvoimapiirien toimistot sekä maa- ja metsätalousministeriön alaiset maaseutuelinkeinopiirit.

Keskusten perustamisella edistettäisiin ja yhdensuuntaistettaisiin alueellista kehittämistyötä. Keskus olisi merkittävä alueensa kehittämisen edistäjä ja tukija. Valtionhallinnon tehtävä on nimenomaan tukea aluekehitystä. Uuden virasto kautta ohjautuisi valtaosa valtion talousarvioon merkityistä aluekehitysvaroista. Tämäkin kannattaa muistaa niiden, jotka painottavat tässä uudistuksessa vain läänikysymyksen käsittelyä.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten ohjauksesta vastaisivat omalla toimialallaan maa- ja metsätalousministeriö, työministeriö ja kauppa- ja teollisuusministeriö. Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaisi lisäksi keskusten yleishallinnollisesta johtamisesta. Keskuksia johtaisivat valtioneuvoston nimittämät johtajat, jotka on tarkoitus nimittää viiden vuoden määräajaksi. Jotta keskusten johtajat voivat heti alusta alkaen osallistua uudistuksen toimeenpanoon, hallitus ehdottaa johtajan virkojen perustamista jo 1.3.1997 lukien.

Keskusten perustaminen parantaisi yritysten ja niiden toimintaedellytysten kehittämistä ja helpottaisi työllisyyden hoitoa, kun nyt eri sektoreilla tehtävät päätökset saataisiin palvelemaan samaa päämäärää. Uudistuksen tavoitteena on yhdenmukaistaa valtion alueellista elinkeinoelämää ja työvoimapolitiikkaa koskevaa päätöksentekoa. Se olisi siis nykyistä yhdenmukaisempaa, kun päätöksestä vastaisi vain yksi viranomainen. Tärkeä tavoite on tukea yrittäjyyttä ja näin edistää pysyvien työpaikkojen syntymistä. Tästä näkökulmasta tämä uudistus on nähtävä myös työllisyyshankkeena.

Nykytilanteeseen verrattuna saataisiin aikaan myös toiminnan laadullista kehittämistä, kun asiakasrekisterit, muut tietopohjat ja yritystutkimukset palvelisivat kaikkea uusien työpaikkojen synnyttämistä ja aluetason elinkeinoja koskevaa päätöksentekoa. Yrittäjän kannalta uudistus helpottaisi asiointia, kun valtion alueelliset yrityspalvelut saisi jatkossa samasta paikasta. Nykyisin palvelut jakaantuvat paitsi eri viranomaisten välille myös eräissä tapauksissa eri aluejaon perusteella jopa eri paikkakunnille. Uudistuksella varmistettaisiin yrityksiä koskevien asioiden yhdenmukainen tai ainakin nykyistä yhdenmukaisempi käsittely.

Näitä työvoima- ja elinkeinokeskuksia on tarkoitus perustaa 13. Keskusten aluejaot päätettäisiin valtioneuvostossa sen jälkeen, kun laki työvoima- ja elinkeinokeskuksista on hyväksytty eduskunnassa.

Lääninhallitus on esityksen mukaan alueellinen yleishallinto- ja turvallisuusviranomainen. Hallituksen esitys noudattaa näin jo aikaisemmin omaksuttua lääninhallitusten kehittämislinjausta. Lääninhallitusten tehtävät painottuvat välttämättömien hallinnollisten lupien myöntämiseen sekä valvontaan ja tarkastukseen. Lisäksi lääninhallituksen tehtävänä on paikallishallinnon informaatio-ohjaus, kihlakunnanvirastojen yleishallinnon ohjaus sekä yleinen alueellinen seuranta ja arviointi. Lääninhallituksella olisi edelleen velvollisuus antaa muille viranomaisille virka-apua. Sillä olisi muihin viranomaisiin verrattuna poikkeukselliset yleiset pakkokeino-oikeudet. Lääninhallitus voisi sakon uhalla, teettämisuhalla tai keskeyttämisuhalla velvoittaa asianomaisen noudattamaan käskyä tai kieltoa, jonka lääninhallitus tai virka-apua pyytävä muu viranomainen on antanut.

Työsuojelupiirit ehdotetaan koottaviksi lääninhallituksiin. Niiden asema lääninhallituksissa olisi kuitenkin itsenäinen. Tämä varmistetaan lailla. Tarkoituksena on edelleen säilyttää työsuojeluasioissa myös nykyinen 81 toimipisteen verkosto. Tämä uudistus ei siihen puuttuisi. Organisointiehdotus täyttää myös kansainvälisen työjärjestö Ilon sopimuksessa asetetut vaatimukset. On syytä muistuttaa, että lääninhallitus hoitaa jo nykyisin useita valvonta- ja tarkastustehtäviä, joissa myös edellytetään toiminnan riippumattomuutta ja viranomaisen puolueettomuutta.

Läänin nuoriso- ja liikuntalautakunnat ehdotetaan tässä ehdotuksessa lakkautettaviksi. Enää ei ole sellaista perustetta, jonka vuoksi täytyisi

olla erillinen viranomaispäätöksiä tekevä lautakuntajärjestelmä valtionhallinnossa. Tämä kuuluu kunnallishallintoon.

Tarkoituksena on myös siirtää eräitä tehtäviä edelleen keskushallinnosta lääninhallituksille ja toisaalta lääninhallituksilta paikallishallintoon. Esimerkiksi kansalaisten palvelua on tarkoitus parantaa siten, että lääninkassan ja venerekisteröinnin palvelut sijoitettaisiin 90 kihlakuntaan nykyisen 11 lääninhallituksen sijaan. Tarkoituksena on myös eräiden vanhentuneiksi käyneiden lääninhallitusten tehtävien lakkauttaminen kokonaan. Haluan korostaa, että tässä uudistuksessa ei heikennetä yhtään kansalaisten lääninhallituksesta saamaa palvelua, päinvastoin osa näistä palveluista tuodaan lähemmäs kansalaista.

Lääninhallinnon uudistus ei myöskään vaaranna ruotsinkielisiä palveluja. Länsi-Suomen ja Etelä-Suomen lääninhallituksiin perustetaan ruotsinkielisistä sivistystoimen palveluista vastaavat aikaisempaa suuremmat yksiköt, jotka vastaisivat koko maan asianomaisista palveluista.

Lääninhallitusta johtaisi maaherra, joka nimitettäisiin enintään kahdeksan vuoden määräajaksi. Tarkoituksena on, että maaherralta edellytettäisiin muiden johtavien virkamiesten ja virastopäälliköiden, myös lääninhallitusten osastopäälliköiden tapaan kelpoisuusvaatimuksena ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamista. Koska lääninhallitus on alueellinen hallintoviranomainen, on tarpeen myös muutoin muuttaa maaherranviran nimityskäytäntöä enemmän vastaamaan normaalia viraston päällikön nimitysmenettelyä.

Lääninhallituksilla on nykyisin viisi alueellista palveluyksikköä. Ne vastaanottavat hakemuksia ja hoitavat valvonta- ja tarkastustehtäviä sekä yhteisvalinnan tehtäviä. Esityksen mukaan palveluyksiköiden määrä lisääntyisi kuudella, kun lakkaava lääninhallitus jäisi edelleen palveluyksiköksi. Lääniuudistus ei siis muuttaisi yksittäisten kansalaisten palveluita eikä toisi nykyjärjestelmään mitään uutta tasoa, lisäisi vain näiden palvelutoimistojen määrää.

Kun lääninhallituksen nykyiset tehtävät ja sille ehdotetut uudet tehtävät ovat sellaisia, etteivät ne enää edellytä yhtä tiheää aluejaotusta kuin aikaisemmin, voidaan lääninhallitusten lukumäärää supistaa. Nykyinen läänijako on ollut voimassa 36 vuotta. Sitä on muutettu sitä ennen lukuisia kertoja ja sitä tuskin on tarkoitettu pysyväksi.

Aluejaotuksen tulee perustua viranomaisen toiminnallisiin tarpeisiin. Organisaatiot eivät voi toimia riippumatta siitä, mitkä ovat niiden tehtävät. Läänijakolaki ehdotetaankin tarkistettavaksi siten, että läänien määrä vähenisi Manner-Suomessa yhdestätoista viiteen.

Edellytyksiä lääninhallitusten lukumäärän supistamiselle on luonut jo aiemminkin viittaamani kunnallishallinnon voimakas kehittyminen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on merkittävästi siirretty tehtäviä ja toimivaltaa keskushallinnolta ja lääninhallituksilta suoraan kunnille. Lisäksi on huomattava, että vuoden 94 alusta aluekehitysviranomaiset siirtyivät lääninhallituksilta maakuntien liitoille, kuntien yhteistoimintaorganisaatioon.

Varsinaisista palveluista kansalaisten näkökulmasta vastaavat nykyisin kunnat. Lääninhallituksen välittöminä asiakkaina ovat kunnalliset organisaatiot ja valtion oma paikallishallinto sekä yrittäjät ja yhteisöt. Lääninhallitusten lukumäärän supistaminen ei siis merkitse kansalaisille tarjottavien palvelujen vähentymistä eikä niiden saatavuuden heikentymistä.

Lääninhallitusten lukumäärän vähentämisen eräänä perusteena on myös lääninhallitusten tehtävien voimakas vähentyminen viimeisen kymmenen vuoden aikana ja vielä tämän vuosikymmenen aikana edellisen vaalikauden ajanjaksolla. Lääninhallitusten henkilöstön määrä on vähentynyt näiden jo tehtyjen päätösten seurauksena 90-luvulla lähes puoleen, viimeisen kolmen vuoden aikanakin noin 40 prosenttia. Vähennykset eivät kuitenkaan ole koskeneet lääninhallitusten johto-organisaatiota, jonka supistaminen ei ole mahdollista ilman läänijaon tarkastamista.

Läänijaossa on tavoiteltu erityisesti asioiden käsittelymäärältään ja väestöpohjaltaan riittävän suuria lääninhallituksia. Aluepoliittisista syistä Oulun ja Lapin lääninhallitukset poikkeavat tässä suhteessa muista. Koska lääninhallitusten tehtävät ovat supistuneet olennaisesti, ei edes tehtävämäärältään suurimman lääninhallituksen, ehdotetun Etelä-Suomen lääninhallituksen tehtävämäärä yllä vielä Uudenmaan lääninhallituksessa 80-luvulla ratkaistujen asioiden lukumäärän tasolle.

Valtioneuvosto päättäisi jatkossakin lääninhallitusten sijaintipaikoista. Asiaa koskeva ehdotus valmistellaan kuluvan vuoden syksyn aikana siten, että lakiehdotuksen tultua hyväksytyksi valtioneuvosto voisi mahdollisimman pian päättää hallintokaupungeista. Säästöt muodostuvat tässä hankkeessa pääasiassa lääninhallituspuo-

lelta. Yhteensä 65 miljoonaa markkaa vuositasolla tarkoittaa vaalikaudessa yli 250 miljoonan markan säästöjä. Ne saadaan kuitenkin vain siirtymäkauden jälkeen täysimääräisesti, koska käytämme henkilöstöpolitiikassa ns. luonnollista poistumaa, ja tämä aiheuttaa sen, että neljän vuoden siirtymäkauden jälkeen tulee vasta se 65 miljoonaa.

Haluan vielä käyttää aikaanne lyhyesti perustellakseni, miksi tässä ei ole edetty siten, että yhdistettäisiin kaikki toiminnot lääninhallitusten yhteyteen. Aluehallinto 2000 -hanke selvitti myös tätä uudistusmallia, mutta se ei kuitenkaan saanut riittävästi kannatusta. Lääninhallitus on valvonnasta ja tarkastuksesta vastaava hallintoviranomainen, jolla on laajat pakkotoimivaltuudet kuten aiemmin totesin. Työsuojelun aluehallinnon kokoaminen osaksi lääninhallituksia vahvistaisi edelleen lääninhallitusten tätä asemaa ja roolia. Valvonta- ja edistämistoimien yhdistäminen samaan viranomaiseen heikentäisi mielestäni molempien tehtävien uskottavuutta. Jos lääninhallitukseen liitettäisiin nykyisen seitsemän hallinnonalan tehtävien lisäksi vielä elinkeino- ja työvoimahallinnon tehtävät, muodostuisi tällaisen viraston johtamistehtävä ja myös asiakaskuntakokonaisuus hyvin laajaksi ja osittain hyvin vaikeaksi.

Henkilöstön asemaan liittyen on syytä lyhyesti todeta, että lakiesitys pitää sisällään ilmoituksen, että käytämme vain ns. luonnollista poistumaa, eli lakitasoisesti on turvattu irtisanomissuoja lukuun ottamatta maaherroja.

Vaikka läänijakoa ehdotetaan muutettavaksi, samanaikaisesti ehdotetaan kansanedustajien vaalien vaalipiirijako ja Suomesta Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaalien vaalialuejako säilytettäväksi asiallisesti nykyisenä. Ehdotuksen mukaan vaalipiirien kytkentä läänijakoon irrotettaisiin ja vaalipiirijako muodostaisi oman itsenäisen aluejakonsa. Nykyisin ei mielestäni ole enää perusteita sille, että alueellisten hallinto- ja turvallisuustehtävien aluejaon muutos vaikuttaisi vaalipiirijakoon.

Valtion ja kuntien viranomaisten aluejaotusta pyritään nyt yhdenmukaistamaan ja näin parantamaan viranomaisten välistä yhteistyötä. Ensimmäistä kertaa aluejaot pohjautuisivat pääasiallisesti maakuntajakoon ja sen kerrannaisiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta voimaantulon osalta, että ehdotus pitää sisällään hyvin nopean toimeenpanoaikataulun. Uudistus astuisi voimaan jo ensi vuonna syyskuun alusta lukuun ottamatta työsuojeluhallinnon uudistusta, joka astuisi vasta vuoden 98 alusta voimaan. Nopea toteuttamisaikataulu on perusteltu, koska vain näin voidaan päästä pian tuottavaan ja tehokkaaseen toimintaan ja toisaalta poistaa uudistuksen kohteena olevien viranomaisten henkilöstön omaan asemaansa liittyviä avoimia kysymyksiä.

Ed. C. Andersson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backman on aivan oikeassa siinä, että lääninhallitusten tehtävät ovat vähentyneet viime vuosina muun muassa sillä tavalla, että niitä on siirtynyt kuntiin. Osaa vanhoista tehtävistä ei enää tarvitse kai kenenkään hoitaa kuten lupahallinnossa on voitu tehdä viimeisten vuosien aikana. Edelleen aluekehitysvastuu on siirtynyt maakuntien liitoille.

Mutta, arvoisa ministeri, teiltä jäi mainitsematta se, että lääninhallituksille kuuluu edelleenkin poliisi-, pelastus-, palo-, väestönsuojelu-, tuoteturvallisuus- ja kuluttajasuoja-asiat. Edelleen se on valitusviranomainen. Sille kuuluu myös joukko lupahallinnon tehtäviä ja eräitä sosiaali- ja terveyshallinnon tehtäviä, niin paljon viranomaistehtäviä, että pienimmässäkin lääninhallituksessa työskentelee yli 80 henkilöä tällä hetkellä.

Arvoisa ministeri! Lääninhallitukset ovat henkilölukumäärältään tällä hetkellä yksi suurimmista alueviranomaisista. Ihmetyttääkin, miksi suuria valtion aluehallintoviranomaisia ja vielä sellaisia, joilla ilmiselvästi on myöskin alueellisen identiteetin kannalta oma merkityksensä maakunnille ja alueille, pitää panna yhteen ja muodostaa niistä suuralueita. Eikö se järkevä saneeraus, jolle tilaa varmasti vieläkin on olemassa, voisi tapahtua niin, että nämä edelleen varsin suuret viranomaiset, henkilöstömäärältään ja työ- ja tehtävämäärältään suuret viranomaiset voisivat toimia kutakuinkin sillä aluejaotuksella, mikä niillä tällä hetkellä on?

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Hallituksen esitystä on tervehdittävä tyydytyksellä. Se on todella hyvä. Se on valmisteltu perusteellisesti, se on valmisteltu avoimesti. Onko mitään lakiesitystä koskaan näin hyvin valmisteltu kuin tätä? Tiedän ministerin, hänen avustajiensa ja työryhmän jäsenten kiertäneen kaikki maakunnat, kaikki läänit ja

seutukunnat esitellen tämän asian, ja sen jälkeen on syntynyt hallituksen esitys. Tämä on hyvää uutta hallintoa, jota toivotaan tietysti ministeri Backmanin ja hänen ministeriönsä edelleen jatkavan.

Tämä on siinä mielessä hyvä esitys, että tämä yhdistää keskustan ja hallituksen. Tämähän vastaa hyvin pitkälle niitä ajatuksia, joita keskusta hallituspuolueena tästä samasta asiasta esitti. Muistan erinomaisen hyvin puheenjohtaja Ahon aikaisemmat näkemykset läänien lukumäärästä ja tämän hallinnon kehittämisestä. Tässä mielessä löytyy varmaan suuri yhteisymmärrys koko hankkeen eteenpäin viemisessä.

Mitä tulee esitykseen, niin kaksi vakavaa puutetta siinä on. Eduskunnan on tiedettävä ennen päätöksen tekoa, mitkä ovat läänien pääkaupungit. Se on meidän ehdoton oikeutemme, koska se saattaa ratkaista monen edustajan kohdalta, miten suhtautua tähän itse esitykseen. (Naurua) Toisekseen meidän on saatava tänne 15 elinkeinokeskusta aivan sillä tavalla kuin Auran työryhmä alun perin esitti. Voin kertoa ministerille, että olemme tänne perustaneet "kapinaryhmän", joka tekee kaikkensa muuttaakseen hallituksen esityksen sellaiseksi, että sen lopputuloksena on 15 työvoimakeskusta, niin että Hämeen eteläinen saa omansa ja Pohjanmaalle tulevat ne kaksi, jotka sinne on suunniteltu.

Muuten, herra ministeri, esityksenne on todella hyvä, ja uskon, että eduskunnasta löytyy tälle suuri ymmärrys.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä huolimatta, että budjettipäällikkö kertoi, että lääniuudistus ei tuota käytännössä mitään säästöä, sillä olisi olemassa logiikka, jos se tukisi maakuntahallinnon kehittämistä. Nythän maakuntien liitoilla on aluekehitysvastuu, ja elinkeinokeskukset olisivat luontainen ja luonnollinen ikään kuin toimintapartneri aluekehitysvastuun omaaville maakuntien liitoille. Se olisi erinomaisen hyvä maakuntahallinnon malli.

Kysynkin arvoisalta ministeriltä, miten on mahdollista, että hallitus päätyi juuri 13 elinkeinokeskukseen, joka ei ole lähelläkään tätä maakunnallista mallia ja poikkeaa jopa hyvin perusteellista työtä tehneen Auran työryhmän selvityksestä?

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backmanin esitys ei ollut hyvä eikä sitä tule missään tapauksessa hyväksyä. Esititte säästötavoitteet, puhuitte 65 miljoonasta markasta. Missä ovat kustannukset ja yksikköjen määrät, joihin teidän laskelmanne perustui? Itse en ole näitä missään todennut.

Onko elinkeinokeskusten perustaminen ehtona siihen, että läänien lukumäärä vähenee?

Edelleen totesitte, että kansalaisten palvelutaso ei tule laskemaan. Jos läänien pääkaupungit muuttavat usean sadan kilometrin päähän, on vaikea ymmärtää, ettei palvelutaso laskisi. Puhuitte palvelupisteistä. Totean vain tässä, että tänä vuonna hyväksyimme kihlakuntauudistuksen, lain kihlakunnanvirastoista, joka tulee voimaan 1.12. tänä vuonna. Jo tähän mennessä on kihlakunnanvirastojen lukumäärää toimestanne laskettu.

Edelleen tehtävien siirroista. Kun totesitte, ettei ole mahdollisuuksia siirtää tehtäviä lääninhallitukseen, luulen, että kyse on nimenomaan tahdosta, halutaanko päätöksentekoa siirtää esimerkiksi Helsingistä maakuntiin. Siihen kyllä aivan hyvin pystytään, jos halutaan. Voin kyllä tarvittaessa esittää aivan tarkkoja esimerkkejäkin asioista.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin yhtynyt ed. Joenpalon näkemykseen siinä, että lakiesitys on todella huolellisesti suunniteltu ja valmisteltu. Mutta olisin mennyt vielä pitemmälle tässä totuudessa, nimittäin esityksen sisältö on myös mitä suurimmassa määrin toteutettu. Suunnitelmaa on viety eteenpäin. Virkoja ja toimia on lääninhallituksissa lakkautettu ja tehtävien hoitajia on siirretty muihin tehtäviin perustettuihin organisaatioihin, muun muassa juuri maakuntien liittoihin.

Ihmetyttää vastustajien kova kritiikki kohdistuen ministeri Backmaniin. Väitetään, että hän osoittaa ilkeyttä ja ultraradikaalisuutta, jopa lehdistö on tällaiseen arviointiin syyllistynyt, ja että hätiköintiä olisi tapatunut. Kuitenkaan tämä asia ei ole Backmanin aikana lähtenyt liikkeelle, vaan nimenomaan ministeri Kanervan ollessa Holkerin hallituksessa kansliaministerinä suunniteltiin hallinnonuudistusta, ja sitten Ahon hallituksen aikana sitä edelleen vietiin eteenpäin. Ministeri Pekkarinen oli aivan ensimmäinen keulilla, joka veti tätä maakuntahallintouudistusta, jolloin aluekehityssuunnittelutehtävät tulivat maakunnille, ja hän myös monissa puheenvuoroissaan ja keskusteluissa toi esiin nämä seuraavat lääninhallinnossa tapahtuvat muutokset. Mikä on nyt kääntänyt ihmisen mielen ja jopa aika pitkälti samaisen ryhmän edustajien mielen siitä, mikä oli vielä parisen vuotta sitten?

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backmanin esittelypuheenvuorosta ei kyllä vakuuttavasti tullut ilmi se, mitkä ovat perusteet suurläänien muodostamiselle. Säästöä ei synny, palvelu ei hänen mielestään heikkene, mutta hän ei ottanut esille sitä, että monissa maakunnissa, kuten Pohjois-Karjalassa, läänillä on hyvin merkittävä identiteettivaikutus. Sellaisen suurläänin muodostaminen, jota tämä hanke esittää, vääjäämättä johtaa reuna-alueiden menetykseen, syntyy menettäjän maine. Kun korostetaan, että näiden alueiden elinkeinotoimintaa pitäisi voimakkaasti kehittää, yrittäjyyttä edistää, yritystoiminnassa tehdään selviä johtopäätöksiä. Sinne, missä hallinto on vetäytymässä pois, ei ole halukkuutta.

Edelleen on todettu, että esitys valmisteltiin hyvin. Toki maakuntien ihmisiä kuultiin mutta ei kuunneltu. Kun Pohjois-Karjalassa laaja yksimielisyys on oman maakuntaläänin puolella, sitä ei haluttu ottaa millään muotoa huomioon. Minusta pitäisi tunnustaa, että tämä maa on erilainen. Täällä tarvitaan alueiden tarpeista ja myös historiallisista taustoista lähtevää valtionhallintoa. Valtion pitää olla heikomman puolella tukena edistämässä myös elinkeinojen ja työllisyyden kehitystä. En ymmärrä, mitä tällä suurläänihankkeella loppujen lopuksi voitetaan, mutta sillä menetetään nähdäkseni monien alueiden osalta paljon.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backman viittasi myös kunnallishallintoon tämän uudistuksen yhteydessä. Tässähän syntyy varsin suuria läänejä, jättiläänejä ehkä voisi sanoa. Länsi-Suomen läänissäkin on 205 kuntaa, 1,7 miljoonaa ihmistä. Etelä-Suomen läänissä lienee ihmisiä vieläkin enemmän. Voidaan ajatella, että tässä syntyy jonkinlainen poliittinen suuraluejako Suomeen.

Monet maaherrat, ehkä he ovat osin jäävejäkin, mutta esimerkiksi Turun ja Porin läänin maaherra on viitannut siihen, että tässä syntyy aika laaja, niin kuin hän sanoi, raju kuntauudistus väistämättä, jos läänejä uudistetaan tällä tavalla keskittämishankkeena. Jääkin kysymään, onko nyt, ed. Mikkola, tarkoitus Varsinais-Suomenkin kuntia, joita on 56 kappaletta, alkaa niputtaa siinä hengessä kuin pääministeri Lipponenkin on sanonut, että puolet kunnista on turhia. Luulen, että on myrkkyä maaseudun murrostilanteessa lähteä tällä tavalla kuntarakennetta mahdollisesti pakonomaisesti harventamaan. Siinä mielessä hallintoa pitää uudistaa ei ylhäältäpäin keskittävänä hankkeena vaan kansanvaltaisesti.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri puheessaan mainitsi, että rakenteet, joilla ei ole käyttöä, ikään kuin joutavat menemään. Nyt käy ilmi keskustelussa, herra ministeri, että hanke on monien teidän aatetoverienne mielestä hyvä, jos vain pääkaupunki sattuu omalle seudulle. Tämä on jollakin tavalla yllättävä, ihmeellinen argumentointi. Jos hanke on hyvä, se on hyvä. Tuntuu, että kuitenkin kysymys on vain siitä, kuka eniten saa ja kuka voisi omaa aluettaan kehittää. Kokonaisvastuun kantaminen koko maasta on unohtumassa.

On selvää, että tämä ratkaisu on keskittävä ratkaisu, koska ne rakenteet, joita lääninhallituksissa on ollut — itse olen monesti ollut yhteydessä lääninhallituksen kouluosastoon — ovat pyrkineet huolehtimaan ja turvaamaan sen, että alueellinen tasa-arvo voisi toteutua ja tasa-arvo kauttaaltaan maassa esimerkiksi koulutuksen tasolla. Nyt, kun rakenne keskittyy ja keskittyy, on itsestäänselvää, että äärialueet tulevat kärsimään. Näin ollen haja-asutusseutu, pohjoinen ja itäinen Suomi, on se, joka joutuu kärsijän osaan. Lappiin ei tule muutosta, mutta nämä rakenteet alkavat keskittyä. Tältä osin tämä vie eteenpäin.

Joka tapauksessa kuka huolehtii tasa-arvosta? Nyt on jo nähtävissä esimerkiksi koulupuolella ihan selviä lukemia siitä, että koulutuksellinen tasa-arvo ei toteudu, jos rakenteet jatkossa yhä voimakkaammin keskittyvät. Sen vuoksi mielestäni tämäkin keskustelu osoittaa, että tämä on huonosti valmisteltu laki, koska näyttää olevan monilla tässä ketunhäntä kainalossa, että kun pääkaupunki Etelä-Suomen läänissä on Hämeenlinna, se ei silloin helsinkiläiselle sovi tai jotenkin muuten. Kokonaisuuksista pitäisi lähteä liikkeelle ja pyrkiä pois liialti keskittävistä ratkaisuista.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backman aloitti perustelun toteamalla sen, että kunnallinen itsehallinto on vahvistunut, ja ehkä tästä hän katseli pääsyytä esitykseen, jolla läänien määrää vähennetään. Hyvä näin.

Minusta esityksen olisi pitänytkin tarjota hyvin paljon tilaa sille pohdiskelulle, mikä valtion ja kuntien rooli tulevaisuudessa olisi. Valitettavaa on se, että ei ministeri Backman mennyt kuten ei myöskään hallituksen perustelutekstissäkään ole menty sen syvemmälle nimenomaan valtion ja

kunnan suhteen pohdiskeluun. Mielestäni perustelut kautta rantain ovat jääneet aika lailla teknokraattisiksi. Mutta filosofinen pohdiskelu siitä, mikä valtion rooli alueella tulisi olemaan, puuttuu esityksestä lähes kokonaisuudessaan.

Samoin esityksen perustelut ovat täysin unohtaneet perusoikeusuudistuksen, joka on tapahtunut. Siitä ei ole tehty minkäänlaisia johtopäätöksiä esimerkiksi valtion roolin suhteen, mikä mielestäni olisi pitänyt todellakin työskennellä läpi. Kysymys on myös siitä, että kunnat eivät voi loputtomiin omaa toimintaansa valvoa.

Haluaisin lopuksi sanoa sen, että kun Ruotsissa on samanlainen kuntien itsehallinto, niin siellä trendi kulkee nyt täysin toiseen suuntaan. Siellä ollaan siitä huolimatta lisäämässä valtion valvontaa alueilla. Ensi vuoden alussa muun muassa astuu voimaan laki, jossa terveyden- ja sairaanhoidon valvontaa siellä runsaastikin aiotaan lisätä. Mielestäni olisi hyödyllistä seurata keskustelua Suomessa ja tehdä siltäkin pohjalta uudelleenarviointia.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Backman totesi sen, miten pitkään historiallinen läänijärjestelmä meillä on ollut käytössä, mutta hän ei maininnut tai liekö lainkaan huomannutkaan, miten paljon alueellista historiaa yhdellä kertaa pyyhkäistään pois, toisin sanoen identiteettiä, josta täällä myös ed. Väistö käsitykseni mukaan puhui. Onhan tilanne se, että Länsi-Suomi on kokonaan toinen asia kuin Hämeen lääni. Se on kokonaan toinen asia.

Saattaa olla, että sosialidemokraattien kovuus johtaa siihen, että eräänä päivänä ministeri Backman tuo eduskuntaan esityksen, jolla ihmisiltä poistetaan suku- ja etunimet ja korvataan numeroilla. Toisin sanoen, kun ed. Pekkarinen saa vastauspuheenvuoron, puhemies sanoo "vastauspuheenvuoro, ed. 13" ja tällä tavalla. Tähän tämä systeemi on menossa tällä hetkellä, ministeri Backman.

Nyt te maalasitte erinomaisen kauniin kirjon siitä, miten palvelut lähestyvät ehkä ihmisten olohuoneita, palveluja joka puolella. Kaikki palvelut ovat hyvin saatavissa. Te loitte kuvan myös siitä, että kihlakuntajärjestelmän uudistus antaa meille erinomaisen mahdollisuuden palvelujen tehostamiseen. Niin kuin täällä ed. Karpiokin jo vihjaisi, ettekö te lainkaan muista sitä, että te olette itse tunnustaneet, että kihlakuntien määrää tullaan alentamaan? Jokainen hiljaisesti tietää, että lopullinen kihlakuntien määrä on 42—45. Se tuli jo selväksi silloin, kun minunkin valiokunnassani, lakivaliokunnassa, näitä asioita käsiteltiin. Eikö pitäisi, ministeri Backman, puhua siitä, mikä on totuus myös tulevaisuudessa, eikä maalailla sellaisia kuvia, jotka eivät pidä paikkaansa?

Ed. Kalli (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sisäministeri Backmanin esittelemä aluehallintoa koskeva lakiesitys sisältää työvoima- ja elinkeinokeskusten perustamisen, ja näihin keskuksiin on tarkoitus perustaa myös maaseututoimisto, jossa on maaseutu- ja kalataloustoiminnot. Kysynkin, oliko valmistelussa missään vaiheessa esillä myös sisällyttää maaseututoimistoihin yksityismetsätalouden hallintoa eli alueellisten metsäkeskusten sijoittaminen tai siirtäminen kyseisiin elinkeinokeskuksiin, ja ellei ollut, kysyisin, miksi ei olisi. Mikäli tämä asia myönteisessä mielessä etenee, kannatan lämpimästi, että elinkeinokeskuksia perustettaisiin 15.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajille Joenpalo ja Vähänäkki: Ensinnäkin, jos Ahon hallitus olisi halunnut mennä suurlääneihin, se olisi itse sen päätöksen tehnyt. Sellaista päätöstä se ei halunnut tehdä. Selvitysmies Hirvelä teki esityksen, jossa suuralueisiin olisi menty. Se pantiin roskakoriin. Sellaista päätöstä läänien osalta koskaan edellisen hallituksen aikana ei tehty.

Mitä tulee siihen, mitä edellinen hallitus teki, se vahvisti maakuntien asemaa monella tavalla, siirsi muun muassa aluekehitysvastuun maakuntien liitoille. Niin ikään se poisti lääneiltä monia sellaisia tehtäviä, joita ei enää tarvittu kenenkään hoidettavaksi. Näin toimittiin. Mutta vielä korostan, että lääneihin jäi todella iso määrä edelleen tärkeitä viranomaistehtäviä ja lääninhallitukset ovat kooltaan edelleenkin suurimpia viranomaisia, mitä meillä on.

Ed. Vähänäkki, te sanoitte, että minä käytin edellisen hallituksen aikana ministerinä puheenvuoroja, joissa puhuin suurlääneihin menemisen puolesta. Ed. Vähänäkki, eduskunnassa tällaisesta asiasta tällaisen väitteen antaminen on aika kova asia. Teidän pitää se perustella. Käytin kymmeniä, satoja puheenvuoroja varmasti noiden ministerivuosien aikana. Ette löydä yhtään sellaista puheenvuoroa, kirjoitusta tai kannanottoa, jossa olisin vaatinut suurlääneihin menemistä, ette liioin sisäministeriön sellaisia päätöksiä, jotka sisäministeriö olisi tehnyt minun toimiessani sisäministerinä, joilla olisi päätetty mennä

suurlääneihin. Sellaisia kannanottoja te ette löydä, ja kun ette löydä, olisi kohtuullista, että tällaisia väitteitä ette esitä.

Haluan myös sen sanoa, että myöskään niissä lainsäädäntöasiakirjoissa, joissa esimerkiksi päätettiin aluekehityslaista, edes niissä ei mainittu siitä, että näiden esitysten seurauksena joskus mentäisiin suurlääneihin.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Ensin haluan todeta, että ed. Pekkarinen ministerinä ollessaan ei esittänyt suurlääneinä. Se henkilö, joka suurläänit esitti edellisen hallituksen toimesta, oli pääministeri. Pääministeri Aho 9 päivänä toukokuuta 93, siis reilut kolme vuotta sitten totesi, että vuonna 2000 Suomessa on viisi lääniä, koska lääninhallitusten rooli on niin ratkaisevasti muuttunut. Edellinen hallitus teki sellaisia muutoksia läänien asemaan ja tehtäviin, joiden seurauksena nyt kolmessa vuodessa lääninhallitusten resurssit vähenevät noin 45 prosenttia ja henkilöstö 40 prosenttia. Kun ed. Pekkarinen nyt toteaa, että tätä juustohöylämäistä leikkausta voitaisiin edelleen jatkaa, se tarkoittaisi sitä, että meidän täytyisi edelleenkin puuttua ns. suorittavaan portaaseen, vähentää henkilöstöä enemmän, jos emme pysty puuttumaan itse organisaatioon, ja vähentämään myös sellaisia kustannuksia, jotka eivät ole henkilökustannuksia.

Tämän vuoksi puolustan voimakkaasti sitä, kun yleinen kritiikki organisaatiouudistuksia kohtaan on yleensä sen tyyppistä, jossa hyvin voimakkaasti vastustetaan puuttumista vain alempaan suorittavaan portaaseen, että vihdoinkin jossakin organisaatiouudistuksessa tämä uudistus ulotetaan koskemaan myös organisaation johtotasoa. Jotta tämä voidaan tehdä, täytyy puuttua itse organisaatioon. Lääninhallitusten osalta täytyy puuttua lääninhallitusten ja läänien lukumäärään. Tämän vuoksi eivät tämän suuruiset säästöt eikä muutenkaan tämän organisaation uudistaminen ole mahdollista nykyisellä läänien lukumäärällä.

Säästöistä kysyttiin, lähinnä niiden mitättömyydestä ja mistä ne muodostuvat. Ensin tämä markkamäärä 65 miljoonaa markkaa, onko se iso tai ei. Kun lapsiperheiden tukea leikataan, siellä 8 prosentin leikkaus lapsilisiin on erittäin suuri asia. Kun tässä leikataan hallinto-organisaation menoja 20 prosenttia, tätä prosenttimäärää vähätellään. Edelleen 65 miljoonaa markkaa on suurempi summa kuin esimerkiksi se paljon puhuttu puoluetuki, joka poistamalla kuulemma voitaisiin ratkaista monta ongelmaa tästä yhteiskunnasta. Sen vuoksi 65 miljoonaa markkaa yhdessä vaalikaudessa tarkoittaa 250 miljoonaa markkaa muuhun palvelutuotantoon, investointeihin, sellaisiin asioihin, jotka puolustavat paikkaansa. Nyt tämän organisaation ylläpitämiseen ei enää ole riittäviä perusteita.

Ed. Joenpalo kysyi pääkaupungeista. Minulle on esitetty, että ensin pitäisi päättää pääkaupungit ja sitten vasta läänijako ja läänien lukumäärä. En tiedä, miten se olisi mahdollista. Etenemme siten, että kun eduskunta päättää, montako lääniä on ja millaisella aluejaotuksella, voimme sen jälkeen tehdä päätökset valtioneuvostossa pääkaupungeista. Tämä valmistelu on käynnissä ja mitään uutta tietoa, joka ei olisi esityksessä sisällä, ei minulla ole hallituksen puolesta tänne nyt kerrottavana.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksien, jotka ovat tämän uudistuksen keskeisin osa, lukumäärä muotoutui budjettiriihessä, jossa kahden ministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön, toiveesta lukumäärää pudotettiin 13:een. Se vastaa nykyistä työvoimapiirien lukumäärää ja vastaisi tulevaa maaseutuelinkeinopiirien lukumäärää, jos tämä uudistus ei menisi eteenpäin. Kauppa- ja teollisuusministeriön piirejä on nykyisin 14, joten 14 tai 15, jota hanke esitti, olisi lisäys muutoin tulossa olevaan piiriorganisaatiolukumäärään. Tämä lukumääräkeskustelu kuvannee myös sitä vaikeutta, jossa eräät edustajat haluavat pistää kaikki toiminnot lääninhallitusten yhteyteen. Se merkitsisi työvoima- ja elinkeinopiirien lukumäärän vähentämistä 11:een, koska pidän epärealistisena, että läänien lukumäärä nousisi 15:een.

Palvelujen osalta tämän reilun vuoden käsittelyn jälkeen minulle ei ole jäänyt käteen yhtään palvelua, josta olisi pystytty yksilöidysti kertomaan, mikä palvelu heikkenee kansalaiselle tai mikä palvelu menee kansalaisen näkökulmasta kauemmas fyysisenä saatavuutena tarkastellen. Ei yhtään tällaista palvelua ole pystytty tämän vuoden aikana esittämään. Jos eduskunnassa tällaisia tulee, lupaan hallituksen puolesta, että tämä asia pistetään kuntoon. Annan takeet, että yksikään palvelu ei heikkene.

Täällä on puututtu valtio/kunta-suhteeseen ja on siihen syytäkin puuttua. Mutta sen keskustelun paikka on asialistalla seuraavana, kun käsittelemme valtionosuusuudistusta. Siinä Heikki Kosken selvitysmiestyössä keskeisenä kysymyksenä on ollut koko valtio/kunta-suhteen tarkastelu. Nyt tässä on kysymys valtion oman aluehal-

linnon järjestämisestä, jossa ei voi puhua sen tyyppisestä argumentaatiosta, jota täällä käytetään tyyliin ed. Ala-Nissilä, kansanvaltainen organisaatio. Kansanvaltainen itsehallinto-organisaatio tulee kunnista ja se on maakunnallisella tasolla maakunnan edunvalvonnassa ja myös maakunnan alueen kehittämistyössä. Kuntien yhteistoimintaorganisaationa toimii maakunnan liitto, ei päällikkövirastona toimiva lääninhallitus.

Mitä tulee identiteettiin, pidän sitäkin kansanvaltanäkökulmasta omalaatuisena, jos samalla syytetään keskittämisestä ja ollaan vaatimassa, että identiteettikin pitäisi määritellä ylhäältä alaspäin valtionhallinnon toimesta. Ei näin voi olla kansanvaltaisessa maassa, jossa kunnallinen itsehallinto muotouttaa maakunnalliselle tasolle kuntien välisen yhteistoiminnan kautta alueidentiteetin maakuntaidentiteetin kautta. Sen vuoksi pidän vanhanaikaisena identiteettinä sitä, joka lähtee kuninkaan tai tsaarin määräyksestä, tai nykyisin valtioneuvoston, eduskunnan määräyksestä ylhäältä käsin aluejakoina.

Yritystoiminnan osalta läänit ovat paljon paljon vähämerkityksisemmät myös yleisen imagon kannalta kuin työvoima- ja elinkeinokeskukset. Ne määrärahat, joita yrityksille, kunnille, maakunnille ylipäätään ohjautuu, tulevat työvoima- ja elinkeinokeskusten kautta tai vaikkapa erillisten piiriorganisaatioiden, tiepiirien kautta, joissa on muistaakseni noin 3 miljardia markkaa, kun lääninhallitusten koko budjetti esimerkiksi on 300 miljoonaa markkaa. Tämän vuoksi läänien merkitys tässä suhteessa aluekehityksen kannalta ei enää ole se, mikä se oli kymmenen vuotta sitten, kun voimavarat ohjautuivat lääninhallitusten päätöksinä.

Tämä suuraluejako ei muodosta mitään pohjaa millekään muulle valtion tai kuntien toiminnan aluejaotukselle, mutta jos katsoo kuntien omaehtoista toimintaa, ne ovat maakuntien yhteistoiminnassa hakeutumassa tai hakeutuneet jo suuralueiksi. Tämän vuoksi pidän outona, jos kuntaorganisaatio omaehtoisesti tämän suuraluetarkastelun pitää hyvänä ja valtion tasolla tämän tyyppisiin tehtäviin se olisi mahdoton.

Ed. Takkula totesi, että reuna-alueet kärsivät. Ed. Takkula, nykyisinkin Lapin lääninhallitus huolehtii niin Rovaniemen kuin syrjäisimmänkin osan asioista täsmälleen saman lainsäädännön nojalla ja täsmälleen yhtä suurella huolellisuudella. Pidän erittäin valitettavana, jos tämänhetkisessä lääniorganisaatiossa tulisi sellaista viestitystä, että reuna-alueet ovat huonommin kohdeltuja kuin läänin pääkaupungit. Sama järjestelmä toimii myös, vaikka muutamme aluejaotusta. Sama laki, samanlaiset toimenpiteet koko alueen osalta.

Vielä kuntiin suuntautuvasta valvonnasta. Itselleni on eräs asia hyvin tärkeä näissä uudistuksissa. Se on johdonmukaisuus. Toivon sitä samaa johdonmukaisuutta myös eduskunnalta. Eduskunta itse päätti kunnallislain käsittelyn yhteydessä muuttaa hallituksen esitystä, kuntalain 8 §:ää, jossa lääninhallituksille olisi tullut kuntiin nähden yleinen valvontaoikeus. Eduskunta totesi valiokunnan mietinnön mukaisesti siihen yhtyen, että tuo yleinen valvontaoikeus on liian laajaalainen, sitä ei pidetä perusteltuna ja sen vuoksi eduskunta muutti kuntalain 8 §:ää siten, että siellä on vain yleinen seurantaoikeus lääninhallituksille kuntien toimintaan.

Sen takia tämä punainen lanka hallinnon kehittämisessä, kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen, toivottavasti pitää myös tässä eduskunnassa. Jos siltä osin tehdään näin kunnallisvaalien alla jokin uusi tarkastelu, uusi näkökulma, niin se, totta kai, vaikuttaa myös tämän esityksen kokonaisuuteen. Mutta se pitää tehdä tietoisesti, ei siten kuin oppositiopuolue nyt tekee. Keskusta vaatii yhtä aikaa kunnallisen itsehallinnon lisäämistä ja lääninhallitusten roolin vahvana pitämistä.

Historian pois pyyhkimisestä. Olen itse ainakin julkisten kommenttien perusteella vielä nuori ministeri, siitä huolimatta olen vanhempi kuin yksikään Suomen lääni. Se ei ole kovin vanhaa historiaa, josta nyt puhumme. Tässä ei pois pyyhkäistä mitään historiaa, vaan luodaan uutta, ja se uusi luodaan alhaalta päin lähtien, ei enää ylhäältä alas käskien.

Maa- ja metsätalousministeriön organisaation kokoaminen kokonaisuudessaan työvoima- ja elinkeinokeskuksiin oli, ed. Kalli, keskustelun alaisena tässä hankkeessa, mutta kun parhaillaan metsäkeskusorganisaatiouudistus on käynnissä ja kun se on osin yksityisoikeudellinen yhteisö mukaan lukien erilainen päätöksentekojärjestelmä kuin julkisessa hallinnossa, niin tässä vaiheessa sitä ei voitu kokonaisuudessaan ottaa mukaan keskuksiin. Meillä keskusteltiin kyllä siitä, että olisi otettu pelkästään viranomaistehtävät, mutta sitä ei pidetty perusteltuna, vaan haluttiin säilyttää metsäsektori kokonaisuudessaan vielä erillään tästä organisaatiosta.

Edustajat Rauramo ja Kautto merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puutun yhteen osaan, yhteen asiaan, yhteen sanaan ministerin äskeisessä puheenvuorossa; identiteettiin.

Minuakin on askarruttanut se, miten identiteetti voisi syntyä hallinnollisella päätöksellä. Itse tulen läänistä, joka syntyi sellaisella hallinnollisella ratkaisulla, jonka nimi oli toinen maailmansota. Se syntyi rajoja pitkin niin, että ylhäällä pohjoisessa on Uukuniemi, etelässä länteen on Pyhtää. Pitkänä, pitkänä makkaramaisena alueena pitkin rajaa se ei sisällä minkäännäköistä omaa yhtenäistä identiteettiä. Se syntyi maailmansodan myllerrysten tuloksena.

Kun olen keskustellut keskustalaisten kansanedustajien kanssa heidän lääniensä, muualta tulleiden edustajien kanssa heidän lääniensä identiteetistä, aivan saman olen havainnut Hämeen läänin kohdalla, aivan saman olen havainnut Satakunnan kohdalla. Ylipäänsä Lappiakin voidaan hyvin suuressa määrin kyseenalaistaa yhtenäisenä identiteettisenä alueena. Tässä mielessä, arvoisa rouva puhemies, minusta on suurta epärehellisyyttä ja hurskastelua vetää tähän valtanäkökohtia vilisevään keskusteluun jotain sellaista asiaa kuin mitä on identiteetti.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä hallituksen esitys valtion piirihallinnon kokoamisen osalta on pääasiassa myönteinen. Tämä on luonteva jatko sille edellisen hallituksen uudistukselle, jossa maakunnallisille liitoille annettiin aluekehitysvastuu. On välttämätöntä, että valtionhallinnolla on alueella vastapuoli, verkosto-osa, ja ne yhdessä tekevät työtä näille alueille. Ehkä se puute tässä on, että tämä ei kaikilta osin noudata maakunnallista jakoa ja että kaikille piireille ei ole tulossa omaa yksikköä. Se varmasti pitänee korjata.

Minusta hallitus kyllä hämärtää tämän uudistuksen ja ehkä vaikeuttaakin sen läpimenoa sillä, kun se liittää tähän lääninhallintouudistuksen. Jotenkin ymmärrän sen vastustuksen, joka syntyy siitä, kun lääninhallitusten tehtäviä ei oikeastaan millään tavalla mietitä uudelleen ja tehdään vain toinen porras. Kyllä minä ymmärrän, että silloin syntyy vastakkainasettelu ja turha keskustelu. On oikeastaan vähän tragikoomista, että sosialidemokraattinen ministeri joutuu puolustelemaan tällaista alhaalta päin tulevaa valtaa, kun tavallisesti te olette keskusvallan kannalla. Muun muassa pääministerikin puhuu edelleen, vaikka tällainen esitys annetaan, että hänen mielestään tällä alueella ei tarvitsisi olla näin montaa häplääjää enää. Hyvä, että pääministerin mielipiteet eivät kuitenkaan tätä uudistusta siltä osin romuta.

Toivoisin, että eduskunnassa ei liian paljon itse valtion piirihallintouudistus peittyisi lääninkeskustelun alle. Tämä on tässä turha riesa ja kyllä täytyy korostaa sitä, että lääninhallinto edustaa tsaarinaikaista ja vanhempaakin perinnettä. Siinä ei sinällään ole puolustamista ja sitä voitaisiin nimenomaan tehtäväkohtaisesti katsoa valtion keskushallinnon osana ja siinä tahdissa vähentää, kun ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Kemppainen!

Puhuja: ... siltä tehtävät vähenevät.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Backman väitti, että jossakin muussa mallissa ei pystyttäisi henkilöjärjestelyitä tekemään sillä tavalla, että myös ylempää porrasta saataisiin rassattua, perusteluissakin todetaan kohdassa pääasiallinen sisältö etusivulla tällainen maininta. Minusta se väittämä sinällään on väärä, koska jos vedettäisiin työ- ja elinkeinokeskukset samaksi rajoiltaan kuin läänit, niin siihenhän saisi jopa enemmän tehokkuutta kuin tällä mallilla, jossa nyt jää kahdet eri rajoja omaavat hallintoalueet. Minusta sen tyyppiseen malliin olisi pitänyt mennä suoraan, jolloin olisi saatu tehokkuutta ja järkevästi saman sateenvarjon alle koko työvoima- ja elinkeinokeskukset ja lääniorganisaatio, yksien johtajien alle.

Toinen juttu, joka on vahvasti tullut esiin, on identiteettikysymys. Olen ihmetellyt mitä se identiteetti sinällään tuntuu joillekin olevan, kun kysymys on siitä, missä sijaitsee läänin pääkaupunki. Se on kova huolenaihe. Jotenkin tuntuukin, että siinä vaiheessa, kun se ei satu siihen lähelle, niin sitten alkaakin kirvellä enemmän eli identiteetti jollakin tavalla häviää. Kun meillä Pohjois-Karjalassa on maakunta ja lääni sama, niin läänin on koettu — vanhaa historiaa vielä muistellen olimme ennen Kuopion takamaata — nyt sitten nostaneen ainakin Pohjois-Karjalan identiteettiä ja kehitystä myönteiseen

suuntaan. Sen minä itse ainakin olen näin päin oivaltanut ja toivoisin, että eduskunta voisi tämän esityksen heittää nurin ja uuteen valmisteluun.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen toi esiin aluekehityslain ja sen, että siinä yhteydessä ei puhuttu läänien määrän vähentämisestä. Tämän asian totesi myös eduskunta mietinnön hyväksyessään. Siellähän mainitaan, että sillä hankkeella ei ole vaikutusta läänien lukumäärään eikä piirihallinnon aluejakoon sinällään. Eli tämä haluttiin nimenomaan sulkea pois.

Vastuu alueiden kehittämisestä on kunnilla ja valtiolla. Tämän lisäyksen eduskunta teki aluekehityslakiin. Haluan korostaa, että tässä tehtävässä kumppanuudella on tärkeä rooli. Kyllä yleishallinto on myös tässä mielessä hyvin tärkeä ja ne tehtävät, joita lääni toteuttaa.

Ministeri Backman totesi, että organisaation muutoksen kautta haetaan säästöjä. Toisaalta on todettu, että ihmisiä ei irtisanota, kenties maaherroja lukuun ottamatta. Edelleen tässä hankkeessa kiinteistöt jäävät olemaan. Välimatkat pitenevät myös hallinnon sisällä lääninhallinnon tehtäviä hoidettaessa. En ymmärrä, missä niitä säästöjä sinällään syntyy, ja jos syntyy, ne siirtyvät asiakkaille: kunnille, ihmisille, yrityksille. Tällainen uhka on olemassa. Edelleen suuraluejako kyllä jatkossa vääjäämättä tulee pohjaksi myös vaalipiirijaolle.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backman totesi, että säästöjen kohteena eivät ole kansalaisten palvelut, vaan hallinto. Toisessa puheenvuorossaan hän totesi, että mikään palvelu ei heikkene. Ehkä ministeri Backman on esimerkiksi täysin ylivoimainen työsuojeluasiantuntija, kun työsuojeluhallinnon kanta on muun muassa seuraava: "Työsuojelupiirit eivät näe perusteita piirien toimintojen siirtämiselle lääninhallituksiin, mistä johtuen kaikki työsuojelupiirit ovat ilmaisseet vastustavansa jyrkästi siirtoa." Lisäksi työmarkkinaosapuolten kanta liittämistä vastaan on aivan saman suuntainen. Akava, SAK, STTK sekä Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto edellyttävät, että työsuojeluhallinto säilytettäisiin nykyisellään. Vai onko tässä niin, että kun kokoomuspuolue lopetti työsuojeluhallituksen, niin demareitten pitää saada lopettaa työsuojelupiirit? Tässä esityksessähän sanotaan 3 §:ssä muun muassa näin: "Läänin alueella työsuojelun ohjaus ja tarkastus kuuluvat lääninhallitukselle, jossa tätä varten on yksikkö." Eli onko tarkoitus tosiaan ajaa tässä maassa alas työsuojelu, jota jo muutenkin on kalvettu ja jonka asema on merkittävästi heikentynyt aikaisempien järjestelyjen johdosta?

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuli, kun kuuntelin ed. Pekkarisen minulle osoittamaa ryöpsähdystä, mieleen Shakespearen lause, jossa todetaan, että "se hirvi huusi, jota ammuttiin". Mutta ymmärrän hyvin sen, kun ministerinä ollessaan ed. Pekkarinen teki erittäin hyvää ja huolellista työtä maakuntien liittojen muodostamiseksi. Asiaa käsiteltäessä ja siitä valiokunnassa keskusteltaessa hyvin useasti mentiin myös muihin hallinnon tasoihin kunnallishallinnosta valtionhallintoon. Sain siellä sen selkeän käsityksen ja muista keskusteluista muun muassa kahvilassa, että hänen mielestään lääninhallituksien merkitys tulee entisestään vähenemään. Tästä ei ed. Pekkarinen pääse mihinkään. Mutta ymmärrän hänen, edustajatoverini ja ystäväni näkemystä; hänen on varmasti tuskallista kääntää kelkkansa, koska se on taas oppositiopuolueelle tärkeätä ja edullista.

Identiteetistä olisin sen todennut, että jos ei ole muuta kuin sen haikailua että pikku-Matti isoisänsä sotilaspuvussa ottaa maaherraa vastaan, niin aika vähillä ovat kunnolliset perusteet.

Olisin yhtynyt läänintoverini ed. Kekkosen näkemykseen, että Viipurin läänin rippeistä muodostettu Kymen lääni haluaa, ainakin sosialidemokraatit siellä, kuulua Etelä-Suomen lääniin. Me katsomme, että entisessä Viipurin läänissä niiltä osin, mitkä Suomelle jäivät, identiteetin muodostavat Kymenlaakso- sekä Etelä-Karjala-nimiset maakunnat, jotka suorittavat juuri ministeri Pekkarisen viitoittamalla tiellä aluekehitystehtäviä.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Backman on varmasti saanut kiertäessään maakuntia selvitystä Päijät-Hämeen osalta niistä vaikeuksista, joita toimiminen monen läänin alueella aiheuttaa maakunnassamme. Siksi on tietysti myönteinen asia, jos löytyy ratkaisu, että voimme koota koko maakunnan samaan lääniin.

Toisaalta on valitettavaa, että hallitus ja ministeri eivät ole nähneet tarpeelliseksi esittää työvoima- ja elinkeinokeskusta Lahden kaupunkiin, koska alueemme kärsii suurimmista työttömyysluvuista, joita tässä maassa on. Sen tähden tällai-

nen kokoava voima olisi alueen kehittämisen kannalta varsin oleellinen. Samoin on varmasti Pohjanmaan alueella, joten 15 työvoima- ja elinkeinokeskuksen syntyminen on varmasti koko Suomen hallinnon uudelleenjärjestelyn kannalta hyvä ja kannatettava ratkaisu. Ehkä ministeri kommentoi tätä asiaa vastauspuheenvuorossaan.

Ed. V i l j a m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin tarkkaan ministeri Backmanin vastauspuheenvuoron ja ihmettelin, että ei löytynyt perusteeksi yhtään sellaista näkökulmaa, että pyrittäisiin oikean kokoisiin toimiviin rakenteisiin.

Meillä on läänejä, joissa kuntien ja valtion yhteistyö sujuu todella hyvin, läänejä, joissa maakunnan liiton ja läänin rajat menevät samaa viivaa pitkin ja joissa lisäksi kuntien yhteiset elimet, kuntayhtymät, noudattelevat näitä rajoja. Silloin syntyy toimiva yhteys valtion ja kuntien välillä. Ihmettelen, miten suurlääniuudistus toteuttaa tällaista toimivaa yhteyttä, koska syntyy läänejä, joissa on useita maakuntia, useita piirihallintoviranomaisia, useita elinkeinokeskuksia ja ne rajat eivät välttämättä täsmää.

Olisin nähnyt parhaimpana rakentaa sellaisen hallinnon, jossa valtion piiriviranomaiset kaikki olisivat olleet saman katon alla ja läänikohtaisia. Siinä mielessä edellinen hallitus teki jo virheliikkeen irrottaessaan ympäristökeskukset erillisiksi. Saataisiin varmasti kustannuksiltaan toimiva järjestelmä, jos kaikki olisivat koossa läänikohtaisesti. Näen, että nykyaikaisella valtionhallinnolla, vaikka sillä valvontaakin on, kyllä edelleenkin on merkittävästi myös tehtäviä, jotka liittyvät tiedon ja osaamisen tuomiseen alueelle. Eihän meidän sellaista valtionhallintoa kannata pitää, joka vain valvoo ja näpäyttää, vaan kyllä kaiketi demokraattiseen yhteiskuntaan tietynlainen kasvatuksellinen näkökulma kuuluu.

Ed. Vähänäkille haluaisin ilmoittaa, että onkohan itäisen Kymen, Viipurin läänin, haluamisessa Etelä-Suomeen pohjalla Venäjän pelko. Onko se riittävän pitkälle ajateltu?

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkaisin keskustelua tämän esityksen säästövaikutuksesta, johon ministeri Backman äsken puuttui. Ministerihän piti 65 miljoonan markan säästövaikutusta merkittävänä, ja se on tietysti paljon rahaa. Mutta on myöskin makuasia, kuinka merkittävä se raha on. Suhteellistan sitä kertomalla, että hallituksen budjettikirjan sivulla 190 esitetään suomalaisen elokuvataiteen edistämiseen ensi vuonna suunnilleen saman verran rahaa kuin se markkamäärä, mikä nyt säästyy tällä lääniremontilla, eli 60 miljoonaa markkaa. Tämä rahahan tarkoittaa sitä, että kun on elokuvia, joita tehdään, vaikkei niitä kukaan käy katsomassa, valtio lunastaa tällaiset kannattamattomat hankkeet itsellensä, ja siihen tuo rahamäärä kuluu.

Sitten odotin, että ministeri Backman olisi kommentoinut nyt julkisuuteen saatettua RKP:n rinnakkaislakiesitystä tähän asiaan. Sehän on sillä tavalla merkittävä, että se on hallituspuolueen sisältä tehty esitys. Eduskuntaa ja meitä hallintovaliokunnan jäseniä varmaan kiinnostaisi tietää myöskin, aikooko tasavallan presidentti vapauttaa kaikki nimittämänsä ja edeltäjiensä nimittämät maaherrat, muun muassa ennalleen jäävän Oulun läänin istuvan maaherran.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkille sanon lyhyesti vielä, että tietysti täällä voidaan heitellä kaikenlaisia varjoja toistemme päälle, mutta tämän tyyppisissä asioissa rehti asennoituminen minun mielestäni edellyttäisi sitä, että jos teillä on, ed. Vähänäkki, sellaisia todisteita, mistä te täällä puhuitte, niin tuokaa tänne ja kertokaa täällä eduskunnalle, missä sellaisia kannanottoja esimerkiksi minä olen ottanut. Te ette siinä onnistu, ed. Vähänäkki, koska sellaisia kannanottoja suurläänien puolesta te ette minun suustani, ette kynästäni, ette sisäministeriön päätöksistä löydä.

Ministeri Backmanille sanoisin sen, että minulla on sellainen käsitys, että teillä on riittävän vahva itsetunto ja poliittinen kantti itsellännekin. Sen takia älkää viitsikö mennä omissa esityksissänne edellisen hallituksen pääministerin lehtihaastattelun taakse, jossa hän on puhunut ratkaisusta, joka on siinä sijoitettu aivan toisenlaiseen kontekstiin, kuin mistä on tällä hetkellä puhe. Ahon hallituksen päätöksissä tällaisia suurlääniratkaisuja ei kerta kaikkiaan ole, aivan niin kuin te tiedätte.

Ministeri Backman, te puhutte johdonmukaisuudesta ja vaaditte sitä. Minä en oikein näe johdonmukaisuutta siinä, että nyt te olette suuralueita muodostamassa sellaisesta valtion piirihallinnosta, jonka henkilöstön määrät piirihallinnossa ovat tällä hetkellä useimpien piirien alueilla suuremmat kuin minkään muun valtion piirihallinnon kohdalla. Vielä toistan: 80 henkilöä minimissäänkin, pienemmänkin lääninhallituksen henkilöstömäärä.

Mitä vielä tulee ympäristökeskuksiin, ympäristökeskukset muun kuin sisäministerin toimesta irrotettiin lääninhallituksista. Perustettiin ympäristökeskukset siirtämällä sinne lääninhallituksen ja vesi- ja ympäristöpiirin tiettyjä tehtäviä. Sen esityksen eduskunta hyväksyi muistini mukaan ei ihan yksimielisesti, mutta taisi olla melkein yksimielisesti.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Backmanilta: Mitä tulee tapahtumaan niille maakunnille, jotka eivät saa omaa työvoima- ja elinkeinokeskusta? Sellaista ei ole esitetty muun muassa Keski-Pohjanmaalle. Eli kun muut saavat rinnakkaiset välineet oman maakuntansa kehittämiseen, esimerkiksi Keski-Pohjanmaa ei saa.

Sitten vielä näihin ympäristökeskuksiin liittyen: Mitä tapahtuu esimerkiksi Keski-Pohjanmaan ympäristökeskukselle tulevaisuudessa? Maaseutuelinkeinopiirihän sieltä tulee häviämään.

Ed. Takkula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, sotkivatko nuo äskeiset välihuudot vasemmalta sen, mitä yritin sanoa, mutta toisaalta kaikki se, mikä voidaan ymmärtää väärin, tulee joskus myös ymmärretyksi väärin.

Kuitenkin vielä toistaisin, arvoisa ministeri, että nykyisillä resursseilla on ongelmia esimerkiksi Lapissa huolehtia reuna-alueista ja siitä, että koulutuksellinen tasa-arvo, minkä otin esimerkiksi, siellä voisi toteutua. Siitä on nähtävissä, kun resursseja on leikattu, tällaisia merkkejä.

Sen vuoksi kannan huolta siitä, että Itä-Suomi taikka sitten tämä Länsi-Suomen lääni koko suuressa kaameudessaan voi aiheuttaa saman tilanteen, elikkä reuna-alueista on vaikea huolehtia. Meillä on ihan riittävästi näyttöä siitä, että sinne, missä on hallinto, lähtevät myöskin keskittävät virtaukset. Sen vuoksi kannan huolta siitä, että tämä ratkaisu ei veisi palveluja kauemmaksi ja ei omalta osaltaan voimistaisi sellaista kahtiajakoa, mikä on nyt näkyvissä muun muassa koulutuksen kentässä ja muutenkin tässä yhteiskunnassa. Tämä on se pelko, mikä tähän liittyy.

En ymmärrä sitä, että tällä tuodaan muka palvelut vielä lähemmäksi ihmisiä. Tuntuu, että nykyään nämä esimerkit otetaan aina niin, että mitä kauemmas menee pääpaikka, sitä lähempänä ikään kuin palvelut ovat. Tätä tietenkin voidaan jollakin tavalla perustella nykyisellä tietotekniikalla ja muulla, mutta kuitenkin pelkään tätä keskittävää virtaa, ja siitä tässä kannetaan huolta.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla kuunnellut tätä keskustelua, mikä on käyty tästä uudistuksesta, ja ihmettelen sitä, että ed. Pekkarinen sanoo, ettei mitään päätöksiä ole tehty. Varmaan näin on, että päätöksiä ei ole tehty suurlääneistä, mutta varmasti valmisteluprosessissa nämä ovat olleet siellä myöskin ministeriössä. Tuskin silloinen pääministeri Aho olisi tuulesta temmaten heittänyt nämä suurläänit keskusteluun. Olen vakuuttunut siitä, että tämä oli aikanaan tavoitteena myös edellisellä hallituksella, että saataisiin järkevämmäksi hallinto. Mikään ei muuttua saa, se minua ihmetyttää; vaikka tehtävät muuttuvat, aika muuttuu, silti mitään hallinnossa ei voisi muuttua.

Minun mielestäni tämä uudistus on erittäin hyvä. Siinä toiminnot tehostuvat ja selkiytyvät, ja maakuntien liitoille saadaan tämän uudistuksen kautta selkeä rooli. Ihmettelen vastustusta, kun keskusta kuitenkin on halunnut maakuntien liittojen asemaa vahvistaa, ja sitä kauttahan se identiteetti luodaan eikä lääninhallinnon kautta ja niiden rajojen kautta. Sen täytyy lähteä maakunnasta, ihmisistä. Sitä kautta se maakunnan identiteetti tulee. Monessa läänissä nytkin on useampi maakunta, jonka alueet katsovat kuuluvansa yhteen paremmin kuin jonkin lääninrajan niitä yhdistäessä.

Toisin sanoen, jos vielä ajatellaan nykyjärjestelmän kehitystä, on aivan oikean suuntaista, että valtio siirtää suoraan kunnille päätöksentekoa eikä väliportaita ole kovin paljon. Se, että niiden tehtävät ovat järkeviä, on koko toiminnan ja palvelukulttuurin kannalta ehdoton edellytys, että me pärjäämme Euroopassa.

Ministeri Backman: Arvoisa puhemies! Yritän vielä toistamiseen puolustaa ed. Pekkarista. Kun yritin sitä äsken tehdä, niin ehkä se on niin ainutlaatuista eduskunnassa, että ministeri puolustaa edellistä ministeriä, että teen sen toistamiseen.

Minulla ei ole mitään tarvetta vetäytyä itsetunto- tai muista syistä edellisen pääministerin Ahon taakse. Minulla on riittävästi perusteita tälle uudistukselle itsellänikin. Kun eduskunnassa epäiltiin viime vaalikaudella annetuista lausunnoista, että ne olisivat olleet ministeri Pekkarisen antamia, halusin vain korjata, että kyseinen

toteamus läänin lukumäärän vähentämisestä oli silloisen pääministeri Ahon toteamus.

Voin todeta tässä, että ministeri Pekkarinen toimiessaan ministerinä ehkä teki hyvin paljon työtä sen eteen, että sen tyyppinen lääniuudistus, josta nyt on kysymys, ei mene eteenpäin, mutta hän toisaalta johdonmukaisesti vei kehitystä siihen suuntaan, jossa siirrettiin tehtäviä pois lääninhallituksista. Kun täällä on kysytty nyt, esimerkiksi ed. Kemppainen, miksi ei tarkastella lääninhallituksen tehtäviä, ei tarvitse enää niin paljon tarkastella, kun ed. Pekkarinen ministerinä ollessaan jo teki tämän tarkastelun. Sen seurauksena on voitu esimerkiksi kolmessa vuodessa vähentää 40 prosenttia henkilöstöä lääninhallituksista. (Ed. Pekkarinen: Ympäristökeskukset olivat suurin siirto, kaikesta 70 prosenttia!) — Käsittääkseni ympäristökeskuspäätöskin oli edellisen hallituksen päätös, joten en anna virheellistä kuvaa asiasta.

Kun täällä on todettu, että merkittävä asia edellisellä vaalikaudella oli aluekehitysvastuun siirtäminen, se oli kyllä merkittävä asia, mutta ei se resurssoinnin suhteen ollut merkittävä. Kysymys oli muutamasta yksittäisestä virkamiehestä per lääninhallitus, jotka siirtyivät. Jos eduskunta siinä yhteydessä on todennut, että tämä ei merkitse sitä, että pitäisi muuttaa läänijakoa, ei se tarkoita sitä, että kun sieltä olisi 40 prosenttia hävinnyt henkilöstöä ja 45 prosenttia resursseja, niin sillä muulla paljon suuremmalla muutoksella ei olisi vaikutusta myös läänijakoon. Tältä osin kun puhutaan logiikasta, johdonmukaisuudesta, niin kun ensin on viety tehtäviä pois, muutettu lääninhallitusten perinteistä roolia, nyt on aika tarkastella myös organisaatiorakennetta tämän päivän ja tulevaisuuden tehtävien kannalta.

Varmuuden vuoksi haluan todeta, että olen kokenut kiusalliseksi sen keskustelun, jossa on ajettu vastakkain lääninhallitusten tähän saakka tekemä työ ja tämä uudistus, ikään kuin tällä uudistuksella mitätöitäisiin kaikki se työ, jota Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa ja muissa maakuntalääneissä on tehty. Se on ollut tärkeää työtä, on ollut merkittäviä maaherroja, lääninhallitukset tehneet hyvin arvokasta alueen kehittämistyötä aikana, jolloin se kuului niille, aikana, jolloin hyvinvointiyhteiskunta Suomessa rakennettiin ylhäältä alaspäin johdettuna hallinnollisena toimena siten, että lääninhallituksilla oli siinä keskeinen tehtävä, mutta ei ole enää. Tältä osin lainsäädäntö on muuttunut ja myös aika on muuttunut. Tämän vuoksi täytyy muuttaa organisaatiota. Tämän hankkeen lähtökohta oli laatia ehdotus tehtävien mukaisesta organisaatiosta.

Tämä vastauksena myös siihen, miksi emme pistä kaikkia yhteen. Ed. Lahtela tätä jälleen kyseli. Tehtävien mukaan työvoima- ja elinkeinokeskuksia pitäisi olla vähintään 13. Kun täällä kysyttiin, miksi en itse ehdota viittätoista, niin itse ehdotin viittätoista, mutta tässä hävisin hallituksen sisällä. Hallituksen ministerinä puolustan täällä hallituksen esitystä.

Jos mentäisiin pistämään kaikki organisaatiot yhteen, se tarkoittaisi esimerkiksi Kainuun ja Satakunnan osalta sitä, että siellä ei olisi omaa työvoima- ja elinkeinokeskusta. Pidän tämän takia erittäin tarpeellisena sitä, että nämä kaksi organisaatiota ovat erilliset, myös tehtävänäkökulmasta. Voiko saman organisaation päällikköviraston tehtävissä olla yhtä aikaa elinkeinotuen antaminen jollekin yritykselle ja samanaikaisesti päätöksenteko siitä, että kyseinen yritys pistetään toimenpidekieltoon? Hallintoministerinä en pidä tämän tyyppistä hallintoa hyvänä käytäntönä. Senkin vuoksi tarvitsemme kaksi erillistä organisaatiota.

Täällä on vieläkin peräänkuulutettu, mistä säästöt tulevat. Henkilöstön osalta otetaan esimerkiksi jokin sellainen palkkaluokka, missä puhutaan johto-organisaatiosta, ylin kansanedustajan palkkaluokka A 28: noin 80 henkilöä, palkkakustannukset noin 40 miljoonaa. Jos meillä on puolta vähemmän organisaatioita, tarvitsemme puolta vähemmän johtavaa henkilöstöä näihin organisaatioihin mukaan lukien tukipalvelut, joita johto-organisaatiolla on monesti aivan toisella tavalla kuin suorittavalla portaalla. Täältä löytyvät ne säästöt. (Ed. Pekkarinen: Johdonmukaisuutta! Miksi suuret viranomaiset kootaan vielä suuremmiksi?)

Työsuojelupiirien osalta esitys ei vie työsuojelupiirien itsenäisyyttä nykyiseen verrattuna. Se on lailla turvattu. Se ei muuta työsuojelupiirien paikallisorganisaatioita mitenkään, ei muuta niiden tehtäviä. Päätösvalta edelleenkin niihin asioihin säilyy työsuojelupiirillä. Maaherra ei voi alistaa mitään yksittäistä päätöstä siellä. Tässä suhteessa toivon, että asiantuntijakuulemisessa käydään hyvin tarkkaan läpi, mitä tämä esitys pitää sisällään työsuojelupiireihin liittyen. Pidän myös tarpeellisena, että työsuojelupiirit pääsisivät mukaan siihen toimintaan, jota lääninhallituksissa tehdään hyvin samoilla toimialoilla, palo- ja pelastustoimessa, poliisitoimessa, sosiaali- ja terveyssektorilla. Lääninhallituksen johtoryhmässä oleva paikka työsuojelupiirille tätä

kautta olisi mielestäni pikemminkin synergiaetu kuin jotenkin haitta nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

En muuten ole vielä tavannut yhtään organisaatiota, joka itse ilmoittaa, että se haluaa liittyä johonkin toiseen organisaatioon. Organisaatioiden sisäinen muutosvastarinta tästä pitää huolen.

Vielä kommentti RKP:n esitykseen seitsemästä läänistä. Pidän sitä sillä tavalla hyvänä vastaantulona, että hallituksessa RKP vastusti koko uudistusta. Kun RKP nyt on valmis vähentämään läänien lukumäärää, on paljon helpompi jatkaa eduskuntakeskustelua siitä, että RKP:n tarjous on seitsemän. Hallitus esittää viittä. Olisi paljon hankalampaa, jos yksi hallituspuolue vastustaisi koko uudistusta, sen perusperiaatetta vähentää myös läänien lukumäärää. Tältä osin en pidä mitenkään kauheana asiana tätä.

Maaherrojen osalta haluan vielä todeta, kun sitä erikseen kysyttiin, että maaherroja koskevat vähintään samat järjestelymahdollisuudet heidän henkilökohtaisen tilanteensa osalta kuin muitakin valtion virkamiehiä vastaavanlaisissa tilanteissa, ja tässä suhteessa esimerkiksi tasavallan presidentin nimittämillä useilla tuhansilla virkamiehillä ei ole lainsäädännöllisesti mitään eroa.

Lääninhallitukset ovat edelleen, ed. Pekkarinen, suuria organisaatioita, mutta kysymys on siitä, mitä tehtäviä ne hoitavat, ja kuten puheenvuorossani totesin, tehtävämäärällä mitattuna nytkin suurimmat organisaatiot, jotka muodostuvat, ovat pienempiä kuin 80-luvun organisaatiot. (Ed. Pekkarinen: Me molemmat tiedämme, että ero on lupahakemuksissa; joita sieltä on hävinnyt pois!) — Me molemmat tiedämme, että sieltä on hävinnyt paljon muutakin kuin lupahallintotehtäviä. Sieltä on kuntien valtionosuusuudistuksen, alistamisvelvollisuuden poiston jne. seurauksena hävinnyt hyvin paljon sellaisia tehtäviä, joiden perusteella tulevat ns. suurläänit tekevät yhtä paljon päätöksiä ja tehtäviä kuin 80-luvulla Uudenmaan lääni.

Vielä lääninjakoon ja kokoon. Siinä ei ole olemassa mitään yhtä yksittäistä perustetta, kun kysytään, miten jako tehdään. Mutta en pidä tarkoituksenmukaisena, että esimerkiksi alle 20 kunnan lääni, vähän reilu 170 000 asukasta, olisi jotenkin mittari siihen, mikä on sopiva läänin koko, koska tällä tavoin meillä olisi paljon, paljon tiheämpi lääninjako kuin nykyinen 11. (Ed. Väistö: Pitääkö ne kaikki samalla sablonilla vetää?)

Muut piiriorganisaatiot tulevat tarkasteluun aluehallinto 2000 -hankkeessa vielä tämän syksyn aikana ja varmasti tulevien vuosien aikana tehdään rajatarkistusta näiden osalta.

Kun täällä on vielä todettu rajoista, että olisi ollut tarkoituksenmukaisempaa pistää niitä yhteen kuin tehdä kaksi erillistä organisaatiota, haluan vielä toistaa, että tämä esitys yhdenmukaistaa nykyistä aluejakoa. Pohjana on maakuntajako ja valtion aluehallinnon rajat muodostuvat maakuntien kerrannaisina, ei siten, että valtio määrittäisi oman aluejakonsa riippumatta maakuntajaotuksesta. Tämä peruste on sikäli hyvä, että sekin tukee kunnallisen itsehallinnon vahvistamista ja sitä kautta lähtevää maakunnallista yhteistoimintaa.

Aivan lopuksi vielä keskittymisestä. Jos väitetään, kuten ed. Takkula totesi, että hallinto toimii jotenkin keskittymisen moottorina, niin hallintoministerinä pidän tätä arviota kyllä liioiteltuna. Hallinto ei ole enää sen tyyppinen kehityksen veturi kuin aikaisemmin, ja todisteena tästä vaikkapa Hämeen läänin sisältä: nykyinen Hämeen läänin pääkaupunki Hämeenlinna ei ole ollut suinkaan omalla alueellaankaan mitenkään vetovoimainen kaupunki, johon esimerkiksi Tampereen tai Lahden kehitys olisi jotenkin vaikuttanut.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Keisarilla ei ole vaatteita, arvoisa hallintoministeri Jouni Backman. Lääniuudistus ei ole sitä, mitä puhutte ja puhutaan. Se ei tuo uutta substanssia. Se ei säästä. Se ei luo uutta osaamista tai valmiuksia. Sen ympärillä hämätään ja se vie sen erikoisosaamisen, paikallisen ja alueellisen tuntemuksen pois, mikä nyt valtion paikallishallinnolla on. Valtionhallinnosta se vie läheisyysperiaatteen toteuttamisen.

Alueellisilla työvoima- ja elinkeinokeskuksilla ei ole resursseja tätä puutetta korvaamaan. Hallitus ja esittelevä ministeri ovat perustelleet hankettaan sillä, että sitä on yritetty pitkään. Muun muassa Helsingin Sanomien tämänpäiväinen pääkirjoitus puolestaan ottaa kantaa viiden läänin malliin todeten, ettei se heikennä palveluja. Lehti toteaa olevan hyvä, jos lääninuudistus menisi läpi. Näin lääninhallituksiin palautuisi työrauha. Mikäli taas lääninhallitusesitys kaatuu, on ilmeistä, että sama kohkaus, kuten lehti toteaa, alkaa ennen pitkää uudelleen. Näin siis johtava päivälehti. Nämä ovat perusteluja sille, miten tätä hanketta tässä valtakunnassa tällä hetkellä hyvin vaikutusvaltaiselta taholta ajetaan.

On tietysti totta, että ensinnäkin lääniuudistusta erilaisissa muodoissaan on pitkään yritetty. Se ei kuitenkaan ole mikään syy eduskunnalle hyväksyä hallituksen äänestyspäätöksellä syntynyt esitys tässä muodossa. Syy hyväksyä tämäkin uudistus löytyisi luonnollisesti siitä, onko tällä esityksellä sellaista sisältöä, joka johtaisi Suomen kansalaisten kannalta entistä parempaan käytäntöön. Onko sitten perusteltua vaatia eduskunnalta hallituksen esityksen hyväksyntää sillä perusteella, että jos eduskunta ei nyt tätä hyväksy, alkaa sama kohkaus ennen pitkää uudelleen, kuten todetaan Helsingin Sanomien pääkirjoitussivulla? Tuota perusteluahan on aikaisemmin käytetty muun muassa ydinvoiman rakentamisen ajamisen kohdalla.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen alkuvaiheita ja ehkä siinä olevaa kiirettä kuvaa varsin hyvin se tosiasia, että hallintoministeri Jouni Backman esitti Kymen läänin 50-vuotisjuhlassa 7 päivänä toukokuuta 95, kuluneena vuonna, puheenvuoron, jonka tässä siteeraan:

"Lääninhallituksen tehtäviä on myös lisätty", toteaa hallintoministeri, "erityisesti liikenneasioissa lääninhallitukset myöntävät nykyisin tavaraliikenteen yhteisöluvat, joukkoliikenneluvat, linjaliikenneluvat sekä sairaankuljetusluvat. Poikkeusluvat liikkeiden aukioloon ja keskioluen anniskeluluvat on siirretty lääninhallituksille. Myös kuluttaja- ja kilpailuasioissa sekä pelastushallinnon tehtävissä on lisätty lääninhallituksen tehtäviä. Turvallisuustehtävät muodostavat lääninhallituksen perinteisen keskeisen tehtäväalan.

Lääninhallituksen kaltaisen monialaisen viraston toimintaan kuuluvat jatkuvat tehtävien muutokset. Toteutetut tehtävien muutokset eivät muuta sitä tosiseikkaa, että lääninhallitus on alueensa vahva hallintoasiantuntija, alueellinen valtion asiamies, joka seuraa, turvaa ja edistää peruspalvelujen toteuttamista lääninsä alueella. Lääninhallitus hoitaa sosiaali- ja terveys-, opetus-, oikeus-, liikenne-, sisäasiain-, kauppa- ja teollisuus- sekä maa- ja metsätalousministeriön alueellisia tehtäviä.

Valtio tarvitsee lääninhallituksen kaltaista monialaista alueellista viranomaista, joka edistää valtakunnallisia tavoitteita alueella."

"Haluankin", toteaa ministeri Jouni Backman, "valtioneuvoston ja sisäasiainministeriön puolesta lämpimästi onnitella 50 vuotta täyttävää Kymen lääniä ja toivottaa lääninhallitukselle edelleen menestystä tärkeiden tehtäviensä suorittamisessa. Kiitän myös nykyistä johtoa ja aikaisempia maaherroja sisäasiainministeriön puolesta rakentavasta yhteistyöstä." Näin siis toukokuussa 1995.

14 päivänä kesäkuuta samana vuonna ja myös samassa kaupungissa eli Kouvolassa hallintoministeri totesi, että läänien määrän puolittamiseen on syytä valmistautua.

Arvoisa puhemies! Mielestäni seuraavat havainnot riittävät osoittamaan sen, että keisarilla ei ole vaatteita. Ensinnäkin on todettu muun muassa budjettipäällikkö Virtasen suulla, ettei kysymyksessä ole säästölaki. Uudistus ei johda varsinaiseen menosäästöön toisin kuin yleensä on puhuttu. Tänään on puhuttu siitä, että ensi vuosituhannella näin tulisi tapahtumaan, mutta ei ennen.

Toiseksi on katsottu tarpeelliseksi, että myös johtavassa asemassa olevat virkamiehet saisivat tuta sen, mitä virkapaikan menettäminen, työttömyys, merkitsee. Mielestäni tämäkin perustelu ontuu. Lääninhallitusten korkeille virkamiehille löytyy kyllä aina työpaikka tai vähintään lakkautuspalkka, ja sillä tavalla tällainen perustelu, olkoon se muuten miten validi tahansa, on myös ontuva eikä sitä tulisi käyttää.

Kolmanneksi esitystä perustellaan hallinnon tehostamisella ja keventämisellä. Tämäkin perustelu ontuu. Tosiasiallisesti ollaan luomassa suurläänihallinto, joka on Länsi-, Itä-, Keski- ja Etelä-Suomen osalta uusi hallinnollinen taso. Työvoima- ja elinkeinokeskukset, joiden perustaminen on keinotekoisesti kytketty hyvin voimakkaasti lääniuudistukseen, muodostavat johtajineen samalla oman valtionhallinnon tason.

Neljänneksi hallituksen esityksen laatijoilla on ollut varsin vakava ongelma. He eivät ole nähneet sitä imagomerkitystä, minkä lääni antaa alueelleen. Läänit tuovat myös sen historiallisen jatkumon, jota maassamme ja yhteiskunnassamme on tuiki vähän.

Tässä toteaisin toisen maailmansodan jälkeen syntyneestä Kymen läänistä sen, että sillä alueella on aivan selvästi pitempi historiallinen perinne ja jatkumo kuin toisen maailmansodan loppuvuodet, 1944. Kymenkartanon lääni on ollut keskiajalta alkaen ja se on tietyllä tavalla yhdistänyt tuon Suomen alueen. Tässä lukeudun toisella tavalla identiteetin ymmärtäjiin kuin aikaisemmat Kymen läänin kansanedustajat Kymen vaalipiiristä ja Kymenlaaksosta.

Puhemies! Viidenneksi: Sellaiset läänit kuin esimerkiksi Vaasan, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Kymen lääni pystyvät hallitusti alueensa voimavaroja asiantuntemuksella hyödyn-

täen kehittämään yhteistyötä huomattavasti tehokkaammin ja suunnatummin kuin suurläänin osana, jolloin ne usein muodostavat periferian. Tämä yhteistyö suuntautuu niin esimerkiksi EU-jäsenen Ruotsin suuntaan kuin nimenomaan EU-rajan ylitse itään lähialueyhteistyönä Venäjän Karjalaan, Pietarin alueeseen jne. Lakkautusuhan alaiset läänit, kuten Keski-Suomi ja Pohjois-Karjala, muodostavat toimivan kokonaisuuden, jossa valtionhallinnon aluerajat ovat yhtenäiset maakuntien liittojen aluerajojen kanssa.

Kuudenneksi: Käyty keskustelu on ohittanut läänien tehtävän kansalaisten perusoikeuksien toteuttamisen seuraajana. Lääninhallitukseen tulee yhä enemmän kansalaisten valituksia siitä, miten heidän oikeuksiaan muun muassa sosiaalitoimen tai terveydenhoidon alueella loukataan. Kysymys on kuntien haluttomuudesta tai kyvyttömyydestä vastata velvollisuuksistaan. Kunnat tai niiden hallinnoivat elimet, kuten esimerkiksi maakunnalliset liitot, eivät tietenkään pysty itse valvomaan toimintaansa, kuten täällä tänään on jo todettu.

Seitsemänneksi: Työvoima- ja elinkeinokeskuksien tehtäviä ikään kuin vääristellään toteamalla epäilijöille, että jääväthän nämä keskukset alueelle. Näillä keskuksilla ei kuitenkaan ole sellaisia ohjaavia resursseja, jotka toteuttaisivat sen mielekkyyden ja johdonmukaisuuden, mikä valtionhallinnolla on toimiessaan alueelliset olosuhteet tuntien ja toimien alueella. Nimenomaan tästä alueellisesta toiminnasta syntyy todellista hallinnollista lisäarvoa ja tässä on toimivan valtion aluehallinnon mielekkyys.

Kahdeksanneksi: Hankkeen läpiviemistä on perusteltu maakuntien liittojen olemassaololla. Maakuntien liitot ovat toki kunnallisen yhteistyön muoto. Niiden hallintoa ei ole valittu vaaleilla, vaan se on kuntien poliittisten eliittien käsissä. (Ed. Metsämäki: Onko lääninhallituksia?) Lääninhallinto johtaa, koordinoi ja tuo paikallisen tietämyksen valtionhallintoon. Maakuntien liitot hoitavat kunnalliseen toimialaan liittyviä tehtäviä. Aluekehitysvastuu on maakuntien liitoilla 1.1.1994 voimaan tulleen lain mukaisesti toki. Kuitenkin aluekehitysvastuu on merkinnyt lääninhallituksien työstä vain 4—6 prosenttia. Maakuntien liitolla ei ole nyt eikä lähitulevaisuudessa näköpiirissä sellaisia henkisiä tai aineellisia resursseja, joilla se pystyisi ottamaan tällaista laajempaa tehtävää vastaan.

Yhdeksänneksi on huomattava myös ne perustelut, jotka ovat varsin subjektiivisia. Esityksen kannattajat lähtevät siitä, että koska aikaisemmin ei ole syntynyt, sanokaamme, Satakunnan tai Kainuun läänejä, niin sitten jotkut muutkin läänit saavat mennä. Perustelut ovat asiallisesti ottaen tietysti kestämättömiä, samoin kuin se, pitääkö joku nykyisistä maaherroista vai ei.

Arvoisa puhemies! Se toimintatapa, jolla asia on niin julkisuuden kuin eduskunnankin suuntaan valmisteltu, ansaitsee kritiikkiä. Läänien lukumäärän vähentämisen vastustamisesta on yritetty kaikin keinoin tehdä poliittisesti ei-korrektia toimintaa. Valmisteluun liittyy osto- ja myyntiliiketoimintaa, jollainen hakee vertaistaan. Elinkeino- ja työvoimakeskukset on keinotekoisesti kytketty lääniuudistuksiin ja näitä jyvittämällä eri puolille suurläänejä ostetaan kannatusta hallituksen tekemälle esitykselle. Myös ed. Ilkka Joenpalon puheenvuoro tänään täällä, jossa hän peräänkuulutti pääkaupunkeja, puhuu juuri tämän puolesta, että tällaista niin kuin minä sitä kutsun osto- ja myyntiliiketoimintaa on harrastettu ja se elää ikään kuin edelleenkin.

Arvoisa puhemies! Pohjoisen kansanedustajille on myyty mielikuva siitä, että kaksi lääniä säilyy pohjoisessa Suomessa. Mielikuva tulee muuttumaan tietysti lähivuosina karuksi todellisuudeksi, joka ei sitten vastaakaan tätä mielikuvaa. Mikäli hallituksen esitys tulee nyt päätökseksi, niin on tietysti loogista, että myös pohjoisessa Suomessa olisi vain yksi lääni. Miksi siellä olisi kaksi? Tämänkin asian tänään täällä salissa joku hallituksen esityksen kannattaja totesi.

Eduskunnan toiminnan ja arvovallan kannalta tilanne on tältä osin kiusallinen. Aluehallintoasiassa on käyty niin paljon kauppaa, että se osaltaan vaikuttaa tämän talon poliittiseen ilmapiiriin ja lamaannuttaa eduskunnan vapaata tahtoa. Eduskunnan enemmistöä sidotaan hallituksen esitykseen varsin kyseenalaisin perustein. Tämä ei vain lamaannuta eduskuntaa, vaan todellakin uhkaa mielestäni vähentää eduskunnan arvovaltaa, jota sinänsä on aina ollut ja on liian vähän.

Hallintovaliokunnalle sopiikin toivottaa jaksamista, nimittäin lakiesityksen aukirepimisessä, koska, kuten totesin arvoisa puhemies, keisarilla ei ole vaatteita.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen käytti kriittisen puheenvuoron. Hän ei tosin puuttunut näihin säästövaikutuksiin, joihin ministeri aikaisemmin puuttui. Kun ministeri on vielä paikalla voinkin tässä todeta, että budjettipäällikkö Vir-

tanen on Turun Sanomissa ilmoittanut, että tällä ei ole säästövaikutuksia tai että ne ovat hyvin marginaalisia. Ministeri esitti, että ne ovat säästövaikutuksia. Budjettipäällikön mukaan tätä ei tehdä säästösyistä.

Ed. Tiusanen myös luetteli läänejä ja niitten kombinaatioita. Samalla tavalla voisin todeta meidän Länsi-Suomen läänistä, että siinähän pyritään nyt yhdistämään joka toinen Suomen kunnista yhteen eli 205 kuntaa. Miten oletetaan, että tämä homma toimii ja miten meillä voisi olla enemmän yhteistä suuntautumisvaihtoehtoa Pohjanmaan ja Keski-Suomen kanssa kuin Etelä-Suomen kanssa, kun olemme tuolla Turun suunnalla? Kovin suhtaudun kriittisesti ja vaadin ministeriltä tähänkin selvitystä.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni ei ole joka väliin ryhtyä vastaamaan, vaikka tiedän, että jokaisessa puheenvuorossa tulee lukuisia kysymyksiä. Mutta kun tässä viitataan budjettipäällikkö Virtasen lehtihaastatteluun, niin ehkä on parempi, että yksityiskohdissa hän vastaa siitä, mikä on prosessi, josta minullakin on kokemuksia samaisen lehden kanssa otsikoinnista. Budjettipäällikkö Virtanen ei ole antanut lausuntoa, jossa hän vähättelisi 65:ttä miljoonaa markkaa säästönä. Hän ei ole ilmoittanut, että tästä ei tule kyseistä säästöä. Valtiovarainministeriö, budjettipäällikkö mukaan lukien, ei ole kiistänyt missään vaiheessa esitykseen kirjattua 65 miljoonan markan säästöä ja tältä osin toivon, että eduskunta ei ainakaan budjettipäällikkö Virtasen väitettyyn lausuntoon täällä perustaisi omia kannanottojaan. Tällaista lausuntoa ei ole ollut.

Säästövaikutus on 65 miljoonaa markkaa. Se voidaan tehdä nopeammin, jos lähdetään irtisanomisten tielle, mutta olen itse antanut heti alussa lupauksen henkilöstöjärjestöille, että mikäli minusta riippuu, irtisanomisia ei tule tapahtumaan.

Toinen asia: Tässä ei ole tapahtunut minkäänlaista kaupankäyntiä ainakaan allekirjoittaneen toimesta. Kun olen vetänyt hanketta poikkeuksellisesti itse ilman, että tämä on ollut virkamiesvalmistelun varassa, niin olisin tietoinen, jos tällaista kaupankäyntiä olisi ollut. Sen vuoksi toivon, että itse valmisteluprosessia, joka on ollut avoimempi kuin missään lakiesityksessä, ei kyseenalaistettaisi.

Mitä tulee eri hallintotasoihin, niin toivon, että ei anneta enää sellaista kuvaa, jossa esimerkiksi työvoima- ja elinkeinokeskukset, tiepiirit, veropiirit, ympäristökeskukset jne. olisivat jokin erillinen taso, joka olisi lääninhallitusten alapuolella. Maaherralla ja lääninhallituksella ei ole minkäännäköistä asiaa mennä puuttumaan niihin päätöksiin, mitä nämä itsenäiset piiriviranomaiset tekevät. Sen takia tässä ei ole tulossa uusia tasoja, vaan on tehtävien mukaisesti eri tyyppisissä tehtävissä eri määrä organisaatioita niin kuin on nykyisinkin kolmesta yhdeksääntoista eri tehtävissä.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Backman toikin esiin sen kritiikin koskien ed. Tiusasen puheenvuoroa, jonka ajattelin sanoa. Uskon, että hallituspuolueen edustaja Tiusanen perehtyy asiaan tarkemmin sen laajan asiakirja-aineiston perusteella, mitä tähän asiaan liittyy, ja varmasti joutuu tarkistamaan kantaansakin, koska hän on tunnetusti älykäs mies.

Sen sijaan ihmettelen hänen kantaansa siitä, miksi Kymen lääni on menossa Etelä-Suomen lääniin. Me olemme siellä Kymen läänissä idän portti ja meidän kulkuväylämme ovat ikimuistoisista ajoista kulkeneet itä-länsi-suunnassa. Mutta siinä uskon, että ed. Tiusanen yhtyy näkemykseeni, että me emme siellä pelkää Venäjää niin kuin täällä ed. Viljamaa arvioi Kymen läänissä pelättävän ja sen vuoksi haluavamme Etelä-Suomen lääniin. Historia todistaa ettemme ole sitä pelänneet, vaan pidämme nimenomaan tärkeänä, että kauppatiet Venäjälle ovat mahdollisimman nopeat. Laivat, junat ja kumipyöräliikenne kulkee itä-länsi-suunnassa.

Savon suuntaan emme halua läänissä yhdentyä. Savosta on tosin Kymen lääniin tullut erinomaisia työntekijöitä vuosien varrella ja jopa sinne pysyvästi asettuneet, mutta varsinaisia kauppateitä ei ole sinnepäin mennyt.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallinnon uudistus läänien osalta tuntuu hyvin vauhdikkaasti valmistellulta. Itse kiinnitin samaan asiaan huomiota kuin ed. Hyssälä eli budjettipäällikkö Virtasen haastatteluun. Toisaalta ihmetyttää myös se, kun hallintoministeri nyt pyrkii vakuuttamaan, että tästä syntyy 65 miljoonaa markkaa säästöjä. Ovatko ne laskennallisia säästöjä ja kuinka ne voidaan todeksi osoittaa? Hän sanoi, että säästöjä voidaan saada irtisanomisilla. Eikö hallintoministeri muista sitä, että työministeriö on se seuraava paikka, josta niitä irtisanottujen palkkoja maksetaan eli työttömyyskorvauksia sosiaalimi-

nisteriön puolella? Mitä itseisarvoa tällainen hyvin nopeasti valmisteltu prosessi tuo, jos ei tiedetä, mitkä ovat todelliset vaikutukset?

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen luetteli yhdeksän kohtaa erinäköisiä tekijöitä. Minusta siitä listasta puuttui ainakin yksi kohta, joka voisi olla kymmenes kohta. Koko aluehallintoa olisi pitänyt tarkastella siinä tavalla, että katsoo, että maassa on erinäköisiä alueita ja niillä alueilla, missä läänin merkitystä ei koeta tarpeelliseksi, lähinnä Etelä-Suomessa ja taitaa siinä olla joitakin muitakin seutuja, rannikkoseutuja, niin okei, tehdään sinne suurlääni ja jos ne ihmiset on tyytyväisiä ja jos alue tulee muuten toimeen, koska niillä ei semmoista merkitystä ole. Näitä alueita, missä identiteetti ja tärkeys koetaan, käsitellään toisella tavalla.

Sitten kaupankäynnin osalta, mitä ed. Tiusanen totesi, en minä olisi niin hirveästi eri mieltä siinä asiassa. Siinä voi olla sellaisia aineksia olemassa, että myydään ketunnahat useampaan kertaan, kun tapellaan läänien pääkaupungeista. Siinä on hyvä taivutella edustajia kääntymään, kun annetaan vähän lupauksia sinne tänne. Siitä en syytä ministeri Backmania. Sitä en ole havainnut. Mutta tämä mahdollistaa kaupankäynnin useampaan kertaan.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä toivotettiin hallintovaliokunnalle jo menestystä tulevan kunniakkaan tehtävän suhteen, ja varmasti hallintovaliokunta ottaa tehtävän ihan tosissaan.

Säästövaikutuksista ed. Tiusanen varsin perusteellisesti totesi, ettei mitään säästöjä synny. Ministeri Backman on eri mieltä. Hän ei ole kuitenkaan tarkemmin eritellyt, otti jonkun palkkaluokan vain perusteeksi. Mitkä ovat yksikköhinnat ja yksikkömäärät, millä nämä lasketaan, olisi aivan mielekästä kuulla.

Budjettipäällikkö Virtanen aivan tarkasti totesi asian niin, että nyt tehtävä esitys ei ole mitään, sillä ei valtion säästöihin, valtion budjettiin nähden ole mitään oleellista merkitystä.

Ed. Tiusasen analyysi aluehallinnon mielekkyydestä oli erittäin hyvä ja myös se, kun puhuttiin kaupankäynnistä. Täällä on jo käytetty puheenvuoroja siitä, että jos elinkeino- ja työvoimakeskus voidaan perustaa jonkun edustajan kotipaikkakunnalle, niin asiaa voidaan harkita uudelleen. Eli keskustelu menee juuri tälle tasolle, niin kuin arvelinkin.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! En tiedä, moneenko kertaan pitää toistaa pyyntö, että budjettipäällikkö Virtasen sellaista lausuntoa, mitä hän ei ole antanut, ei käytettäisi täällä perusteena. Jos budjettipäällikkö Virtanen olisi halunnut kiistää 65 miljoonan markan säästöarvion, niin hän olisi, totta kai, sen valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa kiistänyt ja ilmoittanut, että esitykseen ei voi pistää tällaista summaa. Valtiovarainministeriöllä ei ollut mitään huomautettavaa tämän esityksen säästövaikutuksen arviointiin.

65 miljoonaa markkaa on itse asiassa alakanttiin laskettu luku. Se luku, mikä on laskettu 100 000 markan tarkkuisista eristä, on 75 miljoonaa markkaa valmistelussa, mutta varmuuden vuoksi otettiin 10 miljoonaa markkaa pois. Se muodostuu osin palkkakustannuksista, ja palkkakustannuksissa ero on huomattava siitä riippuen, otetaanko vähennykset johto-organisaatiosta vai sieltä alemmasta portaasta. Palkkakirjo on erittäin suuri lääninhallituksissa. Toistan, että sieltä löytyy esimerkiksi A 28 -palkkaluokan yli olevia virkoja noin 70—80 tällä hetkellä. Nimenomaan johtotason virat ovat myös vähenemässä tulevina vuosina, koska lääninhallitusten ikärakenne on sellainen, että noin 25 vuotta sitten, kun perustettiin esimerkiksi sosiaali- ja terveysosastot, nyt tuolloin töihin tullut henkilöstö on lähestymässä eläkeikää, ja voimme tulevien vuosien aikana hyödyntää tätä luonnollista poistumaa.

Tältä osin haluan vielä oikaista ja todeta, että tässä ei mennä irtisanomisiin. Tässä ei irtisanota ketään. Sen vuoksi tuo 65 miljoonaa markkaa tulee vasta siirtymäkauden jälkeen, siihen ei päästä nopeammin.

Mistä muusta 65 miljoonaa markkaa voi tulla? On helppo katsoa, että jos meillä on 11 organisaatiota, joissa tarvitaan organisaatiojohto kaikkine tukipalveluineen, joita suorittavalla portaalla ei ole, niin silloin voidaan näissä kustannuksissa päästä puoleen tai jopa sen alle. Näistä eristä, mukaan lukien kiinteistökustannukset, tulee tämä 65 miljoonan markan säästö.

Vielä tähän valmisteluun. Kun kysyin ensimmäisessä puheenvuorossani, jos joku kertoisi nyt niitä heikentyviä palveluita tämän keskustelun aikana, niitä ei ole osoitettu vielä yhtään, mikä palvelu heikkenee. Sama koskee valmistelua. Jos joku esittää, mitä tänne tuotua hallituksen esitystä on valmisteltu niin pitkään, niin suurella asiantuntijajoukolla, niin avoimesti kuin tätä kokonaisuutta, niin mielelläni silloin totean, että tämä

on joltakin osin huonommin valmisteltu kuin hallituksen muut esitykset. Valmistelu on kestänyt yli vuoden, noin 70 henkilöä on ollut mukana organisaatiossa. Avoimuuden osalta olen kiertänyt itse koko maan läpi ja antanut toistasataa haastattelua aiheesta. En tiedä, miten paljon enemmän tästä asiasta olisi vielä pitänyt keskustella, ennen kuin se eduskuntaan tulee.

Tähän aikatauluun. Tämä voidaan tietysti siirtää muutaman vuoden päähän, mutta se tarkoittaisi sitä, että koko väliajan niin lääninhallitusorganisaatiossa kuin muissakin piiriorganisaatioissa säilyisi epävarmuus. Olisi hyvin vaikea tehdä organisaatiouudistuksia siellä, kun odotettaisiin suurta uudistusta, ja mikä tärkeintä, menetettäisiin mahdollisuus henkilöstöpolitiikassa käyttää luonnollista poistumaa hyväksi. Se on tehtävä nyt, jos ylipäätään aiotaan näin menetellä. Muuten tämä kokonaisuudistus siirtyy suuruusluokkana noin kymmenen vuoden päähän.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Tulen puhumaan pääasiassa hallituksen esityksen siitä osasta, joka koskettaa läänien tulevaisuutta. Ilmoitan heti aluksi, että vastustan läänien vähentämistä ja näen, että elämää tulisi jatkaa nykyisellä läänimäärällä. Pääasiallinen perusteluni on se, että suurläänit vievät päätösvaltaa yhä kauemmaksi alueilta ja alueiden tosiasiallinen tuntemus päätöksenteossa heikkenee. Näin esitys itsessään kuljettaisi kehitystä aivan eri suuntaan kuin alueiden Euroopassa muutoin.

Tein asiasta myös tätä koskevan talousarvioaloitteen. Lähden ensisijaisesti siis siitä, ettei läänien määrää tässä vaiheessa lainkaan vähennetä. Vasta toissijaisesti voin olla tukemassa RKP:n ajatusta siitä, että läänien määrää vähennetään puolitiehen eli seitsemään lääniin. Tämä RKP:n ehdotus lähtee nimittäin enemmän ns. omasta edusta kuin sen ison kysymyksen esittämisestä, mikä tulisi olla valtion rooli alueilla.

En pidä ilmapiirisyistä myöskään mahdollisena, että nykyistä läänien lukumäärää lisättäisiin vastaamaan maakuntien liittojen määrää maassamme, niin kuin jotkut ovat esittäneet.

Hallitus on perustelutekstissään lähtenyt siitä, ja nyt siteeraan suoraan kohtaa 4.2.2., että "Koska valtion aluehallintoa on tarkoitus kehittää kokonaisuutena, tulee myös työvoima- ja elinkeinokeskusten lukumäärää arvioida uudelleen, jos lääninhallitusten lukumäärässä päädytään toiseen ratkaisuun". Tämä on mielestäni hyvin omalaatuista tekstiä, koska ainakaan perustelutekstistä ei ilmene, että uusilla työvoima- ja elinkeinokeskuksilla olisi mitään linkkejä lääneihin. Voi olla, että näiden kahden hankkeen yhteen niputtaminen onkin enemmän poliittinen myyntikikka. Läänien menetys on pieni hinta siitä, että saadaan työvoima- ja elinkeinokeskukset, kenties ajatellaan. Tämä kuvio liittyy siihen ehkä oikeaankin oletukseen, että maakuntahenki elää vielä vahvana alueilla maakuntien liittojen perustamisen jäljiltä.

Asiallisia perusteluja sille, miksi hallitus on päätynyt esittämään juuri viittä lääniä, ei esitetä. Kun esityksen läpimenoa pidetään tärkeänä, voi olla, että lukumäärään on päädytty, koska se on vähin läänimäärä, joka voi nippanappa vielä mennä eduskunnassa läpi. Mutta onko asiallisia syitä enää esimerkiksi Oulun ja Lapin läänienkään erillisyyteen sen jälkeen, jos hallituksen näkemykset lääninhallitusten tulevista tehtävistä toteutetaan? Tämä kysymys on mielestäni hyvä heittää vaikkapa vain siksi, että pohjoisesta päin olevat kansanedustajat ymmärtäisivät, miksi muut edustajat ovat täällä tänään äänessä. Hallitushan väittää, etteivät etäisyydet ole tänä päivänä enää kilometrejä. Tekniikkaahan on käytettävissä.

Yhdentekevää suhtautumista hallituksen esitykseen läänien vähentämisestä nähdään myös niiden edustajien keskuudessa, jotka tulevat alueilta, jotka ovat nykyistenkin läänien syrjäalueita. Nämä alueet laskevat hyötyvänsä samassa nipussa esitettävistä työvoima- ja elinkeinokeskuksista.

Arvoisa puhemies! Sitten arvioin vähän yksityiskohtaisemmin hallituksen tekstiperustelua, se vähän kutkuttaa nimittäin. Arvosana tekstipuolesta, kun niitäkin saa täällä antaa, mielestäni jää kuitenkin heikomman puolelle siitä syystä, että näihin asioihin mennään, puuhun mennään ikään kuin latvasta käsin ja että hallinnollisissa järjestelyissä käytetään eri logiikkaa riippuen siitä, kummasta uudistuksesta puhutaan, lääneistä vai elinkeinokeskuksista. Perimmäisiä kysymyksiä, kuten valtion roolia, ei edes tarkastella, ja salamyhkäisyyttä muun muassa lääninhallitusten tulevien tehtävien osalta on aivan liikaa.

Hallitus perustelee läänien vähentämistä ns. lyhyen kaavan mukaisesti ja monin tutuin fraasein.

Ensiksikin, lääninhallitusten nykyiset ja ehdotetut tehtävät eivät enää edellytä niin tiheää aluejaotusta kuin aiemmin. Se on väittämä. Mutta miksi sitten ei yhtäkään uutta tehtävää tuoda esille, jotta aiheesta voitaisiin täälläkin käydä kansanedustajien keskuudessa keskustelua? Ti-

lanne on surkea, jos vastaus olisi, ettei niistä nyt ihan vielä tiedetä sisäasiainministeriössäkään.

Toiseksi, kunnallishallinnon kehittyminen ja kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen on iso perustelu, niin kuin on kuultu täälläkin tänään. Mutta miksi ei ole mietitty, onko oikein, että itsehallinnollinenkaan yksikkö valvoo itse omia toimiaan? Asiaa ei muuta se, että kunnissa on luottamushenkilöhallintoa ja kenties ns. asiakasdemokratiaa tai että asiakkaalla on kantelu- ja valitusmahdollisuus. Aiheen pohtimatta jättäminen kertoo siitä, että kunta ja valtio on tässä esityksessä nähty vastapooleina, toisensa poissulkevina, vaikka molemmat tulisi mielestäni nähdä kansalaisten palvelijoina, eräänlaisina kansalaisten perusoikeuksien takuumiehinä. Valvonta on sitä paitsi, jos kansalaisesta halutaan välittää, hänen näkökulmastaan myös myönteinen seikka.

Kolmanneksi, lääninhallituksella ei ole juuri välittömiä henkilöasiakkaita, sanotaan. Oikein. Lääninhallituksen pääasiakkaita ovat kunnat. Miksi ei ole laisinkaan valotettu sen työn luonnetta, mitä lääninhallituksessa tänä päivänä tehdään, sitä keskeistä seikkaa, että lääninhallituksen virkamiehelle voisi olla eduksi, että hänen työmatkansa kuntiin voisivat olla kohtuullisen mittaisia? Informaatio-ohjaus ja valvonta edellyttävät paikalla käyntiä ja henkilökohtaisia kontakteja. Myönnän, että suuret kunnat pyrkivät pärjäämään omillaan, mutta pienissä kunnissa esimerkiksi lääninhallituksen asiantuntijat ovat usein kovin toivottuja, koska he ovat voineet antaa tukea yksinäisille kuntien työntekijöille.

Neljänneksi, valtion lääninjaon perusteet ovat nykyisin epäyhtenäiset. Niin olisi uuden hallituksen esityksenkin mukaan.

Viides kohta: Vaalipiirijaosta on todettu, että sitä ei muutettaisi. Yksinkertaisimmat arvioivat, että meidän kansanedustajien, jotka olemme lähteneet vastahankaan tähän uudistukseen nähden, perustelumme olisi pelko siitä, että vaalipiiri tulee kuitenkin ennen pitkää suuremmaksi. Minusta se on asian hirveätä yksinkertaistamista. Mutta jos aiheesta halutaan puhua, siihen löytyy hyvin asiallinenkin perustelu. Sanon, että minulle ainakin Vaasan läänin vaalipiiri on tänäkin päivänä jo varsin suuri työmaa. Mielestäni ei ole mitätön seikka, jos myös kansanedustaja voi toimessaan ylläpitää yhteyksiään siihen kenttään, mistä hänet on tänne lähetetty. Se olkoon evästys ainakin tulevaisuutta ajatellen.

Kuudes kohta: Hallituksen esityksessä väitetään, että valtion aluehallintoa kootaan tällä tavalla. Uudet työvoima- ja elinkeinopiirit mielestäni sekä kokoavat mutta oikeastaan myöskin hajottavat, koska täällä myöskin ministeri käsitteli kysymystä vastauspuheenvuorossaan siltä osin, että meillähän ei ole yhtä valtion piiriä tai aluetta. Mutta hän ei esittänyt sitä kysymystä, että ehkä voisi olla hyväksi, että meillä tällainen kuitenkin olisi, eikä hän aprikoinut sitä, miksi tämän suunnan puolesta ei ole esimerkiksi työskennelty. Voisin itse kuvitella, että hallituksen suunnalta voisi olla hyödyllistä, että aluepuolelta olisi yksi partneri, asiat olisivat koossa ja koottuina ne voitaisiin esittää samalla tavalla kuin niitä käsitellään myös valtioneuvostossa.

Sanoisin myös, että lääninhallituksilla on jo traditiota ja osaamista sen osalta, että siellä voidaan monien ministeriöiden alaista toimintaa harjoittaa. Oikeastaan tälle on annettukin esityksessä siltä osin arvoa, että työsuojelutoiminta sinne ollaan siirtämässä, vaikka sen itsenäisyys aiotaan sataprosenttisesti silti lääninhallituksen sateenvarjon alla toteuttaa. Mutta sitten voidaan kysyä, kun sama itsenäisyys haluttaisiin antaa työvoima- ja elinkeinopiireille, miksi sitten ei haluttu liikkua siihen suuntaan.

Maaherra autonkuljettajineen on ollut myös esillä. Minusta se on hyvin pinnallista keskustelua. Ehkä tähän olisi hyvä heittää kysymys: Saisimmeko tietää, kuinka monet muut herrat ajelevat veronmaksajien rahoilla työsuhdeautoilla? Ehkä voisi aloittaa vaikka armeijasta. Siellä aika pienetkin herrat ajelevat meidän maksamillamme autoilla.

Kahdeksas kohta: nykyisten ja entisten lääninhallitusten asema. Mielestäni on aivan selvää, että sellaisena, kuin esitys on näytetty, niiden asema tulisi olemaan filiaalin asema ja niiden tulevaisuus täysin epävarma. Se tulisi kokonaan riippumaan ison läänin maaherran vallasta, ehkä jopa mielivallasta. Lakitekstistähän nähdään 2 §:stä, että siellä ei ole mitään lainsuojaa tälle sivupisteelle. Vaikka esiin tuodaankin, että lääninhallituksella olisi tulevaisuutta, samalla todetaan, että väkeä vähennetään luonnollisen poistuman mukaisesti. Salamyhkäisyyden varjoon jätetään tosiaan täysin se, mitä tehtäviä hallinnon linjassa mihinkin suuntaan aiotaan vastaisuudessa kuljettaa.

Yhdeksäs kohta: Hallituksen esityksessä ei ole ollenkaan arvioitu perusoikeusuudistuksen vaikutusta valtion aluehallinnon tarpeeseen. Pohdiskelu yhteiskunnassa ja säännöksissä tapahtuneiden muutosten yhteydestä lääninhallitusten

tehtäviin loppuu aikaan ennen kyseistä uudistusta. Sivulla 27 hallituksen perusteluissa esitellään aiheeseen liittyen uudehkoa käsitettä "parlamentaarinen vastuukate", jota lääninhallitukset alueillaan edustaisivat, mutta asian enempi pohdiskelu silläkin kohtaa jätetään. On aivan välttämätöntä arvioida, miten valtion rooli, valtion valvonta on tähän mennessä toteutunut alueilla. Vastaus voi olla heikosti, jolloin esiin voisi tuoda myös sen, miten tähän katteeseen voitaisiin lääninhallituksissa vastata tulevaisuudessa paremmin. Tätä ei pohdita.

Kysymys liittyy nimenomaan perusoikeusuudistukseen ja ennalta ehkäisevään hallintovalvontaan. Kenties tässä ydinkysymyksessä olisikin uudelleenarvioinnin paikka. Sitä tarkoitin, kun replikoinnissakin jo asiaan puutuin. Vastaus siitä, että kuntalain 8 § on aiheen jo ratkaissut, ei ole täysin tyhjentävä, koska läänilain 2 §:ssä, joka on voimassa, puhutaan vielä ohjauksesta ja valvonnasta. Tarkkaavainen tutkija on jo huomannut, että nimenomaan nämä sanat aiotaan hallituksen esityksessä vasta poistaa. Tämä on vasta se loppusilaus, joka tulee kuntien valtiosuhteeseen, joka aiotaan viedä loppuun.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisen vertailun osalta hallituksen esityksessä on turha puhua EU:sta sanaakaan. Kansainvälinen vertailu osoittaa, että meillä on hyvin itsenäinen mahdollisuus näissä asioissa toimia.

Katsaus Ruotsiin kertoo, että siellä on 24 lääninhallitusta ja 23 landstingetiä. Siellä kuntien tehtävät ovat samat kuin meilläkin. Siitä huolimatta johtopäätökset valtion aluehallintotehtävien osalta ovat olleet toiset taikka valtion valvonnan osalta nyt ainakin.

Hallituksen esityksessä ei meille välitetä lainkaan kertoa sitä, että Ruotsissa muun muassa astuu ensi vuoden alusta voimaan laki förstärkt tillsyn över hälso- och sjukvården, joka antaa valtiolle terveyden- ja sairaanhoidon alalla nykyistä huomattavasti laajemmat valvontavaltuudet, jopa poliisivaltuudet. En tarkoita, että olen samaa mieltä yksityiskohdista sen esityksen kanssa, mutta tämä informaatioksi. Valvonnassa siinä uudistuksessa erotetaan toisistaan toiminnan egen kontroll, siis oma kontrolli, ja valtion kontrolli. Pääpaino valtion ohjauksessa tulee olemaan tukemisessa ja nimenomaan ennalta ehkäisevässä työssä. Tosin myös epäkohdat halutaan tuoda esiin.

Tämän kehityssuunnan muutoksen pitäisi antaa ajattelemisen aihetta meille Suomessakin varsinkin, koska perusoikeusuudistus on astunut voimaan. Kenties olemme olleet eräänlaista ylilyöntiäkin tekemässä, kun olemme olleet sitä mieltä, että kuntien toimintaa ei mitenkään tarvitsisi valvoa. Monet vähäosaiset kansalaiset ovat voineet viestiä meille, että näin asianlaita tosiaan tänä päivänä voisi olla. Jos lähdetään siitä, että lääninhallitus voi tulevaisuudessa todellakin vain kanteluiden kautta puuttua asiaan, silloinhan emme puhu ollenkaan samasta asiasta. Kantelu on yksilön liikkeelle panema asia ja valvontakeinona sillä lailla riittämätön, että se ei muodosta minkäänlaista ennakkotapausta kunnan toiminnalle jatkossa.

Hallituksen esityksen tavoitteesta sanotaan, että pyritään selväpiirteiseen valtionhallintoon. Tässä mielestäni on suuri logiikan puute, sillä päätösvallan ja palvelujen eritteleminen tehdään aivan eri logiikalla, kun puhutaan lääneistä tai kun puhutaan työvoima- ja elinkeinokeskuksista. Jos päätösvallan osalta riittää, että meillä on viisi lääniä, saman tulisi riittää — näin voidaan ainakin vähintään teoriassa ajatella — myös työvoima- ja elinkeinopiirien osalta.

Alue- ja piiritoimistoja tai paikallistoimistoja voidaan sitten jokaisella alalla täydentää, tarvittava määrä palvelupisteitä voidaan sen lisäksi synnyttää kullekin alueelle tai piiriin. Siinä olisi varsinainen linjakas logiikka. Tavoitellaanhan muuten tällä viidellä läänilläkin sitä, että alueiden omaleimaisuus tunnetaan, ja se on minusta hallituksen esityksessä ehkä tällainen yksittäinen virke, jolla on osattu ärsyttää, niistä ehdottomasti inhottavin. Voidaanko vielä tulla esittämään meille, että alueiden omaleimaisuus aiotaan suurläänihommassa säilyttää? Se on vähän kuin märkää rättiä, siltä tuntuu.

Toinen seikka, joka esitetään, joka tulee tavoitepuolella esille, on se, että esityksestä välittyy yhteiskunnastamme yksi merkillinen asia, todella merkillinen periaatteellinen asia. Olemmeko siinä tilassa, jossa sosiaalisten, terveydellisten ja sivistyksellisten asioiden kohdalla halutaan, että vallitsee täydellinen liberalismi ja valvonnan puute, kun taas elinkeinoja ja tavaroita normeerataan ja valvotaan yhä enemmän? Uutta organisaatiota perustettaessa tämä ehkä jää korvaan soimaan. Vastaako tämä priorisointi kuitenkaan kansalaisten käsitystä? Epäilen tätä suuresti.

Sitten sanotaan, että on toiminnallisia syitä lääninhallitusten lukumäärän vähentämiseen. Vastauksena tarjotaan, että on tarkoitus luoda toimiva kokonaisuus ja vähentää hajanaisuutta. Valitettavasti tämä perustelu ei ollenkaan liity

lääniasiaan vaan työvoima- ja elinkeinokeskuksiin.

Arvoisa puhemies! Media pyrkii viemään demokraattiselta päätöksenteolta tilaa. Asian voisi ilmaista nätisti niinkin, että media omilla vaatimuksillaan asettaa meidät kansanedustajat yhä tiukemmille. Maamme johtavat mediat ovat jo lähteneet tässä lääniasiassakin liikkeelle, ja ne haluavat olla hallituksen esityksen kanssa samaa mieltä. Mutta perustelut ovat aika köykäisiä, ja meistä kansanedustajista itsestämme tietysti jää riippumaan, miten ponnekkaasti ja hyvin me pystymme poikkeavat mielipiteemme perustelemaan — uskon, että varsin hyvin, kun keskustelu vielä jatkuu.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Gustafsson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja käytti perustellun puheenvuoron, ja hän erityisesti lääninhallinnon osalta asioita tuntee, koska hän on lääninhallinnossa pitkään työskennellyt ja hoitanut tehtävänsä siellä varmasti hyvin. Mutta jollakin tavalla, mitä tulee lääninhallintoon ja siihen, että tavallisilla kansalaisilla on paljon tekemistä lääninhallinnon kanssa, en voi siihen asiaan yhtyä vaan nimenomaan, kun ministeri Backman toi esille, että palveluja ei leikata vaan rakenteita puretaan, pidän tätä näkemystä huomattavasti vahvempana kuin sitä, että tällä toiminnalla nimenomaan tavalliseen kansalaiseen nähden palvelut heikkenisivät.

En ota nyt vielä kantaa siihen, montako lääniä tässä maassa pitää olla, koska sen aika tulee myöhemmin. Tässä ollaan nyt kaikille vaikutuksille alttiita, kaikki kansanedustajat tässä salissa. Mutta vertailu nimenomaan Ruotsiin ei ole hyvä. Me olemme nyt säätämässä aluehallintoa ja lääninhallintoa Suomeen, eikä suinkaan Ruotsista pidä ottaa kaikkea. Siellä saattaa olla hyvää, mutta siellä saattaa olla myös erittäin huonoa.

Ed. Vehkaoja viittasi myös maakuntahenkeen. Pidän erittäin hyvänä sitä, että maakuntien liitot saatiin aikaan ja tällä tavalla myös maakuntahenki pääsi liikkeelle. Ymmärrän täysin esimerkiksi Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen kohdan, joissa lääni ja maakunta on aivan sama. Se on siellä toinen kysymys, mutta mitä tulee lääninhallinnon purkamiseen, minusta nykyinen lääninhallinto, joka on elänyt, on kulkenut tiensä päähän ja jotakin siinäkin on tehtävä.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaojan puheenvuorosta havaitsi ainakin yhden asian: hän on lääninhallituksen virkamies. Minun korvani kiinnitti erityisesti huomiota siihen, että hän puhui valtion ja kuntien suhteesta ja kaipasi vanhaa alistussuhdetta, joka on valtion ja lääninhallitusten taholta kuntiin päin ollut, ja piti pahana sitä, että kunnille on suotu vapaammat mahdollisuudet itse päättää itsehallintoonsa kuuluvista asioista ilman valtion valvontaa.

Tämä kehityshän on ollut määrätietoista ja ollut jo pidemmän aikaa vapaakuntakokeilun kautta, uuden kunnallislain kautta, jota olimme hallintovaliokunnassa yhdessä ed. Vehkaojan kanssa tekemässä. Hän tietenkin vastusti kunnallishallinnolle vapaampaa toimintaa ja suurempaa itsemääräämistä. Kuitenkin näin kävi. Minusta suuntaus oli aivan oikea, että valtiovallan ja lääninhallituksen määräysvallasta päästiin näin eroon. Jäi kantelumahdollisuus ihmisille, jotka katsovat, että heidän oikeuksiaan on loukattu. Mutta jäi myös se mahdollisuus, että lääninhallitusta käytetään konsulttina ja käytetään lääninhallituksen osaamista hyväksi kunnissa, ja tiedän, että näin myös paljon tehdään.

Toinen asia, joka on vienyt suurempaan vapauteen, on normien purku, joka myös on ollut hyvä asia. Kaikki tämä on myös vähentänyt läänien työtä ja tarvetta sellaiseen virkamiehistöön, joka tällä hetkellä on. Kuten todettiin, työntekijöiden määrä on vähentynyt yli 40 prosentilla. Näin minä näkisin, että kun tehtävät ovat vähentyneet ...

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a : ... arvoisa puhemies, tehdään takki miestä myöten.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vehkaoja näki esityksessä epäloogisuutta siinä mielessä, että elinkeinoja työvoimapiirit ja läänit olisivat erirajalliset. Hän puhui siitä, miksi ei ole viittä työvoima- ja elinkeinopiiriä, koska tämä olisi looginen seuraus. Mutta todennäköisesti hän ei tarkoittanut, että näin pitäisi menetellä. Toivoisin ainakin niin.

Mutta sitten toinen asia, joka jäi jotenkin soimaan korvaan, on lääninhallitusten herrojen autolla matkustaminen ja virka-autot ja siihen suhtautuminen. Yleensä jotenkin tuntuu hassulta, kun on kuunnellut suhtautumista siihen, eikö voida puuttua ylempään hallintoportaaseen tai etuuksiin muuten kuin läänejä vähentämällä. Minusta sehän voidaan tehdä purkamatta läänirajoja. Niihin etuuksiin voidaan puuttua ja sanoa, että ei ajeta pitkälle virka-autolla ja sellaista etuutta ei kuulu tai jotakin muuta, puhelin- tai vaate-etuutta. On aina puhuttu siitä, että saavutettuihin etuuksiin ei saisi koskea, mutta tässä tapauksessa minusta voidaan koskea. On niin isosta asiasta kysymys, ja pitää katsoa, mitä säästöjä siitä tulee. Mutta ei se tarkoita sitä, että läänejä täytyy vähentää siinä mitassa kuin on esitetty.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja kiinnitti huomiota lakkautettavien lääninhallitusten asemaan ja totesi, että se jää aika lailla tyhjän päälle. Esityksen mukaanhan palveluyksiköiden tehtävistä, organisoinnista ja johtamisesta päättäisi lääninhallituksen maaherra, ja kun hän on toisella paikkakunnalla, niin vääjäämättä käy niin, että kun henkilöstöä palveluyksikössä alueella vähennetään tai kun koko lääninhallituksen henkilöstöä vähennetään, niin sitä vähennetään nimenomaan sieltä kauempaa. Tämähän on meille tuttua.

Meillä pohjoiskarjalalaisilla on tästä, ed. Vehkaoja, oma esimerkkimme tielaitoksen puolelta. Kun Savo-Karjalan tiepiiri muodostettiin, niin Joensuun yksikkö jäi varsin vahvaksi, mutta ajan oloon, eikä ole monta vuotta mennyt, se on kutistunut ja kutistunut. Henkilöstö ja yksikkö on vahvistunut Kuopion osalta. Eli tällainen kehitys tässä minusta on luonnollinen, jos maaherra päättää ja kun hänelle tässä annetaan päätösvalta alueen organisoinnista tai koko lääninhallinnon organisoinnista.

Kiinnitän tässä huomiota Joensuun kaupunginjohtaja Meriläisen kannanottoon, kun hän totesi, että lääninhallinnon lakkaaminen johtaisi siihen, että Pohjois-Karjalasta tulisi takamaa ja se vahvuus, joka siellä on, että aluehallinnossa asiat ovat olleet paljolti omissa käsissä valmistelun ja suunnittelun osalta, menetettäisiin. Näin on käynyt tielaitoksen osalta.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä ei kuunnellut huolellisesti. Valitan, että puheeni oli pitkä, mutta en koskaan puhunut kansalaisesta asiakkaana lääninhallituksessa. Minä en koskaan puhunut siitä, vaan minä puhuin siitä, että lääninhallitus voisi olla ikään kuin takuumies kuntalaiselle, samalla puolella aitaa itse asiassa kuin kunta ja toisella puolella on se, että perusoikeudet toteutuvat.

Ed. Metsämäelle haluaisin sanoa, että hän kyllä nyt tässä sekoitti hyvin lahjakkaasti esimerkiksi sanat alistus ja valvonta. Sekin aika on todella ollut, kun kuntien päätöksiä on pitänyt alistaa lääninhallitukseen, mutta sitä aikaa en koskaan ole halunnut takaisin, se selvennykseksi, en todellakaan, vaan koko puheenvuoroni tältä osin esimerkiksi käsitteli pelkästään hallintovalvontaa, ennaltaehkäisevää valvontaa. Siinä yhteydessä viittasin Ruotsiin, joka on minusta tarpeellinen tieto meille, jotka täällä teemme päätöksiä.

Ed. Lahtelalle sanoisin sen, että tämän autojutun otin esimerkkinä vain siksi, että minä hämmästelin, että näin pinnallisia seikkoja hallituksen esityksiin ylipäätään viitsitään tuoda esiin. Minusta se on sellainen sivuseikka, joka hoidetaan, juuri näitä etuasioita ja muita hoidetaan aivan muilla areenoilla kuin hallituksen esityksen papereissa.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Aluehallinto 2000 -hankkeeseen liittyvä hallituksen esitys lääniuudistuksesta on nyt edennyt tänne lähetekeskusteluun. Tätähän ministeriön virkamiehet ministerinsä johdolla ovat jääräpäisesti ajaneet jo vuosia. Myönnettävä on, että koko sopan on keittänyt edellinen hallitus tehdessään päätöksen läänien suunnitteluvastuun siirtämisestä maakunnallisille liitoille sekä ympäristökeskusten perustamisesta. Mutta toki nykyinen hallitus olisi voinut pysäyttää tämän maakuntia uhkaavan erittäin huonon esityksen.

On hämmästyttävää, että hankkeen puuhamiehet kaavailevat suurläänejä samaan aikaan kun virallisissa puheissa puhutaan kansanläheisyydestä ja hallintopalvelujen parantamisesta. Ihmeellistä myös on, että esitystä viedään läpi budjettilakina, samoin kuin hallintoministeri on jopa haastatteluissaan edellyttänyt hallituspuolueiden edustajilta tiettyä käyttäytymistä ja tämän esityksen hyväksymistä. Voin ilmoittaa, etten tule missään vaiheessa hyväksymään tätä huonoa esitystä.

Hankkeesta on käyty viimeisen vuoden aikana tunteenomaista keskustelua, esitetty lonkalta lukuja, kuinka moni kansalainen esimerkiksi on asioinut lääninhallituksissa ja mitä niiden tehtäväpiiriin todellisuudessa kuuluu. Luvut poikkea-

vatkin suuresti lääninhallitusten itsensä tekemistä selvityksistä, enkä todellakaan usko tässä asiassa ministeriön virkamiesten vilpittömiin tarkoitusperiin ja selvityksiin. Kun puhutaan asiakasmääristä virastoissa, voidaan aivan yhtä hyvin kysyä, kuinka moni kansalainen tarvitsee korkeinta oikeutta, keskusrikospoliisia tai maakunnallisia liittoja. Silti näiden virastojen olemassaolo on täysin perusteltua.

On populismia vaatia näiden virastojen lakkauttamista, koska tavallinen ihminen ei muka siellä käy. Yhtä epärehellistä on nyt kohdistaa viha lääninhallituksiin puhumalla maaherrojen virka-autoista ja autonkuljettajista ja muista luonnollisista asioista. Hallintoministerin sietäisikin mielestäni harkita puheitaan ja tekojaan, eikä koko tarmollaan pyrkiä muuttamaan maakuntien identiteettiä.

Nyt tehty esitys ns. viiden läänin mallista on ainakin Keski-Suomen läänin kannalta vailla mitään mieltä. Jos läänissä on 205 kuntaa, niin kuin hallituksen ehdottamassa Länsi-Suomen läänissä olisi, maaherralla ja lääninhallituksen virkamiehillä ei olisi mitään mahdollisuutta hoitaa tehtäviään niin kuin nykyiset lääninhallitukset hoitavat. Jo pistäytyminen kerran vaalikaudessa jokaisessa lääninsä kunnassa olisi maaherralle ylivoimainen urakka.

Käytännössä lääninhallituksilta jäisi puuttumaan sekä alueellinen asiantuntemus että henkilökohtaiset yhteydet paikallisiin vaikuttajiin. Vallankäyttö näet keskittyisi entisestään ja kunnat jäisivät pitkälle oman onnensa nojaan. Vähitellen valtion aluehallinto menettäisi merkityksensä ja arvostuksensa. Näinkö lie tarkoituskin. Onko ministerin tarkoituksena vallan keskittäminen? Mahdollista on sekin ettei hänellä ole ymmärrystä siihen, mihin nämä hänen toimensa todellisuudessa tulevat johtamaan. Se on kovin onnetonta ministerille, toivottavasti ei koko kansakunnalle.

Suomessa läänit ovat nyt suurempia kuin muissa pohjoismaissa sekä aluekoolla että väestömäärällä mitattuna. Ruotsissa läänejä on 24, Norjassa 19, Tanskassa 14 ja meillä siis 12, kun Ahvenanmaakin otetaan mukaan. Meillä on samanlaisista historiallisista juurista muodostunut hallintojärjestelmä kuin naapureillammekin. Miksi siis meillä pitäisi siirtyä jopa viiteen jättilääniin? Puhutaan säästöistä, jotka ensi vuonna olisivat noin 15 miljoonaa markkaa ja tulevaisuudessa noin 60 miljoonaa markkaa, mihin esitykseen en usko. Koko ministeriön laskelma on uskomattoman naiivi ja perusteeton. Sen perusteeksi ei ole esitetty minkäänlaisia yksikkökustannuksia tai yksikköjen määriä. Perusteet ovatkin mielestäni päin mäntyä. Uskon, että tähän saadaan selvitystä hallintovaliokunnan mietinnön jälkeen, kun näitä selvityksiä tullaan tekemään ja kuulemaan asiantuntijoita.

Lääninhallituksien toimintakyvyn heikentäminen päinvastoin merkitsisikin maan eri osien eriarvoisuuden siunaamista ja koko hallintojärjestelmämme suuntaamista kustannusten jatkuvan kasvun uralle. Siksi on täysin perusteetonta heitellä ilmaan arvauksia läänirajojen laajentamisen mukanaan tuomista säästöistä. Kukaan tuskin osaa laskea sitäkään, mitä jouduttaisiin maksamaan matkakustannusten ja matkustusajan lisääntymisestä, kun suurlääneissä hoidettaisiin asioita asukkaiden ja virkamiesten kesken. Mainittakoon tässä, että kaavailtuun Länsi-Suomen suurläänin pääkaupunkiin olisi pohjoisesta Keski-Suomesta pitempi matka kuin esimerkiksi Rovaniemelle.

Arvoisa puhemies! Hankkeen puuhamiehet vetoavat muun muassa tietokoneaikaan ja siihen, että kansalaiset voisivat hyvin asioida kasvottoman virkamiehen kanssa kauaksi esimerkiksi sähköisiä viestimiä käyttäen. Miksei yhtä hyvin voitaisi siirtää päätösvaltaa lääneihin ja maakuntiin enemmän kuin nyt halutaan päinvastoin sitä viedä sieltä pois?

Ollessani ennen kansanedustajaksi tuloani pitkään mukana valtionhallinnossa rekisteritoimiston päällikkönä tiedän, että tehtävien delegoinnit ovat johtaneet kansalaisten palvelujen paranemiseen. Tiedän myös, muutaman esimerkin mainitakseni, että esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriasiat ja myös väestörekisterikeskuksen toimialaan kuuluvat asiat voitaisiin enenevässä määrin hoitaa lähellä kansalaisia maakunnasta käsin, jos vain tahtoa olisi. Jostain syystä ei vain näistä asioista haluta keskustella.

Arvoisa puhemies! Keskisuomalaisena olen kokenut koko läänikeskustelun joidenkin kansanedustajien taholta samoin kuin ministeriön virkamiesten taholta suorastaan loukkaavana. Esimerkiksi oma läänini syntyi aikanaan laajan maakunnallisen yhteishengen ilmauksena. Se oli vahvistuneen ja vakautuneen keskisuomalaisen identiteetin ilmaus, jonka olemassaolon muutkin maakunnat joutuivat lopulta tunnustamaan. Se identiteetti on edelleenkin vahva ja antaa Keski-Suomelle oikeuden toimia omana valtionhallinnon aluekokonaisuutena.

Kansalaiset tarvitsevat mielestäni oman lääni-

ja piirihallintovirastonsa, joissa asioita hoidetaan alueen erityispiirteiden tuntemuksen pohjalta ja joiden kautta asioita saadaan viestitetyksi myös valtion keskushallintoon. Nyt tämä tehty lakiesitys käytännössä merkitsee koko tämän kehityksen pysäyttämistä.

Asia lähtee nyt hallintovaliokuntaan, missä tullaan kuulemaan lukuisa määrä asiantuntijoita. Tiedän, että hallintovaliokunnan enemmistö, pitkään työelämässä mukana olleet edustajat tulevat kuulemaan tarkoin asiantuntijoita ja muodostamaan mielipiteensä ja mietintönsä sellaiseksi, että esitys on syytä hylätä. Toivon, että myös kansanedustajien enemmistö tulee ajattelemaan näin itsenäisesti, että tämä onneton hanke kaatuu viimeistään täysistunnossa, mikäli hallitus ei vedä sitä kokonaan pois.

Ed. Jansson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karpio totesi, että edellinen hallitus keitti sopan siirtäessään aluekehitysvastuun lääneiltä maakuntien liitoille. Aluekehitysvastuun siirtäminen oli kyllä todella hyvä teko edelliseltä hallitukselta, mutta jatkon olisi pitänyt olla aivan samassa linjassa niin, että perustettavat työvoima- ja elinkeinokeskukset olisivat olleet maakuntapohjaisia. Silloin maakuntien liitot ja työvoima- ja elinkeinokeskukset hyvässä yhteistyössä keskenään olisivat olleet todella mahtava alueensa kehittämisen voimavara.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin ystävällisesti neuvonut ed. Karpiota, että kantakaa pystypäin vastuu siitä, jos puolueenne on mukana suorittamassa tällaista kelvotonta toimenpidettä älkääkä siirtäkö siitä vastuuta edelliselle hallitukselle. Te perustelitte vastuun siirron edelliselle hallitukselle sillä, että se siirsi aluekehitysvastuun pois lääninhallituksista maakuntien liitoille. Sanon aivan kuten ed. Veteläinen edellä; se oli oikea ja välttämätön toimenpide. Tekisikin mieli kysyä ketkä edustajista, onko esimerkiksi ed. Karpio sitä mieltä, että maakuntien puhevallan käyttö ei voisi kuulua maakunnille itselleen. Se kuuluu sinne, se siirrettiin sinne, eduskunta liki yksimielisesti sen teki. Olen tavattoman tyytyväinen ja kannan vastuun siitä, että esittelin sen lain. Pidän sitä edelleenkin erinomaisen oikeudenmukaisena. Aivan niin kuin ed. Veteläinen sanoi, myöskin näitten elinkeinokeskusten kokoaminen olisi pitänyt suorittaa tältä samalta pohjalta.

Mitä taas tulee ympäristökeskusten kokoamiseen, niin minusta senkin asian, jos oikein muistan, eduskunta lähes yksimielisesti hyväksyi. Sen asian valmistelu ja esittely kuului kuitenkin edustaja, silloiselle ministerille Sirpa Pietikäiselle. Halusin sanoa tämän ääneen en sen takia, että vetäytyisin vastuusta pois, kannan vastuun siitäkin ratkaisusta, mikä edellisellä vaalikaudella tehtiin, mutta se tuli tässä järjestyksessä ja näillä päätöksenteko- ja vastuualuejaotuksilla, mitä tässä kerroin.

Mitä vielä tulee lääninhallitusten tehtävien vähentämiseen, sanon ties kuinka monennen kerran, että valtaosaltaan ne vähennetyt tehtävät ovat rutiinitehtäviä, jotka oli vähennettävissä ja jotka piti vähentää ja joita vähennettäviä tehtäviä edelleenkin on, mutta edelleenkin lääninhallitusten — pienempienkin — koko on 80 henkilöä. Verrattoman suuri virasto pantavaksi yhteen viiden kuuden samanmoisen viraston kanssa, monen sadan, lähes tuhannen henkilön kokoisiksi virastoiksi. Ei mitään järkeä!

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnat jäisivät, kuten ed. Karpio esitti, Länsi-Suomen läänissä oman onnensa varaan, kun maaherra ei ehdi kuntaan kerran vuodessakaan. Näen jo äärimmäisen hyvänä suorituksena, jos maaherra ehtisi kuntaan edes kerran viidessä vuodessa.

Ed. Karpio samoin kuin ministeri Backman unohtavat sen tosiasian, että kunta ei ole itseisarvo sinänsä, vaan kunnan takana on kansalainen, kunnan asukas. Minkälaista palvelua kunta saa maakuntien liitoista, minkälaista se saa lääninhallituksista, minkälaista muista valtion viranomaisista, sellaista palvelua kunta pystyy sitten tarjoamaan omille asukkailleen.

Ed. Partanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta tässä läänijakokysymyksessä hallitus on kyllä nyt lähtenyt todella hortoilemaan. Jos ajatellaan historiallisesti edellisenkin hallituksen aloituksia näissä asioissa, ei ed. Pekkarinenkaan voi ihan kuoreensa vetäytyä ja tuskin vetäytyykään.

Mutta jos ajatellaan, mitä tehtäviä tällä hetkellä lääninhallituksilla on, ja voidaan ajatella, mitä tehtäviä tulevaisuudessa on, niin kyllä minusta tämä uudistus demokratian ja toimivallan käytön kannalta on nyt jäämässä todella puoli-

tiehen, jos näin menetellään. Sen takia ei pitäisi lääneihin nyt puuttua.

Jos ajatellaan, millä tavalla valtiovallan toimenpitein suoritettavia viranomaistehtäviä voidaan jakaa, niin kyllä nyt, kun maakuntien liitot perustettiin, tähän yhteyteen olisi pitänyt liittää myöskin — niin kuin täällä on jo todettu — elinkeino- ja työvoimapoliittiset toiminnot ja sen lisäksi katsoa, mitä viranomaistehtäviä olisi voitu siirtää suoraan kunnille.

Tämä rakenteen uudistus kokonaisuutena on sellainen asia, jossa olisi pitänyt demokratisoida aluehallinto, ja maakuntien liitot, myöskin päättäjät, pitäisi valita vaaleilla maakunnissa. Silloin päästään lähelle sitä demokratian mallia, joka nyt ehkä tyydyttää länsimaista ja pohjoismaista tasoa. Jos näin meneteltäisiin, niin uskon, että vähemmän räpinää näitten asioitten ympärillä olisi. Uskon, että jos nyt viisaudessaan kuitenkin hallitus päätyisi vetämään tämän ehdotuksen pois, olisi maassa vähän syvempi rauha tänä syksynä. Mutta ellei päädy, tässä syntyy todellisia vaikeuksia todellisten asioitten hoitamisessa.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän hyvin ed. Karpion puheenvuoron sen osuuden, missä hän toi esille tyytyväisyyttään omalta osaltaan nykyiseen lääninhallintoon. Vastaahan Keski-Suomessa niin kuin Pohjois-Karjalassakin lääninhallinto suurin piirtein maakunnallista hallinnon järjestelyä. Sen sijaan hämmästelen kovasti, että hän arvosteli niin kovin aluekehitysvastuun siirtämistä maakunnille. Itse koen, että se on ollut Ahon hallituksen ehdottomasti paras ja suurin teko suomalaisen yhteiskunnan ja kansanvallan eteen.

Näkisin tässä yhteydessä tällaisen tavoitteen, että kun hallintovaliokunta kuuntelee asiantuntijoita, juuri maakuntien erilaisuus ja ne vaikeudet, joita nykyisessä hallinnossa on, on tuotava esille kuulemisessa. Sen jälkeen uskoisin, että moni ymmärtää sen toiveen, mikä on muun muassa Päijät-Hämeessä, että sinne on saatava oma elinkeinokeskus ja se omalta osaltaan tukee Ahon hallituksen aloittamaa aluekehitysvastuuta ja niitä toimintoja, joita sillä alueella tarvitaan.

Näin maakunnittain kun hoidamme suomalaisten asioita, niin on aivan varma, että kuntalaiset kokevat palveluiden olevan todella lähellä. Me emme todellakaan tarvitse enää tällaista tsaarinaikaista suurta ja moniportaista hallintoa tässä maassa. On aika kaksinaamaista meiltä edellyttää, että meillä on monessa portaassa yhtä paljon virkamiehiä kuin nykyisellään.

Ed. Rosendahl merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En olisi niin huolissani siitä, mistä ed. Karpio, eli joutaako maaherra käymään kerran vuodessa kunnissa vai ei. Tulee mieleen armeijan ajat, kun siellä tuli kapiainen, jolla oli valkoiset hanskat, tarkastamaan, onko pölyjä kaapin päällä vai ei. Tämä maaherran käynti kunnissa on vähän saman tyyppinen symbolinen ele. Kun kunnallinen itsehallinto on kuitenkin olemassa, minä en ole pitänyt sitä niin merkittävänä enkä kytkisi ollenkaan läänikysymykseen sitä asiaa sinällään.

Olennainen seikka ed. Karpion puheenvuoron täydennykseksi voi olla se, että aikanaan 1956, kun näitä läänejä, Pohjois-Karjalaa ja Keski-Suomea, perustettiin, tehtävien määrä oli huomattavasti vähäisempi kuin tässä välillä. Sitten lisättiin tehtäviä, mutta ei lisätty kyllä läänejä. Nyt kun on vähän vähennetty tehtäviä, nyt ollaan vähentämässä läänejä, joten tämä logiikka ei mene yhteen yhtään, ja se tuntuisi ainakin ontuvalta perusteelta. Vähennetään henkilökuntaa kyllä, mutta ei tarvitse läänejä vähentää.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin olin kyllä yhtä mieltä ehdottomasti ed. Pekkarisen kanssa siitä, että tätä huonoa hanketta, suurläänien perustamista, ei tule jatkaa. Eli siinä me olemme samaa mieltä. Enkä myöskään missään tapauksessa halua aliarvioida maakunnallisten liittojen merkitystä. Niillä on todellakin oma tärkeä merkityksensä.

Totesin, mistä tämä kehitys lähti kaiken kaikkiaan alkuun: suunnitteluvastuun siirtämisestä maakunnallisille liitoille samalla tavalla kuin ympäristökeskusten perustamisesta. Siellä toki oli kokoomuslainen ministeri silloin ajamassa voimakkaasti näiden ympäristökeskusten perustamista. On minun mielipiteeni, vakaa käsitykseni, että tämä oli se alku, mistä nyt mennään eteenpäin. Toivon mukaan tämä nyt saadaan kuitenkin vedettyä mielekkääseen lopputulokseen eikä tähän hallituksen esittämään.

Totean tässä taas, että kun ruvetaan puhumaan pinnallisesti — ruvettiin puhumaan tsaarinaikaisesta hallinnosta jossain vastauspuheen-

vuorossa — samalla todetaan kyllä hyvin herkästi, että läänit voidaan lopettaa, kunhan vain elinkeinokeskus saadaan omalle kotipaikkakunnalle.

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A u r a : Arvoisa puhemies! Sääli, että ed. Mauri Pekkarinen ehti poistua. Ed. Pekkarinen toivon mukaan kuuntelee. Minä alun perin ajattelin, että käsittelen erityisesti työvoima- ja elinkeinokeskuksia, joita olen ollut valmistelemassa, mutta en malta olla puuttumatta myöskään tähän läänikeskusteluun, koska minun mielestäni tässä vähän roolit ja asenteet ja mielipiteet ovat opposition ja hallituksen osalta kyllä päälaellaan.

Tämän juuret ovat kyllä edellisessä hallituksessa eli siinä, että perustettiin maakuntien liitot. Sehän oli iso askel jos ei maakuntaitsehallinnon niin maakuntahallinnon suuntaan. Siitä voi olla eri mieltä, oliko se oikea vai väärä askel. Mutta kun se askel on otettu, on loogista siihen suuntaan liikkua.

Minun mielestäni maakuntien hallinto on alhaalta päin nousevaa, kunnista, kansalaisista, sieltäpäin lähtevää. Lääninhallinto palvelee keskushallintoa, hallitsijaa. Maaherrahan oli kuninkaan edustaja maakunnassa, keskushallinnon edustaja siellä. Nyt kun keskushallinto vähentää otettaan maakunnissa ja antaa maakunnille tilaa itsenäistyä, päättää omista asioistaan, tätä se puolue, joka minun mielestäni on eniten ollut maakuntaitsehallintoa ajamassa, täällä vastustaa. Tätä minun on erittäin vaikea ymmärtää.

Meillä ei tahdota nähdä asioiden dynamiikkaa. Kuvitellaan, että jokainen uudistus, jonka me täällä teemme, on aina se lopullinen, niin kuin edellisestä eli maakuntien liittojen perustamisesta näkyi. Muutos on aina askel, jolla on oma dynamiikkansa. Minun mielestäni tämä uudistus kyllä vähentää valtiovallan otetta maakunnissa ja lisää niiden omaa valtaa siellä.

Täällä käytetään vähän maakunta- ja läänikäsitteitä epäselvästi. Ed. Karpio silloin kun haluaa puhua lämpimistä asioista, puhuu maakunnasta, ja silloin kun hän puhuu kovista asioista, hän puhuu läänistä.

Muutaman sanan haluan sanoa myös työvoima- ja elinkeinokeskusuudistuksesta. Useimmat uudistukset nykyisin haluamme nähdä rationalisointiuudistuksina, säästöprojekteina. Tietenkin tähän uudistukseen sitä sisältyy. Mutta kyllä sen pohjimmainen tavoite on saada aikaan parempaa kehitystä kuin tänä päivänä, saada paremmat toimintaedellytykset suomalaiselle elinkeinoelämälle, maataloudelle ja parempi työllisyyskehitys.

Noiden keskusten kautta kulkee noin 14 miljardia valtion rahaa. Niiden kautta kulkee se panos, joka valtiolla on elinkeinojen ja työllisyyden kehittämiseen. Kaikkein tärkein tavoite on, että tuosta rahasta, 14 miljardista, saadaan suurempi teho, kuin on saatu aikaisemmin. Jo parin prosentin tehon lisäys kattaa kaikki hallintokustannukset, mitä näistä työvoima- ja elinkeinokeskuksista on. Valitettavasti valtion tilinpitohan ei tällaisia asioita pysty laskemaan, mitä niillä rahoilla loppujen lopuksi on saatu aikaiseksi, mutta sitä siinä tavoitellaan.

Näistä työvoima- ja elinkeinokeskuksista tulee, näin uskon ja olen varma, vahvoja yksiköitä, ja tietenkin niiden johtajista tulee vahvoja alueellisia vaikuttajia. Sehän mahdollistaa tällaisen one stop shoppingin yritysten ja asiakkaiden kannalta, sillä keskuksella on käytössään kaikki ne työvälineet, jotka valtio antaa elinkeinojen kehittämiseen. Sieltä löytyy panoksia työvoimakoulutukseen, työllisyyden tukeen, valtiontakuisiin, teknologian kehittämiseen, liikkeenjohdon kehittämiseen, viennin edistämiseen jne. Kaikki nämä löytyvät tuosta yhdestä organisaatiosta, jos se osataan oikealla tavalla organisoida asiakaspohjaisesti. Yrityksellä, joka siellä on asiakas, ei ole ole eriytyneitä tarpeita, vaan sillä on yleistarve. Silloin tämä yksi organisaatio osaa sitä yritystä parhaalla tavalla auttaa eteenpäin, ja sillä lailla saadaan paras tulos aikaiseksi.

Tällä saadaan myös aikaan se, että samanlaiset hankkeet tulevat käsitellyiksi samalla lailla. Tänä päivänä esimerkiksi matkailuhanke saattaa maatilan yhteydessä tulla käsiteltyä eri lailla kuin irrallisena.

Myös tämä hanke siirtää valtaa maakuntaan, vaikka eivät kaikki ehkä sitä aina usko, nimenomaan ministeriöt eivät tahdo sitä uskoa. On tosiasia, että tämmöinen kolmen ministerin ja kolmen muun viranomaisen matriisiohjattu yksikkö tulee olemaan käytännössä itsenäisempi ministeriöihin päin, vaikka muodollisesti lisää itsenäisyyttä sille ei annetakaan, mutta ministeriöt eivät pysty yksikköä niin hyvin valvomaan, kuin ne omaa putkiorganisaatiotaan pystyvät.

Tässä on myös yhteistyön tehostamisen tavoite, sen sanon suoraan, ainakin minulla. Näiden kolmen ministeriön tai muidenkaan yhteistyö ei

suinkaan aina ole niin auvoista ja hyvää kuin halutaan sanoa. Kun näille ministeriöille tulee 13 tai — niin kuin itse uskon ja toivon — 15 yhteistä lasta eli työvoima- ja elinkeinokeskusta, se tulee tuomaan nämä ministeriöt paljon lähemmäksi toisiaan, koska niiden täytyy yhdessä ohjastaa näitä, asettaa tulostavoitteita, hoitaa rahakysymyksiä jne. Tätä kauttakin, tavallaan kaapaten maakunnan kautta, saadaan keskushallinto toimimaan paremmin yhteen.

Eli uskon, että tällä kehityksellä saadaan paljon aikaan. Tämähän on siitä tavallaan ollut miellyttävä uudistushanke, että täällä eduskunnassa, maakunnassa, asiakkaiden keskuudessa se on aika lailla suosittu. Sen sijaan nämä organisaatiot, jotka tulevat yhteen, ovat olleet vähän vastahakoisia. Mutta uskon kyllä, että jatkossa nekin tulevat näkemään, mitä hyötyä tästä tullaan saamaan.

Lyhyesti haluaisin sanoa tuosta lukumäärästä, että minun mielestäni ministeri Backmanin ohjaaman Aluehallinto 2000 -projektin ehdotus 15 työvoima- ja elinkeinokeskuksesta oli tasapainotettu esitys. Toivon, että eduskunta pystyy siihen palaamaan. Lähinnä jos sitä katsotaan valtiontaloudellisena kysymyksenä, saattaa olla, että työministeriö, jolla tänä päivänä on vain 13 piiriä, tarvitsee jonkin viran lisää, jos mennään 15:een. Muilta osin tämmöisiä lisävirkatarpeita ei tule, enkä ole työministeriönkään osalta aivan varma siitä, tarvitseeko sekään.

Tämän lisäksihän on oikeastaan ollut vain kuudestoista halukas, Keski-Pohjanmaa. Keski-Pohjanmaasta ei minun mielestäni koskaan tullut aitoa maakuntaa, sehän jäi Tynkä-Keski-Pohjanmaaksi, ja sen alueellinen pohja on tällä hetkellä niin pieni, että se ei omaa työvoima- ja elinkeinokeskusta voi saada.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ymmärsin oikein, ed. Aura totesi tuossa, että keskusta ei anna maakunnille tilaa itsenäistyä, että tässä prosessissa olisi myös tästä kyse. Keskusta jos joku haluaisi kehittää tähän suuntaan, mutta edelleenkin viittaan siihen, että me etenisimme tuohon suuntaan, jos kaikki halukkaat maakunnat olisivat saaneet työvoima- ja elinkeinokeskukset. Keski-Pohjanmaasta kyllä saadaan elinkelpoinen maakunta, jos sille näytetään vihreää valoa työvoima- ja elinkeinokeskusasiassa. Kyllä Kalajokilaaksosta silloin löytyy yksimielisyys liittyä Keski-Pohjanmaan maakuntaan. Siten maakunta on kasvatettavissa.

Ed. Korkeaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä näyttää olevan asia, jossa jakolinjat eivät kulje puolueitten välillä vaan puolueitten sisällä. Siinä mielessä ei päde ed. Auran huomautus siitä, että keskusta jotenkin monoliittisesti olisi tässä asiassa toisella kannalla kuin on esitys. Omalta puoleltani näen, että tämä esitys toteuttaa sitä peruslinjaa, jossa maakuntien toimet kasvavat ja maakuntien vaikutus hallinnossa kasvaa ja vanhentunut lääninhallitus vähin erin väistyy. Mielelläni olisin nähnyt nopeamman prosessin väistymisessä, ja mitä tulee elinkeinokeskuksiin, niiden lukumäärän suurempana kuin tämä esitys on. Minusta vähintään 15—16 voisi olla oikea määrä. Eduskunnan tulisi tätä tarkkaan harkita ja löytää hallituksen esitystä parempi vaihtoehto tässä suhteessa.

Ministeriöitten välisen yhteistyön kehittymistä elinkeinokeskusten perustamisen myötä odotan ja uskon näin tapahtuvan, mutta tässä yhteydessä on pakko todeta, että maatalouden osuus tulee olemaan elinkeinokeskuksissa hyvin hallitseva EU-maatalouspolitiikan hallinnoinnin myötä. Taitaa olla niin, että parisataa erilaista tukijärjestelmää tulee uuteen EU-maatalouspolitiikkaan sisältymään, ja se käytännössä sanelee sen, että se painottaa tämän elinkeinokeskuksen ainakin määrällisen työn hyvin pitkälle maatalouden puolelle. Kun maatalous on tärkeä, niin metsätalouden olisi kyllä tässä pitänyt olla samassa kokonaisuudessa mukana.

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin myös metsätalouteen kiinnittänyt huomiota. Kun ed. Aura totesi, että pk-yritysten ja maatilatalouden kannalta nämä uudet keskukset nyt mahdollistavat paremmat kehittämisedellytykset, niin mielestäni maatilatalouden kannalta ei kyllä näin ole, koska keskuksia tulisi vähemmän kuin nykyisellään. Nykyiset muutamassa maakunnassa olevat maa- ja metsätalousmallit ovat osoittautuneet varsin hyviksi sen alan kannalta, koska siellä nimenomaan maa- ja metsätalous kaikkine organisaatioineen niin hallinnon kuin järjestöjen osalta on yhdessä.

Jos pk-sektorin puolella KTM:n alaiset organisaatiot koottaisiin toiseen suureen pisteeseen, niin tämä olisi aivan hyvä malli, mutta se on nyt tavallaan käsittelyssä tullut hylätyksi. Ainut, mitä nyt voidaan tehdä, on, että pitäisi saada elinkeino- ja työvoimakeskuksia enemmän, maakuntien lukumäärää vastaava määrä.

Ed. Aura (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Veteläiselle toteaisin, että Keski-Pohjanmaan ainoa ongelma ei ole maakunnan koko. Tässä on toinen johtava tavoite, että kaikki rajat ovat yhteneväisiä. Silloin joudumme lääninrajan kanssa ylivoimaisiin ongelmiin, jos siellä taas siirrytään lääninrajan yli, eli Keski-Pohjanmaa on kyllä tässä suhteessa valitettavasti aito väliinputoaja.

Ed. Korkeaojalle toteaisin, että on ilo, että opposition puolesta tulee lisävoimia, koska jos täällä pidettäviin puheenvuoroihin on uskomista, hallituspuolueista on hieman hävikkiä olemassa, kun me äänestykseen tulemme.

On ehkä hyvä, että metsäkeskusten asia tuli esille, koska maa- ja metsätalousministeriön mielipide on valmistelun aikana muuttunut. Ensin se oli sillä kannalla, että niiden pitäisi olla mukana, sitten se oli sitä mieltä, että niiden ei pitäisi olla mukana, ja sitten se kääntyi taas uudestaan, että pitäisi olla mukana. Tällainen valmistelu ei käänny niin nopeasti, kun se on tehty. Me koetimme pitkälle alkuun noudattaa maa- ja metsätalousministerin mielipidettä, mutta ei hänen jokaisen käänteensä mukaan voinut tätä uudistusta tehdä.

Ed. Juurola: Arvoisa puhemies! Aluksi yksi esimerkki nykyisestä EU-Suomesta. Puusta paikallisesti on koko maakunnan projekti, joka etsii puulle uusia käyttömahdollisuuksia pienyrityksissä toteutettavaksi. Kysymyksessä on Päijät-Hämeen maakunnan projekti. Päijät-Hämeen Liitto joutuu neuvottelemaan ja hakemaan päätöksiä seuraavilta tahoilta: KTM:n Mikkelin piiri, KTM:n Hämeen piiri, KTM:n Uudenmaan piiri, Hämeen työvoimapiiri, Mikkelin työvoimapiiri, Uudenmaan työvoimapiiri, Hämeen maaseutuelinkeinopiiri, Uudenmaan maaseutuelinkeinopiiri ja Tekesin jokin toimipiste, yhteensä yhdeksältä viranomaiselta. Neuvotteluja varten hanke pitää pirstoa palasiksi, jotta esimerkiksi Uudenmaan työvoimapiirin kanssa neuvoteltaessa kohteena on vain Uudenmaan alueella oleva toiminta.

Esimerkki on siis Päijät-Hämeestä, joka jakautuu kolmen läänin alueelle ja jonka aluetta erilaiset piirirajat halkovat mennen tullen.

Pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytysten parantaminen on Euroopan unionin toimintapolitiikkaa nyt ja tulevina vuosina. Rakennerahastot ovat EU:n keskeisin rahoitusväline, jolla edistetään EU-maiden alue- ja rakennepolitiikkaa tavoitteiden 1, 2, 3, 4, 5a ja 5b sekä 6 perusteella.

Edellä mainittu Puusta paikallisesti -hanke kuuluu tavoitteen 2 ja tavoitteen 5b piiriin. Jo pelkästään Suomen liittyminen Euroopan unioniin korostaa aluekehitykseen vaikuttavien viranomaisten tarvetta yhteistyöhön ja yhteiseen alueelliseen toimintapolitiikkaan. Aika lailla ihmetyttikin täällä ed. Vehkaojan huomautus, ettei tällä hankkeella olisi mitään tekemistä Euroopan unioniin liittymisen kanssa.

Arvoisa puhemies! KTM:n yrityspalvelun tehtävänä on edistää kilpailukykyisten yritysten perustamista, laajentumista ja kehittämistä. Kera Oy on pienten ja keskisuurten yritysten riskirahoitukseen, analysointiin ja kehittämiseen erikoistunut yritys. Tekes palvelee kehitettäessä kansainvälisesti kilpailukykyisiä tuotteita ja tuotantomenetelmiä teknologian avulla. Ulkomaankauppaliitto puolestaan on yritysten mukana viennin eri vaiheissa. Valtiontakuukeskuksen tehtäviin kuuluu viennin edistäminen ja pk-teollisuuden toimintaedellytysten parantaminen tarjoamalla yrityksille ja rahoittajille vientitakuita ja valtion takauksia. Työvoimapiirit ja -toimistot antavat starttirahoja yritysten perustamiseen ja huolehtivat työvoimapoliittisesta koulutuksesta. Ne jakavat myös merkittäviä työllisyyspoliittisia määrärahoja.

Maaseutuelinkeinopiirit huolehtivat maatalouden, kalatalouden ja niihin liittyvien maaseutuelinkeinojen kehittämisestä ja sopeuttamisesta sekä Euroopan unionin yhteisen maatalous- ja kalatalouspolitiikan toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Piireillä on käytettävänään toimialaansa liittyviä varoja, joista osa on talousarviossa nimetty aluekehitysrahoiksi.

Tämän projektin alkuvaiheessa kiersin kaikki edellä mainitut viranomaiset ja vakuutuin siitä, että aluehallintouudistus ei ole säästösyistä harkittava projekti vaan välttämätön pakko. Jos aloittava yritys tällaisessa viidakossa onnistuu saamaan ohjausta, mahdollista rahoitusta jne., on se jo melkoinen voimainponnistus. Eri sektorit, eri ministeriöiden toimijat ovat erittäin epäluuloisia toisiaan kohtaan. On havaittavissa myös suuri KTM:n ylivallan pelko. Parhaimpaan tulokseen on päästy, kun kaikki viranomaiset on istutettu saman pöydän ääreen ja asiakas on selvinnyt yhdellä istunnolla viiden istunnon sijasta.

Sektoroitunut ja hajanainen järjestelmä ja se, että eri viranomaiset voivat olla aivan eri kaupungeissa, on merkinnyt sitä, että yhteensovittamisesta on joutunut huolehtimaan asiakas eikä palvelujen tuottaja, valtio. Työvoima- ja elinkeinokeskushanke on siis välttämätön projekti.

Uusien työvoima- ja elinkeinokeskusten on toimittava alueellaan yritystoimintaa innovoivina viranomaisina. Niiden on edistettävä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä, verkostoitumista ja teknologista kehitystä sekä autettava kansainvälistymisessä. Hanke on siis mitä suurimmassa määrin työllisyyttä edistävä hanke.

Kaikilla edellä mainituilla viranomaisilla on oma toimintakulttuurinsa. On selvää, että vie jonkin aikaa, ennen kuin uusi yhtenäinen toimintakulttuuri kehittyy.

Hallituksen budjettiriihessä syntyi ilmeisesti huutokaupan jälkeen päätös, että työvoima- ja elinkeinopiirejä tehdään vain 13. Etelä-Häme putosi ensimmäisenä pois, ja on ollut vaikea löytää yhtään objektiivista syytä tälle ratkaisulle. Tuloksenahan olisi kohtuullisen kokoisten piirien joukossa yksi mammuttimainen organisaatio, jossa asuu 1 600 000 ihmistä. Jo Lahden ja Heinolan kaupunkiseudut muodostavat yksinään Suomen neljänneksi suurimman teollisuusalueen. Tämäkö on sitä maakuntapohjaisuutta, joka työvoima- ja elinkeinokeskuksessa oli keskeinen tavoite? Lohdutukseksi esitykseen on kirjattu, että Hämeenlinna ja Lahti saisivat palvelupisteet. Se ei riitä. Välttämätöntä onkin nostaa nyt eduskuntakäsittelyssä työvoima- ja elinkeinopiirien lukumäärä ministeri Backmanin alkuperäiseen ja myös ohjausryhmän esittämään 15:een. Tästä asiasta olen tehnyt myös talousarvioaloitteen.

Lääninhallitusten tehtävät ovat viime vuosina muuttuneet moneen kertaan. Ratkaisevinta on, että vuoden 1994 alusta voimaan tulleella alueiden kehittämisestä annetulla lailla vahvistettiin kuntien toimintamahdollisuuksia, päätöksentekoa ja edunvalvontaa maakuntatasolla suhteessa valtion viranomaisiin, jolloin maakuntien liitoista muodostui aluekehitysviranomaisia. Samoin tärkeää on, että valtionosuudet ovat muuttuneet laskennallisiksi.

Olen aiemmin hoitanut noin kymmenen vuotta tehtävää, jolloin pääasiallisena tehtävänäni oli toiminta lääninhallitusten kanssa aikana, jolloin lääninhallitukset päättivät viran tarkkuudella, mitä kunta saa tehdä ja mitä ei, eli se päätti, saako perustaa perushoitajan viran, tai ainakin, saako siihen valtion osuutta. Silloinen valtionosuusjärjestelmä olikin melkoinen taloudellisen vallankäytön väline kuntiin päin, ja väitän, että myös näiden tehtävien muuttuminen laskennallisiksi on vähentänyt oleellisesti lääninhallituksen tehtäviä.

Olen myös ymmärtänyt, että näitä molempia uudistuksia ajoi voimakkaasti Suomen keskusta. Minusta looginen jatko edellä esitetyistä ja muista tehtäväsiirroista on, että läänien määrää voidaan vähentää. Hankkeen tavoitteena on muodostaa lääninhallituksista alueen hallinnollista valvontaa, tarkastusta, seurantaa sekä turvallisuustehtäviä hoitavia viranomaisia. Vaikka ymmärränkin Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen vastustuksen siinä mielessä, että läänin pääkaupunki antaa näille alueille tiettyä statusta, uskon, että kansalaiset eivät kauan itke läänien perään, vaikka niitä olisikin vain viisi.

Esitys sisältää erään erittäin mielenkiintoisen selvitettävän asian. Siinä todetaan, että oppilaitosten ja työelämän tarpeet tulisi nykyistä paremmin yhdistää. Näinhän se on. Ammatillinen koulutus ja ammatillinen aikuiskoulutus ovat usein kulkeneet irrallaan työelämän tarpeista, mistä on seurannut, että koulutuksen jälkeen liian monet ovat jääneet vaille työpaikkaa, vaikka toisaalta syvänkin laman aikana esimerkiksi metallialoilla on esiintynyt työvoimapulaa. Oppilaat ovat valtionosuusjärjestelmän ansiosta tulleet oppilaitoksiin repussaan oppilaskohtainen määräraha. Tämä on merkinnyt sitä, että saadakseen rahat käyttöönsä oppilaitos on järjestänyt koulutusta suosikkialoille.

Erään selvityksen mukaan teollisuuden työntekijäkunnan ikärakenne on varsin vääristynyt. Nuorten osuus on osaksi tarpeita vastaamattoman koulutuksen takia pudonnut hälyttävästi. Aiemmin yritykset huolehtivat koulutuksesta itse. Niinpä esimerkiksi Mäntässä oli Serlachiuksen oma ammattikoulu, jolloin koulutus varmasti vastasi tehtaan kulloisiakin tarpeita. Uusien työvoima- ja elinkeinokeskusten sitominen tavalla tai toisella ammatillisen tai ammatillisen aikuiskoulutuksen linjauksen suunnitteluun onkin erittäin kannatettava esitys.

Arvoisa puhemies! Kannatan aluehallintouudistusta, mutta edellytän, että työvoima- ja elinkeinopiirien lukumäärä nostetaan ohjausryhmän esittämään määrään 15:ksi.

Ed. Biaudet merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Juurola oli ihan oikeassa siitä byrokratiasta, mikä pyörii tällä hetkellä elinkeinopiirien osalta. Se on kyllä valtava ja asennemuuri on sen verran kova, ettei siellä ei

haluta tavallaan kovin paljon jelpata sitä ihmistä, joka menee sinne jotakin anomaan tai hakemaan. Se on totta, että yrittäjä joutuu tekemään pitkän tien, ennen kuin löytää oikean osoitteen ja saa asiansa eteenpäin.

Se puolihan esityksessä onkin hyvä, että tässä kootaan työvoima- ja elinkeinopiirejä yhteen, mutta kytkykauppa läänimuutokseen ei tunnu millään tavalla loogiselta. Sen ei välttämättä tarvitsisi olla sillä tavalla kuin esityksessä on, eikä pidäkään olla.

Toinen asia tuli mieleen. Tässä on aikaisemmin puhuttu kaupankäynnistä ja nyt ed. Juurola totesi, että työvoima- ja elinkeinokeskusten lukumäärä pitää nostaa 13:sta 15:een. Onko tässä se kaupankäynnin kapula, jolla ostetaan määrättyjä edustajia koko hankkeen taakse? Sellaistakin kuiskuttelua on käytävillä kuulunut, mutta se voi olla vain kuiskuttelua, sitä en tiedä. Ministeri varmaan voi kuvata, onko mahdollista nostaa niiden määrä 13:sta 15:een.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asia on nyt eduskunnalla, ja se ongelma, johon ed. Juurola työvoima- ja elinkeinokeskusten lukumäärän osalta kiinnitti huomiota, pitää meidän ratkaista eduskunnassa. Minustakin oikea lähtökohta on näitten keskusten lukumäärän osalta maakuntapohjaisuus. Onko 15 vai 16 oikeampi määrä, sitä meidän pitää täällä eduskunnassa katsoa.

Kaikkiaan ed. Juurolan puheenvuoro osoitti kyllä hyvin sen, että toki tähän hankkeeseen sisältyy hyvääkin, ja se on työvoima- ja elinkeinokeskusten muodostaminen, kunhan vain huolehditaan siitä, että siinä todella otetaan huomioon riittävällä painolla ne mahdollisuudet, mitä tällainen yhteistyö voi tarjota. Ed. Korkeaoja otti esille myös metsäsektorin. Ehkä senkin mukaantulo olisi ollut tärkeätä.

Korostan myös omalta kannaltani sitä, että maaseutukysymysten ja maatalouteen liittyvien asioiden merkitys pitää nähdä hyvin oikealla tavalla, jottei tule tässä asiassa ongelmaa, niin kuin muun muassa maaherra Työläjärvi aiemmin keväällä hallintovaliokunnalle epäili, että ne asiat jäävät vähän sivuun. Se pitää huolehtia sitten hallinnossa.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva esitys aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi käsittää sekä lääninhallituslain että lain työvoima- ja elinkeinokeskuksista. Pääministeri Paavo Lipposen hallitusohjelmahan sisälsi tämän uudistuksen, ja hallintoministeri Jouni Backman on toiminut roolissaan sen mukaisesti valmistellessaan nyt saatua esitystä. Vaikka esitänkin tässä yhteydessä kritiikkiä, en suuntaa sitä suoranaisesti henkilöitä kohtaan vaan menettelytapoja ja näkemyksiä peilaillen.

Aina ei ole katsottu hyvällä meitä, jotka olemme uskaltaneet esittää lääniuudistusta vastustavia mielipiteitä. Siksi onkin hyvä todeta, että juuri viime viikolla juhlimme yleisen, yhtäläisen ja salaisen äänioikeuden saavuttamisen 90-vuotisjuhlaa. Vaikka käsitykseni lääniasiassa eivät vastaakaan nyt saatua hallituksen esitystä, katson demokratian nimessä voivani lausua myös poikkeavia mielipiteitä, etenkin kun oman piirini väkikin on tietyllä lailla evästänyt meitä pohjoiskarjalalaisia demareita.

Jo edellisellä hallituskaudella vuonna 1992 valtion aluehallinnon selvitysmies ehdotti läänien määrän vähentämistä viiteen tai kuuteen. Kerrotaan myös silloisen pääministerin todenneen, että läänien määrää voitaisiin vähentää viiteen, joten tämä hallituksen esitys ei läänien määrän vähentämisestä suinkaan ole uusi asia.

Meillä Pohjois-Karjalassa kerättiin 70 000 nimeä vetoomukseen oman läänin säilyttämisen puolesta. Vaikka vetoomuksen allekirjoittajien joukossa on varmasti henkilöitä, jotka kenties eivät ole tunteneet kokonaisuutta, ei kymmenien tuhansien ihmisten mielipidettä noin vain voi sivuuttaa. Mielestäni heidän mielipidettään on vähätelty. Samalla tavalla voitaisiin kai todeta, etteivät kaikki EU-äänestyksessäkään kantansa ilmaisseet tienneet, mistä kaikesta oli kyse, ja silti me etenimme niin kuin kansan enemmistö halusi.

Arvoisa rouva puhemies! Aluehallinnon uudistuksen valmistelutyö on edennyt kuin juna, jonka matkustajat eivät ole voineet junan vauhdille mitään puhumattakaan sen pysäyttämisestä. Hätäjarru ei ole ollut kunnossa koko matkan aikana, vaan juna on edennyt ja etenee edelleenkin suunnitellun aikataulun mukaisesti kohti määräasemaa. Täällä junassa me nyt pohdiskelemme, voitaisiinko asialle vielä jotakin tehdä.

Perusteena läänien määrän vähentämiselle on esitetty muun muassa säästöt, joita on arveltu kertyvän siirtymäajan jälkeen 65 miljoonaa markkaa, myös hallinnon uudelleenjärjestely alueiden omaleimaisuuden ja sen pohjalta, että lääninhallitusten tehtävät ovat vähentyneet. Mielestäni esimerkiksi Itä-Suomeen mahdollisesti perustettavassa läänissä ei toteudu alueiden

omaleimaisuus eikä myöskään läheisyysperiaate, kun puhutaan lääninhallitusten palveluista.

On kysytty, kuinka usein yksittäisen ihmisen tarvitsee asioida lääninhallituksessa. Kysymyksenasettelu on väärä, jos yksilön asiointi on peruste hallinnolle tai sen poistamiselle. Yhtä hyvin voidaan kysyä, kuinka usein kansalaisen tarvitsee asioida tai voiko hän yleensä asioida oikeusministeriössä, sisäasiainministeriössä, Suomen Pankissa, presidentin kansliassa, eduskunnan kansliassa jne. Silti näiden asemaa ei ole tehty eikä varmaan tehdä nytkään kyseenalaiseksi.

Nykyisten lääninhallitusten henkilöstö on pienentynyt 90-luvulla 40 prosentilla. Vaikka tehtävät ovatkin vähentyneet ja osa tehtävistä on siirretty perustettuihin kihlakunnan virastoihin, on lääninhallituksilla edelleenkin runsaasti tehtäviä, jotka liittyvät palo- ja poliisihallintoon, oikeushallintoon, opetukseen, kulttuuriin, liikuntaan, nuorisoon, maa- ja metsätalouteen, sosiaali- ja terveyshallintoon jne., muutamia tehtäväalueita mainitakseni.

Ei ole kysymys pelkästään päällikkkötasosta, siis maaherrojen, heidän autonkuljettajiensa tai osastopäälliköiden aseman turvaamisesta. Puhutaan, ettei päällikötasosta ole säästetty. Jos sitä tavoitellaan, toteutettakoon säästöt ja säilytettäköön muu lääneissä työskentelevä korkeasti koulutettu väki nykyisissä lääneissä ja palvelut läheisyysperiaatetta ja alueiden omaleimaisuutta tukien.

Minun käsittääkseni nykyisiin lääneihin jäävät palvelupisteet ovat jatkossa houkutteleva säästöjen kohde kohti "täydellisiä suurläänejä".

Vaikka suurläänihanke onkin vasta lähetekeskustelussa, on jo käyty kovasti kisaa muun muassa Itä-Suomen läänin pääkaupungista. Jo sekin osoittaa, että on olemassa monenlaisia paineita ja tahtotiloja eri alueiden kehittymisen suunnasta. Ed. Juurola kiinnitti huomiota juuri läänin pääkaupunkien statukseen.

Pohjois-Karjalan lääni lohkaistiin 60-luvun alussa Kuopion läänistä. Sen jälkeinen kehitys on Pohjois-Karjalassa ollut valtavaa. Miten olisi, olisiko Joensuuhun tullut koskaan nykyistä korkeatasoista yliopistoa, ammattikorkeakoulua ensimmäisessä aallossa jne? Juuri tässä näkyy alueellinen omaleimaisuus. Uudistus vaarantaa mielestäni alueiden yhdenvertaisen kehittymisen, vaikka väitettäisiinkin, että kehitysvastuu onkin maakuntien liitoilla ja osin kunnilla. Viittaan jo aiemmin esittämiini lääninhallituksen tehtäviin.

Aluehallinnon kokoamista perustettaviin työvoima- ja elinkeinokeskuksiin sen sijaan kannatan lämpimästi. Se on suuri asia ja tahtoo hautautua läänikeskustelun alle. Se on järjellinen uudistus. Työvoima- ja elinkeinokeskukset voidaan koota nykyisten lääninhallitusten yhteyteen. Juuri silloin ihmiset saisivat palvelunsa läheltä ja vieläpä saman katon alta.

Kun käsitän, että tässä yhteydessä toteutetaan myös poliisitoimen uudelleenjärjestelyä ja vaikka tämä onkin erittäin pikku detalji tässä kokonaisuudessa, totean, että eikö esimerkiksi Liikkuvan poliisin tehtävien uudelleen määrittelyä olisi voitu toteuttaa, kunhan kokemukset kihlakuntauudistuksen vaikutuksista poliisitoimessa olisivat näkyvillä.

Arvoisa rouva puhemies! Olisin nähnyt mieluisana, että jo ennen aluehallinnon uudistusta olisi käyty käsiksi myös keskushallintoon. Olisi tarkasteltu sekin, mitä siellä olisi parannettavaa, syntyisikö säästöjä sen saneeraamisesta enemmän kuin aluehallinnon uudistuksesta, käsittäen läänien määrän vähentämisen.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi. Aluehallinnon kokoaminen työvoima- ja elinkeinokeskuksiin on siis kannatettavaa. Sen sijaan vastustan läänien määrän vähentämistä viiteen, koska sille ei ole riittäviä perusteita. Jos jotkut läänit haluavat vapaaehtoisesti yhdistyä, niin siitä vaan. Keskittämisellä ei kenties sittenkään saada kuviteltuja säästöjä vaarantamatta alueellista ja omaleimaista yhdenvertaisuutta.

Ed. Norrback merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Holopaisen käyttämä puheenvuoro oli erinomaisen hyvä. Hän totesi, että uudistus vaarantaa alueiden yhdenvertaisen kehittämisen mutta kytki sen nimenomaan lääneihin. Itse kytkisin asian huomattavasti voimakkaammin perustettaviin työvoima- ja elinkeinokeskuksiin. Niiden alueiden, jotka jäävät niistä paitsi, yhdenvertainen kehittyminen tulee kyllä vaarantumaan ja vaarantuu tosin paljon.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Holopainen käytti eräänä tausta-aineistonaan äskeisessä puheenvuorossaan Pohjois-Karjalan väestön taholta tullutta 70 000 äänen adressia. Minusta tämä on tieteellisesti erittäin mielenkiintoinen asia, siitä löytyisi varmasti vaikka väitöskirjaankin aineistoa. Ni-

mittäin sehän kuvaa sitä ja nimenomaan sitä, että hallintoon voi kytkeytyä alueellista identiteettiä. Siis toisin sanoen, että jotta olisi koti, mihin mennä, tämä ymmärrettäköön nyt laajasti, tarvitaan jokin tällainen instituutio, vaikka valtion ylläpitämä instituutio, että tietää, mistä on kotoisin, mihin on menossa. Kun joku kysyy, mistä olet kotoisin, voi sanoa, olen Pohjois-Karjalasta. Sitä kuvaa instituutio, jonka jokainen tunnistaa, mikä se on. Tämä on sikäli mielenkiintoinen asia, että voiko silloin valtio-organisaatio olla vastaan tämän rahoittamista, jos se ei ole kohtuuton. Tämä on aika mielenkiintoinen ulottuvuus samaan asiaan.

Sitten aivan toinen asia on hallinnon järkiperäinen järjestäminen. Mutta jos mitään ei tuolle mainitulle instituutiolle kompensoivaksi ole tarjolla, niin silloin valtiokoneisto toimii jollakin tavalla jäseniään vastaan. Eli tämä on ilmiö, jota toivoisin tutkijoiden erityisesti tutkivan lähiaikoina.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen esitys valtion aluehallintoa koskevista muutoksista. Tämä uudistushan pitää sisällään sekä läänien määrän vähentämisesityksen, tavoitteena viisi lääniä, että 13:n työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustamisen. On todettava, että valmistelutyössä työvoima- ja elinkeinokeskuksia esitettiin 15, kuten aiemmassa keskustelussa on jo käynyt ilmi.

Läänien vähentämisessä hallitus on, tosin eripuraisena, pitänyt linjansa ja puolituslupauksensa. Läänien määrää hallituksen enemmistö itse asiassa esittää enemmän kuin puolitettavaksi, kun määrä vähenisi 11:sta 5:een. Eikä liene epäilystä ajanoloon siitäkään, etteikö pääministeri Lipposen tavoite 4 läänistä toteutuisi, mikäli nykyinen hallituslinja saa jatkua. Seuraava askelhan varmaan on Oulun ja Lapin läänien yhdistäminen. Se ei sisälly tähän vaiheeseen, jotta näiltä alueilta saataisiin riittävä tuki ensin nyt käsittelyssä olevalle suurläänimallille. Näinkö lienee hallituksessa ajateltu?

Aluehallintoa koskevassa hankkeessa maakuntien ihmisiä on kuunneltu, mutta ei ole kuultu. Muodollisuus on täytetty, mutta ihmisten näkemyksillä ei ole ollut lopputulokseen vaikutusta. Mitään vaikutusta ei ole ollut edes 70 000:n pohjoiskarjalaisen allekirjoittamalla vetoomuksella oman lääninsä puolesta, kuten ed. Holopainenkin edellä totesi. Miksi näin? Entä miksi lopulta työvoima- ja elinkeinokeskuksia ei esitetä maakuntajakoisesti?

Arvoisa puhemies! Hallitus on kuuro maakuntiensa ja läänien puolesta taisteleville. Hallitus vähättelee väestöpohjaltaan vähäisten alueiden ihmisten ääntä ja näiden maakuntien tahtoa. Tämä on outoa tilanteessa, jossa hallitus toisaalta patistaa maakuntia ja alueita omatoimisuuteen ja aktiivisuuteen alueensa kehittämisessä, uusien työpaikkojen aikaansaamisessa ja vaikean työttömyyden torjumisessa tai palvelujen turvaamisessa. On kysyttävä, eikö juuri valtiovallan pidä kaikin tavoin olla heikompien puolella.

Me kaikki tiedämme, että vahvat ihmiset ja vahvat alueet pärjäävät aina. Vahvojen tukena ovat myös markkinavoimat. Vahvat vahvistuvat, heikot menettävät. Ei kai hallitus halua suurläänihankkeella tätä kehitystä myös olla tukemassa. Hallituksen hanke suurläänien muodostamiseksi ja vain 13 alueellisen työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustamiseksi vahvistaa kuitenkin edelleen vahvoja. Menettäviä maakuntia syntyy useita. Samalla hallitus edesauttaa keskittymistä, kun poliittisessa, yhteiskunnallisessa päätöksenteossa pitäisi kahtiajakoisuuden vaivaamassa ja yhä kasvavien ongelmien yhteiskunnassa toimia toisin.

Pohjois-Karjalan kauppakamarin puheenjohtaja Eino Tenhunen sanoi eräässä haastattelussaan, että keskittymistä pitää aina vastustaa. Hän ennustaa, että jos Pohjois-Karjala menettää lääninsä, niin se helposti käynnistää koko elinkeinoelämän hiipumisen. On tehotonta houkutella yrityksiä ja ihmisiä alueelle, jolla on menettäjän maine. Pohjois-Karjalalle oma lääni on ollut ja on toivon mukaan jatkossakin tärkeä identiteettikysymys.

Näitä näkökohtia, arvoisa puhemies, suurläänihanketta ajava hallitus ei mielestäni näe tai ei halua nähdä tai tunnustaa. Ihmisten näkökulma on pantu sivuun, kun hallintoa on rakennettu keskushallinnon ja ylipäätänsä hallinnon tarpeista käsin.

Tämän vuoksi onkin viimeistään nyt eduskuntakäsittelyn aikana korkea aika tunnustaa myös se, että maa on erilainen. On käsittämätöntä, että meillä edelleen patistetaan maakuntia ja alueita samanlaiseen hallintomuottiin, vaikka hallinnon pitäisi tukea maakuntien kehitystä maakuntien lähtökohdista käsin. Hallinnon pitää olla maakuntien ihmisten rinnalla palvelijan, monipuolisen kehittäjän ja tukijan roolissa.

Anneli Sauli Joensuusta toteaa Helsingin Sanomien kirjoituksessaan tästä asiasta näin: "Miksi ihmeessä pitäisi lopettaa juuri Pohjois-

Karjalan lääni, joka on todettu eri selvitysten mukaan kaikista toimivimmaksi lääniksi ja lääninhallitukseksi? Miksi Suomessa ei voi olla eri kokoisia alueita ja aluehallintovirastoja, vaan kaikki pitää valaa samaan muottiin?"

Tämä nykyaikaisen, toimivan ja tehokkaan valtionhallinnon kumppanuusrooli vaatii hyvää alueen ja väestön tuntemusta. Hallinnon on oltava myös tavoitettavissa, on oltava läsnä, niin kuin maaherra Kivistö on useassa yhteydessä todennut. Tätä näkökulmaa ei valtionhallinnon puolella nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä haluta tunnustaa, mutta sekä kirkollisen että sotilaallisen hallinnon puolella sitä pidetään tärkeänä. Onkin todettava, että pohjoiskarjalaiset ovat maakuntalääninsä säilyttämiselle saaneet tukea näiltä hallinnonaloilta aina korkeaa tasoa myöten, mutta eivät ole saaneet tukea Lipposen hallitukselta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kylmäkiskoisuutta on kansalaisten näkökulmasta ollut vaikea ymmärtää. Suurläänithän eivät juurikaan tuo säästöä, jos kohta hallintoministeri Backman on todennut, että ajan oloon säästöjä syntyy. Mutta ed. Holopainen taas totesi, että niitä syntyy sieltä, mistä viimeisetkin palvelutoiminnot viedään pois, keskusyksikkö kyllä pärjää. Edellä on keskusteltu myös budjettipäällikkö Virtasen lausumasta, joka minullekin sattui kesällä silmiin. Hänkin oli näkemässä tässä enemmän muut vaikuttimet kuin taloudelliset, valtiontaloudelliset syyt.

On myös toinen näkökulma. Jos jotain säästöä syntyy hallinnolle, niin palveluja tarvitsevien kustannukset voivat monissa tapauksissa kasvaa tuntuvasti muun muassa kohtuuttoman pitkistä asiointimatkoista johtuen. Menetykset kolahtavat tässäkin ensisijaisesti sinne, missä muutoinkin elämisen edellytykset ja kehitysnäkymät ovat heikoimmat. Onkin todettava, että kansalaisten näkökulmasta suurlääniesitys on tuntuva takaaskel. Onko unohdettu, että hallinto on kansalaisia varten eikä päinvastoin? Lähtökohtanahan pitää hallintokulttuurissamme olla, että ihmisten etu ja oikeudet ovat kaikessa toiminnassa selkeänä ohjenuorana.

Käsiteltävänä olevalle hallinnon uudistukselle on nähty toki toinenkin perustelu. Se on ideologinen, nykyisen hallituksen ajama ja erityisesti sosialidemokraattien tärkeänä pitämä keskittämisen tavoite ja poliittisen vallan uusjako. On kysytty, onko seuraava askel hyvinkin vaalipiirien muutos nyt esitettyjen suurläänien mukaisiksi. Kuntia ollaan myös ajamassa, jopa pakottamassa, yhteen. Viimeksi ministeri Alho Pohjois-Karjalan käynnillään tästä puhui. Onkin arvioitu, että hallituksen suurläänihankkeen jälkeen hallituksen tavoitteena olisi aloittaa kuntaremonttia runnomalla kuntia yhteen. Kenties taloudelliset syyt valtionosuuksien leikkauksien myötä tähän ovat myös vaikuttamassa, mikäli nykyinen linja jatkuu.

Mielestäni nyt onkin kunnissa ja maakunnissa korkea aika herätä näkemään, mitä todella on tapahtumassa. Suuraluehankkeeseen liittyy lisäksi keskushallinnon vallan ja voimavarojen tuntuva vahvistuminen tai ainakin pelko siitä.

Professori Teuvo Pohjolainen eräässä kirjoituksessaan totesi, että uudistustyö olisikin käynnistettävä keskushallinnosta harkitsemalla, mitä tehtäviä ja toimintoja voidaan siirtää alueille ja kuntiin, eli liikkeellelähtö keskushallinnosta. Ministeri Backman on todennut, että keskushallinnonkin vuoro tulee mutta ensin ajetaan läpi nyt tätä aluehallinnon uudistusta.

Arvoisa puhemies! On pelättävissä, että vallalle päästetty suuraluehanke johtaa ennen pitkää vuosien saatossa koko maan uusjakoon. Nykyinen maakuntapohjaisuus ja ihmisten kokoiset alueet halutaan kenties panna sivuun ja toteuttaa valtion aluehallinto viiden tai jatkossa jopa neljän suuralueen pohjalta.

Arvoisa puhemies! Pallo on nyt tässä asiassa eduskunnalla. Toivon, että hallituksen esitys käsitellään eduskunnassa huolella. Tietysti olisi toivottavaa, että tässä otettaisiin ihmislähtöinen, koko maan kannalta tasapuolinen näkökulma ja säilytettäisiin se, mikä meillä on hyvää ja arvokasta, ja uudistettaisiin sellaista, missä saavutetaan nykyistä parempaa uusilla toimintamalleilla.

Oma näkökantani läänien osalta on sama kuin täällä kantansa esittäneiden muidenkin pohjoiskarjalaisten. En näe mitään syytä sille, että Pohjois-Karjalan maakuntalääni lakkautettaisiin tai ylipäätänsä läänijakoa muutettaisiin.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että itse en ole vähätellyt enkä aliarvioinut missään tapauksessa esimerkiksi Pohjois-Karjalan tai Keski-Suomen edustajien, kansalaisten näkemyksiä tässä asiassa enkä ole itse henkilöinyt tätä asiaa samalla tavoin kuin olen havainnut tapahtuneen niin Pohjois-Karjalassa kuin Keski-Suomessa allekirjoittanutta kohtaan. Mielestäni asioita on voitava katsoa asioina ilman, että niihin tuodaan ylimääräistä tunnekuohua mukaan. Toivoisin myös, että lääninhallitusten asemaa ja roolia kat-

sottaisiin tämän päivän ja tulevaisuuden näkökulmasta eikä vain pitäytyen siihen, mikä niiden rooli on ollut esimerkiksi Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa.

Väitän edelleen, että lääneille ja lääninhallituksille annetaan liian suuri merkitys, jos ne kytketään suoraan yksi yhteen esimerkiksi yliopistolaitoksen, yliopistoverkon kehittämiseen. Todiste: Missä on Mikkelin, vanhan läänin pääkaupungin, yliopisto, missä on Hämeenlinnan, läänin pääkaupungin, yliopisto? Sitä vastoin Pirkanmaa on pystynyt omaa yliopistoaan kehittämään riippumatta siitä, että se ei saanut omaa lääniä.

Mitä tulee puolestaan siihen identiteettikeskusteluun, jota äsken esimerkiksi ed. Pulliaisen ja myös ed. Väistön toimesta nyt hyvin mielenkiintoisella tavalla käytiin, on syytä todeta, että Kainuu omasta näkökulmastani omaa erään vahvimmista alueidentiteeteistä tässä maassa ja se on mahdollista ja pikemminkin ehkä vielä korostuneesti näin on tapahtunut siitä syystä, että siellä ei ole omaa lääniä. Maakuntahenki, maakuntaidentiteetti on pikemminkin tuolloin vahvistunut. Pohjois-Karjalan osalta en epäile yhtään, ettei jatkossakin kaikille olisi täsmälleen selvää, mihin mennään, jos mennään Pohjois-Karjalaan, ei mennä Pohjois-Karjalan lääniin vaan Pohjois-Karjalan maakuntaan. Näin on ollut aiemmin, ja näin on tuleva myös tämän uudistuksen jälkeen. Sen vuoksi, vaikka alueidentiteetistä keskustellaan, siihenkään ei kannata liikaa pistää painoa ja selittää sillä sellaisia asioita, jotka eivät sillä ole selitettävissä.

Mitä tulee tämän uudistuksen valmisteluun, meillä on valmius toimittaa hallintovaliokunnalle myös selvitys alueidentiteetin osalta. Siitä on tehty ed. Pulliaisen kaipaama tutkijoitten selvitys, ei pelkästään tämän hankkeen virkamiesselvitys.

Kun puhutaan ihmisten näkökulmasta ja sen sivuun pistämisestä, ihmisen näkökulma hallintoon on hallinnon tuottamat palvelut, ja kun tämän osalta puhutaan pidentyvistä välimatkoista, näiden palvelujen saatavuuden heikkenemisestä, toivoisin — tämän toivon nyt kolmannen kerran tänään — että annettaisiin edes jokin esimerkki, mikä palvelu nyt heikkenee, mikä menee kauemmas kansalaisesta. Kaikki palvelut säilyvät nykyisissä läänien pääkaupungeissa, ja osa niistä siirtyy tämän uudistuksen perusteella lähemmäs kansalaista valtion paikallishallintoon, kihlakuntiin. Sen vuoksi tällainen yleinen käsite palvelut ilman, että sitä tarkennetaan, osin mystiikkana, on mielestäni huono lähtökohta myös sellaiselle asia-argumentaatiokeskustelulle, jota itse olen valmis käymään niin Pohjois-Karjalan suuntaan kuin myös eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä jatkossa.

Haluan myös neljännen kerran tänään todeta, että budjettipäällikkö Virtasen lausuntoihin, joita hän ei ole antanut, ei kannattaisi enää tämän jälkeen vedota. Hankkeen säästöt ovat 65 miljoonaa markkaa lääninhallituspuolella ja työvoima- ja elinkeinokeskuspuolella vähän vähäisemmät, noin 30 miljoonaa markkaa. Ihmettelen myös sitä, jos esimerkiksi keskustan taholta haluttaisiin nämä säästöt tehdä nopeammalla aikataululla. Se tarkoittaisi irtisanomisten tietä, muuta mahdollisuutta nimittäin ei olisi. Sen vuoksi en myöskään väheksyisi sitä erittäin tärkeää näkökulmaa, joka esityksessä on, että varataan riittävästi siirtymäaikaa, jotta henkilöstön näkökulmasta voidaan käyttää vain ns. luonnollista poistumaa. Tämän seurauksena taas nämä säästöt tulevat vasta neljän vuoden siirtymäkauden jälkeen.

Vaalipiireihin tämä uudistus ei puutu. Omalta osaltani voin vakuuttaa, että minulla ei ole mitään pyrkimystä eikä myöskään edustamallani puolueella suurentaa nykyisiä vaalipiirejä. Asian valmistelu kuuluu oikeusministeriölle, ja sielläkään ei mitään tämän tyyppistä suunnitelmaa ole olemassa. Olisi tärkeää pohtia ehkä tässä uudistuksessa, mikä on vaalipiirin pohja. Mielestäni sen pitäisi olla tulevaisuudessa enemmänkin sellainen, jossa kansanedustaja edustaa sitä aluetta, jonka alueen edunvalvontaan hän voi osallistua maakunnallisessa toiminnassa ja jonka alueen kehittämistehtäviin hän osallistuu myös maakunnallisella tasolla. Tällöin puhumme muusta kuin nykyisestä läänijaosta vaalipiirijaotuksen pohjana, puhumme pikemminkin maakuntapohjaisesta vaalipiirijaotuksesta.

Vielä kuntaliitoksiin. Tämä uudistus ei liity millään tavalla kuntaliitoksiin, ja mistään sen tyyppisistä suunnitelmista, joihin nyt on ennen kunnallisvaaleja viitattu keskustan toimesta pakkokuntaliitoksina hallituksen toimesta, ei ole minkäänlaista valmistelutyötä käynnissä, ja kuntaministerinä minun pitäisi siitä tietää, jos tällainen valmistelu olisi.

Aivan lopuksi vielä puolittamiskeskusteluun. Kun nykyisin läänejä on 12 ja menemme kuuteen, se on täsmälleen puolet. Tässäkin keskustelu on vähän hankalaa, kun pitää eritellä, puhutaanko Manner-Suomen lääneistä vai puhutaanko koko Suomen läänien lukumäärästä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö totesi keskittymisestä sillä tavalla, että pitää aina vastustaa kaikkea, mikä liittyy keskittymiseen. Minä en ole ihan samaa mieltä siinä asiassa, koska tässäkin esityksessä on jotakin järkevää, mikä on hyvääkin, ja se on keskittymistä. Eli työvoima- ja elinkeinopiirien osalta minusta on ihan järkevää keskittymistä, että ne tulisivat saman organisaation alle. Toivon, että se olisi tullut lääninhallituksen alle vielä. Siinä kasataan tavallaan helpommin saataviksi ihmisille palvelut, kun ne tulevat samasta organisaatiosta, ja se on keskittymistä.

Sen sijaan toisen keskittymisen osalta, mikä ei tähän esitykseen vielä kuulu, kunta-asioista, minä olen sillä tavalla aina nähnyt ja näen edelleenkin, että jatkossa Suomessa sitä ei tarvitse tehdä pakolla mutta kunnat joutuvat etsimään järkevää yhteistyötä. On nimittäin ihan toivoton juttu, jos ajatellaan, että muutaman sadan ihmisen kunta, niitäkin on, joutuu perimään kuntalaisilta yhä korkeampia veroja tai sitten valtiovalta joutuu satsaamaan tietysti samoja veromarkkoja organisaatioiden ylläpitämiseen. Sehän ei ole nyt tämän keskustelun paikka, mutta pitemmän päälle todennäköistä on, kun katsotaan 20 vuotta eteenpäin, että kuntia on ihan luonnostaan vähemmän, vaikka me emme tekisikään pakkotoimenpiteitä. Sehän on ihan järkisyihin perustuvaa.

Ed. J u u r o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin pidän identiteettikysymystä erittäin mielenkiintoisena asiana. Ed. Pulliainen tätä identiteettiä esitti siten, että suurin piirtein läänin antamaa identiteettiä tarvitaan, jotta tiedettäisiin, mistä ollaan kotoisin ja missä on koti. Väitän, että aika harva kansalainen Suomessa näin tuntee. Uskonkin, että Pohjois-Karjalassa, jossa näin valtava määrä nimiä on kerätty, varmasti on käytetty jonkinlaista manipulointia. Ainakaan Lahden seudulla, kun vastaavia kyselyitä on tehty, kansalaiset eivät ole mitenkään erityisesti lääniänsä kaivanneet. Jos jokaisessa maakunnassa olisi oma lääni ja jokaisen erikoisalan miehet ja naiset, uskoisin, että ainakin tässä valtiossa olisi aika paljon mukavia ja leppoisia työpaikkoja.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kai hallituspuolueen edustajana pitää todellakin kiittää ed. Väistöä erittäin syvällisestä ja perusteellisesta puheenvuorosta, jonka hän käytti. Todellakin ne ongelmat, jotka Pohjois-Karjalassa ovat, ovat hyvin pitkälle samat Keski-Suomessa. Itse tulen kaupungista, jossa työttömyysaste on tällä hetkellä lähes 25 prosenttia, eli suurista lääneistä meidän työttömyysprosenttimme on kaikista korkein. Toteaisin teille, että mikäli lääni menee alta, varmasti siinä lähtevät piirihallintoviranomaiset sen jälkeen perässä eli yleinen apatia lisääntyy edelleen maakunnassa. Tämäkö lienee tämän hallituksen ja hallintoministerin tarkoitus?

Totesitte myös keskushallinnosta ja siellä olevien tehtävien siirtämisestä maakuntiin. Olen itse aivan samaa asiaa peräänkuuluttanut, mutta ei lähde ministeriön virkamiesten, ylijohtajan eikä heidän taholtaan keskustelu tältä kohdalta eteenpäin, mitä tehtäviä aivan hyvin voidaan tänä päivänä tehdä myös maakunnissa kuin nyt tehdään Helsingissä.

Hallintoministeri tiukkasi vastausta meiltä, mitkä palvelut menisivät kauemmaksi, mikäli lääniuudistus toteutuu. Siihen varmasti tulee vielä vastaus keskustelun aikana. Samalla tavalla olen teiltä, hallintoministeri, tiedustellut perusteluja kustannusten vähentämiselle kaksi kertaa. Tiedustelen nyt kolmannen kerran: Miten 15 tai 60 miljoonan kustannukset tulevat? Mitkä ovat yksikkökustannukset? Mikä on yksikköjen määrä? Mihin tämä laskelma perustuu, jos jätetään jonkun virkamiehen palkkaluokat pois?

Ed. A u r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun salissa on tällä hetkellä niin vankka pohjoiskarjalainen edustus, en malta olla puuttumatta ed. Väistön puheenvuoroon, jossa hän toi esiin Pohjois-Karjalan kauppakamarin toimitusjohtajan Eino Tenhusen mielipiteen. Hän on nimittäin mielestäni esittänyt ainoan todella vastaansanomattoman argumentin lääninhallituksen säilyttämisen puolesta Pohjois-Karjalassa. Hän on nimittäin pohjoiskarjalaisen osuuskaupan puheenjohtaja. Hän on sanonut, että jokainen virkamies vähemmän Pohjois-Karjalassa on asiakas vähemmän hänen kaupassaan. Vaikka olenkin kova kauppamies, en kuitenkaan tätä pidä riittävän vankkana argumenttina.

Ed. V e t e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä ed. Väistön että ministeri Backmanin puheenvuorossa mahdollinen vaalipiirijaon muutos oli aika mielenkiintoinen. Jo muutamien hallituspuolueiden kansanedustajien kommenteissa aiemmin lehtien palstoilla on väläytelty sitä, että seuraavat vaalit voitaisiin käydä jo uudella vaalipiirijaotuksella, eli kyllä ajatus on itämässä.

Kun ministeri Backman totesi, että ehkä suunta voisi olla maakuntapohjainen äänestysaluejako, sitä on erittäin vaikea uskoa, kun katsomme, miten EU-vaalit käydään. Maa on yhtenä vaalipiirinä, mikä kyllä tällä hetkellä huolestuttaa, mutta tuskin tässä salissa olijoista yksikään jaksaa uskoa sitä, että mentäisiin vielä pienempiin yksiköihin eli maakuntapohjaisiin yksiköihin.

Toteaisin ministeri Backmanille, kun hän kysyi, mitkä palvelut menevät kauemmaksi, että meillä on paljon esimerkkejä siitä, että kun on menty suurempiin yksiköihin, jätetty aluetoimipisteitä, ne kaikki ovat hetken kuluttua heikentyneet. Sama pelko on tässäkin, jos nämä suurläänit syntyvät. Kyllä ne toimipisteet läänin entisissä pääkaupungeissa voivat olla jonkin aikaa, mutta jonkin ajan kuluttua todetaan, että ne maksavat liian paljon, on järkevää keskittää ne nykyiseen läänin pääkaupunkiin.

Ed. H o l o p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka ed. Väistön kanssa olemmekin läänin säilyttämisessä hyvin pitkälle samaa mieltä myöskin perusteista, hän esitti erään perusteen, josta en ole samaa mieltä. Hän väitti, että tässä olisi poliittisia tarkoitusperiä. En tiedä, minkälaiset tarkoitusperät on edellisellä hallituksella sitten ollut, kun myöskin viidestä läänistä puhuttiin. En ole koko valtakunnan laskelmia nähnyt, mutta en uskoisi, että ainakaan itäisellä alueella ei kovin isoja voimasuhdemuutoksia olisi. Päinvastoin ainakin Pohjois-Karjalan osalta taitaisivat demarit jopa olla menettävänä.

Vaalipiirijaosta olen huolestunut. Olen kuullut väittämiä, että virkamiehillä olisi jo valmiit sabluunat. Tosin toivon, että se ei ole totta. Vielä tässä vaiheessa uskon ministeri Backmaniin. Toivon, että nämä vakuuttelut kestävät vielä todella kauas, koska jos vaalipiirit olisivat suurläänien mukaisia, se olisi todella eri alueita ja nimenomaan haja-asutusalueita eriarvoistavaa systeemiä.

Ed. H. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En näe samalla lailla kuin ministeri Backman, että lääninhallitus olisi peruste yliopistojen perustamiselle. Sen sijaan ymmärsin ed. Väistön esityksen lääninhallituksen ja yliopiston olemassaolon merkityksen nimenomaan siinä mielessä, että ne molemmat ovat voineet toimialuekunnissaan viedä kehitystä eteenpäin.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin jatkan vielä vaalipiirikysymyksestä. Oli vähän yllättävää oikeastaan täällä kuulla ministerin mielipide siitä, mitä kohti hänen mielestään pitäisi mennä. Mikäli mentäisiin maakuntapohjaiseen vaalipiirijakoon, mielestäni ei voitaisi olla käsittelemättä myöskään vaalitapaa, koska se kielisi siitä, että meidän pitäisi mennä kohti enemmistövaaleja. Muussa tapauksessahan käy kuitenkin niin, että äänikynnys käytännössä nousisi tavattoman paljon. Sanoisin myöskin, että kieliolosuhteet meidänkin alueellamme vaihtelevat siinä määrin, että se mullistaisi täysin näitä kysymyksiä. Jonkinlainen varovaisuus näissä asioissa voisi olla nyt ehkä tarpeen rauhoittamaan kysymystä.

Mutta pyysin puheenvuoron enemmän siihen, kun ministeri kyseli, mitkä palvelut heikkenevät, ja hän kyselee esimerkkien perään. Ihmettelen tätä jankkaamista, kun minusta on sekä hallituksen esityksestä että myös puheenvuoroista tullut esille, ettei kukaan täällä nyt väitäkään, että henkilöasiakaspalvelu heikkenisi, koska henkilöasiakkaita lääninhallituksessa ei juuri ole. Sehän on fakta, minä en ole siitä eri mieltä. Palvelujen heikkeneminen näkyy siis toisesta päästä katsottuna eli siitä, että lääninhallituksen etäisyys omiin asiakkaisiinsa pitenee, eli sen asiakkaitahan ovat tässä kunnat.

Toivoisin tämän illan aikana, että ministeri tai joku muu, joka on asiaan vihkiytynyt, voisi valottaa, mitkä ovat lääninhallituksissa ne tulevaisuuden tehtävät, joista tässä puhutaan.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toin esiin, että Pohjois-Karjala on poikkeava lähtökohdiltaan. Maakunta ja lääni on siellä sama. Tällaista maan eri osien erilaisuuden tunnustamista tässä hallituksen esittämässä läänijakomallissa ei tehdä.

Vaalipiirikeskustelu on vaiettu, näin olen ymmärtänyt. Lauri Tarastihan totesi, olikohan kesällä, että väistämättä tämä johtaa vaalipiirimuutoksiin. Nyt ministeri Backman totesi, että tällaista ei ole vireillä eikä tämä uudistus siihen puutu, mutta jotakin on kuitenkin tekeillä ja vaalilainsäädäntöä myös ollaan uudistamassa.

Ed. Esa Lahtela mainitsi, että keskittyminen ei välttämättä ole paha. Tarkoitin tällä keskittymisellä alueellista keskittymistä, en sitä, että keskitetään eli kootaan hallintoa, jota tässä työvoima- ja elinkeinokeskusten muodostamisessa tapahtuu. Se on minusta järkevää toimintaa myös kansalaisia ajatellen. Kuntien yhteistyötä on välttä-

mättä lisättävä, mutta senkin pitää tapahtua vapaaehtoisuuden pohjalta. Miksei yhteistyötä voida tehdä myös läänien kesken, jos halutaan saavuttaa jotakin synergia- tai yhteistyöetua nykypohjalta lähtien?

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Alan pikku hiljaa uskoa siihen, kun minulle kerrottiin ministeriksi tullessani, että eduskuntaan pitää hankkia ei pelkästään ruotsin kielen tulkkaus vaan myös savon kielen tulkkaus. En ole väittänyt, että olisi yhtymäkohtaa lääninhallituksilla, läänien olemassaololla ja yliopistoilla. Päinvastoin yritin sanoa, ettei niillä ole tämän tyyppistä yhteyttä. Mikään ei sitä todista.

Vaalipiirikysymyksestä haluan myös toistaa, että mitään sellaista valmistelua ei ole käynnissä, että tämän uudistuksen seurauksena vaalipiirijakoon tehtäisiin muutosta. Tässä on hyvin merkittävä muutos. Nyt irrotamme vaalipiirijaon läänijaosta. Se on irrotettu käytännössä jo aiemmin sikäli, että meillä ei nykyisinkään ole 11:tä vaalipiiriä Manner-Suomessa vaan yksittäiset läänit on jaettu useampaan vaalipiiriin. Tämän vuoksi ei olisi mitenkään kummallista, jos meillä esimerkiksi Itä-Suomen ns. suurläänissä olisi kolme vaalipiiriä. Se on aivan nykyinen käytäntö.

Se, mikä kehityssuunnan pitäisi olla jatkossa, on mielestäni tämä maakuntapohjaisuus. Jos katsomme, mitä tehtäviä maakuntien liitoilla ja lääneillä on, niin enemmän kansanedustajan taustan, hänen edustautumisensa ja pohjansa pitäisi lähteä niistä tehtäväkokonaisuuksista, jotka ovat maakunnan liitoilla eli maakuntapohjalta. Se ei kuitenkaan tarkoita taas kirjaimellisesti sitä, että vaalipiirijaotus olisi 19 maakunnan mukainen, vaan se tarkoittaa maakuntien kerrannaisia. Sen vuoksi nämä käsitteet on syytä tehdä tässä yhteydessä hyvin tarkasti selväksi. Maakuntapohjaisuus sen paremmin valtion aluehallinnossa kuin vaikkapa vaalipiirikysymyksessä ei tarkoita, että alueita on 19, vaan se tarkoittaa sitä kokonaisuutta, mistä lähdemme muodostamaan suurempia alueita.

Tässä keskustelussa palveluihin viitaten tuli nyt selvitys siitä, että yksityisen kansalaisen ei tarvitse olla huolissaan siitä, että hänelle palvelut jotenkin keskittyisivät ja menisivät kauemmaksi. Se on täältä nyt tunnustettu ja hyväksytty. Pidän hyvin tärkeänä, että tämä viesti voidaan eduskunnasta yhteisesti viestittää.

Nyt on kysymys siitä, miten valtion keskushallinto tulee alueille ja onko se alueista itsestään lähtevää toimintaa tyyliin, että läänit edustaisivat niin kuin joskus aikaisemmin myös alueen edunvalvontaa suhteessa keskushallintoon, vai onko se lääninhallitusten osalta seitsemän ministeriön näkökulmasta tapahtuvaa toimintaa, jossa keskushallinto on alueilla. Ja kun tällöin kysytään, montako aluetta tarvitaan, niin itselleni jotenkin taas loogisempaa on kysyä näiltä seitsemältä ministeriöltä, montako aluetta heidän tehtäviinsä tarvitaan. Vastaus on ollut, että neljä tai viisi riittää, joten pitäisi olla erityisiä perusteita säilyttää suurempi alueiden lukumäärä. Mitään tämän tyyppistä perustetta lukuun ottamatta, myönnän, tätä identiteettikeskustelua ei ole voitu osoittaa.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta nyt ministeri Backman pääsi niihin kysymyksiin, joiden äärellä pitäisi oikeastaan viipyäkin paljon enemmän kun tästä aihepiiristä jatketaan keskustelua. Inttäminen läänien täsmällisestä lukumäärästä pitäisi nyt vähäksi aikaa uskaltaa panna syrjään ja jäädä keskustelemaan todellakin siitä, miten valtio haluaa olla läsnä alueella tai miten alueet nähdään valtion omassa toiminnassa.

Tässähän on nuoli, jolla on todellakin molemmat suunnat, ja näkisin niin, että edunvalvontakysymyksestä meidän ei enää niinkään tarvitse puhua. Sekin alkaa näyttää aika tavalla selvältä, mutta on kaikkea muuta, tiedonvälitystä, mikä on tärkeää mielestäni, kun kehitetään lainsäädäntöä eteenpäin. Sanoisin näin, että jos suurläänihankkeisiin mennään, suurläänihanke toteutetaan, niin valtion keskushallinnon, meidän lainsäätäjienkin mahdollisuudet itse asiassa tuntea niitä olosuhteita, mihin muutokset pitäisi perustaa, heikkenevät aivan toisin kuin hallituksen esityksessä on sanottu, kun siellä sanotaan, että alueiden omaleimaisuudesta pidettäisiin huolta. Ei voida fyysisistä syistä pitää enää huolta siitä.

Toinen kysymys, mikä puoltaa sitä, että hankkeesta luovutaan, on tietenkin se, että läsnäolo ja ohjaus- ja tukitoiminta vaativat kuitenkin, että tunnetaan alueet ja ollaan lähellä.

Ed. Suhola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T a h v a n a i n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin ensimmäisenä osoittaa pahoitteluni ministeri Backmanille siitä, että tämän asian käsittelyn osalta on hänen persoonaansa kohdistettu syytöksiä, joita ei mielestäni tule asianmukai-

sen asian käsittelyn osalta tehdä, vaan tulisi käsitellä asiat asioina. Toiseksi näkisin, että tämän asian taustalla ovat hyvin luonnolliset tarpeet ja hyvin luonnolliset ihmisen ja eläimen käyttäytymispiirteet, nimenomaan reviirin puolustaminen ja se, että oma koti ja kotipaikka on kuitenkin se, minkä etua yleensä joudumme puolustamaan.

Mutta varsinaiseen puheenvuorooni. Jo valmisteluvaiheessa aluehallintouudistuksen osalta on aiheutunut paljon vilkasta keskustelua ja monet tahot ovat tehneet rinnakkaisesityksiä meille nyt annetun lakiehdotuksen muuttamiseksi. Aluehallintouudistusta on valmisteltu pitkään ja hartaasti, mistä kiitos tietenkin ministeri Backmanille ja myös kiitos siitä, että hän kävi kaikki läänit läpi tehdessään tätä valmistelutyötä. Kuitenkaan ministerin kierroksesta huolimatta ei yksimielisyyttä kansan ja päättäjien parissa tämän aluehallinnon uudistuksen suhteen ole saatu aikaan, vaan mitä ilmeisimmin jo täällä käydystä keskustelusta voimme päätellä, että eduskunta tulee jakautumaan nykyisen aluehallinnon kannattajiin ja vastustajiin.

Tulen itse alueelta, jossa nykyinen lääninhallinto koetaan voimavaraksi ja alueen kehittäjäksi. Tästä on osoituksena se, että meiltä on muun muassa kerätty laaja adressi nimiä, 70 000 nimeä Pohjois-Karjalan läänin säilyttämisen puolesta.

Täällä on käynyt myös ilmi, että Pohjois-Karjalan lääni on omaleimainen ja yhtenäinen alue, jossa sekä valtion aluehallinnon ja lääninhallinnon rajat ovat täysin samat. Lisäksi monet muut piirirajat ja hallinnon rajat ovat yhteneväiset. Tästä johtuen alueellamme koetaan, että uusi laaja-alaisempi läänijako pirstaloisi tuon yhtenäisyyden ja vaikeuttaisi muun muassa alueellista kehitystä.

Pohjoiskarjalaisille ihmisille on syntynyt vahva pohjoiskarjalainen identiteetti, josta täällä on käyty myös keskustelua ja joka on osaltaan muotoutunut vahvan organisaation ja keskusajattelun pohjalta. Pohjois-Karjalalle hyvin ominaisia piirteitä on myös se, että monet tahot aina elinkeinoelämää ja yliopistoa myöten ovat tottuneet yhtenäisesti pitämään oman alueen puolia. Näin on käynyt myös läänikysymyksessä.

Pohjois-Karjalan läänin keskus Joensuu on kehittynyt viime vuosikymmeninä voimakkaaksi koulutus- ja hallintokaupungiksi. Yhtenä kehittymisen perustekijänä on pidetty lääninhallinnon roolia, joten mielestäni Pohjois-Karjalan kehittyminen ei saisi vaarantua myöskään uuteen aluehallintoratkaisuun päädyttäessä.

Jos laki uudesta läänijaosta kaikesta vastustuksesta huolimatta menee läpi, olen sitä mieltä, että Pohjois-Karjalan ja pohjoiskarjalaisten on suunnattava katseensa tulevaisuuteen eikä jäätävä surkuttelemaan tappion jälkeistä asetelmaa. Uudessa tilanteessa olisi maakuntahallintoa pyrittävä kehittämään voimakkaaksi alueen etujen valvojaksi, toki täytyy kehittää nykyiselläkin mallilla, ja maakunnan liiton roolia yhteistyöareenana olisi kehitettävä.

Positiivisen mielialan luominen maakuntaan on elinehto sen eteenpäinviemiselle, sillä ei ole hyväksi myöskään se tilanne, jossa koulutetut nuoret muuttavat pois Pohjois-Karjalasta synkän tulevaisuudenkuvan pelossa. Tällaista viestiä olen saanut jo paljon maakunnastamme ja en todellakaan toivo sen jatkuvan, vaan toivon, että tämä ratkaisu tehdään nyt hyvässä yhteisymmärryksessä suuntaan tai toiseen. Näin myös yrittäjät, jotka alueellemme kenties tulisivat, osaisivat rohkeasti päättää, minne suuntaavat resurssejaan. Tappiomielialaan ei saa siis vaipua.

Alueelliset elinkeino- ja työvoimakeskukset ovat mielestäni tervetullut muutos viranomaisten yhteistyön tiivistämiseksi. Keskuksien tulee kehittyä voimakkaiksi elinkeinoelämää, työllistymistä, koulutusta ja ihmisiä palvelevaksi organisaatioiksi, joissa yhdistyvät tieto, taito, osaaminen ja halu yhteistyöhön niin läänin kuin maakunnankin tasolla.

Arvoisa puhemies! Pohjoiskarjalainen kansa tahtoo säilyttää oman lääninsä itsenäisenä. Jos kaikesta huolimatta uuteen aluehallintomalliin mennään, on valtion ja uusien lääninkeskusten toimittava tasapuolisesti kaikkien alueiden hyväksi, ja samalla on myös turvattava alueelle jäävien aluehallintoon kuuluvien toimintojen säilyminen ja kehittyminen maakunnissa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen keskeisimpänä tavoitteena ja tarkoitusperänä on vähentää valtion suoria hallintokustannuksia. Sen suorana johtopäätöksenä esitetään läänien lukumäärän radikaalia vähentämistä ilman sen syvällisempää kansantaloudellista, saati aluetaloudellista analyysia siitä, mitä vaikutuksia toimenpiteellä on olemassa oleville toimintakulttuureille, lähialueyhteistyölle, alueiden kehittymiselle ja toisaalta vallan keskittymiselle. Todetaanpa esityksessä,

että toimivallan keskittämistoimilla lisätään jopa kansalaisten demokratiaa ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Näitä perustelemattomia johtopäätöksiä ei missään nimessä voi hyväksyä tilanteessa, jossa esimerkiksi kaakkoinen Suomi taistelee kaikin voimin työttömyyttä, väestön poismuuttoa ja elinkeinoelämän keskittymisen haittavaikutuksia vastaan ja jo luotujen toimivien kauppa- ja kulttuurisuhteiden kehittämiseksi suuren Pietarin talousalueen kanssa. Auttaako näiden perusasioiden hoidossa kaakkoisen rajaläänin, Kymen läänin, lakkauttaminen ilman suurempaa miettimistä? Vastaus on: ei mitenkään. Päinvastoin ongelmat alueella tulevat syventymään ja vaikuttamismahdollisuudet esitetyn pääkaupunkikeskeisen toimintamallin myötä heikkenemään.

Lääninhallinto on perinteisen tavan mukaisesti muodostunut alueen ihmisten äänitorveksi ja vaikutuskanavaksi keskushallintoon päin. Lisäksi Kaakkois-Suomessa lääninhallinto on ollut tärkein vaikutuskanava lähialueyhteistyön kehittämisessä. Lääni on ollut luonnollinen yhteistyöfoorumi asioissa, joissa seutu, maakunta ja yksittäiset kunnat ovat olleet liian vähäisiä voimiltaan hoitamaan suuria edunvalvonta- ja yhteistyökysymyksiä. Tilalle perustetut maakuntapohjaiset, kuntien hallinnoimat ja rahoittamat maakunnalliset liitot ovat osoittautuneet liian pieniksi partnereiksi EU-tason yhteistyökuvioissa. Lääni on muodostanut sopivan yhteistyöfoorumin eri piirihallintoviranomaisten yhteistyötä suunniteltaessa.

Mikäli nyt perusteettomasti hajotetaan tämä perinteinen toimintakulttuuri ja sen jatkuvasti kehittyneet yhteistyömuodot, organisaatiot yskivät vielä pitkään etsiessään toiminnoilleen ja yhteistyölleen uutta säveltä. Voidaan jopa menettää pysyvästi arvokkaita työtapoja ja vaikutuskanavia Kaakkois-Suomen kannalta.

Vaikutukset talouteen ja aluetalouteen. Kymen läänin liittämisellä Etelä-Suomen suurlääniin haetaan marginaalisia säästöjä valtion menoihin. Kun otetaan huomioon lääninhallinnon suhteellisen valmis infrastruktuuri ja sen siirtäminen jonnekin muualle, tulos on jotain muuta kuin säästöjä valtion kassaan. Lopullisia vaikutuksia talouteen on todennäköisesti näivettyvä ja kapea elinkeinorakenne nykyisen Kymen läänin osalta. Valtion verotulot pienenevät, ja lisäpaineita rakennemuutosrahoitukseen tulee. Siitä on nyt riittävän hyviä esimerkkejä jo olemassa.

Jokaisella organisaatiolla, niin myös lääninhallituksella, on kerrannaisvaikutuksia aluetalouteen. Vaikutukset eivät pysähdy vain noin 100 henkilön palkkauskuluihin. Mukaan tulee näiden henkilöiden perheiden kokonaiskysynnän merkitys esimerkiksi Kouvolalle ja Kymen läänille sekä itse organisaation toiminnasta aiheutuva kysyntäpanos markkinoilla. Kaikkiaan sadan hengen menetys Kouvolan seudulla merkitsee vähintään 200 työpaikan menetystä ja pitkässä juoksussa jopa 500 hengen väestömäärän vähenemistä alueelta.

Viimeisen 15 vuoden aikana valtio ei ole osoittanut riittävää mielenkiintoa Kymen läänin ja Kouvolan seudun kehityksen kääntämiseksi positiiviselle kasvu-uralle. Niin mittavia, 1 000—1 500 työpaikkaa, ovat olleet valtion työpaikkapoistumat alueella, että alueen työttömyysluvut melkein kaikissa kunnissa ovat Etelä-Suomen korkeimmat ja selvästi valtakunnan keskiarvoja suuremmat, vielä tänä päivänäkin yli 20 prosenttia.

Maakunnan ja läänin toimivaltajako. Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, että tavoitteena on yhtenäistää ja keventää valtion aluehallintoa muodostamalla lääninhallituksista alueen hallinnollista valvontaa, tarkastusta, seurantaa ja turvallisuustehtäviä hoitavia viranomaisia. Kun samanaikaisesti maakuntahallinnon kehittämis- ym. tehtäviä lisätään kuntien kustannuksella, julkistalouden sisällä tapahtuu vain kustannusten siirtoa paikasta toiseen ilman todellisia säästöjä.

Kun suomalaiset maakunnat ovat kooltaan pieniä verrattuna Keski-Euroopan tiheästi asuttuihin maihin, oikea kokoluokka yhteistyökuvioissa olisi nykyisten läänien kokoiset alueet tai hieman nykyistä suuremmat läänit. 300 000 asukkaan väestöpohja olisi Suomen oloissa sopiva Kaakkois-Suomen näkökulmasta. Ajatusta tukisivat jo aiemmin uusitut piirihallintoviranomaisten aluejaot. Uusien aluejakojen kanssa on opittu jo tulemaan toimeen ja toimimaan. Mitkään syyt eivät edellyttäisi läänijaotuksen osalta muita ratkaisuja kuin toiminnallisten, mielekkäiden aluekokonaisuuksien muodostumista.

Lääninhallinto ja keskushallinto. Lääninhallinto on perinteisesti muodostanut toimivan kanavan keskushallintoon päin. Unohtaa ei myöskään sovi läänin asiantuntemusta vuotuisen budjetin laadinnassa. Sen kautta on parhaiten kanavoitunut alueellisten tarpeiden huomioiminen määräraharatkaisuissa. Maksimilääniajattelussa alueellinen tasapuolisuus todennäköisimmin vaarantuu määrärahojen jaossa valtakunnan eri

osiin. Helposti syntyy tilanne, että toimitaan suurimman ehdoilla ja muodollisen tasajaon pohjalta. Tällaisista menettelyistä on riittävästi kokemuksia vuosien varrelta.

Samoihin taloudellisiin säästöihin päästäisiin, jos keskushallinnon toimintoja rationalisoitaisiin ja toimintoja osittain siirrettäisiin nykyisten läänien hoidettaviksi. Tällä tavalla olisi etsitty alueellista demokratiaa ja päätöksentekoa. Asiantuntemus alueen tarpeista ja olosuhteista on lähihallintoviranomaisilla aina paremmin hallussa kuin keskushallinnolla. Keskushallinnon tulisi toimia alueella pääasiallisesti ohjaavana ja neuvovana sekä resursseja jakavana organisaationa. Lääninhallinto oikein organisoituna olisi luonteva yhteistyöelin myös alueiden Euroopan yhteistyön näkökannalta.

Läänien kokoproblematiikka ja vaikuttaminen. Hallituksen esityksessä ei missään kohdassa selkeästi esitetä uusien läänien toiminnallisia lähtökohtia ja käsitellä läänien väestöpohjia. Liekö tässä suhteessa tekstin laatijat tunteneet tiettyä epävarmuutta esityksensä tasapuolisesta ja reaalisesta pohjasta? Viiden läänin vaihtoehto tuottaa tuloksena väestöltään hyvin epätasapainoisen kokonaisuuden.

Tuloksena on Etelä-Suomen läänissä 2 006 000 asukasta, Länsi-Suomen lääni 1 792 000 asukasta, Itä-Suomen lääni 641 000 asukasta, Oulun lääni 452 000 asukasta, Lapin lääni 201 000 asukasta ja Ahvenanmaa 25 000 asukasta. Hyvällä suunnittelulla läänijakoehdotus olisi saatu paljon tasapainoisemmaksi ja väestömäärältään homogeenisemmaksi ottamalla huomioon paremmin toiminnalliset aluejaot ja työ-, asunto- ja kaupallisten markkinoiden toimintamallit.

Huonointa ehdotuksessa on väestöltään maksiläänien muodostuminen. Muut läänit ovat tämän jälkeen kärpässarjalaisia. Kuinka esimerkiksi Etelä-Suomen läänissä ja Länsi-Suomen läänissä alueellinen tasapuolisuus ja päätöksenteon asiantuntemus alueellisissa asioissa aiotaan turvata? Millä tavalla raja-alueyhteistyön toimivuus ja olemassa olevat toimintamallit ja niiden hyödyntäminen aiotaan jatkossa varmistaa Etelä-Suomen pääkaupunkikeskeisessä läänissä?

Ei pääkaupunkiseutu, Kehä III:n eteläpuoli, tarvitse enää omaa lääniään. Sitä tarvitsee, ja vahvasti, Kaakkois-Suomi, EU:n alueen itärajana toimiva aluekokonaisuus. Itä-Suomen alueen kasvukeskukset muodostavat toisiaan tukevan, monipuolisen kokonaisuuden. Suomen kaakkoisen rajan turvaamiseen ja yli rajan tapahtuvan yhteistyön kehittämiseen tarvitaan edelleen omaa rajalääniä, Kymen lääniä. Ottaen huomioon Suomen edunvalvonnan muuttuvassa maailmassa ja alueen tasapuolisen kehittymisen muuhun maahan nähden rajalääni on ehdottoman tärkeä.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten perustamisesta muutama sana.

Valtion yrityspalvelujen sekä työvoima- ja maaseudun kehittämispalveluiden kokoaminen perustettavien työvoima- ja elinkeinokeskuksien, yhden organisaation alle ja nykyisen läänijaon pohjalle tuntuu omituiselta ratkaisulta, kun samalla läänijakoa esitetään muutettavaksi radikaalisti. Pyrkimykset elinkeinoja palvelevien valtion piirihallintoviranomaisten toimintojen kokoamiseksi ovat sinänsä perusteltuja. Myös muilla kuin elinkeinoelämää palvelevilla valtionhallinnon yksiköillä on vahva alueellinen vaikutus. Niinpä piirihallintoviranomaisten, lääninhallinto mukaan lukien, kokoaminen nykyistä tiiviimmiksi yhteistyöryhmiksi esimerkiksi lääninhallinnon ympärille olisi perusteltua. Uskon, että valtioneuvoston asettamat tavoitteet saavutettaisiin parhaiten juuri kokoamalla valtion alueellista hallintoa nykyisten läänien puitteissa, mikä toisi tarvittavia säästöjä, mutta ei etäännyttäisi hallintoa liian kauas peruspalveluyksiköistä eli kunnista eikä palveltavista ihmisistä eli kansalaisista.

Ottaen huomioon työvoimapalvelujen, yrityspalvelujen ja maaseutupalvelujen ominaispiirteet ja toiminnan vaatiman tietotaidon tulisi ainakin harkita uudelleen maaseutupalvelujen liittämistä työvoima- ja elinkeinokeskuksiin. Perustellusti voidaan myös kysyä, kuinka hyvin työvoiman välitys ja varsinaiset yrityspalvelut sopivat saman organisaation puitteisiin ja kuinka paljon lisäarvoa saavutetaan pelkällä organisaatiouudistuksella.

Arvoisa rouva puhemies! Nykyiset lääninoikeudet ja niiden asema. Lääninoikeudet ovat oikeusministeriön alaisia hallintotuomioistuimia. Aluehallinnon uudistamisesityksessä on kysymys lääninoikeuksista jätetty hyvin vähälle huomiolle, koska käytännössä ei ole havaittavissa olennaista käsiteltävien asioitten vähenemistä lääninoikeuksissa. Kansalaisten oikeusturvan säilyttäminen nykytasolla edellyttää, että nykyiset lääninoikeudet erotetaan läänijako- ja aluehallinnon uudistusehdotuksesta ja niiden määrä ja sijaintipaikat säilytetään nykyisellään. Mielestäni Kymen lääninoikeus tulee säilyttää Kouvolassa, jossa sijaitsevat Kouvolan käräjäoikeus ja

Kouvolan hovioikeus. Lääninoikeus kuuluu olennaisena osana tähän eri tuomioistuinten kokonaisuuteen. Tämä muodostaa sitä paitsi luontevan kokonaisuuden uusien pätevöityvien lakimiesten toiminnan ja mielekkään urakierron hyväksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi arvot lääneissä. Suuret asiat ovat tärkeitä. Läänien yhdistyminen on noussut arvoon arvaamattomaan. Viime viikolla hallitus äänestyksen jälkeen päätti esittää eduskunnalle viiden läänin mallia Suomeen. Perusteluja on esitetty monia. Mitkään seikat eivät ole yksiselitteisiä. Läänien vähentämistä on ministeritasolla perusteltu sillä, ettei kansalainen tarvitse maaherraa tai autonkuljettajaa. Voiko vielä alemmaksi laskeutua keskustelussa? Jos tällaista puhetta jatkettaisiin, niin tavallinen kansalainen ei tarvitse ministeriä, ei autonkuljettajaa, ei presidenttiä, ei edustustiloja. Johtopäätös tästä: kaikki lakkautettava.

Läänit luovat väestölle vahvan alueidentiteetin. Lääninhallitukset tekevät monella hallinnonalalla erittäin merkittävää työtä kansalaisten parhaaksi. Toiminta ei aina ole sellaista, että kansalainen asioi lääninhallituksessa. Tehtävät hoidetaan lääninhallituksesta oma-aloitteisesti ja asukkaiden etuja palvellen. Tällainen hallinto estää ennakolta ongelmien syntymisen kansalaisille kuuluvissa oikeuksissa.

On esitetty, että läänien yhdistyminen tuo valtiolle säästöjä. Ilmeistä on, että säästöt syntyvät suurimmaksi osaksi palkkakuluissa. Hallitus on voimakkaasti yllyttänyt esimerkiksi kuntia työllistämään. On aivan käsittämätöntä, että hallitus esittää tärkeään hallintoon sellaisia toimenpiteitä, jotka lisäävät työttömyyttä. Olisi syytä toimia puheittensa mukaisesti.

Selvää on, että hallintoa täytyy kehittää. Valtionhallinnossa on paljon piirihallintoviranomaisia, joita voitaisiin yhdistää lääneihin. Kehitystä tulisi suunnitella lääninhallituksia vahvistavaan suuntaan.

Euroopasta ei löydy mallia läänien vähentämiselle. Mieluumminkin eurooppalaismallit ovat lähempänä nykyisiä Suomen läänejä. Päätöksenteossa on hyvä muistaa, ettei ratkaisuja kannata viedä runnaamalla. Pienellä enemmistöllä saatu ratkaisu jättää elämään äänekkään vähemmistön, joka ei ole sitoutunut ratkaisuun. Katkeruudelle ei ole tilaa nyky-yhteiskunnassa.

Olisi ollut toivottavaa, että asianomainen ministeri olisi käyttänyt hallinnon uudistamiseen läänien osalta käyttämänsä ajan pohdiskeluun työttömyyden vähentämiseksi. Kansan syvät rivit olisivat tällöin ministerin tukena yhtenä miehenä. Vanhojen perinteisten läänien arvostaminen kuuluu vahvana perinteenä kansalle. Perinteet ovat selvyyksiä monessa maassa. Mainittakoon vaikka Englanti, jossa vanhat arvot ovat kunniassaan, vaikka meistä moni seikka voi tuntua hiukan erikoiselta. Kulttuuriarvot on pidettävä kunniassaan kehitettäessä lääninhallituksia nykyiseltä pohjalta. Läänien ja maakuntien kehitys on maan etu.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen antoi kyllä aika paljon mietittävää. Tuossa korvaan tarttui, kun hän totesi, että maakuntien liitot ovat liian pieniä partnereita operoimaan Euroopassa. Mutta ne ovat nimenomaan niitä partnereita, jotka siellä nyt operoivat, eivät läänit tai nykyisiä läänejä hieman suuremmat yksiköt, ja kyllä sitä pienuuden haittaa torjutaan nimenomaan yhteistyöllä. Kyllä siellä hyvinkin monenlaisia yhteistyökuvioita maakuntien liittojen kesken on syntynyt, miten EU:ssa operoidaan.

Ed. Kuosmanen totesi, että nämä työvoima- ja elinkeinokeskushankkeet ovat omituisia. Itse olen kyllä pitänyt hanketta erittäin kannatettavana ja hienoisella viilauksella tästä voidaan saada kyllä tosi hyvä lopputulos aikaiseksi, mutta ei aivan hallituksen esittämässä muodossa.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Kuosmanen otti esiin erään hyvin tärkeän yksityiskohdan eli lääninoikeudet. Sehän on selvä, että tässä hallituksen esityksessä, joka koskee lääninhallituksia, ei ole tarvinnut tätä asiaa käsitellä ollenkaan, koska lääninoikeudet ovat jo aiemmin lääninhallituksen yhteydestä lähteneet muualle. Mutta tietysti lääninoikeuksien nimi ei ole sitten enää lääninoikeus, jos kerran läänien lukumäärä muuttuu.

Minä pidän äärettömän tärkeänä, että tämä asia selvitetään siitäkin syystä, että lääninoikeuksien käytännössä on suullisten kuulemisten määrää ollut tarkoitus lisätä ja lisätään koko ajan. Sitä paitsi niiden toiminta liittyy asiallisesti hirveän paljon lääninhallitusten toimintaan. Jos ei täällä aikaisemmin ole tullut esille, niin lääninhallituksen työstä melkoinen määrä sitoutuu asiantuntijatehtäviin lääninoikeuksien pyytämistä syistä esimerkiksi sosiaalihuollon asioissa. Siinä paikallistuntemus näyttelee erittäin suurta osaa.

Minä näkisin, että meidän täytyisi nyt tässä

salissa yhdessä huolehtia siitä, että tämä esitys tästä mainitusta syystä menee lausunnolle myös lakivaliokuntaan.

Ed. Peltomo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla sanomatta ed. Kuosmaselle, kun hän arvosteli ministeri Backmanin valmistelutyötä ja hallituksen sisäistä työtä, että kyllä sitä ihmetellä kannattaakin, mutta lähinnä kokoomuksen taholta. Nimittäin kokoomuksen puheenjohtajan, valtiovarainministeri Sauli Niinistön viimeiset tempaukset eivät oikein tässä ole ainakaan minua satakuntalaisena kovasti ihastuttaneet, eli myös tätä tunnetta on tullut kokoomuksen sisällä. Ei ole nähty kokonaisuutta, vaan on lähdetty ihan ministeritasolla tekemään aluepolitiikkaa ja vetämään Turun ja Porin läänin rajaa Rauman ja Säkylän seudulle, jolloin perinteinen yhteistyö koko Turun ja Porin läänin osalta erityisesti vaikeutuisi.

Ihmetyttää myös, että pääsyy on ollut se, että Varsinais-Suomen pitäisi suuntautua nimenomaan Kymeen päin, Helsinkiin päin, ja pääkaupungiksi tulisi Helsinki. Tuntuu aika oudolta tässä tilanteessa, että ministeri Niinistö on lähtenyt tälle tielle, koska aivan selväähän on, että jos Varsinais-Suomen lääni siirtyy Etelä-Suomeen, niin pääkaupunki on Helsinki.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen varoitti minusta aivan oikein siitä, että ratkaisuja ei tehtäisi runnomalla. On hyvin suuri vaara, että tässä syntyy pitkäaikaisia arpia maakuntien välille, mikäli väen väkisin tällainen suurläänihanke esimerkiksi Itä-Suomen osalta toteutetaan. Eikä se voi olla vaikuttamatta tämän sinänsä muutoin erilaista kehittämispanostusta kipeästi tarvitsevan alueen kehitykseen, työttömyyden kohentamiseen ja uusien työpaikkojen luomiseen. Tässä olen ed. Kuosmasen kanssa samaa mieltä. Tuon vielä esiin sen, että jos tämä ratkaisu runnotaan läpi, niin siihen saattaa sitten sisältyä monenlaista kaupankäyntiä, käydään kauppaa läänien tai työvoima- ja elinkeinokeskusten lukumäärällä ja haetaan sitten tukea tälle kokonaisuudelle, ja se vielä pilaa tätä asiaa.

Edelleen tähän liittyy kysymys, josta aiemmin on jo keskusteltu, missä sijaitsee lääninhallitus, mikä on läänin pääkaupunki milläkin alueella. Siihenkin sisältyy jännitteitä. Ed. Peltomo toi oikein esiin sen, että valtiovarainministeri Niinistö vielä loppuvaiheessa teki eräänlaisen välistävedon. Hän korosti, että Varsinais-Suomen pitää saada itse päättää, mihin se kuuluu. Kysyn tässä yhteydessä, mikseivät pohjoiskarjalaiset tai muut alueet saa samoin päättää, mitä ne tältä uudistukselta haluavat ja millaista uudistusta.

Ed. Aura (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Miettisen, korjaan, ed. Kuosmasen perusteelliseen esitelmään sisältyi kyllä myös eräitä asiavirheitä, jotka hänen eduskunnan lakivaliokunnan nykyisenä jäsenenä täytyisi tietää. Onneksi ed. Vehkaoja lääninoikeuksien osalta sen korjasi. Korjaan sieltä vain pari. Hän sanoi työnvälityksen siirtyvän uusille työvoima- ja elinkeinokeskuksille. Työnvälitys toki säilyy edelleen työvoimatoimistossa, joka toki on sitten työvoima- ja elinkeinokeskusten alainen yksikkö, ja samoin maaseutuelinkeinoasiat, nehän nimenomaan tulevat uusiin työvoima- ja elinkeinokeskuksiin.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Veteläiselle ensin vastaisin maakuntien liitoista, että itse olen Kymenlaakson liiton liittovaltuuston puheenjohtaja ja käynyt useita kertoja EU:ssa. Olen huomannut pienuuteni. Kymen läänissä on kaksi maakuntaliittoa, Kymenlaakson liitto ja Etelä-Karjalan liitto. Siinä mielessä minä tarkoitin, että lääni on 300 000 asukasta ja nämä liitot ovat suurin piirtein 200 000 ja 100 000 asukasta. Olen huomannut todella, että tämä epäkohta siellä on.

Sitten lääninhallituksista. On totta, että kansalaisen kannalta olisi parempi, että lääninhallitukset säilyisivät näillä paikkakunnilla, joilla ne nyt ovat. Jos ajatellaan kansalaisten palvelua, niin jos esimerkiksi Etelä-Suomen lääninhallitus siirtyy Helsinkiin, niin kyllä Kouvolasta on aika pitkä matka, puhumattakaan Uukuniemeltä kansalaisen ottaa yhteyttä lääninhallitukseen.

Mitä yleensä tulee arvokeskusteluun eduskunnassa läänien säilyttämisestä, niin minusta on erittäin vaikea ymmärtää sitä, miksi hallitus tuo tämmöisen esityksen, jossa todennäköisesti äänet menevät fifty-fifty, eli todella jää se porukka, joka on tyytymätön eduskunnan päätökseen. Minusta olisi parempi, että tämmöistä hallituksen esitystä tänne ei olisi tuotu ollenkaan.

Ed. Knaapi: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi on tehty piittaamatta siitä, että sen tarpeellisuudesta ei ainakaan kaikilta osin tässä muodossa olla yksimieli-

siä. Hyvin suuret toiminnalliset uudistukset on kutistettu läänien osalta pienen tuntuisiksi hallinnollisiksi muutoksiksi ja paketoitu kansalaisystävällissävyiseen muotoon tarpeettoman byrokratian karsimisen nimessä ja käytetty vielä syöttölusikkaa, jossa on kytketty läänien määrän vähentäminen ja alueellisten työvoima- ja elinkeinokeskusten perustaminen toisiinsa. Hyväksyn esitykseen sisältyvän alueellisia työvoima- ja elinkeinokeskuksia koskevan osan, mutta en esitettyä lääniuudistusta tässä muodossa.

Läänien lukumäärän supistamista viiteen on perusteltu pääosin sillä, että lääninhallitusten nykyiset ja ehdotetut tehtävät eivät edellytä enää niin tiheää aluejaotusta kuin aikaisemmin. Totta on, että lääninhallituksista kuntiin suunnattu normi- ja voimavaraohjauksen loppuminen vähensi läänien tehtäviä. Esitys perustelee, mielestäni korostetusti, lääninhallitusten kasvua erityisesti viime vuosikymmenellä kuntien valtionosuusjärjestelmän työllistävyydellä, aivan kuin lääneillä ei sitä ennen tehtäviä olisi ollutkaan. Loogisesti edeten kaikille nykyisille lääninhallituksille ei jää sijaa, kun valtionosuusjärjestelmän varassa hoidetut työt jäävät pois. Tehtäväkohtaiset valtionosuusjärjestelmät ja niihin liittyvät valvonta-, tarkastus- ja suunnittelujärjestelmät sekä toimeenpanosuunnitelmien vahvistamismenettelyt tuntuvat esityksen perustelujen mukaan olleen lääninhallitusten elinkaaren huippu.

Tehtävämäärien muutoksiin voidaan kyllä sopeuttaa organisaatioita ilman, että ne pitää kokonaan lakkauttaa. Mutta tätäkin oleellisempaa on, että tarkastelun lähtökohdan olisi pitänyt olla tulevaisuudessa. Mitä tehtäviä hoidetaan ja mitä missäkin? Mitä hoidetaan keskushallinnossa ja mitä alueilla? Mikä on toivottu kehityssuunta keskushallinnon, aluehallinnon ja kuntien keskinäisissä suhteissa ja työnjaossa? Tässä olisi voitu vilpittömästi lähteä liikkeelle kansalaisnäkökulmasta. Se olisi sallinut myös alueelliset erot niissä näkökulmissa, miten maan eri osissa on toivottua edetä, ja olisimme välttäneet tämän loputtomalta tuntuvan keskustelun läänien lukumäärästä. Esitys on juuri ylhäältä tuleva, keskushallinnosta ammuttu päinvastoin kuin hallintoministeri itse tuntuu uskovan. Alhaalta ylös lähtevä kehitystyö olisi perusnäkemyksiltään aivan erilainen kuin tämä esitys.

Aluehallinnon uudistamisen lähtökohdaksi mainitaan myös, että tavoitteena on pyrkiminen eroon hallintokeskeisyydestä ja siirtyminen asukas- ja kansalaiskeskeisyyteen. Silti asian markkinointi on nimenomaan hallinnollisten tehtävien tarkastelun varassa. Missä se kansalaislähtöisyys on? Onko otettu huomioon, että lääneillä voi olla kansalaisille jotain merkitystä? Tämä on totuus, jos uskaltautuu tarkastelemaan asiaa maan eri puolilla asuvien kansalaisten tuntoja kuunnellen.

Esityksen peruslähtökohta on, että tavallisen kansalaisen näkökulmasta läänit koetaan tarpeettomiksi. Miksi minulle ei tämä viesti välity ainakaan omassa maakunnassani? Voivatko pohjoiskarjalaiset olla tuntemuksissaan väärässä? Voiko hallitus sanoa kaikille 70 000:lle Pohjois-Karjalan läänin puolesta vetoomuksen allekirjoittaneelle, että heillä on väärät tunnot lääniään kohtaan?

Entä uudistuksen perustelut siitä näkökulmasta, ettei suurin osa ihmisistä ole koskaan asioinut lääninhallituksissa? Onko lääninhallitus koskaan ollut suuremmissa määrin kansalaisten käyttämä asiakaspalveluvirasto? Sen välittöminä asiakkaina ovat aina olleet ensisijaisesti kunnat ja niiden organisaatiot, valtion oma paikallishallinto sekä eräät yritykset ja yhteisöt. Ei tässä ole tapahtunut niin oleellista olosuhdemuutosta, että sitä voisi käyttää perusteena lääninhallitusten harventamiseen sen enempää kuin, minkä hallintoministeri Backman itsekin totesi, uudistuksessa saavutettavia säästöjä.

Erityisesti minua ihmetyttää esityksessä se, että siinä kytketään toisiinsa läänijako ja alueelliset työvoima- ja elinkeino-organisaatiot. Lääninhallitusten ja kaavailtujen alueellisten työvoima- ja elinkeinokeskusten perustehtävät poikkeavat oleellisesti toisistaan. Lääninhallituksia on suunniteltu kehitettävän alueensa yleisinä hallinto- ja turvallisuustehtävistä vastaavina viranomaisina ja työvoima- ja elinkeinokeskus hoitaisi elinkeinotoiminnan ja työvoimahallinnon alueellisia kehittämis-, rahoitus- ja koulutustehtäviä. Kun kummallakin on selvä perustehtävänsä, on tarpeetonta sotkea asiat samaan vyyhteen. Erityisen väärin se on työvoima- ja elinkeinokeskusten kehittämistä kohtaan, koska tästä tuntuu vallitsevan kohtuullisen yhtäläinen näkemys kehittämisen suunnasta, tavoitteista ja tarvittavista toimenpiteistä. Sille kehitystyölle toivon jatkuvaa myötätuulta.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvin usein on tilanteita, jolloin on syytä karsia jotain vanhaa pois, jotta jotain uutta parempaa ja tarkoituksenmukaisempaa voi kasvaa tilalle. Läänien kohdalla sen karsinnan ei tulisi kuitenkaan kohdistua läänien määrään yleisesti. En vieläkään puolusta

läänejä siellä, missä niiden puolesta ei ole alueellista tahtoa, mutta puolustan kyllä siellä, missä tätä tahtoa on. Oman läänini kansanedustajat ovat täällä jo osaltaan todenneet, mikä on pohjoiskarjalaisten näkemys. Jaan sen näkemyksen siltä osin, että Pohjois-Karjalan lääni on säilytettävä omana lääninään. Kunnioitan myös keskisuomalaista tahtoa puolustaa omaa lääniään ja ymmärrän myös ministeri Niinistön näkemyksiä. Miltei kadehdin Oulun ja Lapin läänin edustajia siitä, että vältitte tämän väännön — hallituksen taktisista motiiveista johtuen, oletan.

Toivon, että asia hankaluudestaan huolimatta etenee eduskuntakäsittelyssä mahdollisimman nopeasti. Lääninhallituksissa työskentelevien kannalta tämä on erityisen tärkeää.

Ed. Vihriälä: Arvoisa rouva puhemies! Lakipaketista, joka nyt on edessämme ja jossa keskeisenä kysymyksenä on läänien lukumäärä ja työvoima- ja elinkeinokeskusten perustaminen, on käyty poikkeuksellisen laajaa keskustelua, niin kuin nyt jo tämä keskustelu osoittaa. Erityisesti läänikysymys on herättänyt hyvin tunnepitoista keskustelua. On aivan totta se, että läänien valtaa alettiin jo viime vaalikaudella kaventaa, koska vuonna 94 toteutettiin muutokset, joilla aluekehitystehtävät siirrettiin lääninhallituksilta maakuntien liitoille. Toisaalta myöskin kunnallishallinto on voimakkaasti kehittynyt ja läänien merkitys nykymuodossa on menettänyt tarkoituksensa.

Täällä on peräänkuulutettu arvokeskustelua läänikysymyksestä. Siihen varmasti olisikin tarvetta. Täällä ovat hyvin perustelleet läänejä ne, jotka ovat sillä kannalla, mutta kyllähän tälle uudistukselle kokonaisuudessaan myöskin läänien osalta perusteluja löytyy. Vaikka niitä löytyy, tällä hetkellä tuntuu siltä, että hallituksen esitys on kuitenkin tekemällä tehty ja haettu. Voisi käyttää sanaa, että se on kokonaisuudessaan torso. Tähän on niin monta palaa kytketty toisiinsa, ajettu tietyllä tavalla sisään.

Tuleekin ajatelleeksi sellaista asiaa esimerkiksi läänilaitoksen kohdalla tällä hetkellä, olisiko viisasta kerralla ajaa alas koko läänilaitos ja siirtää ne tehtävät, mitä lääneillä tällä hetkellä on, edelleen maakuntien liitoille, kuntayhtymille, kunnille, kihlakunnille ja myöskin maakuntien pääkaupungeille, jos tarvitaan pelastus- ja palotoimen osalta esimerkiksi. Heitän tämän kysymyksen, koska silloin maakuntien asema merkittävästi vahvistuisi ja muuttuisi. Mutta ei kyllä voi perustella kovin paljon suuria mammuttiläänejäkään. Kysyn sitä, kenen etua sitten nämä mammuttiläänit nyt ovat ajamassa.

Erityisesti Vaasan läänin kannalta näyttää selvästi ... Täällä muuten on paikalla vain niiden läänien edustajia, joita asia kiinnostaa. Ed. Metsämäki on kyllä uskollisesti istunut täällä koko ajan. (Ed. Metsämäki: Asia kiinnostaa!) — Asia kiinnostaa, mutta erittäinkin Pohjois-Suomen edustajat ovat hyvin runsaslukuisesti poissa, koska on aivan selvä asia, että tätä ei ole heille tarkoitettukaan. Heidän asemansa on turvattu.

Vaasan läänin ongelmallisesta tilanteesta haluaisin vielä sen todeta näin vaasanlääniläisenä, että jos nyt lääni kerran pitää olla ja sitä puolustetaan, tuntuisi jotenkin järkyttävältä, että meidät liitettäisiin edustajien Vehkaoja, Ranta-Muotio ja H. Koskinen kanssa turkulaisten kanssa samaan lääniin ja pääpaikaksi tulisi Turku. Eihän sille löydy mitään perustetta tällä hetkellä. (Ed. Vehkaojan välihuuto) — Nimenomaan, tuntuu siltä, että silloin olisi parempi, että me olisimme vaikka suoraan Helsingin alaisuudessa, jos näin täytyy tehdä. Erittäin hyvin ymmärrän Pohjois-Karjalaa ja Keski-Suomea, joilla kuten aikaisemmin totesin läänien ja maakuntien rajat ovat samat. Niillä on perustetta pitää huolta vielä omasta läänistänsäkin.

Mutta Rkp on esittänyt jotakin, ja minä ymmärsin myös ministeri Backmanin suhtautuvan ainakin puolittain positiivisesti sellaiseen asiaan, että olisi seitsemän lääniä viiden sijasta. Totta kai se ainakin meille eteläpohjalaisille tuntuu paremmalta kuin viisi lääniä, tarkoittaisihan se sitä, että Vaasan lääni säilyisi. Jos viiteen lääniin mennään ja jos nyt kannatuksella yleensä on mitään merkitystä tältä paikalta, mielelläni minä kyllä kannatan, että varsinaissuomalaiset saavat mennä Etelä-Suomen lääniin, jotta me saamme olla satakuntalaisten kanssa. Paremmin me siihen sovimme kuin varsinaissuomalaisten kanssa, jos tällainen tilanne on tulossa.

Arvoisa puhemies! Ministeri Backmanilta tuli ihan mielenkiintoinen näkökulma vaalipiirijaosta. Nythän on sanottu, että vaalipiirijako säilyy entisellään ja siihen ei puututa tällä erää. Näinhän varmasti on. Mutta on aivan varmaa, että jos tämä saadaan läpi, se lähtee elämään. Sen jälkeen kyllä katson, että maakuntapohjainen vaalipiirijako olisi varmasti perusteltu. Tällä tuen myös sitä käsitystä, mitä edellä esitin, että koko läänilaitos voitaisiin silloin lakkauttaa, jos tälle uudistuksen tielle lähdetään.

Arvoisa puhemies! Sitten haluan puuttua työvoima- ja elinkeinokeskusasiaan. On varmasti

perusteltua aluehallinnon tehtäväjaon kokoaminen ja perusteltu oikean suuntaisena tämä toimenpide, mutta muodostettavat työvoima- ja elinkeinokeskukset eivät täytä ainakaan allekirjoittaneen näkemystä siitä, miten aluehallintoasiassa olisi tullut edetä. Mielestäni nykyiset kauppa- ja teollisuusministeriön alaiset KTM:n yrityspalvelun piiritoimistot, Teknologian kehittämiskeskuksen kotimaan yksiköt, Valtiontakuukeskuksen aluetoimistot, Suomen Ulkomaankauppaliiton alueyksiköt sekä työministeriön alaiset työvoimapiirien toimistot sopivat saman yksikön alle, mutta — tämän sanon tietenkin maataloushenkilönä — eivät maa- ja metsätalousministeriön alaiset maaseutuelinkeinopiirit.

Nyt esitetyn elinkeinokeskusjärjestelmän tarvetta ei ole missään yhteydessä todettu eikä eri elinkeinojen hallinnon tarpeiden ja tavoitteiden kokonaisselvitystä tehty riittävän perusteellisesti. Maa- ja metsätalousministeriön aluehallinnon yhdistäminen yhteen KTM:n ja työvoimaministeriön kanssa mielestäni on luonnoton ja keinotekoinen. Sen sijaan KTM:n neljän eri organisaation ja työvoimahallinnon yhdistämisellä saataisiin säästöjä sekä synergiaetuja.

Maailman vaikeimman ja monimutkaisimman maatalouspolitiikan eli EU:n maatalouspolitiikan menestyksellinen hoito edellyttää mutkatonta ja mahdollisimman hyvää hallintolinjaa Brysselistä yksittäiseen viljelijään. Tässä linjahallinnossakin vaatimustaso on erittäin kova, jotta eri hallintotasojen väliset ohjaus-, johto- ja vahvuussuhteet toimivat. On selvää, että työvoiministeriön ja KTM:n tulo mukaan tämän linjahallinnon yhteen portaaseen, aluehallintoon, vain vahingoittaa edellä mainittua toimivuutta. Maaseutuelinkeinopiirien tehtävillä, asiakkailla ei ole juurikaan kosketuspintaa KTM:n ja työvoimaministeriön kanssa. Sen sijaan maaseutuelinkeinopiirien yhteyteen tulisi tulevaisuudessa mielestäni koota metsäkeskukset sekä luonnon kanssa tekemisissä oleva ympäristökeskus ja sen tehtävä. Pelto, metsä ja vesi ovat tärkeimmät luonnonvaramme, ja näiden aluehallinto voisi mielestäni toimia samassa yksikössä, kulkeehan EU-rahoista 80 prosenttia maa- ja metsätalousministeriön kautta tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Koska hallitus on antanut tämän lakiesityksen ja esittää näiden kolmen ministeriön alaisten yksiköiden yhdentämistä, on syytä olla realisti tällä hetkellä ja todeta, että edellä esittämäni näkemys ei varmasti mene eteenpäin. Sen takia täytyy alistua siihen, että nämä työvoima- ja elinkeinokeskukset tullaan hyväksymään, ellei tätä lakipakettia kokonaisuudessaan hylätä. Se, mitä elinkeinokeskusten suhteen eduskunta voi tehdä, on se, että maahan perustetaan maakuntapohjaiset elinkeinokeskukset, mikä tarkoittaisi 19:ta keskusta, mutta koska tämäkin näyttää ainakin tällä hetkellä vielä mahdottomalta, lähden siitä, mitä toimikunta esitti, eli että maassa olisi vähintään 15 elinkeinokeskusta.

Hallituksen esitys tietää nyt sitä, että Etelä-Pohjanmaa ei saa omaa itsenäistä elinkeinokeskusta. Etelä-Pohjanmaan itsenäinen työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka keskuspaikka on Seinäjoki, on täysin perusteltu. On jo mielestäni käsittämätöntä, että hallitus ei tätä huomioinut esitystä tehdessään. Etelä-Pohjanmaalla on väestöön suhteutettuna valtakunnassa eniten yrityksiä ja myös maatiloja. Maatilojen lukumäärä on absoluuttisenakin lukuna valtakunnan suurin. Kaikista esitetyistä 15:sta työvoima- ja elinkeinokeskuksesta Etelä-Pohjanmaan keskus olisi valtion ja EU:n varojen käyttäjänä myös maan suurin. Elinkeinohallinnon palvelujen käyttäjien lukumäärä on arvioitu Etelä-Pohjanmaalla 25 000:ksi.

Toivonkin, että hallintovaliokunta muuttaisi tältä osin esitystä ja perustaisi vähintään kaksi elinkeinokeskusta lisää, toisen Hämeeseen ja toisen Etelä-Pohjanmaalle. Ja tietenkin Vaasan lääni tarvitsee Vaasaan kaksikielisen elinkeinokeskuksen ja Seinäjoelle suomenkielisen elinkeinokeskuksen. Minä uskon, että ainakin me Vaasan läänin kansanedustajat olemme yksituumaisia, että näin tulisi menetellä. (Ed. Ala-Harja: Kaksi ei ollut!) — Mutta lähes kaikki Vaasan läänin kansanedustajat ovat tätä mieltä. — Tätä meidän käsitystämme tukevat myös, totta kai, Etelä-Pohjanmaan Liitto, Etelä-Pohjanmaan kauppakamari ja Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät, ja tänä päivänä ovat viiden maakunnallisen liiton edustajat olleet yhteisessä palaverissa, ja tämän asian puolesta olemme yhteistyötä tekemässä.

Tässä on monta kertaa verrattu sitä, että Kainuu saa oman elinkeinokeskuksen. Minusta on aivan oikein, että Kainuu saa. Kainuu tarvitsee sen, sille on perusteita, mutta kyllä tuntuu käsittämättömältä todella, että Etelä-Pohjanmaalle ei ole löytynyt tässä tilanteessa perusteita. Ehkä tässä täytyy ajatella niin, että Etelä-Pohjanmaan poliittinen väri ei ehkä kiinnosta tämän päivän maan hallitusta riittävästi ja syy saattaa löytyä poliittiselta puolelta ja asiaperusteet eivät ole olleet riittävän tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys kokonaisuudessaan, jos esitystä kokonaisuudessaan arvioi, on mielestäni sekava ja monella tavalla ristiriitainen. Siinä on toki erittäin hyviä aineksia, joista voidaan korjauksilla jotakin saada. Mutta ellei eduskunta pysty näihin korjauksiin, ehkä olisi parasta koko lakipaketti tällä kertaa hylätä ja esittää hallitukselle sellainen toivomus, että asetettaisiin vaikka parlamentaarinen työryhmä tai komitea valmistelemaan uudelta pohjalta kokonaisuudessaan tätä aluehallinnon kehittämistä ja eteenpäin viemistä ja sen jälkeen tuotaisiin uusi lainsäädäntö tänne eduskuntaan käsiteltäväksi.

Oma kantani koko lakipakettiin ei ole vielä täysin selkiytynyt, enkä tohdi sanoa, miten tulen käyttäytymään äänestyksessä. Täällä on puhuttu osto- ja myyntiliikkeestä, että sellainen on olemassa. Täytyy avoimesti myöntää, että tässä tilanteessa, kun on päällimmäisenä tavoitteena ajaa sitä asiaa, minkä oma maakunta on velvoittanut eli Etelä-Pohjanmaan asiaa, siitä tulen loppuun asti pitämään kiinni, tulee alttiiksi kaupankäynnille, mitähän tässä saa omalle maakunnalle, jos tekee sitä tai tätä. Minusta tämä on aivan avoimesti sanottava. Kuvittelen myös, että tässä eivät ryhmärajat tule pitämään, vaan tässä jokainen kansanedustaja ratkaisee asiansa niin kuin katsoo omalta kohdaltaan järkeväksi. Niin myös itse tulen tekemään. Lopullinen kantani ratkeaa, kun näen, minkä muodon esitys hallintovaliokunnassa tulee saamaan.

Ed. Polvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä sanoi, että suurlääniehdotus on niin suuri muutos ilmeisesti nykytilanteeseen, että yhtä hyvin olisi voinut esittää, että koko läänisysteemistä olisi luovuttu. No, leikinlaskuksi minä sen nyt otin, mutta se oli aika vakavalla asialla leikkimistä, sillä jokainenhan tietää, että jos keskushallinnon ja kuntien välissä ei ole mitään, niin ei ainakaan keskushallinnon tarvitse kuvitella, että yhteyksiä voi viljellä. Kun meillä on 450 kuntaa, todellakin hoituisi kätevästi se, että valtio täydellisesti väistyisi näkyvistä alueiltaan. Minä jaksan edelleenkin uskoa siihen, että ihan vakavasti tämmöisen hankkeen takana olevia ei sentään tässä salissa ole.

Mutta saman sävyistä kehityssuuntaa löytää kyllä tästä esityksestä. Tätä läänit alas -hankettahan tässä nyt kyllä viedään sillä tavalla läpi, että jos katselette, ed. Vihriäläkin katsoisi, hallituksen esityksen 1 lakiehdotuksen 2 ja 3 §:ää muun muassa ja miksei sitten vielä 5 §:ääkin, niin sieltä tulee selkeästi esiin esimerkiksi 3 §:stä se, että sisäministeriö on tässä kaappaamassa hyvinkin näkyvästi vallan itselleen. Kerta kaikkiaan jopa halutaan pyyhkiä pois muistista se, että läänit voisivat olla olemassa väestönsä hyvän puolesta, niin kuin tämänpäiväinen laki sanoo 2 §:ssä. Täytyy kyllä ihmetellä tätä ihmeellistä käsitystä, koska minun mielestäni Suomessa ei saa olla varaa pitää pystyssä yhtäkään hallintoa, joka ei toimi kansalaisten hyväksi.

Ed. M e t s ä m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vihriälä aloitti puheenvuoronsa toteamalla, olisiko viisasta ajaa alas koko lääninhallinto ja siirtää tehtäviä maakunnille ja maakuntien liitoille. Tämähän on vanha keskustalainen päämäärä, johon jo edellisellä eduskuntakaudella pyrittiin. Ei saavutettu kuitenkaan sitä siinä muodossa kuin ehkä oli ajatus, vaaleilla valittua valtuustoa ja sitten verotusoikeutta myöten, ja hyvä näin, koska minusta maakuntahallinto kunnista lähtöisin olevana, jollainen se tänään on, on paljon parempi muoto tälle koko asialle.

Mutta toiseen asiaan. Ed. Vihriälä puuttui myös vaalipiirijakoon. Minusta siinä olisi myös jotain tehtävissä. Otetaan esimerkiksi Uusimaa, mammuttikokoinen vaalipiiri, josta valitaan 31 kansanedustajaa. Ei ole mitään järkeä säilyttää vaalipiiriä semmoisena kuin se on tänään. Se voitaisiin ihan hyvin jakaa esimerkiksi itäiseen ja läntiseen Uudenmaan vaalipiiriin. Samanlaisia on muitakin varmasti. Tätä pitäisi katsoa aivan ilman mitään sen suurempia intohimoja, koska selvää tarvetta tähän on.

Lopuksi ed. Vihriälä totesi, että hänenkin äänensä on tässä myytävänä. Olisikohan se niin ostettavissa, että jos sinne Etelä-Pohjanmaalle elinkeino- ja työvoimakeskus saadaan, niin olisi jälleen yksi ääni viiden läänin puolesta?

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä edelleen haluaisin todeta sekä ed. Vehkaojalle että ed. Metsämäelle tähän maakuntahallintoon liittyen, että se on totta, että keskusta on ajanut maakuntien aseman vahvistamista. Ei siitä ole pienintäkään epäilystä. Varmasti niillä ratkaisuilla, mitä viime vaalikaudella tehtiin, lähdettiin liikkeelle.

Minä en ymmärrä sitä, miksi nyt lääninhallinnosta on tullut yhtäkkiä niin rakas kaikille, sanon myös tämän oman puolueeni kohdalla, että lääniä vain pidetään läänin takia. Kyllä maakuntien liitotkin, olkoon niiden nimi mikä tahansa, voivat identiteettiä turvata. (Ed. Vehkaojan välihuuto!) — Mutta me olemme sitä varten, että me voimme säätää täällä, ed. Vehkaoja, myös uusia ratkaisuja tähän suhteeseen ja voidaan purkaa nykyinen järjestelmä, sitä vartenhan me täällä lainsäätäjinä olemme. Minä en ymmärrä, miten on tullut joillekin sellainen vaikutelma, että niihin ei voida koskea. Johonkin muuhun voidaan koskea mutta ei tähän. Ennen kaikkea työntekijöiden kannalta minä ymmärrän toki. Jokainen työpaikka myös lääninhallituksissa on tärkeä. Mutta että niiden puolustaminen on nyt paljon tärkeämpää kuin mikään muu tässä maassa, se vähän ihmetyttää.

Mitä sitten allekirjoittaneen käyttäytymiseen tulee, se ratkeaa aikanaan. On aivan avoimesti sanottava, että en minä ole sitonut itseäni millään tavalla. Oppositiopuolueen jäsenenä ei minun ainakaan tarvitse sitoa itseäni hallituksen tekemiin esityksiin. Voin käydä hyvin, en sano nyt kauppaa, mutta ainakin sillä tavalla, että miettiä, mikä on Etelä-Pohjanmaan etu, kun sitä täällä edustan.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa rouva puhemies! Keskityn puheessani lähinnä läänikysymyksen tarkasteluun. Lukiessani lakiesityksen esittelytekstiä tulen vääjäämättömästi siihen johtopäätökseen, että lääniasiaa on tarkasteltu kiireessä ja lopputuloksen kannalta osittain puutteellisin tiedoin.

Hallintouudistuksen tässä vaiheessa on jätetty selvittämättä, mitä tehtäviä ja vastuita tullaan siirtämään keskushallinnosta ja ministeriöistä lääninhallituksiin. Viittaan tässä kohtaa vain esimerkiksi sivuille 21 ja 23 sekä 33. Sivun 23 sanonta kuuluu: Lääninhallituksille on tarkoitus siirtää eräitä tehtäviä ministeriöistä ja keskushallinnon virastoista ja laitoksista. Lääninhallituksista on tarkoitus siirtää tehtäviä paikallishallintoon. Esityksiä niistä tehdään kuluvan ja ensi vuoden aikana. — Eikö näin mittavan uudistuksen kuin lääninhallinnon kaikkien osatekijöiden tule olla edustajien tiedossa ennen lopullisen päätöksen tekemistä?

Edelleen hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että muodostamalla suurempia alueita voidaan varmistaa lakisääteisten tehtävien yhdenmukainen hoitaminen eri osissa maata. Onko niin, että nykyisten lääninhallitusten aikana kansalaiset ovat olleet erilaisen kohtelun alaisina maan eri osissa? Jos näin on, niin tuskin se johtuu siitä, että lääninhallitukset ovat ehdotettua mallia lähempänä kansaa ja ovat oman alueensa omia virastoja, tuttuja ja turvallisia.

Ehdotuksen mukaan Lapin läänissä olisi 22 kuntaa ja runsaat 200 000 asukasta. Oulun läänin tunnusluvut olisivat 52 kuntaa ja 450 000 asukasta. Itä-Suomen läänissä olisi 72 kuntaa ja lähes 650 000 asukasta. Länsi-Suomen ehdotettuun lääniin kuuluisi 205 kuntaa ja 1 800 000 asukasta. Etelä-Suomen luvut olisivat 90 kuntaa ja noin 2 miljoonaa asukasta.

Jos vertailee esimerkiksi Lapin ja Länsi-Suomen läänejä, pinta-alassa Länsi-Suomi on vain 15 prosenttia Lappia pienempi. Etelä — pohjois-suuntaiset etäisyydet ovat molemmissa lääneissä samaa luokkaa. On erittäin huomioitavaa, että etäisyydet tulevassa Länsi-Suomen läänissä ovat aivan yhtä suuret etelä — pohjois-suunnassa kuin Lapissa, jota nyt on pidetty nimenomaan pitkien etäisyyksien lääninä. Asukasluku Länsi-Suomessa on yhdeksänkertainen ja kuntien lukumäärä lähes kymmenkertainen Lapin vastaaviin nähden. Molemmissa lääneissä puhutaan kahta kieltä, Lapissa suomea ja saamea, Länsi-Suomessa suomea ja ruotsia.

Nimenomaan kuntien lukumäärä ja väestömäärä edellyttäisivät palvelujen yhdenvertaisuuden kannalta Länsi-Suomeen useampia läänejä. Yli 200 kunnan tarkoituksenmukainen ja tuloksekas hoito ei onnistu Länsi-Suomessa. Lisäksi lääninhallituksiin jää kuitenkin asioita, jotka koskettavat yksityisiä ihmisiä. On aivan selvää, että ihmisten asioiden hoito hankaloituisi ja vaikeutuisi. Entisiin lääneihin sijoittuvat ns. palveluyksiköt toimisivat hallituksen esityksen mukaan vain jonkin asteisina postitoimistoina.

Edellinen hallitus muodosti Vaasan lääniin kolme maakuntaa. Vaasan lääninhallituksella on ollut merkittävä roolinsa maakuntien yhteistyön vahvistajana ja pohjalaisten yhteistyöhankkeiden puolestapuhujana ja ajajana. En usko, että suurlääni ja sen edusmiehet näkisivät samalla tavalla huolta ja vaivaa maakunnallisesta yhteistyöstä.

Lääniuudistuksella ei sinänsä vähennetä valtion aluehallinnon hajanaisuutta vaan luodaan uusi ja vieras hallintoraja ja hallintokulttuuri. Viime vuosien mittavilla aluehallinnon uudistuksilla on pyritty hallinnon ja tehtävien järkeistämiseen. Esimerkiksi maakunnallisille liitoille annettiin tehtäväksi vastata alueiden kehittämisestä ja

seutukaavatasoisesta maankäytön suunnittelusta. Nyt on kuitenkin käynyt ilmi, että ympäristökeskukset tekevät täyttä päätä ja ilman suurempaa julkisuutta esityksiä toimialueensa osalta Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoon. Tämä on vain osoituksena siitä, miten teoria ja käytäntö eivät ehkä hyvää tarkoittavissa hallintouudistuksissa toimi niin kuin on suunniteltu ja asukkaiden kannalta olisi järkevintä ja turvallisinta.

Lopuksi vielä, arvoisa rouva puhemies, hallituksen esityksessä sanotaan, että lääniuudistus ei koske kansanedustajien vaalipiirijakoa eikä EU-vaalien vaalipiirijakoa. Nyt jo oikeusministeriö on ilmoittanut vakavasti harkitsevansa EU-vaalien johdosta muuta ratkaisua kuin nyt käytössä oleva vaalipiirijako. Jos tämä lääniehdotus menee läpi, niin uskon, että lähitulevaisuudessa nähdään tarkoituksenmukaiseksi tarkistaa myös kansanedustajien vaalien vaalipiirijakoa. Muistaakseni hallintoneuvos Lauri Tarastikin on arvaillut näin tulevan tapahtumaan.

Hallituksethan ja niiden mukana uudet ajatukset ja tavoitteet tulevat, menevät ja jättävät jälkensä. Viisainta läänien yhdistämisen kysymyksessä olisi ottaa tuumaustauko ja tehdä ajan ja perusteellisten selvitysten pohjalta kestävä, toimiva ja oikeudenmukainen ratkaisu.

Arvoisa rouva puhemies! Edelleen ihmettelen, että hallintokysymysten käsittelyssä hallitukselta toiselle ei kaikilta osiltaan ole jatkuvuutta. Kun maakunnat on kerran perustettu ja virallistettu, niin täytyy huolehtia myös siitä, että maakunnilla on mahdollisuus toimia alueensa eduksi. Tässä mielessä kannatan ed. Matti Auran työryhmän ja myös ministeri Backmanin esittämää vähintään 15 työvoima- ja elinkeinokeskuksen muodostamista.

Lopuksi ehdotan, että myös perustuslakivaliokunnan sekä lakivaliokunnan on annettava hallituksen esityksestä lausunto hallintovaliokunnalle.

Edustajat Vokkolainen ja Komi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. W i d e r o o s : Ärade fru talman! Det är min fasta övertygelse att trots att riksdagens majoritet motsätter sig ett förnyande av lagstiftningen om regionförvaltning, så kommer landets regering att fortsätta regera. Detta är högst sannolikt inte en fråga som kommer att fälla regeringen, även om sådana påståenden säkert kommer att framkastas under senhösten.

Arvoisa rouva puhemies! Olen täysin vakuuttunut siitä, että vaikka eduskunnan enemmistö vastustaa aluehallintolainsäädännön uudistamista, maan hallitus toki jatkaa hallitsemistaan. Mitä todennäköisintä on, että tämä asia ei tule kaatamaan hallitusta, vaikka sellaisia väittämiä tullaankin esittämään loppusyksystä.

Det är sant att länsstyrelsernas uppgifter har förändrats. Konstigt skulle det ju vara annars, eftersom allt annat i vårt samhälle förnyas och förändras. Men det innebär inte att man så gott som helt kan skrota länsförvaltningen, vilket lagförslaget i längden kommer att innebära. Man kan ju faktiskt fråga sig om vi överhuvudtaget behöver län i fortsättningen om denna reform godkänns. I svenska riksdagsgruppen tar vi allvarligt på länsstyrelsernas uppgifter. Man kan inte bara nonchalera att t.ex. länsstyrelsen i Vasa län via sin trafikavdelning behandlar över 2 000 tillståndsärenden per år. En stor majoritet av de sökande besöker personligen den tjänsteman som behandlar dessa ärenden. Det är alltså inte sant, vilket har påståtts flera gånger, att enskilda personer inte har orsak att besöka länsstyrelsens tjänstemän.

Det förslag som nu ligger till grund för behandlingen utgår inte från kundens situation, utan man gör en reform som bygger på förvaltningens egna behov. Det naturliga skulle vara att man utgår ifrån kundens behov och skapar en förvaltning som betjänar människan.

Painavimpana argumenttina läänien määrän vähentämistä vastaan on, että se aluehallinnon kokoamisen sijasta itse asiassa lisää aluehallinnon kirjavuutta. Esimerkiksi maakuntien määrä on 19, ympäristökeskusten 13 ja metsäkeskusten 14, ehkä pian 11. Samalla hallitus esittää 13 elinkeinokeskuksen perustamista.

Jos päädytään vain viiteen lääniin, olisi todennäköisesti viisaampaa luopua läänneistä kokonaan. Vain viittä lääniä koskeva ehdotus on näin ollen selvästi ristiriidassa hallituksen omien pyrkimysten kanssa aluehallinnon todelliseen kokoamiseen. Tähän sen sijaan päästäisiin, jos valtion eri piirihallintoviranomaiset yhdistettäisiin nykyisiin lääninhallituksiin.

Lääninhallitusten yksittäisille kansalaisille tarjoamia palveluja ja turvallisuutta on väheksytty lääniuudistuksen valmistelussa tavalla,

joka on vaikeasti ymmärrettävissä. Lääninhallitusten tehtävät liittyvät pitkälti kansalaisten keskinäisen yhdenvertaisuuden toteutumisen valvontaan perustavaa laatua olevissa yhteiskunnallisissa toiminnoissa, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa, koulutuksessa ja liikenteessä.

Som konkreta uppgifter kan nämnas övervakningen av hur övergången till mera öppen service inom mental-, missbrukar- och handikappvård sköts, att bekämpa djursjukdomar och övervaka livsmedelskvaliteten. En mycket viktig uppgift är också övervakningen och styrningen av brand- och räddningsväsendets beredskap och upprätthållandet av den regionala krisberedskapen.

Ur konsumenternas synvinkel har länsstyrelserna fått en växnade betydelse vid insamling och jämförelse av regionala prisuppgifter och sålunda också för övervakning av den fria konkurrensen.

Av länsstyrelsernas anställda fordras att de har regional kännedom och möjlighet att röra sig på fältet. De enskilda kommunerna, samkommunerna, företagen och organisationerna är viktiga samarbetspartner.

Mainittujen tehtävien hoitaminen ja hyvä hallinto koko maan kannalta vaarantuvat, jos läänien määrää vähennetään liiaksi. Säästöargumentit käyvät kestämättömiksi, koska palvelupisteitä tullaan joka tapauksessa ylläpitämään paikkakunnilla, joilla on nyt lääninhallitus tai sen sivutoimipiste.

Problemen tillspetsas där det finns svenskspråkig befolkning, ifall en väsentlig del av landets svenskspråkiga befolkning skulle utgöra en mycket mindre del av sitt läns befolkning än tidigare, samtidigt som avstånden skulle växa kraftigt. Detta skulle med största sannolikhet omöjliggöra en fungerande service på båda språken och vara tvivelaktigt med hänsyn till 50 § 3 mom. Regeringsformen. Detta gäller i första hand om ett nytt storlän skulle grundas i västra Finland. För ett bibehållande av flera län i västra Finland talar också tanken att fortsättningsvis låta landets största städer höra till olika län.

Vad beträffar näringslivs- och arbetskraftscentralerna finns ett, kanske flera, men i synnerhet ett uppenbart problem, nämligen det att landsbygdsnäringsdistrikten också skulle hänföras till näringslivscentralerna. Svenska riksdagsgruppen anser att man i stället borde utveckla en modell, där skogscentralerna och landsbygdsnäringsdistrikten skulle bilda en enhet. Ser man till verksamhetens innehåll så borde denna modell också bli riksdagens beslut.

Jos en aivan väärin muista, niin ministeri Hemilä ehdotti tällaista mallia, jota itse kannatin, ohjausryhmässä mutta se ei saanut tarpeeksi kannatusta. Se ei kuitenkaan estä sitä, että asia korjataan eduskunnassa.

Fru talman! Jag stöder riksdagsman Heikki Koskinens förslag om att utlåtande också begärs av lagutskottet och grundlagsutskottet.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Kun käsittelyssä on aika tärkeä aluehallinnon kokonaisuudistus, olisi tietysti ollut monella tavalla suotavaa, että olisi ennättänyt sanottavansa kirjata johdonmukaiseksi ja analyyttiseksi. Siihen edellytyksiä nyt ei ollut. Pyrin tässä puheenvuorossani muutamalla sanalla arvioimaan sitä hallituksen esitystä, joka nyt on tänne tullut, niitä hallinnon yleisiä periaatteita, mille hallinnon kehittämisen pitäisi yleensä perustua ja vähän myös raottamaan sitä lähihistoriaa, mikä erityisesti aluehallinnon uudistamisessa on tässä maassa ollut.

Annan ensin tunnustuksen siitä, että ministeri Backman, vaikka olenkin hänen kanssaan monessa asiassa ja tässä keskustelun ydinkysymyksessä, joksi sittenkin on noussut tämä läänikysymys, hänen kanssaan eri mieltä, ministeri Backman kuitenkin omalla tavallaan rehdisti puolustaa omaa näkemystään, niin väärä kuin se näkemys minun mielestäni monilta keskeisiltä osiltaan onkin. Siitäkin, että rehdisti ja reilusti sen puolustuksensa tekee, niin kuin ministeri Backman tekee, minusta pitää antaa tunnustus ja sen toki hänelle hyvin mielelläni annan.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee hallinnon kehittämisen tällaisiin yleisiin periaatteisiin, niissä periaatteissa sellaiset asiat kuin läheisyysperiaate eli hallinnon kansalaisläheisyyden vaade on ei vain meillä, vaan eurooppalaisessa ja maailmanlaajuisessakin kehittämistyössä aina ollut keskeisellä sijalla. Tärkeä periaate hallintoa yleensä uudistettaessa on myös palveluiden saatavuuden mahdollisimman tasapuolinen turvaaminen kaikille kansalaisille muun muassa asuinpaikkaan katsomatta. Edelleen tärkeisiin periaatteisiin kuuluu hallinnon tehokkuus, oikea koko, jossa tuo teho mahdollisimman hyvin saadaan irti. Edelleen uudistamisen ja kehittämisen periaatteisiin hallinnossa toki kuuluu myös taloudelli-

suus, myös taloudellinen tehokkuus, tuotosten ja panosten mahdollisimman tehokas vastaavuus.

Jos hallituksen tästä nyt tänne esittämästä lakipaketista erityisesti niiltä osin, mikä koskee tätä lääninhallintoa, yrittää tunnistaa näiden periaatteiden löytymistä, niin kyllä vaikea urakka on löytää oikeastaan ensimmäisiäkään ainespuita, jotka todistaisivat, että hallinnon uudistamisen yleisillä, keskeisillä periaatteilla olisi mitään sanottavaa merkitystä tämän esityksen pohjana. Tulen hieman myöhemmin hieman tarkemmin näihin seikkoihin, mutta jo nyt voin sen sanoa, että noille periaatteille käytännössä tuo hallituksen esitys ei kuitenkaan rakennu.

Hallitus ja sen ministerikin omassa puheenvuorossaan ovat perustelleet tuon tuosta, että tämä esitys jollakin tavalla jatkaisi sitä linjaa, mikä edellisen vaalikauden aikana oli aluehallinnon uudistusten linja, ja että niin kuin on sanottu, siemenet on kylvetty tälle uudistukselle jollakin tavalla edellisen hallituksen hallintoratkaisuissa. Muutama sana nyt siis tästä, mitä viime vaalikaudella näissä asioissa tapahtui, mitä erityisesti aluehallinnon uudistamisessa viime vaalikaudella tapahtui.

Kun Ahon hallitus lähti liikkeelle, sehän asetti ohjelmassaan tavoitteekseen kokeilla maakuntaitsehallintopohjalle rakentuvaa maakunnallista hallintoa muutamissa lääneissä, muutamissa maakunnissa. Kohta kävi ilmi, puolentoista parin vuoden jälkeen, että tällaisen askeleen edelleottamisen edellytykset puuttuivat. Monien syiden summana sekä poliittisten, hallintoteknisten että monien muidenkin syiden vuoksi tuollaisen askeleen ottamisen edellytyksiä ei löytynyt. Jos olisi löytynyt, se olisi käytännössä merkinnyt sitä, että niissä lääneissä, jotka olisivat tulleet mukaan tuohon kokeiluun, sekä valtion aluehallintoviranomaistehtävät eli läänien, muiden valtion aluehallintoviranomaisten tehtävät että muut maakuntapohjaiset tehtävät olisi koottu maakunnan omaksi eriasteiseksi itsehallinnolliseksi hallintomalliksi.

Sellaista askelta ei kuitenkaan viime vaalikaudella kyetty ottamaan. Päädyttiin vähän lyhyempiin askeleisiin, kuitenkin mielestäni aivan oikean suuntaisiin askeleisiin. Mitä maakunnalliselle hallinnolle toisin sanoen tehtiin? Se ratkaisu oli sitä, että hajallaan oleva alueellinen puhevalta, maakunnallinen puhevalta, joka oli pirstaloitunut moneen eri orgaaniin, sekä maakuntapohjaiseen että valtionhallinnon erilaisille elimille, koottiin; maakunnallista puhevaltaa koottiin. Se tapahtui sillä tavalla, että vanhat seutukaavaliitot, joille kuului alueiden maankäytön suunnittelu, ja vanhat maakuntaliitot, joille kuului alueiden maakuntien puhevallan käyttö, yhdistettiin, ja tälle yhdistetylle maakuntien liittojen hallinnolle siirrettiin myöskin lääninhallituksista aluekehitystehtävät. Aluekehitystehtävät käytännössä työllistivät 5—7 henkilöä, 4—7 henkilöä lääninhallitusta kohti.

Haluan tämän kertoa sen takia vielä tässä ääneen, että muistikuvat siitä, mitä viime vaalikaudella tapahtui, tuntuvat heittävän perin paljon. Tätä merkitsi tuo maakuntien hallinnon kokoaminen viime vaalikaudella. Käytännössä maakuntien puhevalta siirrettiin ja osoitettiin maakuntien liitoille. Se puhevalta koskee myöskin valtion aluehallintoviranomaisia, niitten toimintalinjauksia, hankeprioriteetteja ja muuta vastaavaa. Maakuntien ääni kootaan ja se jäsentyy maakuntien liitoissa viime vaalikaudella tehdyn uudistuksen seurauksena.

Mikä olennainen tässä muuttui aikaisempaan verrattuna, se olennaisuus oli sitä, että aiemmin aluekehitysvastuu tavallaan roikkui ylhäältä alaspäin valtion keskushallinnosta, valtion viranomaisille sinne alueille elikkä lääneihin; se oli tällä tavalla järjestynyt. Tämä käännettiin ylösalaisin siten, että nyt aluekehitysvastuu saa valtuutuksensa alhaalta kunnista, alueellisista elinkeinoista, erilaisista alueellisista yhteisöistä käsin, ja tämä tahto jäsentyy nimenomaan maakuntien liiton puitteissa maakuntien kannoiksi ja käytännön päätöksiksi.

Mitä nämä ratkaisut merkitsivät lääninhallinnon kannalta? Mitä tämä olennainen maakuntien mielestäni oikeaoppinen päätösvallan lisääminen — myöskin resursseja siirrettiin maakuntiin, mutta en siihen kajoa nyt enempää — merkitsi lääninhallinnon kannalta? Mitä lääneille tapahtuu, on tapahtunut viimeisten vuosien aikana?

Ministeri oli aivan oikeassa kun sanoi, että tehtävät ovat vähentyneet sieltä ja varsin paljon, mielestäni perustellusti. Kun valtionosuusuudistus suoritettiin, totta kai sen jälkeen ei enää kaikkia niitä tehtäviä, mitkä aiemman järjestelmän vuoksi piti lääneissä hoitaa, enää tarvinnut hoitaa lääninhallituksissa, ja se oli oikea ratkaisu. Kukaan ei täällä ymmärtääkseni sitä ole moittinut.

Edelleen lääninhallituksista siirrettiin pois joukko sellaisia tehtäviä, joita ei lainkaan tarvitse enää hoitaa missään. Monia lupahallinnon tehtäviä, kun aiemmin piti juosta erilaisten lupien perässä ja anoa ne lääninhallituksista, tätä me-

nettelyä ei enää tarvinnut suorittaa. Näitten lupien vanhasta hallintomenettelystä kokonaan luovuttiin. Edelleen lääninhallituksista siirrettiin lääninhallitusten ympäristönsuojelutehtävät yhteiseen ympäristökeskukseen, johon koottiin myöskin vanhoista vesi- ja ympäristöpiireistä tehtäviä. Näin syntyivät alueelliset ympäristökeskukset.

Mitä lääninhallituksiin jäi? Merkitsivätkö nämä tehtävät niin suurta tehtävien siirtoa lääninhallituksista, että tämän jälkeen lääninhallitukset tänä päivänä ovat tehtäviltään niin vähäisiä taikka henkilöstömäärältään niin pieniä, että tästä syystä nykyinen aluejako olisi epätarkoituksenmukainen aluejako? Minä kiinnitän huomiota siihen, mihin täällä jo aiemmin iltapäivällä vastauspuheenvuorossani puutuin. Esimerkiksi Keski-Suomen lääninhallituksessa työskentelee tällä hetkellä enemmän virkamiehiä kuin vakinaisia virkamiehiä minkään muun Keski-Suomi kohtaisen valtion piirihallintoviranomaisen palkkalistoilla. On aivan käsittämätöntä, miksi juuri lääninhallitus olisi sitten tässä tilanteessa sellainen viranomainen, joka esimerkiksi kokonsa pienuuden vuoksi pitäisi liittää yhteen muihin vielä suurempiin lääninhallituksiin niin, että syntyisi virastokokonaisuus, jossa on perin monta sataa virkaa ja virkamiestä. Mitään perusteluja tähän mielestäni ei ole.

Lääninhallituksille jäi siis edelleenkin iso määrä tehtäviä: poliisi-, pelastus- ja väestönsuojelutehtävät, sinne jäivät myös tuoteturvallisuus- ja kuluttajasuojatehtävät, eräät ammatillisen koulutuksen, tosin melkein kaikki ammatillisen koulutuksen tehtävät sieltä nyt siirrettiin, mutta kuitenkin myöskin sosiaali- ja terveystoimen osalta sinne jäi tiettyjä tehtäviä ja myöskin eräitä lupahallinnon tehtäviä edelleen. Näissä pienimmissäkin lääninhallituksissa työskentelee tällä hetkellä vähintään 80 henkilöä. Ei voida siis väittää, että tehtävät ovat niin vähäiset tai että henkilöstömäärä on niin pieni lääninhallituksissa, että näillä syillä lääninhallitukset pitäisi koota nykyistä huomattavasti suurempiin yksiköihin. Tätä perustetta ei voi tässä uudistuksessa käyttää.

Ministeri Backman täällä sanoi aiemmin iltapäivällä, että hän menee takuuseen siitä, että mitkään palvelut eivät heikkene kansalaisten kannalta. On tietysti niin, nyt kun monet tehtävät on voitu siirtää pois lääninhallituksista lähemmäksi ihmisiä, että tässä tilanteessa yksityinen ihminen omassa asiassaan kovin monta kertaa ei enää lääninhallituksessa käy. Joku taksilupa voi olla sellainen, että siellä taksiluvan hakija saattaa vielä käydä, muutama muu harva tämäntyyppinen, mutta kovin moni ei omassa asiassaan käy. Sen sijaan kuntien viranomaiset, monien muiden yhteisöjen edustajat ja viranomaiset voivat käydä ja joutuvat käymään asioimassa lääninhallituksissa edelleenkin. Tällaisia tehtäviä ovat ne äsken mainitsemani lukuisat tehtävät, joiden merkeissä monet eri mainitsemieni yhteisöjen viranomaiset joutuvat lääninhallituksissa askaroimaan.

Tällä hetkellä päätöksentekojärjestelmä on lääninhallituksissa se, että monissa asioissa ratkaisuvalta on kansliapäälliköllä ja viime kädessä tietysti isoimmissa asioissa ratkaisuvalta on maaherralla. Monet näistä äsken mainituista eri yhteisöjen ja järjestöjen edustajista haluavat käydä monesti esittämässä asiansa suoraan kansliapäällikölle tai maaherralle. Ainakin asiointietäisyydet taatusti nyt kasvavat, jos vaikkapa Keski-Suomesta Pihtiputaalta tai jostakin Alavudelta täytyy mennä Turkuun asti. Varmastikin etäisyydet näiden hallintopalveluiden saamiseen vähintäänkin kasvavat, jos mitään muuta ei tässä tapahdu. Toki ne palvelut ovat saatavissa, mutta ne ovat paljon pitemmän matkan takaa haettavissa, jos ne aiotaan sieltä saada.

Arvoisa puhemies! Mielestäni ei voidakaan millään sanoisiko perinteisellä hallinnon uudistamisen perusteella, sillä, millä yleensä viime vuosien tai vuosikymmenien aikana on ratkaisuja tehty, tätä uudistusta perustella. Ei ole kysymys tehtävistään vähäisistä hallintoviranomaisista, ei ole kysymys henkilöstömäärältään pienistä viranomaisista. Kun näin on asianlaita, kuten sanoin, tällaisten suuralueiden synnyttämiseen ei ole mielestäni mitään järkisyitä.

Täällä puhuttiin myös aiemmin alueellisesta identiteetistä, siitä, onko lääninhallituksella tällaista alueellista identiteettiä muodostavaa roolia. Nyt on vain käynyt sillä tavalla, että monilla alueilla, monissa lääneissä alueidentiteetti syntyy toki monesta eri asiasta. Siinä on oma kulttuuriperustansa. Identiteetin syntymiseen voi vaikuttaa paikallinen, alueellinen sanomalehti, maakunnallinen sanomalehti. Siihen voivat vaikuttaa monet muut piirihallintoviranomaiset, mutta myös lääninhallitus varmasti muodostaa sitä alueellista identiteettiä hyvin monen läänin kohdalla. Jos ei muuta, suurlääneihin meneminen käytännössä merkitsee sitä, että ainakin pieneltä osalta — eikä aina niin pieneltäkään osalta, eräiden maakuntien läänien kohdalla aika isoltakin osalta — suuralueisiin meneminen vie alueellisen

identiteetin muodostajaa, merkittävää sellaista, yhä kauemmas, hävittää sen alueellisen identiteetin, mitä lääninhallitus on kyseisille alueille tuonut.

Aivan viimeisiä kommentteja tässä vielä tulee mieleen. Ed. Juurola piti monella tavalla hyvän puheenvuoron, ja kun hän kertoi siitä, kuinka esimerkiksi sillä alueella, oliko se Etelä-Häme, joudutaan tällä hetkellä esimerkiksi EU:n aluepolitiikan vuoksi asioimaan monen eri viranomaisen kanssa, se pitää varmasti paikkansa. Näin on asianlaita. Haluan vain sanoa, että alueellisen kehittämisen tehtävissähän ei lääninhallinnolla ole mitään roolia. Minusta kannattaa nyt tehdä selvä ero elinkeinohallinnon kokoamisen ja lääninhallinnon uudistamisen välillä. Tässä yritetään kaikesta päättäen käydä tällaista kauppaa, että saatte elinkeinokeskuksen, jos olette suurläänihankkeessa mukana jnp. Minusta tämä ei ole kovin reilua. Ed. Juurola sitä kauppaa ei ole ollut täällä käymässä — haluan selvyydeksi sen sanoa — mutta jotenkin tässä on nyt henkinyt, kun tuolta työhuoneestani keskustelua kuuntelin, vähän sellainen fiilis, että voitaisiin ajatella kenties, että kun elinkeinokeskukset tulevat sinne tai tänne, sitten voitaisiin suurläänejä ajatella.

Haluan tässä vielä sanoa selvästi sen, että näillä kahdella asialla ei ole mitään keskinäistä tekemistä. Alueellisten elinkeinokeskusten tehtävät ovat luonteeltaan aivan erilaisia kuin valtion yleishallintoviranomaisen, lääninhallituksen tehtävä. Siitä syystä näiden kahden asian jollakin tavalla kimppaan laittaminen ja niistä keskinäisen kaupan käyminen ei minusta ole kovin reilua eikä millään tavalla perusteltua.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Pekkariselle alueidentiteettiasiaan. Minusta on juuri näin. Se koostuu ja muodostuu monesta eri tekijästä. Nyt on vain niin, että se koetaan alueen ihmisten kannalta tärkeimpänä yleensä siellä, missä läänillä on ollut ja on tärkeä merkitys tällaisen alueellisen kehityksen ja alueidentiteetin muodostajana. Tähän liittyenhän ministeri Backman lupasi meille ed. Pulliaisen puheenvuoron jälkeen valiokuntaan tutkittua tietoa. On mielenkiintoista nähdä, mitä tämä tieto pitää sisällään. Epäilen, että sekään ei ota huomioon maan osien erilaisuutta, sitä että esimerkiksi Pohjois-Karjala tai Keski-Suomi ovat aika lailla erilaisia kuin Uudenmaan lääni, jossa läänillä ei sillä tavoin ole ollut merkitystä. Se on ihan ymmärrettävää, kun täällä on kaikki keskushallinto ja muu.

Sitten sidonta. Minäkin ihmettelen, minkä takia ministeri Backman aikanaan jo valiokunnassa käydessään korosti hyvin voimakkaasti, että läänijakoasian ja työvoima- ja elinkeinokeskusasian pitää olla yhdessä. Minkä takia? Eihän näissä ole mitään suoraa yhteenliittymää, ne ovat aivan eri asioita. Tämän vuoksi olisi hyvin tärkeätä, että mitään kauppaa ei eduskunnassa ryhdyttäisi käymään. Sen tulos voi olla hyvin sattumanvarainen ja entistä onnettomampi sellaisten alueiden osalta, jotka ovat jäämässä muutenkin heikompaan asemaan.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoro oli hyvin selkeä analyysi siitä ensinnäkin, mitä on Suomessa aluehallinnon eteen tehty ja miten pitäisi eteenpäin edetä.

Haluaisin täydentää puheenvuoroa siltä osin, kuin itse olen ymmärtänyt aluehallinnon uudistustyötä. Nimittäin hallituksen esitys läänijaon muuttamiseksi olisi täysin hyväksyttävissä, jos samassa yhteydessä ja rinnalla alueellisten liittojen kehittämistyötä olisi jatkettu siten, kuin aikoinaan ministeri Pekkarisen johdolla sisäasiainministeriö aloitti työn tekemisen.

Nyt kuitenkin aivan lyhyessä ajassa merkittäviä tehtäviä on siirretty kummallisesti aluetasolta ministeriötasolle, mikä ei ole toivottava kehityksen suunta, vaan päinvastainen suunta olisi laajasti tarpeellinen. Päätöksenteon pitäisi olla mahdollisimman lähellä aina niitä ihmisiä, joita päätökset koskevat joko kuntatasolla tai alueellisella tasolla. Edelleen monia tehtäviä on jätetty hoitamatta. Ne vellovat, niitä ei hoideta oikein mitenkään ja siitä varmaan on ajan myötä seurauksia.

Sitten nämä uudet elinkeino- ja työvoimakeskukset on nyt täysin eri pohjalta suunniteltu perustettaviksi kuin maakunnan liitot. Tästä syntyy varmasti käytännössä ongelmia. Meillä on maakuntien liitoilla valtava aluekehitystehtävä, ja elinkeino- ja työvoimapiirit ovat nyt laajempia, mistä syntyy väkisinkin ongelmia. Juuri näistä syistä hallituksen läänijakoesitystä ei mitenkään voi hyväksyä. Jos, niin kuin äsken totesin, työ olisi jatkunut järkevällä tavalla ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: ... esitys olisi hyväksyttävissä.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olo on kuin olisi ed. Pekkarisen kanssa sirkuksessa, kun ei oikein tunnu mistään saavansa kiinni; härveli vain pyörii.

Kun hän historiakatsausta piti, hän käsitteli lääninhallitustenkin demokratisointiasiaa. Hän sanoi passiivimuodossa, että edellytyksiä ei ollut. On mielenkiintoista, että tällaisissa ikävissä asioissa tai sellaisissa, joita ei ole itse halunnut toteuttaa, yhtäkkiä ei löydykään henkilöä tässä ilmaisutavassa, vaan puhutaan passiivissa. Kyllähän kysymyksessä oli se, että ed. Pekkarinen itse ei silloin nähnyt edellytyksiä asiassa. Hänhän väen vängällä pakotti yhteen sapluunaan koko maan. Se siitä historiasta.

Mutta minä olen yhtä vakuuttunut siitä, että jos ed. Pekkarisella olisi ollut se hyvä sunnuntaionni myötä, että hän olisi edelleenkin sisäministeri, kyllä hän tällaisen esityksen olisi tuonut meille eduskuntaan käsiteltäväksi. Uskoisin, että hyvin paljon samassa muodossakin. Minä perustelen tätä arvailua sillä, että ed. Pekkarinen tietää, että sisäministeriön virkamiesjohto silloin, niin kuin nytkin, on jo pitkään ajanut kuin käärmettä pyssyyn tätä hanketta, jolla lääninhallitusten asemaa voitaisiin heikentää, ja jäljet näkyvät esimerkiksi tämän esityksen ensimmäisen lain 3 §:ssä. Mutta se on rakasta, että ed. Pekkarinen on nyt löytänyt uusia perusteluja asiassa ja on voinut tarkistaa kantaansa. Se on tärkeätä, mikä on hänen kantansa nyt, kun otamme kantaa tähän kysymykseen. Samaa mieltä olen siitä, että kyllä tämä läänikysymyksen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksien paketoiminen on tehty pelkästään kaupantekomielessä.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaojalle ja ainoastaan hänelle. Minun suullinen esitystaitoni ei yllä siihen vertaansa vailla olevuuteen, mitä ed. Vehkaoja pystyy ilmaisemaan sanallisesti. Sen takia ehkä sanomastani ei saa niin hyvin selvää kuin monien muiden.

Mitä tulee hänen väitteisiinsä siitä, että ed. Pekkarinen nyt, jos olisi ministeri, toisi samanlaisen esityksen tänne, niin jos ed. Pekkarinen sellaista olisi halunnut, miksei hän olisi tehnyt sitä viime vaalikaudella? Päinvastoin ed. Vehkaoja oli valiokunnassa käsittelemässä silloisia lakiesityksiä, jotka koskivat aluehallinnon uudistamista. Ed. Vehkaoja, te ette löydä yhdenkään niiden esityksen yleisperusteluista mainintaa, joka olisi jo kertonut siitä, että seuraava askel olisi tällainen paperi, mikä nyt on täällä. Eikö näin, ed. Vehkaoja? Ei typeryyksiä pidä esittää, ja tämä on sellainen. Yhtään tehtävää lääninhallituksesta minnekään ei siirretä. Olemassa olevat tehtävät aiotaan panna vain paljon suurempiin maantieteellisiin ja paljon suurempina virkamiesten määrinä laskettaviin paketteihin. Tässä ei ole mitään järkiperustetta tällaiselle ratkaisulle, ehdottomasti ei.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Aikanaan, kun tämä hallitus lähti taipaleelleen, se asetti tavoitteekseen luoda selväpiirteisen, alueiden omaleimaisuuden huomioon ottavan aluehallinnon. Päällekkäisyydet poistetaan ja samalla vähennetään tuntuvasti organisaatioiden määrää. Nyt tämä paketti on edessä arvioitavana, onko tämä sen ajatuksen mukainen, millä hallitus linjoitti omaa tavoitettaan.

Heti aluksi voi todeta, että tässä on hätiköinnin makua eikä minusta tässä toteudu se ajatus, että tässä purettaisiin päällekkäisyyksiä. Siten minä näkisin. Tässä kansalaisen kannalta jää hyvin epäselvät hallintorajat, koska ne ovat erilaiset. Tulee viisi suurlääniä, kolmetoista työvoima- ja elinkeinokeskusta, ja se kuvaa sitä, ettei jako millään lailla ole selkeäpiirteinen. Siinähän tulee kaksi päällekkäistä organisaatiota limittäin, joissa molemmissa on omat johtoportaat, hallinnot. Siinä mielessä se on raskas systeemi.

Minusta tätä olisi pitänyt lähteä kokoamaan sillä tavalla, että ne turhat päällekkäisyydet, kuten hallituksen ohjelmassa alun perin on linjattu, olisi pitänyt purkaa ja vetää sillä tavalla tässä linjaa, että työvoima- ja elinkeinokeskukset olisi vedetty lääninhallituksien yhteyteen, mahdollisesti jopa niinkin, että lääninhallitusten määrää olisi voitu lisätä. Johtoajatuksena näissä kaikissa pitäisi olla sen, että arvostettaisiin tavallaan sitä läheisyyttä ja tarkasteltaisiin tätä järjestelyä ihmisten lähtökohdista myös alueellinen identiteetti huomioon ottaen.

Mikä oikeastaan se alueellinen identiteetti on? Sitä on joutunut tämän illan kuluessa pohtimaan vielä syvällisemmin. Jos tarkastellaan Pohjois-Karjalaa lähtien siitä ajasta, kun Pohjois-Karjalan lääni itsenäisenä lääninä on perustettu joskus 40 vuotta sitten, siinä vaiheessa kun lääni perustettiin, me olimme Kuopion takamaata. Kaikkien tunnuslukujen valossa se alue ei kehittynyt

toivotulla tavalla. Miksi muuten olisi lääniä lähdetty perustamaan? Kun muodostettiin oma lääni, se sysäsi liikkeelle taloudellisen kehityksen ja uskon siihen edunvalvontaan, että me hoidamme homman kotiin ja Pohjois-Karjalakin kehittyy muiden maakuntien ja läänien joukossa. Se on nähtävissä tänä päivänä. Vaikka ne luvut eivät tänäkään päivänä ole kovin hyvät, ne olisivat huomattavasti huonommat, jos tämmöistä ratkaisua ei olisi aikoinaan tehty. Luulen, että tästä on muodostunut määrätynlainen identiteetti ja usko siihen, että Pohjois-Karjalan läänillä, joka meillä on ollut noin 40 vuotta, on ollut merkitystä siinä kehityksessä.

Päivällä ministeri Backman totesi, että tämä on vanhoillista ajattelua eli on vanha ja uusi identiteetti eikä vanha sovi tähän päivään. Mutta kyllä tänä päivänä pätevät samat pelisäännöt tässä yhteiskunnassa kuin missä hyvänsä. Jos johonkin paikkaan tulee läänin pääkaupunki, joita viidessä suurläänissä on sitten viisi, totta kai, siitä tulee vetovoimatekijä ja mielikuvatekijä ja sinne kerääntyy elinkeinotoimintaa. — Kaikki asiathan ovat hyvin paljon mielikuvista kiinni. — Pitää eritellä sekin, että tässä on lääninhallinto ja työvoima- ja elinkeinokeskukset. Työvoima- ja elinkeinokeskukset jakavat rahaa enemmän, mutta kuitenkin minä väitän, että yleensä hallintopaikkaan ja sen läheisyyteen ritisee rahaa enemmän; ritisee ei ole kaikille tuttu sana, kun se on ilmeisesti murresanoja. Mutta sinne lähialueelle jää rahaa enemmän, ja kauimmaisista kolkista ei samalla tavalla pidetä huolta.

Tämä on se uhka, joka minusta näkyy pohjoiskarjalaisten ihmisten nimienkeruussa, yli 70 000 nimeä. He kokivat sillä tavalla. Ja kuinkahan moni olisi laittanut vielä nimensä, jos nimienkeruuta olisi jatkettu?

Kuten aikaisemmin totesin, järkevin keino tässä olisi ollut tehdä niin, että vetää työvoima- ja elinkeinokeskukset lääninhallitusten yhteyteen, tehdä siitä selkeä ja yksinkertainen organisaatio, jossa ei turhia päällekkäisyyksiä olisi ollut. Siitä olisi tullut taloudellista säästöä, ja se turvaisi palveluiden läheisyyden. Täällä ministeri Backman, joka ei tällä hetkellä ole paikalla, kysyi, mistä tulisi 65 miljoonaa säästöä. Takaan, että sitä tulisi ainakin 65 miljoonaa, mikä joskus 2000-luvun jälkeen on suunniteltu tulevan tässä mallissa, mikä meille nyt on jaettu.

Sitten lääninhallituksen tehtävistä. Nehän ovat kieltämättä muuttuneet. Alkuaikoina lääninhallituksella, silloin kun Pohjois-Karjalan lääniäkin perustettiin, tehtävät olivat vähäisemmät. Sitten sinne tuli hyvin paljon tehtäviä, jotka lisäsivät esimerkiksi henkilöstömäärää. Mutta kun nyt katsotaan, mitä on tapahtunut vuodesta 93 vuoteen 96, niin Pohjois-Karjalassa oli vuonna 93 124 ihmistä töissä lääninhallituksessa. Vuonna 96 heitä on 85 henkilöä, vähennystä 39 henkilöä. Jos katsotaan koko maata, vuonna 93 oli 1 919 henkilöä lääninhallituksissa töissä ja nyt heitä on 1 286 eli vähennystä koko maassa on ollut 633. Tämä omalta osaltaan kuvaa muutosta. Siellä on tehtäviä vähentynyt ja henkilöstöä sopeutettu tehtävien mukaiseen järjestykseen.

Siinä vaiheessa, jos toivon mukaan tämä hallituksen esitys onnistutaan kaatamaan ja saadaan uusi esitys järkevämmästä ajatuksesta, se tarkoittaa myös sitä, että ei sinne hirveästi tarvitse uutta henkilöstöä varmasti palkata, vaan kun pannaan läänin henkilöstö yhteen, kaikki työvoima- ja elinkeinokeskukset, siellä henkilöstö vähenee, ja minusta se on ihan järkevä suunta. Kyllä meidän pitää tehostaa sitä, ei yksin tehdä niin, että työllistetään. Se tarkoittaa myös sitä, että päällikkövirkoja häviää väkisin ihan järkeistämisen kautta, niitä suuria palkkaluokkia, joista meitä on syytetty. Me olemme muka vastustamassa niiden vähentämistä. Ei siitä ole kysymys. Minusta toiminnallinen systeemi pitää katsoa järkevästi ja siihen sen verran päälliköitä kuin tarvitaan eikä yhtään yli.

Toisenkin mielenkiintoisen tilaston kaivoin, kun meitä on syytetty Ruuhka-Suomen alueelta, pääkaupunkiseudulta ja Uudeltamaaltakin, että olemme jollakin tavalla siivelläeläjiä. Tässä on julkisyhteisöjen toimipaikat lääneittäin ja työpaikat. Uudellamaalla valtion toimipaikkoja on 971. Tilasto on vuodelta 1992, on vähän vanha, mutta uudempaa ei löytynyt. Henkilöstöä näissä toimipaikoissa, siis valtionhallinnon palkkalistoilla, on ollut 53 154 henkilöä. Kun katsoo Uudellamaalla kuntien ja kuntainliittojen toimiyksikköjä, niin henkilöitä siellä on ollut yhteensä 104 612 eli 157 000 ihmistä on saanut palkkansa joko valtiolta tai kunnilta.

Jos vertaa sitä lääniä, mitä nyt ollaan puolustamassa, eli Pohjois-Karjalaa, siellä valtion henkilöstömäärä on ollut 6 006 vuonna 1992. Eivät tässä uusmaalaiset voi hirveästi meitä morkata. Meillä on kymmenesosa valtionhallinnon ihmisistä palkkalistoilla. Kun ottaa vielä huomioon lääninhallituksen henkilömäärän, se on 85, niin nyt puhutaan kuitenkin hyvin marginaalisesta erästä, kun vielä arvioidaan muut arvot siihen lisäksi.

Lopuksi vielä kaupankäyntiin. Isossa Kirjassa puhutaan tarinaa kaverista, joka myi esikoisosuutensa hernekeitosta. Tässä jotenkin, kun on kuunnellut edustajien puheita ja kuunnellut käytävillä puheita, tuntuu kuin tässä ostettaisiin ja myytäisiin. Se ei anna ainakaan mielestäni hyvin korkeata kuvaa tai arvosanaa edustajista, jos käydään kauppaa kaiken näköisellä. Voidaan ostaa ja myydä. Kun itse voittaa, niin se on pääasia. Periaatteet myydään hernekeitosta. Jotenkin se on vähän huonompi juttu.

Sen verran jäi vielä kaivelemaan, kun en saanut vastauspuheenvuoroa. Ed. Kuosmanen puhui siitä, että lääninhallitukset ovat läänin edustajien äänitorvi. Tällaisina minä en näe lääninhallituksia. Tällä argumentilla en haluaisi perustella asiaa. Kyllä lääninhallitusten tehtävä on muu. Läänien tehtävä sinällään on vähän toisen tyyppinen. Kyllä kehittämisvastuu on maakunnallisilla liitoilla, ne ovat kuntien hallitsemia, maksamia. Kyllä pitää yhä edelleen olla sillä tavalla, että pääpainon koko kehittämisvastuussa maakunnissa tulee yhä jatkossakin olla sillä organisaatiolla, eli lääninhallitukset ovat siinä tukevia. Läänien yhteistyön pitää olla tietysti saumatonta maakunnallisten liittojen osalta, etsitään vahvuudet sieltä. Mutta kokonaisuutena tästä paketista voin todeta sen, että millään muotoa en tässä muodossa voi tähän yhtyä.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Lahtela hyvin pohti virkamiesten asemaa ja alueellista sijoittumista. Lähtökohtana pitäisi kyllä olla se, että tasapuolisesti pitää olla myös valtionhallinnossa toimivia virkamiehiä, olivatpa he paremmin palkattuja tai vähemmän hyvin palkattuja.

Edellä tuli joitakin lukuja Uudenmaan ja Pohjois-Karjalan läänien osalta. Muistan lukeneeni erästä taulukkoa, johon budjettitalouden kautta menevät hallinnon virat tai työpaikat suhteessa alueen palkansaajien määrään oli merkitty. Muistelen, että sen mukaan Uudellamaalla oli 3,9 prosenttia palkansaajista budjettitalouden kautta tulevien palkattujen osuus. Pohjois-Karjalassa luku oli tätä pienempi, olikohan se 3,4 vai 2,9.

Tässä mielessä voisi todeta, että jos ja kun meillä lääneissä ja maakunnissa on budjettitalouden kautta palkattuja virkamiehiä, he ovat yleensä yhtä lailla koulutettuja kuin keskushallinnossa olevat, tässä mielessä yhtä päteviä, mutta heidän etunsa keskushallintoon nähden on se, että he tuntevat sen alueen, tuntevat alueen ihmiset, tuntevat kunnat, tuntevat elinkeinoelämän. Tässä mielessä keskustelua, jota keskushallinnon suhteesta lääneihin on käyty, pitäisi kyllä jatkaa.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on vuosisadan uudistus. Hallituksen esitys on sekava ja huonosti perusteltu.

Edellä kaksi arviota, jotka olen lukenut käsittelyssä olevasta hallintouudistuksesta. Ehkä nämäkin kommentit osoittavat, että suhtautuminen uudistukseen on hyvin ristiriitaista. Onhan se kyllä täällä salissakin tänään kuulunut. Ehkä totuus löytyy tässäkin asiassa jostakin väliltä.

Jos haluan kriittisesti arvioida valmistelutyötä, niin olisin kyllä kaivannut syvällisempää analyyttista otetta. Sinänsä tämän puuttuminen ei ole ainutlaatuista. Jotenkin minulle on tässä ajan mittaan tullut ja vahvistunut sellainen käsitys, ehkä vähän kyyninenkin, että me teemme päätöksiä aika usein kovin heikoilla tiedoilla. Tämä koskee niin kunnallishallintoa, yrityksiä kuin valtionhallintoakin. Jos selvityksiä tai tutkimuksia tehdään, ne jäävät varsin pinnallisiksi pikaanalyyseiksi.

Kyllä aluehallintouudistukseenkin liittyvässä keskustelussa ja valmistelussa on erilaisia malleja ja niiden perusteluja vedetty ikään kuin hihasta hakematta niille mitään syvällisempiä yhteiskunnallisia perusteluja. Tätä luovuutta harrastettiin muun muassa hallituksessakin aivan viime metreillä. Tämä on tietysti asia, jossa jokaisella on oma mielimallinsa, niin minullakin. Totean kuitenkin sen, että hallituksen esittämä aluehallintomalli perustuu kohtuullisen laajaan kansalaiskeskusteluun, ja vaikka se olisi kaivannut tuekseen syvällisempää aluetieteellistä analysointia, niin kyllä tämän hankkeen valmistelu kestää kirkkaasti vertailun muihin tässä salissa esillä olleisiin lainsäädäntöhankkeisiin.

Tällä hetkellä Suomella on tarve sovittautua uuteen eurooppalaiseen ja globaaliin talouteen. Eri paikkakunnat ja alueet kytkeytyvät nyt entistä välittömämmin ylikansallisiin järjestelmiin. Suomessakaan kaikki tiet eivät enää johda Helsinkiin, vaan madaltuvien rajojen takana oleviin keskuksiin. Tämän on havainnut muun muassa ministeri Niinistö, joka Turun Sanomien kolumnissaan toteaa, että Suomessakin joudutaan keräämään yhteen maakunnallista eurotoimintaa. Tämä siksi, että maakunnat ovat ryhtyneet aktiivisesti ajamaan asioitaan suoraan Brysseliin tai muihin Euroopan keskuksiin.

Kyllähän me elämme tällä hetkellä tiettyä murroksen aikaa. Siteeraan lyhyesti professori

Perttu Vartiaista, jonka artikkeli julkaistiin Kunnallistieteellisen aikakauskirjan tämän vuoden ensimmäisessä numerossa. Hän toteaa siinä muun muassa: "Modernin Euroopan maantiede on perustunut vahvoihin kansallisvaltioihin - -. Kansallisvaltiot ovat tarjonneet alueellisesti yhtenevän perustan julkiselle taloudelle, poliittiselle vallankäytölle, kulttuuriselle identifikaatiolle ja yhteiskunnan perusrakenteiden ylläpidolle. Kansallisvaltioiden etunäkökohdat ovat säännelleet myös aluepolitiikkaa ja alueellisten perusrakenteiden kehitystä. Samoin kuntien toimintaperiaatteet ovat olleet voimakkaasti säädeltyjä."

Vartiainen myös katsoo, että nyt tällaisen yhteiskuntamallin perusta on monella tavalla murtumassa. Olen Vartiaisen kanssa täysin samaa mieltä. Klassinen ylhäältä alas -suunnittelu makseineen, lakseineen, koksuineen, kuntasuunnitelmineen ei enää sovellu tähän aikaan. Meillä on viime aikoina paljon puhuttu alueellisesta omaehtoisuudesta, ja kyllä sen tuleminen on totisinta totta.

Suomessa on viimeisten 10—15 vuoden aikana korostettu kunnan asemaa julkisten palveluiden järjestäjänä. Samalla on korostettu kansalaisten itsehallinnon vahvistamista kunnissa. Kyllähän maassamme suoritetut toimenpiteet ovat myös olleet linjassa näiden tavoitteiden kanssa. Kunnista on muodostunut entistä selkeämmin julkisen hallinnon rakenteen perusta. Kunnat ovatkin entistä enemmän rahoitusvastuussa kansalaisten julkisten peruspalvelujen järjestämisestä.

Yhdyskunta- ja aluerakenteen tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, miten kunnat pärjäävät ja miten valtion rahoitusvastuulla olevat perusrakenteet voidaan ylläpitää. Uudet alueellistumisen haasteet vaativat ilmiselvästi kokonaan uudenlaisen hallintokulttuurin oppimista ja edellyttävät uudenlaisia hallintorakenteita. Tämän kanssa linjassa on jo jonkin aikaa toteutettu ohjelmaperusteinen aluepolitiikka, joka korostaa alueellista omaehtoisuutta ja paikallisia tarpeita.

Entä sitten läänijako? Eräs ajatusmalli, joka on jollakin tavalla ollut esillä, on kolmen läänin malli. Meillähän on Suomessa käytössä jako kolmeen maanpuolustusalueeseen. Tämän jaon perusideana on ehkä se, että alueet kykenevät itsenäiseen sodankäyntiin tarvittaessa. Voidaan tietysti ajatusleikkinä miettiä, miten tällainen jako soveltuisi uudeksi läänijaoksi. Se todennäköisesti olisi synerginen moniin valtion nykyisiin aluehallintotehtäviin, joita ovat valtion eräät hallinnolliset, maanpuolustukseen sekä järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät tehtävät. Tällaisilla alueilla olisi edellytykset julkisen ja yksityisen sektorin verkkomaiseen yhteistoimintaan. Riittävän suurina ne voisivat olla kykeneviä ja riittävän itsenäisiä toimijoita myös kansainvälisessä ympäristössä.

Maanpuolustusalueisiin perustuva kolmijako saattaisi parantaa mahdollisuuksia turvata maamme aluerakenteiden perusteet nykyisessä kustannuskriisissä. Se saattaisi tehostaa julkisten voimavarojemme käyttöä sekä kehittää viranomaisten yhteistyötä ja vastuunjakoa. Kolmijako on vain yksi ajattelumalli, eikä se ole minun ihannemallini.

Mitä tulee hallituksen esitykseen, siinä erityisesti esitetty Länsi-Suomen lääni on ongelmallinen lähinnä siksi, että siihen sisältyisi erittäin suuri määrä kuntia ja kihlakuntia. Kuntien lukumäärä tässä uudessa läänissä tulisi olemaan 205 eli lähes puolet Suomen kunnista, kihlakuntien määrä 37, mikä sekin on suuri, kun Suomeen ollaan muodostamassa 90 kihlakuntaa. Jos itse ryhtyisin piirtämään läänirajoja, niin kyllä suuri houkutus olisi vetää raja ainakin Länsi-Suomessa siten, että Varsinais-Suomi, Satakunta ja Pirkanmaa muodostaisivat oman kokonaisuutensa ja ehkä loppuosa esitetystä läänistä oman kokonaisuutensa.

Ehkä vielä on syytä todeta, että suuraluejako on vakavan keskustelun alla paitsi Suomessa myös Ruotsissa. Se on siellä hallinnon kehittämisajattelun kohteena. Esimerkiksi mietinnössä Regional framtid hallintoalueen koon suurentaminen nähdään positiivisena ja välttämättömänä Euroopan unioniin sopeutumistoimenpiteenä, myös elinkeinoelämän kehittämisen kannalta välttämättömänä kilpailutekijänä.

Arvoisa puhemies! Aluehallintouudistuksen merkittävin osa on tietenkin työvoima- ja elinkeinokeskuksien perustaminen. Sen haluan jälleen kerran toistaa. Keskukset, jotka tulevat hoitamaan elinkeinotoiminnan ja työhallinnon alueellista kehittämistä, rahoitusta ja koulutusta, ovat vahvasti alueensa kehittämistä edistäviä ja tukevia. Ne ovat maakuntien liittojen todellisia yhteistyöpartnereita, joiden kautta ohjautuu valtaosa valtion talousarvioon merkityistä aluekehitysvaroista. Keskuksiin koottavilla viranomaisilla tulee olemaan yhteiset asiakasrekisterit, tietokannat ja yritystutkimukset. On todella tärkeää, että kaikki ne tahot, jotka ovat tekemisissä yritysten kanssa, kerätään saman katon alle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan työvoima- ja elinkeinokeskuksiin liittyen nostaa esiin kaksi

kysymystä. Ensinnäkin keskusten johtamisjärjestelmä. Turvaako nyt esitetty malli työvoima- ja elinkeinokeskuksille riittävät johtamisedellytykset? Onko keskusten johtajilla mahdollisuudet itsenäiseen ja riittävän koordinoivaan johtamiseen? Tätä epäilen.

Toinen asia on ammatillisen koulutuksen suhde keskuksiin. Olisiko se pitänyt ottaa voimakkaammin keskusten tehtäväkenttään? Ammatillinen koulutus liittyy elinkeinojen edistämiseen kohtuullisen oleellisesti.

Ehkä on lopuksi todettava, että hallinnon kehittäminen on aina vaikeaa, on kyse kunnista, aluetasosta taikka keskushallinnosta, mutta uudistaminen on välttämätöntä. Kyllä hallinnonkin rakenteiden on vastattava jollakin tavalla ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuvaa muutosta.

Ed. R a n t a - M u o t i o : Arvoisa rouva puhemies! Vaasan läänistä tulevana kansanedustajana joudun heti puheenvuoroni alussa toteamaan, että en voi kannattaa hallituksen esitystä siitä syystä, että pienyritysten ja maatilayritysten määrällä mitattuna suuri maakunta Etelä-Pohjanmaa ei saisi omaa elinkeino- ja työvoimakeskusta. Toisaalta Etelä-Pohjanmaalla Turku on koettu huonona hallintokaupunkina jo 1500-luvulta Klaus Flemingin ajoista lähtien. Nyt läänin kautta tulevat valtion palvelut halutaan lähempää ja ystävällisemmässä hengessä.

Aluekehitystehtävät siirrettiin runsas pari vuotta sitten lääninhallituksista maakunnallisille liitoille, joita on Manner-Suomessa 18. Maakunnallisten liittojen aluekehitystyössä tulee voimakkaasti esille alueen kuntien, yrittäjien ym. vaikuttajien tahto. Tämä on nähty muun muassa nyt EU-aikana tehtäessä aluekehitysohjelmia, asetettaessa toimintojen painopistealueita ja myös hankkeiden tärkeysjärjestyksiä. Hankkeiden toteutus- ja myös suunnitteluvaiheessakin on tärkeää yhteistyö valtion piirihallintoviranomaisten kanssa. Suunnitellut elinkeino- ja työvoimakeskukset olisivat tärkein yhteistyökumppani maakunnallisille liitoille. Tässä valossa hallituksen esitys 13 elinkeino- ja työvoimakeskukseksi on täysin ontuva. Kun näin suureen uudistukseen ryhdytään, se pitäisi toteuttaa heti kunnolla ja perustaa keskuksia maakuntien liittoja vastaavasti.

Hyvänä esimerkkinä tämän esityksen hataruudesta on oman maakuntani Etelä-Pohjanmaan kohtelu. Maakunta ei saisi omaa työvoima- ja elinkeinokeskusta, vaikka työryhmä näin esitti. Palveltavia yrityksiä, maatiloja ja pk-yrityksiä työryhmän esittämistä 15 keskuksesta Etelä-Pohjanmaan maakunnassa olisi neljänneksi eniten eli yhteensä yli 26 000 kappaletta, mikä on yli seitsemän prosenttia koko maan määrästä. Suunniteltujen keskusten rahavirroista viime vuoden määrillä mitattuna Etelä-Pohjanmaalla kulkisi maataloudessa 13 prosenttia, KTM-yrityspalvelussa 9 ja työvoimapiirissä 6 prosenttia koko maan määrästä.

Herää vain kysymys, mikä on todellinen syy siihen, ettei hallitus vastoin työryhmän esitystä näe tarpeelliseksi perustaa työvoima- ja elinkeinokeskusta Seinäjoelle. Väkisinkin tulee mieleen, että hallituspuolueet haluavat potkaista vahvaa keskustalaista maakuntaa. Vai onko meille eteläpohjalaisille edustajille asetettu syötti, jolla meidät saatettaisiin tukemaan viiden läänin mallia?

Esitettyä työvoima- ja elinkeinokeskusten määrää on vaikea ymmärtää myös siinä valossa, että läänejä tulisi vain viisi. Johdonmukaista olisi juuri tällöin noudattaa näiden keskusten osalta maakuntajakoa.

Suunnitellut työvoima- ja elinkeinokeskukset eivät olisi mielestäni esitetyssä muodossa loppuun asti harkittuja. Muun muassa maa- ja metsätaloushallinto nyt erotettaisiin toisistaan, vaikka asiakkaiden maaseudun asukkaiden kannalta olisi varmasti parempi malli ns. maa- ja metsätalomalli.

Esimerkiksi Seinäjoelle perustettiin maa- ja metsätalo vuonna 1987. Kokemukset ovat olleet hyviä siitä, että kaikki maa- ja metsähallinto, alan järjestöt ovat samassa talossa, nimenomaan asiakkaiden ja myös toimistotöiden rationalisoinnin kannalta. Jos vielä KTM:n alaiset useat organisaatiot muodostaisivat KTM-yrityspalvelutalon omille asiakkailleen, olisi tämä toimiva malli jokaiseen maakuntaan. Maa- ja metsähallinnolla ja toisaalta KTM-yrityspalvelulla on vain noin kymmenen prosenttia yhteisiä asiakkaita eikä näiden osalta ole ollut ongelmia siitä, kumpi taho rahoittaa.

Kun tässä vaiheessa näyttää kuitenkin olevan mahdotonta enää saada lävitse muuta kuin suunnitellut työvoima- ja elinkeinokeskukset, voi niitä kannattaa vain maakuntajaon pohjalta, kuitenkin minimissään 15 kappaletta. Esitettyä viiden suurläänin mallia en voi kannattaa. Kuten alussa mainitsin, on todella mahdoton ajatella, että Pohjanmaan hallintokaupunki olisi Turku. Vaikka tulevien läänien pääkaupunkeja ei olekaan vielä päätetty, on todennäköistä, että Länsi-Suomen läänin pääkaupungiksi tulisi Turku.

Minun mielestäni hyväksyttävä olisi seitsemän läänin malli, jolloin suuri Länsi-Suomen lääni jaettaisiin kahtia, ja myös kaksikielisellä Pohjanmaalla olisi oma lääni.

Ed. Olin: Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu osoittaa jo tähän mennessä, että tästä asiasta arvioni mukaan saattaa muodostua kiinnostavampi kuin konsanaan välikysymyksestä. Näyttää nimittäin siltä, että tähän keskusteluun on selvästi tullut virettä, sanoisin myöskin jonkin verran vipinää.

Tämä ei ole aivan mikä tahansa kysymys. Tietenkin ratkaisevaa on, millä tasolla ja millä syvyydellä kysymystä tarkastellaan. Jos ajatellaan kirjoitettua hallitusohjelmaa, niin siellähän todetaan, että aluehallintoa kehitetään, mitä voidaan pitää hyvin myönteisenä asiana, ja myöskin että alueiden omaleimaisuutta tukevaa hallintoa luodaan, päällekkäisyyksiä poistetaan sekä organisaatioiden määrää supistetaan. Nämä kaikki ovat sinänsä hyviä kirjauksia. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että tässä suurlääniehdotuksessa — työvoima- ja aluehallintoesitystä pidän hyvinkin perusteltuna, mikä on lukumäärä, on toki meidän harkinnassamme, esityksen olemme siitä kuulleet — näitä hallitusohjelmaan kirjoitettuja tavoitteita ei toteutumisen osalta ole selväpiirteisesti nähtävissä.

Tällä hetkellähän lääninhallituksissa käsitellään seitsemän ministeriön alaisia asioita. Yksi vaihtoehto olisi ollut lisätä kolmen jäljellä olevan ministeriön asiat samaan yhteyteen ja sitä kautta muodostaa lääninhallituksista todella merkittävä aluehallinnollinen yksikkö. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut.

Toisaalta täällä on keskustelussa usein viitattu jopa ministerin toimesta asian perusteelliseen valmisteluun. Mikä on perusteltua, mikä ei? Ei toki voi väittää, että tätä hepposesti olisi valmisteltu, mutta jos tarkastelun kriteeriksi otetaan se, keillä valmisteluun osallistuvista esimerkiksi ohjausryhmän jäsenistä on ollut omakohtaista kokemusta niistä hallintotehtävistä ja hallinnon edistämistehtävistä, joita uudistusesitys koskee, niin vastaus on, että 15:stä ohjausryhmän jäsenestä tasan yhdellä, maaherra Kivistöllä, on omakohtaista kokemusta siitä, minkälaista arkea ohjausryhmän esitys koskee. Matkassa on ollut toki monia ihmisiä, on lueteltu 70 ihmistä, mutta että mikä on näinkin merkittävän luokan omaavan uudistuksen tavallaan tiedon syvyys siltä osin, että se uudistus toimii. Sitä haluan kysyä.

Haluan myös muistuttaa, että maassamme on tehty viimeisen 10 vuoden aikana, erityisesti 90-luvulla, useita aluehallintoon esimerkiksi yksityiselle puolelle liittyviä uudistuksia, kansalaisjärjestöjen puolelle liittyviä uudistuksia. Verrattain usein nämä uudistukset ovat kohdanneet sellaista vaikeutta, että pöytäkirja ja pöydän päällä tehty piirros eivät ole juurtuneet elävään arkeen ja käytäntöön.

Useiden organisaatioiden alueuudistukset ovat purkautumassa tällä hetkellä, ja useimmiten se tapahtuu siten, että purkautuminen lähtee joko idän, lännen tai pohjoisen suunnalta. Mielenkiintoista on havaita, että Keski-Suomi, josta tulen, ei ole ollut kovin innokas tämänkaltaisiin uudistuksiin silloin, kun päätöksenteko näiden kymmenen vuoden aikana on ollut nimenomaan sillä alueella. Ja sillekin on oma selityksensä, selitys, jota ei täällä ole haluttu ymmärtää joko puutteellisen esimerkiksi identiteettikäsitteen tuntemuksen johdosta tai sitten kuvitteellisesti ajatellen, että identiteettiin kuuluu mitä vain. Identiteettikeskustelussa nimittäin on kyllä ollut tässä talossa sellaisia harhoja, että kun miettii, miltä tasolta niitä on esitetty, niin ihmettelen.

Miten identiteetti syntyy? En halua mennä siihen pidemmälle. Täällä ovat jotkut todenneet, että se ei tarvitse hallinnollisia rajoja. Ei se välttämättä tarvitse, mutta jos ne rajat ovat olemassa ja jos ne kohtaavat talousalueen, valtionhallinnon, maakuntahallinnon, poliittisen vaalipiirijaon, yrityshallinnon, (Ed. Väistö: Sotilashallintoa!) — siihen voidaan sotilashallinto tai muut laittaa, — niin vakuuttaminen, että identiteettikäsitteillä ei ole merkitystä, on läpäistävissä hyvin helpolla argumentaatiolla. Olen itse asiassa hämmästellyt ajattelun rajallisuutta tässä suhteessa, ja sen takia en mainitse tässä nimiä. Kun on puhuttu, minkälaista identiteettiä on, että on vanhoillista, vanhakantaista, ja että samaan aikaan olisi uudenaikaista, niin pyytäisin kyllä palaamaan perusteosten pariin.

Kun sitten myös hallitusohjelmaan liittyvä hallinnon yksinkertaistamistavoite on, kuten sanoin, perusteltu ja kun kritikoin sitä, toteutuuko se tässä, ja väitin, että se ei kaikilta osin riittävästi toteutuisi, esitän muutaman perusteen.

Tähän uudistukseen olisi arvioni mukaan eittämättä pitänyt kiinnittää aikaulottuvuus toteutuksen osalta siten, että työvoima- ja aluehallintokeskukset olisi toteutettu ensin kokeilemalla niitäkin ja sen jälkeen katsottu, miten lääninhallinto toimii, kokeilemalla niitäkin, sallimalla erilaisia malleja, suuria ja pieniä, koska se, mikä on

uutta meidän yhteiskunnassamme, on se, että kaikkien asioiden ei tule olla mitattavissa yhtä pitkällä millimetriviivaimella, erityisesti asioiden, joissa alhaalta, ihmisistä, lähtevä tahto kuuluu kuvaan.

Mutta jos ajattelemme, että lääninhallinto esimerkiksi kasvaisi kaksiportaiseksi, kuten tässä esityksessä tulisi tapahtumaan, suurläänit ja "sivukonttorit", valtionhallintoon jäisi erilaisin aluein 454 kuntaa, jotka ovat tekemisissä valtionhallinnon kanssa kuitenkin, Ahvenanmaa mukaan lukien 12 lääniä, siis tällä hetkellä, 13 elinkeinokeskusta, 14 metsäkeskusta, 13 ympäristökeskusta, 19 maakuntaa, 12 sotilaslääniä, 11 lääninoikeutta, 90 kihlakuntaa, 10 lääninverovirastoa, 9 tiepiiriä, 7 tullipiiriä, 7 valtion kiinteistöaluetta, 4 merenkulkupiiriä, 3 maanpuolustusaluetta ja noin 270 kuntayhtymää ja kuntainliittoa, joilla kaikilla on omat hallintoelimensä ja budjettinsa. (Ed. Mikkola: Ja viisi miljoonaa ihmistä!) — Ja viisi miljoonaa ihmistä.

On sanottava, että laitettaessa tällaiseen hallintoryteikköön tämänkin kaltainen esitys, joka meille nyt on tuotu, tämän luettelon jälkeen jokaisen järkevän ihmisen pitäisi todeta, että onnistumisen mahdollisuudet ilman kokeiluja, harkintaa ovat muuten aika rajalliset. Ei yleensä tämän luokan uudistuksia tehdä kertaheitolla.

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni osoittaa, että suhtaudun perin kriittisesti meille jätettyyn esitykseen, ja olen esittänyt perusteluita, miksi näin teen. Olen kuitenkin halunnut esittää käsitykseni asiaperusteisesti vailla henkilökohtaista tarttumista, minkä senkin tässä voisi kyllä tehdä, mutta sellaiseen ei tule käydä.

On mielestäni tarkasteltava myöskin tätä esitystä sen suhteen, mitä se kertoo Suomesta osana pohjoismaista demokratiaa ja pohjoismaista aluehallintoa. Kuntapohjaisen hallinnon osalta erona meillä verrattuna muihin Pohjoismaihin on esimerkiksi se, että maakuntahallinto muissa Pohjoismaissa on toiminut varsin kauan; Ruotsin Landstingetin toiminta on peräisin 1860-luvulta ja Norjan fylkeskommunit ovat saaneet nykyisen muotonsa 1970-luvulla. Molemmissa maissa käydään maakuntahallinnosta tällä hetkellä varsin kriittistä keskustelua.

Läheisin läntinen naapurimme Ruotsi pohtii näitä kysymyksiä myöskin. Ruotsissa professori Asser Lindbäckin johdolla on toiminut komitea, joka ehdotti suorasukaisesti maakuntahallinnon lopettamista kokonaan ja tehtävien siirtämistä pääosin kunnille. Toinen komitea ja sen selvitysmies Bengt-Ove Birgersson mietti myös aluehallinnon kehittämistä ja jätti mietinnön sekä eritteli aluehallintoa huomattavasti yksityiskohtaisemmin parlamentaarisen komiteatyön pohjaksi. Birgersson esitteli kolme vaihtoehtoa Ruotsiin toteutettavaksi aluehallinnon osalta.

Ensimmäinen on ns. statligt regional ansvar eli valtiollinen aluevastuu. Valtion tehtävät, lääni- ja piirihallinto koottaisiin tuossa mallissa lääninhallituksiin, jotka saisivat siten lisävastuuta. Ruotsin kunnat ovat suhtautuneet tähän malliin, sen vaihtoehtoon, positiivisimmin.

Toinen vaihtoehtoinen malli Ruotsissa oli, että kuntien yhteistyöhön perustetaan aluetoiminta, kommuner i samverkan. Tämä malli on perustunut subsidiariteettiperiaatteen soveltamiseen, minkä tulisi olla keskeinen myöskin suomalaisessa keskustelussa.

Kolmas vaihtoehto Ruotsissa on ollut alueellinen kansanvallan malli, regional folkstyrelse. Mallissa ehdotetaan muodostettavaksi verotusoikeudet omaavia vahvoja alueita, joita johtaisivat suorilla vaaleilla valitut alueparlamentit. Malli on saanut Ruotsissa muun muassa sikäläisen kunnallisliiton hyvin vahvan kritiikin.

Mutta miksi sanon, arvoisa puhemies, tämän? Sanon ja perustelen sanomaani sillä, että meille Suomen parlamenttiin ei ole tuotu yhden yhtäkään vaihtoehtoa. Uskoisin kansanedustuslaitoksen toiminnan luonteeseen kuuluvan, että julkisen keskustelun käynnistyttyä ja sitä käynnistettäessä erilaisia vaihtoehtoja esitetään, koska jos niitä ei esitetä ja jos otetaan esitys ikään kuin sellaisena, että piiruakaan et muuten muuta, niin se osoittaa sellaista valtapolitiikan ja valtaeliitin toimintaominaisuudet täyttävää vaikuttamista, joka ei välttämättä etene. Tältä osin peräänkuuluttaisin sitä, että tämä asia kaipaisi lisäaikansa ja aikalisänsä ja kaipaisi myös rinnakkaisvaihtoehtonsa, koska niiden puuttuminen osoittaa, että Unioni-Suomen keskustelussa ikään kuin ei tunnettaisi vaihtoehtoja, ja se on vierasta unionikeskustelua, ollaan unionista mitä mieltä tahansa.

Myös tämän asian loppusuora hallitustasolla kertoo, että asiassa on virityksiä. RKP:n kanta, ministeri Hemilän kanta, vasemmistoliiton varaus elokuun budjettikäsittelyssä, kokoomuksen loppusuoran herääminen puheenjohtajansa ja varapääministerin toimesta osoittavat, että tässä asiassa on vielä mietittävää. Ja jos ajatellaan sitä esimerkiksi, että Etelä-Suomen suurläänissä olisi noin 2 miljoonaa ihmistä, (Ed. Pulliainen: Se ei ole paljon se!) se on Suomenniemellä paljon. Jokainen, joka osaa vähentää 5,1 miljoonasta 2, on kanssani samaa mieltä. Kun otetaan huomioon

lisäksi, että Etelä-Suomen suurläänin alueelta eduskunnassa vaikuttaa 80 kansanedustajaa, niin tämä piirros ei ole mielestäni ihan kevyesti ohitettavissa oleva piirros, ei edes välihuudolla, koska sen argumentti on niin vahva, että sitä et voi muuttaa. Tässä asiassa nimittäin yksi ynnä yksi on kaksi, ja se politiikan yhtälössä on otettava huomioon, koska demokratia toimii valtamandaattien perusteella.

Tässä esityksessä on monia hyviä puolia, minä en halua kiistää niitä, en lainkaan, vaan kiittää, mutta ne eivät ole riittävät näihin kielteisiin puoliin verrattuna, ja vaaka kallistuu tälle kielteiselle puolelle, erityisesti kun liipasimella ovat nämä nuoret läänit, vähäväkisen kansan 5 prosenttia Suomen väestöstä Keski-Suomen läänikin. Me katsomme, että sillä on elämisen oikeus.

Sen takia näihin kysymyksiin, kun pääkaupungit on ratkaisematta, tulee suhtautua erittäin kriittisesti, koska tämä ratkaisemattomuus osoittaa, että esitys ei ole valmis eikä sitä ole haluttukaan tuoda valmiina, vaan että siinä halutaan ikään kuin vähän pelin politiikalla siirrellä. Kyllä siihen suurläänikokonaisuuteen, johon esitys tähtää, tulisi liittyä tieto siitä, missä on suurläänin päämaja, missä ihmiset asioivat. Arvostamaani Turun valtuuston puheenjohtajaan, hyvään ystävääni voisin kyllä luottaa, jos Turku olisi Länsi-Suomen pääkaupunki. Jyväskylään erityisesti Pihtiputaan, Kivijärven, Kinnulan alueiden ihmiset tulisivat asioimaan — tai ehkä yritykset, yritykset vielä enemmän. Mutta tarkoitan sitä, että korrektia, totta kai, olisi, että ne pääkaupungit olisivat tässä.

Miksi ne eivät ole siinä? Hyvät ystävät, ne ovat siksi poissa, että tämä esitys ei menisi eteenpäin, koska sitä tietoa ei kerrota. Kun jotkut ovat väittäneet, että tämä ei ole kotipaikkaan liittyvä kysymys, niin juuri tämä peruste kumoaa sen, ettei tämä ole muka kotipaikkakysymys. Tämä on mitä suurimmassa määrin kansanedustajien kotiseutuun, niin kuin seutualuetieteilijät sen käsittävät, liittyvä kysymys.

Kun epäilijöitä on — näihin epäilijöihin en itse kuulu — että tämän kaltainen aluepoliittinen hallintojärjestely saattaa tietyssä vaiheessa viedä keskustelun myös vaalipiirijakoon erityisesti, koska kaupunkipolitiikka on niin voimakas ja kun kaupunkitaajamissa asuu suomalaisista jo 80 prosenttia, niin on aivan selvää — tai sitten se on lukutaidottomuutta tai sokeutta silmässä — että jossakin vaiheessa aletaan keskustella vaalipiireistä. Sekin matemaattinen yhtälö on kirjoitettavissa, miten 200 kansanedustajaa jakautuu siinä tilanteessa, kun väkirikkailla suurläänien pääkaupunkialueilla käydään poliittista taistelua. Se on aivan kirjoitettu laki, miten demokratia toimii siinä yhteydessä.

Jätän kunkin harkittavaksi, mikä on alueellisen edustavuuden merkitys kansanvallassa, mutta Mannerheimintien pohjoispuolelta tulevana tiedän, että sillä muuten on merkitystä. Kaikki viisaus ei ole Helsingissä eikä tule olemaan. Sitä viisautta on myös niissä majoissa ja tölleissä ja kodeissa, joita on muualla. Siksi myös sitä ääntä on kuunneltava, koska valtio on rakennettu ihmistä varten eikä toisin päin.

Arvoisa puhemies! Kukaan ei nyt vielä ole esittänyt minkään alueen julistautumista omaksi. Siltä osin tämä keskustelu on pysynyt haarukassa Suomessa verrattuna muihin Euroopan unionin maihin. Mutta haluaisin lopuksi myös kommentoida sitä, kun ministeri totesi, että hallinto ei tänä päivänä ole veturi. Niin monessa kuin olen hänen kanssaan samaa mieltä, ehkä tämä oli lapsus. Jos ajattelemme yrityshallintoa, julkishallintoa ja mitä hallintoon kuuluu, suunnittelu, johtaminen, organisointi, koordinaatio, valvonta, viestintä, päätöksenteko, niin hallinnon on kansanvallan kannalta, erityisesti sen etulinjan, hallitusten, johtokuntien, oltava veturi. Miksi hallinto on? Siksi, että sillä on instrumentti-, välinearvo, ja se on veturiin liittyvä. Se vetää ja ellei vedä, se vaihdetaan.

Tässä on myös eräs hyvin kiinnostava valtioopillinen kysymys. Kun ministeri totesi esittelypuheenvuorossaan, sinänsä perustellussa ja hänen näkemystään hyvin tukevassa, että hän on itse vetänyt valmistelua, niin kansanedustajana kysyn, onko tämä ihan oikea menettely. (Eduskunnasta: Tehokas!) Se on eräs tapa, mutta onko se oikea, ja täyttääkö se hallinnon etiikkaan liittyvät periaatteet? Tämä on mielipidekysymys, joka vaihtelee, koska itse lähden siitä, että valmistelu kuuluu valmistelijoille ja hyvän hallintotavan mukaan kriteerit täyttävää toimintaa on myös se, että päättäjä tulee sitten areenalle, kun valmistelu on tehty. Jo se, että on niin tiukan päälle äänestetty ohjausryhmissä, osoittaa, että tähän ilmeisesti liittyy joitakin ongelmia. Nyt asia on tehty niin kuin on tehty, joten ei siltä osin, mutta tämä ikään kuin kommenttina.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni siihen, että tärkeätä olisi nyt eduskunnassa totta kai saattaa tämä asia oikeisiin paikkoihin, oikeisiin valiokuntiin, joissa tämän suuruusluokan asiat tulisi käsitellä. Sen takia myös lakivaliokunnan pitäisi lausua siltäkin osin, mikä liittyy lää-

ninoikeuksien tulevaisuuteen, ja perustuslakivaliokunnan kantaa tarvittaisiin myös siinä, onko tässä jotakin sen suhteen, miten asia on sopusoinnussa perustuslakiuudistukseen liittyvien pyrkimysten kanssa.

Keskisuomalaiset kansanedustajat toivovat, että tähän asiaan löytyisi eduskunnassa toisenlainen kanta kuin hallituksen esityksessä on. Toivomme myös, että tähän voitaisiin saada aikalisä, kuten totesin, sekä toivoisin erityisesti etelän kansanedustajilta sivistynyttä avarakatseisuutta, että maa on kokonaisuus. Tältä osin on käynyt ilmi, että vastustamme esitystä, mutta toivomme, että se voisi myös käsittelyssä edetä siten, että siinä ei tiukkoja ryhmäpäätöksiä tehtäisi, mikä toki tässä talossa sekin on mahdollista. Mutta arvelisin, että myös kokoomuksessa virinnyt keskustelu viittaa siihen, että joitakin uusia elementtejä saattaa asiassa olla. Toivoisin myös, että tämä ei olisi puhdas hallitus — oppositio-kysymys, niin kuin jo tämäkin keskustelu osoittaa.

Ed. J. Andersson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Kun Aluehallinto 2000 -työryhmä käynnisti työnsä, siihen työhön meillä edustajilla oli erittäin voimakas mielenkiinto. Alueita kierrettiin, kuunneltiin, mutta minäkin joudun kysymään, kuultiinko. Jos olisi kuultu, Aluehallinto 2000 -työryhmän esitys olisi varmasti ollut joiltakin osin toisenlainen. Edellinen hallitus teki erittäin merkittävän työn siirtäessään alueellisen kehittämisvastuun lääneiltä maakuntien liitolle. Jos tämä Aluehallinto 2000 -työryhmän työ olisi ollut synkronissa sen kanssa, tämä esitys olisi voinut olla todella rakentava ja eteenpäin vievä.

Nyt hallituksen esityksessä on esitys viidestä läänistä, jotka ovat suurläänejä. Mutta tehtäviä ei ole lääneiltä siirretty maakuntien liitoille eikä näin ollen maakuntahallintoa vahvistettu eikä tulla vahvistamaan, joten niiltä osin en voi olla tukemassa tätä viiden suurläänin esitystä.

Työvoima- ja elinkeinokeskusryhmän työ kiinnosti erikoisen paljon, koska hajanaista elinkeinohallintoa oltiin kokoamassa työvoima- ja elinkeinokeskuksiin. Työryhmältä lähti esitys 15 työvoima- ja elinkeinokeskuksesta. Mutta miksi 15:stä? On erittäin mielenkiintoista, kuten salissa aiemmin todettiin, että vain 16 maakuntaa olisi halunnut oman työvoima- ja elinkeinokeskuksen. Miksi työryhmä jätti yhden halukkaan ulkopuolelle? Sitten työryhmän työ jyrytettiin budjettiriihessä 13 työvoima- ja elinkeinokeskukseksi. Varsinkin tänä päivänä olen aistinut sen, että mahdollisuus on 15 työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustamiseen, mutta siitä 16:nnesta ei ole käytetty yhtään ainoaa puheenvuoroa. Se 16. halukas olisi ollut Keski-Pohjanmaa.

Keski-Pohjanmaa on hallinnollisena maakuntana pieni mutta todellisena toiminta-alueena laajempi, eli Kalajokilaakso kuuluu monilta osin Keski-Pohjanmaan maakunnan toimintoihin. Meillä on Keski-Pohjanmaan ja Kalajokilaakson kattava maaseutuelinkeinopiiri ja ympäristökeskus. Näiden kohtaloa pelkäämme tässä yhteydessä.

Mitä edellyttäisi Keski-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen perustaminen? Ensinnäkin, arvoisa puhemies, Keski-Pohjanmaan läänin vaihtoa. Keski-Pohjanmaan kunnat ovat ottaneet kantaa valtuustoissaan tähän mahdolliseen läänin muutokseen. Kokkolalla on ehdollinen kanta. Se ehdollisuus tarkoittaa sitä, että jos Keski-Pohjanmaa saa työvoima- ja elinkeinokeskuksen, Kokkola on myös valmis siirtymään Oulun lääniin. Muilta Keski-Pohjanmaan kunnilta kanta on yksimielinen. Vastaavasti Kalajokilaakson kunnat miettivät hyvinkin perusteellisesti maakunnan vaihtoa, jos oman työvoima- ja elinkeinokeskuksen saamiseen on reaaliset mahdollisuudet. Minä toivonkin, että Keski-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus otetaan myös hallintovaliokunnassa ja sitten suuressa salissa oikein todella pohdittavaksi, mietittäväksi ja realisoitavaksi.

Miksi meillä on niin voimakas mielenkiinto oman työvoima- ja elinkeinokeskuksen saamiseen? Näiden keskusten kautta tulevat kulkemaan todella merkittävät rahavirrat, eli kuten on todettu, niiden kautta kulkee noin 14 miljardia markkaa vuositasolla. Ne maakunnat, joilla on oma työvoima- ja elinkeinokeskus, tulevat varmasti kehittymään huomattavasti merkittävämmin kuin ne, jotka jäävät reuna-alueiksi.

Keski-Pohjanmaa on tällä hetkellä köyhin maakunta. Siinä yksi peruste tai yksi kriteeri, miksi oma työvoima- ja elinkeinokeskus on siellä paikallaan. Kokkolaa lukuun ottamatta alue on erittäin maatalousvaltaista. Kalajokilaakson kuntien elinkeinotoiminnot ovat monipuolisemmat, mutta sielläkin maatalous on erittäin merkittävä elinkeino, osassa kuntia jopa puolet ammatissa toimivasta väestöstä työllistävä. Siellä tulee tapahtumaan voimakasta rakennemuutosta. Tarvitaan uusia aluevaltauksia. Siellä laske-

taan näin ollen, että oma työvoima- ja elinkeinokeskus antaa niihin aluevaltauksiin paremman mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Tässä lyhykäisesti Keski-Pohjanmaan kohta. Toivonkin, että kun aikanaan päätökset työvoima- ja elinkeinokeskuksista tehdään, reaalisen 15:n sijasta niitä olisi 16 kappaletta eli kaikki maakunnat, jotka sen haluavat, sen myös saisivat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Totean heti johdannoksi muutaman näkökohdan. Ensinnäkin sen, että hallinnon järjestämisasiasta on tullut selvästikin eduskunnassa elämää suurempi kysymys. Seuraavana asiana listalla on valtionosuusuudistus, jossa miljardeja ohjataan paikasta toiseen; vrt. täällä äskettäin käyty välikysymyskeskustelu. Kun lähdin paikaltani, niin yhtään ainutta puheenvuoropyyntöä ei siihen valtionosuusuudistuskeskusteluun ollut vieläkään varattu. Toisin sanoen tämä on kaikesta päätellen merkittävämpi asia.

Toinen näkökohta on se, että tässä ei esitetä Oulun läänin asemaan minkäänlaista muutosta. Toisin sanoen minulta jää tästä henkilökohtaisesta puheenvuorostani pois kokonaan tämä tällainen pohdiskeluosuus. Se helpottaakin huomattavasti tätä julkista analyysia.

Ennen kuin menen varsinaiseen puheosuuteeni, kiinnitän erääseen asiaan huomiota, minkä tein jo eräässä vastauspuheenvuorossani, nimittäin identiteettiasiaan. Täällä kuulemissani puheenvuoroissa erityisesti Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen läänien kansanedustajat yhteiskunnallisesta näkemyksestä riippumatta ovat hyvin voimakkaasti puolustaneet omien läänien sä säilyttämistä. Kumpikin näistä lääneistä käynnisti toimintansa vuonna 1960. Toisin sanoen tänä aikana on syntynyt hallinnon järjestämisestä sellainen identiteetti, että se on ansainnut ne puheenvuorot, jotka täällä on kuultu. Tämä on yhteiskunnallisesti erittäin merkittävä asia. Juuri tämän laatuisia asioita yhteiskuntatieteilijöittenkin pitäisi seurata ja mietiskellä, mistähän kaikesta tämä mahtaakaan johtua.

Voisin kuvitella ihan vaan ohimennen sen enempää pyrkimättäkään olemaan yhteiskuntatieteilijä, että varmasti tähän vaikuttaa yhteiskunnan tila näillä alueilla, se, että halutaan säilyttää jokin sellainen identiteetti, joka on niin korkeatasoisesti tiedostettu yhteiskunnassa yleensäkin, että se kiintopisteenä kannattaa säilyttää yli kaiken. Tässä taitaa nimittäin olla sillä tavalla, että maakunnan liittojen alue on suurin piirtein samanlainen kuin tämän läänin alue — pieniä yksityiskohtia en tiedä. Toisin sanoen, kun maakunnan liitot ovat nyt toiminnassa, niin ne eivät ole pystyneet saavuttamaan sellaista identiteettiarvoa kansalaisten arvostuksessa, että se poistaisi tämän identiteettitarpeen. Tämä on hyvin jännittävä asia.

Toinen on se, että lippulaivaa tarvitaan, jos alueellista pyrkimystä viedään eteenpäin. Toisin sanoen kun meneillään on suomalaisessa yhteiskunnassa sodanjälkeisen historian suurin sisäinen muuttoliike. Siitähän välikysymyskeskustelussa keskustelimme muutama päivä sitten. (Ed. Saari: Silloin te vielä kielsitte sen!) — Ei, edustaja Saari, en minä sitä kieltänyt. Tältä paikalta, jos muistatte oikein, päinvastoin lähdin omassa puheenvuorossani juuri siitä liikkeelle ja olin hyvin huolissani tilanteesta. — Toisena samanaikaisesti on voimakas työttömyys, joka on osittain tämän muuttoliikkeen syynä. Tässä tilanteessa, jos kaikki tämä, mitä on kuultu, on rehellistä ja totta, nämä näkökohdat nousevat — siis lippulaivanäkökohdat — ylitse muitten arvojen ja arvostusten. Tämä on ollut voimakas kokemus.

Arvoisa puhemies! Kun olen ollut tämän Backmanin komediaksi kutsutun Aluehallinto 2000 -hankkeen johtoryhmän jäsen ja kaiken sen kokenut, mitä siinä koettavaksi on tarkoitettu, niin muutama näkökohta siitä.

Minulla on ollut ilo ja kunnia olla valtionhallinnon hallinnonuudistustoimissa mukana vuodesta 69 lähtien, noin kymmenen vuoden välein. Aikaisemmissa operaatioissa valmistelu on ollut huikeasti paljon toisenlaista ja — sanon suoraan — parempaa kuin tässä yhteydessä. Tästä työstä on puuttunut totaalisesti analyyttinen osuus. Sitä ei ole katsottu vaivan arvoiseksi. Päinvastoin on tuotu valmis, jossakin kirjoitettu mietintö ja sanottu että nimet alle ja sillä sipuli. Tässä ei voi edes puhua minkäänlaisesta hallinnon suunnittelusta eikä varsinaisesti uudistuksestakaan, mutta muutoksesta kyllä. Tässähän on kysymys muutoksesta entiseen.

Hyvin kuvaavaa tälle toimeliaisuudelle on se, että kun sitten äänestettiin tästä suurlääniasiasta niin kuin sitä täällä on kutsuttu eli läänien lukumäärästä, niin ministeri Backman, puheenjohtaja, johdatteli meidät tähän keskusteluun. Käytin siinä puheenvuoron ja totesin, että siis tässä on tarkoitus siirtyä sellaiseen menettelyyn, että ei ole olemassa näillä uusilla lääneillä lainkaan henkilöasiakkaita. Ministeri ilmoitti puheenjohtajan arvovallalla, että juuri näin on, siitä juuri on kysymys. Minä ilmoitin, että minä olen samaa

mieltä. Jos siis luodaan sellainen lääninhallintojärjestelmä, jolla ei ole olemassa henkilöasiakkaita, niin silloinhan hoidetaan tehtävät puhelimen, elektronisen postin, postipekan palveluitten toimesta jne. Siinä on ihan yksi hailee — yhtä näkökohtaa lukuun ottamatta — missä sijaitsee se konttori, joka ne päätökset tekee. Ja se yksi asia on se, että on kysymys tiedollisesta hallinnasta, johon monessa puheenvuorossa on kiinnitetty huomiota, siis, että hallitaan alue ja sen ongelmat, sen järjestämiset jnp.

Sitten, kun siirryttiin seuraavaan kokoukseen, niin henkilöasiakkaat olivatkin palanneet. Minä kauheasti ihmettelin tätä, kun pöytäkirjaa tarkastettiin, että mitenkä ne yhtäkkiä ilmestyivät nämä henkilöasiakkaat. Puheenjohtaja sanoi, että ei tällaista asiaa ole puhuttukaan. Siinä sitten pikkuisen muisteltiin ja ilmoitettiin, että minulla on oikeus jättää eriävä mielipiteeni pöytäkirjan tarkastukseen, että minun muistikuvani lähihistoriallisesta menneisyydestä on toisenlainen. Siellä se nyt on valtionhallinnon asiakirjoissa kirjattuna.

Arvoisa puhemies! Tämä kuvaa sitä, että tässä on hyvissä ajoin keksitty lopputulos ja sitten on kirjoitettu sen mukaisesti teos ja tuotu se tänne arvioinnin kohteeksi. (Ed. Aittoniemi: Kyllä romaanissakin ratkaisu tiedetään!) — Niin, sillä tavalla, tämähän kaiken osaa tämä ed. Aittoniemi paremmin kuin kukaan muu.

Sitten elinkeinokeskusasiasta muutama näkökohta. Tässä minusta on ollut erinomaisen mielenkiintoista, samoin kuin lääninhallintoasiassa se, että juuri vastikään ollaan oltu keskusvirastoja lakkauttamassa. On työsuojeluhallitus lakkautettu, maatilahallitus lakkautettu ja nyt, simsalabim, tuodaan uudet hallinnon portaat jälleen näitten sijaan, kun juuri on niistä liioista portaista päästy eroon.

Ihan hallinnon rationaliteetin kannalta olen pitänyt erittäin hyvänä ratkaisuna sitä, mikä on nyt maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. On kaksi tasoa. On tämä maaseutuelinkeinopiiritaso ja ministeriötaso ja enempää ei tarvita. Nyt kun ollaan EU-kulttuurissa, jossa nämä piirit ja osittain ministeriökin joutuvat käsittelemään 70 000 tukihakemusta per vuosi, niin ei siinä ylimääräisiä hallinnon portaita tarvita. Tässä katsannossa vihreä eduskuntaryhmä asettui yksimielisesti vastustamaan sitä, että maaseutuelinkeinopiirit viedään mukaan tähän elinkeinokeskusjärjestelyyn. Pikemminkin tulisi hoitaa asiat sillä tavalla, että nämä metsäkeskukset ja maaseutuelinkeinopiirit olisivat sanotaanko yhteisessä maa- ja metsätalossa taikka miten sitä halutaan kuvata. Eli siellä se yhteys toimii paljon paremmin.

Kun tätä nyt ehdotetaan, että nämä hallintotoimet tulisivat tähän yhteyteen, niin sitä olisi pitänyt pystyä rationaalisesti hallintotoimien hoitamisen kannalta perustelemaan, mutta niin ei ole tehty. Vihreä eduskuntaryhmä jätti eriävän mielipiteen budjettiriihessä ja kaikissa vaiheissa tähän asiaan. Eli, ed. Saari, siis me olemme jättäneet varauman tähän ryhmänä. Siinä se oli.

Ed. K u r o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaisen näkemyksiin on helppo jatkaa. Hän totesi puheensa alussa, että esityksen mukaan näyttäisi Oulun lääni säilyvän. Samalla, jos Oulun lääni säilyy, niin esityksen mukaan myös Lapin lääni säilyy. Niinpä oma puheenvuoronikin, huolimatta siitä, että olen 8,5 vuotta työskennellyt Lapin lääninhallituksen kansliapäällikkönä, suodattuu yleisesti tarkastellen tätä lääninhallintoa kokonaisuutena, ei suinkaan omaa työpaikkaa puolustaen.

Tässä yhteydessä minulla on ilo todeta, että olen saanut työskennellä keskustajohtoisen lääninhallituksen työntekijänä 8,5 vuotta. On ollut todella ilo työskennellä lääninhallituksessa, jossa johdossa on ollut maaherra Asko Oinas ja Hannele Pokka. Kaksi henkilöä, jotka ovat vetäneet virastonsa ja sitoutuneet lappilaisten elämänmuotojen ja elämän puolustamiseen, lappilaisuuden puolustamiseen. Toivoisin, että Etelä-Suomessa olisi samanlaisia maaherroja, olkoot ne sitten kokoomuslaisia tai keskustalaisia. (Ed. Dromberg: Onhan meillä ollut Eva-Riitta Siitonen, hän on ollut erinomaisen hyvä!) — Varmastikin hän on ollut erinomainen. Mutta niin kuin sanoin, minä olen kuitenkin tyytyväinen siitä, missä työpaikassa minä olen ollut ja ketä minä olen palvellut.

Lääninhallituksilla on oma kunniakas historiallinen merkitys, mutta sille ei tietenkään voida laskea huomispäivää, vaan on ajateltava niistä tarpeista, mitä tästä eteenpäin tarvitsemme. Mutta tässä on hyvin tunnepitoisesti, ja niin kuin itsekin vetoan tunteeseen, lähdetty siitä, onko lääninhallitus tarpeen sen vuoksi, että joku yksittäinen ihminen siellä käy tai ei käy, tarvitsevatko kunnat sitä vai eivät. Mitä pitemmälle täältä keskeltä Uudeltamaalta Helsingistä lähdetään, sitä enemmän äänenpainot muuttuvat lääninhallituksille myönteisiksi.

Olen itse halunnut monta kertaa verrata lääninhallituksia terveydenhuoltoyksikköön. Tääl-

lä on HYKS, täällä on Mehiläinen, täällä on monet erikoissairaalat, joihin on helppo kääntyä, kun on jotain tarvis. Ei tuolla periferiassa, ei sevettijärveläisellä ole yksityissairaalaa käsillä. Ei häntä tule auttamaan lääkäriambulanssi. On tyydyttävä siihen, mitä siellä on tarjolla.

Hallinnossa on hyvin paljolti sama. Ministeri Backman totesi puheenvuorossaan kyllä, että laki on sama, palvelut ovat samat. Mutta rohkenen väittää omakohtaisesti, että näin ei suinkaan ole. Palvelut eroavat. Palveluilla on yksilöllinen leima riippuen siitä, missä maan aluetta ollaan. (Ed. Dromberg: Muuttuuko se?) — Se muuttuu. Huomispäivä tuo erilaisia uusia painotuksia, yhdentyvä Eurooppa tuo.

Meidän ominaisleimamme Lapissa on esimerkiksi sellainen, joka puuttuu täältä. Me rajoitumme kolmeen valtakuntaan: Ruotsiin, Norjaan, Venäjään. Me olemme konsanaan kansainvälisempi lääni kuin moni muu lääni täällä. (Ed. Aittoniemi: Meilläkin on Venäjä, Ruotsi ja Viro!) — No, se ei ylety meille tämä Viro, mutta virolaisia kohtaan tunnemme sympatioita.

Joka tapauksessa tämä on omiaan heijastelemaan näitä kysymyksiä ja siellä lääninhallituksilla on ollut ja mielestäni tulee jatkossa olemaan tällaista tarvetta. Täällä on sanottu, että tehtävät ovat vähentyneet. Niin on henkilökuntakin. Missä muualla valtionhallinnossa on leikattu 40—50 prosenttia henkilöstöstä? Missä muualla se on käynyt niinkin säädellysti ja johdonmukaisesti ja työntekijöitten parasta ajatellen kuin tällä puolella valtion lääninhallintoa?

Tämä on merkittävä saavutus, ja sitä ei pidä unohtaa, että olemme sopeutuneet. Olemme sopeutuneet niihin tehtäviin, mitä meille on jäänyt. Huomautan, että kilpailupuolelle on tullut uusia tehtäviä. Euroopan direktiivit tulevat vaatimaan meiltä entistä enemmän, ja se tulee vaatimaan nimenomaan sellaisten tehtävien tarkastelua, joita tarkastellaan siellä, missä on ihminen, siellä, missä tehdään työtä, jopa siellä, missä meidän poromme ovat. Niitäkin tullaan jatkossa tarkkailemaan. (Ed. Dromberg: Ei mikään muutu!) — Muuttuu, muuttuu. Lappikin muuttuu.

Joka tapauksessa lääninhallitus palvelee sitä aluetta. Niin kuin äsken ed. Pulliainen totesi, eivät nämä liitot ole saaneet aikaan semmoista identiteettiä, semmoista sitoutumista alueeseen, kuin lääninhallituksilla on. Minä sanoisin, että olen valmis luopumaan ajatusmalleista sen jälkeen, kun nämä liitot ovat osoittaneet voimansa, ovat osoittaneet kykynsä. Toistaiseksi niitä näyttöjä ei vielä riittävässä määrin mielestäni ole. Se, että päätöksenteko lähtee kansasta, se lähtee kunnasta, se on ollut se kehityskaari, mitä on lähdetty siellä puolella ajamaan. Mutta sanoisin, että sitoutunut lääninhallinto ja sitoutunut virkamieskunta ei suinkaan ole ollut mikään huono tekijä läheskään kaikkialla. Toki suoraan sanoen huonojakin esimerkkejä on, mutta sanoisin niin, että odotanpa vain sitä kokonaisarviointia liitoista edelleen.

Tehtävät ovat vähentyneet. Niinpä hampaatkin on lääninhallituksista paljolti viety. Itse olen kokenut tilanteen siten, että niin kauan kuin minulla oli lupia, rahaa, niin kauan minulla oli ystäviä ja vaikutusvaltaa. Se on hyvin pitkälle mennyt ja viety. Mutta siitä huolimatta korostan: Lääninhallituksille on jäänyt huomattava määrä tehtäviä, ja ne ovat mielestäni oikeassa suhteessa niihin henkilöresursseihin, mitä sinne on tällä hetkellä sitoutunut, sidottu.

Tässä hyvin paljolti on ajatusmallina, missä valta on, missä päätöksenteko tapahtuu. Minä näen tämän kysymyksen voittopuolisesti aseteltuna niin, että nyt ollaan valtaa keskittämässä tänne, alueilta se halutaan vetää pois. Puhun valtion vallasta ja valtion tehtävistä. Näen ministeriöitten voimavarojen kasvavan, henkilöstömäärät kasvavat. Siellä ei ole niitä 40 prosentin leikkauksia suoritettu. Ministeri Backman on tarjonnut ajatusta, että sinnekin tullaan leikkauksia kohdentamaan. Odotan niitä mielenkiinnolla. Turvallisuus, liikenne, sosiaali- ja terveyspuolen asiat, koulutuskysymykset ovat kaikki osatekijöitä, jotka ovat edelleenkin lääninhallituksissa.

Hyvin tunneperäisesti tämä esitys ministeri Backmanin toimesta on tehty, jopa pakkomielteellä. Minä vastaan tähän myös tunteella ja vastaan siihen ei. Minä haluan olla tukemassa Pohjois-Karjalan mietteitä, haluan olla tukemassa keskisuomalaisia, haluan olla tukemassa alueita, joitten puolesta minut on tänne lähetetty. En ole niinkään sitoutunut yksittäisiin poliittisiin ideologioihin. En katso sitä neitomalliakaan kaihoten, neito toki miellyttävä on.

Minä myös haluan olla tukemassa niitä ruotsinkielisiä ajatuksia. Entisenä vaasalaisena tunnen suurta myötätuntoa ja sympatiaa niihin. Ed. Aittoniemen näkemyksistä ehkä poiketen sanoisin, että ruotsin kieli on helmi, se on osa tätä meidän kulttuuriamme. Meillä lappilaisilla on kultaa enemmän kuin ed. Aittoniemellä ja sillä alueella konsanaan multaa. Kun me sen kaiken yhdistämme, me teemme siitä kauniin korun, ja

se kyllä loistaa jatkossakin. (Ed. Aittoniemi: Kauniisti sanottu!)

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin mielenkiintoista kuunnella ed. Kurolan puheenvuoroa. Ihmettelen vain sitä, kun hänen lääninsä säilyttää kuitenkin nykyisen aseman, miten hänen kannaltaan tilanne olisi niin muutospaineinen. Sen minä ymmärrän kyllä, että rahavarat ovat pienentyneet, mutta kun tehtävät ovat muuttuneet, silloin myöskin lääninhallitusten merkitys maakunnan kannalta jossakin mielessä on kenties vähentynyt. Mutta sitten on taas tilalle tullut maakuntahallinnon nopea kasvu, ja sen identiteetin luominen tapahtuu lähinnä kyllä maakuntien liittojen kautta, mutta ehkä Lapissa vähän enemmän kuitenkin myöskin lääninhallitus on ollut merkityksellinen kuin on esimerkiksi täällä Uudenmaan tienoilla.

Todellakin ihmettelen sitä kantaa tähän kokonaiskysymykseen, kun maata ajatellaan kokonaisuutena, että ed. Kurola niin ankarasti vastustaa tätä uudistusta, joka on kuitenkin tehokas ja tehtävien tasalla oleva nykyaikainen muutos lääninhallinnossa, sillä tehtäväthän ovat muuttuneet ja myöskin lääninhallitusten täytyy muuttua tehtävien mukana.

Ed. Karpio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnioitan syvästi ed. Kurolan käyttämää puheenvuoroa. Lapin läänihän tässä onnettomassa esityksessä tulee säilymään. Siitä huolimatta hän käytti erittäin perusteellisen puheenvuoron tästä. Olisi myöskin sopinut ed. Drombergin kuunnella erittäin tarkasti, mitä hän esitti. Täällä on tänä iltana kuultu, miten on käyty kauppaa siitä, että mikäli minun kuntaani tulee esimerkiksi elinkeinokeskus, voidaan kaikesta muusta sitten keskustella. Eli tämä puheenvuoro, minkä ed. Kurola käytti, oli minun mielestäni erittäin hyvä. Hän myöskin totesi siinä, mikä maakunnallisten liittojen asema tällä hetkellä on. Mikä on niitten näyttö päätöksenteosta, sitä ei kukaan vielä tällä hetkellä tiedä.

Puheenvuoro oli siinäkin mielessä erittäin kiinnostava, että siinä nimenomaan erittäin syvällisesti tehtiin kansanedustajille selko näistä lääninhallituksen tehtävistä. On todellakin vahinko, että näin vähän tänä iltana oli meitä edustajia kuulemassa tätä puheenvuoroa kuin nyt oli.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kurola puhui maakunnan liiton ja lääninhallinnon suhteesta. Hän tietää varmasti asian, mutta ei tuonut esiin sitä näkökulmaa, että valtionhallinnossa vääjäämättä on nyt ja on tulevaisuudessa tehtäviä, jotka eivät nykymuotoiseen maakunnan liittoon, kuntapohjaiseen hallintoon, mitenkään minun ymmärtääkseni sovi. Sellaisia tehtäviä, jotka ed. Kurola varmaan tuntee, ovat oikeushallinto, pelastushallinto, poliisihallinto, kuluttaja-, kilpailu- ja elintarvikehallinto ja myös maa- ja metsätaloushallintoon liittyvät tehtävät, jotka joissakin tilanteissa ovat lisääntymässä ja lisääntyneet.

Kun hän arvioi maakunnan liittojen asemaa ja roolia, varmasti on niin, että siinä ei ole vielä päästy täyteen mittaan toiminnan järjestämisen osalta. Varmasti on niin, että kun EU-jäsenyys on juuri nyt myös tuonut sinne lisää paineita, ohjelmien laadintaa ja muuta, liitot eivät ole sillä tavoin vielä saavuttaneet kenties asemaansa, mutta toisaalta maakunnan liitonhan pitääkin olla tällainen kokoonjuoksija, hakea yhteistyökumppanit, hakea ne valtionhallinnon puolelta, hakea ne yritystoiminnan puolelta, kuntien puolelta ja olla yhdistävä tekijä kehittämistyössä. Uskon, että siinä aika lailla on jo onnistuttu, mutta läänejä tarvitaan. Se oli hyvä, ja kiitos ed. Kurolalle siitä, että hän tuki Pohjois-Karjalaa.

Ed. Kurola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Drombergille toteaisin, että se helpottaa nimenomaan asemaani, että Lapista ei esityksen mukaan puhuta yhdentyvänä johonkin muuhun yksikköön.

Haluaisin nimenomaan tarkastellakin kysymystä valtionhallintoon liittyvänä valtatekijänä, kuka päätökset tekee, missä ja miten ne kohdentuvat, eli nimenomaan haluaisin nähdä valtakunnan pienempinä yksikköinä myös valtionhallinnossa. Tarkoitan nykymuotoisia läänejä, sillä omassa ajattelussa hyvin pitkälle olen sitä mieltä, että jos suuralueisiin mennään, en silloin näe mitään tarvetta enää näille suurlääneille. Olen silloin sitä mieltä, että tätä valtakuntaa hallitaan keskitetysti Helsingistä ja seuraavat yksiköt ovat kuntia. Minun näkemykseni on hyvin pelkistetty tässä suhteessa.

Sitten haluaisin todeta tässä yhteydessä, juuri kun on puhuttu myös säästöistä, että on masentavaa todella kuunnella 65 miljoonan analyysia kaikkine episodeineen maaherran kuljettajista ja vastaavista. Jos tällä perusteella ratkotaan hallintomalleja ja näistä miljoonista otetaan lähtökohdat ja puhtia siihen, saavatko ihmiset omat yksikkönsä ja omat palvelijansa valita ja nämä

sitten pitää, täytyy sanoa, että olen hyvin pahoillani, että keskustelu on tällä tasolla.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamisesta on saanut juurensa maakuntahallinnon uudistamisesta, kuten ministeri Backmanin puheenvuorosta kuulimme.

Edellä käytetyissä puheenvuoroissa on tarkasteltu asiakokonaisuutta hyvin monipuolisesti, mutta omakohtaisesti olen tekemässä sen johtopäätöksen, että tavoitteena lakiesityksessä on hallituksella ja hallituspuolueilla hyvin merkittävä poliittinen kaato. Edustan Oulun lääniä, lääniä, joka esityksessä säilyy nykymuodossa. Sen vuoksi koenkin, että on aika helppo käyttää analyyttinen puheenvuoro, jossa lähestyn asiakokonaisuutta eduskuntatyötä edeltäneen työkokemuksen pohjalta kymmenien kuntien ja kaupunkien kehittämistyön ja alueellisen kehittämistyön näkökulmasta. Valitettavasti joudun toteamaan, että esitys, johon on päädytty, ei maistu kovin hyvältä, jos tarkastelemme sitä nimenomaan kehittämistyön näkökulmasta ja lähtökohdista, jotka on lakiesityksen tekstiin yhtenä aika vahvanakin perusteena esitetty.

Miksi tämän tyyppinen lakiuudistus kaiken kaikkiaan on edennyt?

Hyvin merkittävänä perusteena on useissa puheenvuoroissa tuotu erilaiset säästöt, jotka lähinnä kohdentuvat lääninhallintoon myös samalla koskettaen piirihallintoa. Kaiken kaikkiaan on esitetty valtionhallinnon kokonaisuudistuksen, lakiesitykseen liittyvän kokonaisuudistuksen, seurauksena saavutettavat erimuotoiset säästöt. Minusta tämä on aika kapea-alainen lähtökohta. Vaikka me elämmekin taloudellisessa mielessä vaikeita aikoja, minusta tämän kokoisen uudistuksen päämotiivin pitäisi olla ratkaisuissa, jotka varmistavat sen, että Suomi kansakuntana säästyy. Todellakaan tämä näköala ei ole kovin vahvasti kytkeytynyt tähän tarkasteluun.

Toki toinen peruste liittyy lähinnä lääninhallitusten toiminnan, jopa alueellisten rajausten uudelleenarviointiin, tehtävien muuttumiseen, mikä toki on tietyssä mittakaavassa tosiasiallinen peruste.

Kolmas peruste on nimenomaan alueiden kehittämisvastuun muuttuminen, mikä sinällään luo jo asiallista perustetta todella lähestyä sitä, millä tavalla valtionhallinto, millä tavalla kuntien hallinto, kuntien tehtävät ja kaiken kaikkiaan paikallinen toiminta järjestetään. Tämä pohjautuu mielestäni siihen merkittävimpään uudistustarpeeseen, joka koskettaa tällä hetkellä suomalaista yhteiskuntaa, millä tavalla valtionhallinnon jatkeena toimiva kunnallishallinto siirtyy menomyllyn sijasta tuottamaan tuloja, millä tavalla energisoidaan paikallista, alueellista ja kansallista toimintaa sillä tavalla, että me saamme merkittävän tulovirtauksen rakennettua. Tähän liittyy mielestäni keskeisesti se koko meidän instituutioitamme, sekä valtion että kuntien omistamia ja ohjaamia instituutioita koskettava perusvaatimus, millä tavalla instituutiot tukevat kansalaisten, yritysten, elinkeinoelämän ponnistuksia. Minusta tämä on se lähtökohta, joka pitäisi koko tässä hallinnon uudistuksessa ottaa vielä selvemmin esille.

Minusta tähän liittyy ehkä se merkittävin kysymys, johon meidän pitäisi käydä käsiksi, kansanedustajina olla jopa keskustelun johtajina, aloitteentekijöitä, mitä merkitsee se mielialareformi, joka suomalaisessa yhteiskunnassa, suomalaisen hallinnon sisällä pitää toteuttaa. Minusta tämä mielialareformin toteuttaminen on näiden hallinnon rakenteiden edellä käyvä prosessi. Nimittäin vaikka me kuinka uudistamme hallinnon rakenteita, tiettyjä alueita, aluejakoja, väittäisin, että vaara on suurempi tässä voimakkaassa muutosaikakaudessa, että me tuotamme enemmän häiriötä, kadotamme sitä toiminnallisen pohjan eheyttä, jonka varaan ihmisten toiminta ja kaikki kehittämistyö rakentuu, aiheutamme epävarmuutta, ylimääräisiä kysymyksiä, häiriöitä sen sijaan, että me vauhditamme uudistumista ja muutosta. Minusta tätä arviointia kaiken kaikkiaan tässä keskustelussa on käyty erittäin vähän. Nimittäin ei rakenteiden muuttaminen saa olla kehittämistyön ja uudistamisen itseisarvoinen lähtökohta.

Toki tähän alueelliseen kehittämiseen liittyy myös uudistus- ja muutostarpeita, ja siksi siirrynkin tavallaan siihen, millä tavalla ja mistä lähtökohdista myös tämä aluehallinnon uudistus pitäisi toteuttaa, minkä tyyppisiin johtopäätöksiin meidän pitäisi päästä. Nimittäin hyvin merkittävän vaatimuksen meidän sisäisen kehittymisemme ja kehittämistarpeemme rinnalla tuo Suomen Euroopan unionin jäsenyys. Mitä merkitsee se, että EU:n rakennerahastojen hyödyntämisen pohjana on vahva paikallinen ja alueellinen, ohjelmaperusteinen kehittämistyö, jonka ohjaus- ja koordinaatiovastuun pitää olla jollakin keskeisellä ja kokoavalla yksiköllä? Nyt aikaisemmin toteutettu aluehallinnon kehitysvastuun siirtä-

minen lääneiltä maakunnallisille liitoille luo luontaisen lähtökohdan sille, että maakunnalliset liitot toimivat alueellisen kehittämistyön koordinaatioyksikköinä.

Tässä mielessä minusta pitäisi käydä avoin keskustelu siitä, mikä on maakunnallisten liittojen määrä Suomessa. Onko se maakunnallisten liittojen määrä, joka meillä on nyt, myös jatkossa alueellisen kehittämistyön lähtökohta vai onko se jokin muu? Minä toivoisin tästä perusasiasta lähtökohtaisesti rehellistä keskustelua aluehallinnon uudistuksen toteuttamisessa. Sen jälkeen me löydämme aluerajat, jotka luovat pohjan dynaamiselle alueelliselle kehittämiselle, jonka seurauksena löytyy myös lähtökohta sille, millä tavalla työvoima- ja elinkeinokeskusten määrä sovitaan.

Nimittäin lakiesityksen johdantotekstiin on minusta hyvin kirjoitettu: "Maakuntien liittojen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten yhteistyön toimivuuden kannalta aluejakojen yhteensopivuus on tärkeää." Minusta ei riitä se, että se on kirjoitettu tänne tekstiin, vaan se pitäisi ottaa nyt huomioon ihan käytännössä, kun sovitaan aluerajoista. Sen jälkeen työvoima- ja elinkeinokeskuksista tulisi maakunnallisten liittojen kehittämistyötä voimakkaasti tukevia organisaatioita, joiden kautta jaetaan EU-resurssien rinnalla niitä kansallisia resursseja, mitä meillä on käytettävissä paikalliseen ja alueelliseen kehittämistyöhön.

Nyt tätä kautta, kun nämä aluerajat ovat jäämässä erilaisiksi, sen lisäksi, kun otetaan huomioon, että meillä on ympäristökeskusten, metsäkeskusten, maaseutuelinkeinopiirien osalta erilaisia aluerajauksia, tällaista hallinnollista ristiriitaa, rakenteellista ristiriitaa jää hyvin paljon eri puolille Suomea. Tältä pohjalta olen itse omassa ajattelussani päätynyt siihen, että ehkä kestävä maakunnallisten liittojen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten määrä olisi 16 yksikköä, ja tältä pohjalta lähdettäisiin yhteensovittamaan näitä asiakokonaisuuksia.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten tehtävä tulee olemaan erittäin tärkeä, ja tässä mielessä henkilökohtaisesti näen näiden yksiköiden yhteensovittamisen lähinnä työvoimahallinnon ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan toimintayksikköjen osalta hyvin perusteltuna. Sen sijaan maaseutupiirien kytkeminen tähän samaan kokonaisuuteen on vailla asiallisia perusteita. Siis poliittiset perusteet, niin kuin sanoin — tässä hallitus hakee nyt suurta poliittista kaatoa — toki on löydettävissä, mutta jos ajatellaan EU:n maatalouspolitiikan näkökulmasta, niin maa- ja metsätalousministeriön ja maaseutupiirien tehtävä on monessa suhteessa asiamäärältään ja asiakokonaisuuksiltaan merkittävin. Tässä mielessä olisi perusteltua lähestyä tämän tietyn aluejaon pohjalta yhteisten maaseutukeskusten yhteensovittamista, kun niihin nimenomaan kytkeytyy sekä nykyisten maaseutuelinkeinopiirien että metsäkeskusten toiminta. Tällä tavalla me saisimme elinkeinojen kehittämiseen alueellisen dynamiikan, joka parhaalla mahdollisella tavalla sopeutuu niihin vaatimuksiin, mitä EU-jäsenyys ja EU-olosuhteet meidän paikallistalouksiltammekin tulevat vaatimaan.

Kaiken kaikkiaan lääninhallinnon uudistamisen näen niin, että lääninhallinnon tehtävä nimenomaan sen myötä, että alueellinen kehittämisvastuu siirtyi lääneistä maakunnallisiin liittoihin, on selvästi pienentynyt ja tässä mielessä se keskustelu, mikä todella jatkossa on lääninhallitusten rooli, mitkä tehtävät säilyvät lääninhallituksissa ja tätä kautta myös, mikä on läänijako, meidän pitäisi käydä myös avoimesti, säilyykö nykyinen läänimäärä vai onko löydettävissä joitakin yhteistoiminta-alueita. Mutta kaiken kaikkiaan se, että me päädymme käytännössä viiteen lääniin, on mielestäni liian pitkälle menevä aluerajaus. Siellä tullaan ihan käytännön ongelmiin, fyysisiin etäisyyksiin ja jopa yhtenä ihan konkreettisena esimerkkinä on nimenomaan läntinen alue. Tullaan jo niin suuriin kuntamääriin, että asioiden hallinta ja tätä kautta rakentuva tehokas asioiden hoito vaikeutuu.

Vielä lopuksi haluan tarkastella koulutuksen erillisyyttä ja irrallisuutta, joka mielestäni aika yllättäen on jäänyt hyvin vähälle arvioinnille. Koen niin, että jotta alueellisen kehittämistyön dynaamisuus varmistetaan, koulutuksen vahvempi kytkeminen on välttämätöntä. Voidaan pohtia, onko koulutuksen alueellinen ohjaus sitten maakunnallisten liittojen yhteydessä vai onko se syntyvien työvoima- ja elinkeinokeskusten yhteydessä, mikä mielestäni olisi kaikkein selvin ratkaisu. Mutta ilman että me koulutuksen koordinaatioon luomme vahvempaa yhteyttä elinkeinojen kehittämiseen, minä varsin suuresti epäilen, että se irrallisuus, mikä tällä hetkelläkin on yksi meidän sinällään hyvin hoidetun koulutuksemme heikkouksia, ja etäisyys elinkeinoelämän tarpeista tulee säilymään.

Näen nimittäin, että jos todella me aiomme luoda merkittävässä määrin uutta yritystoimintaa, meidän pitäisi yhä enemmän saada sellaisia

alueellisia kehittämishankkeita, joissa todella meidän ammattiin valmistavat oppilaitoksemme olisivat tiiviissä yhteistyössä. Näen jopa sen tulevaisuuden kuvan, että alueellisten kehittämisohjelmien tavoiteasetanta ja lähtökohta voi merkitä tulevaisuudessa sitä, että kehittämishankkeiden myötä valmistutaan uusiin ammatteihin, uusiin työtehtäviin, ja senkin vuoksi nimenomaan koulutuksen läheisyys työvoima- ja elinkeinokeskusten ja alueellisen kehittämistyön yhteydessä on välttämätöntä.

Sitten kaikkein viimeisimpänä asiana otan esille henkilömäärän. Haluan tähän vielä puuttua sen vuoksi, että kaiken kaikkiaan julkishallinnon kehittämisessä ainoa näkökulma on se, miten me saamme vähennettyä ihmisiä. Minusta tämä on asia, johon pitäisi joskus pysähtyä vähän perusteellisemmin, ja konkretisoin tätä seuraavalla ajatuksella.

Me tällä hetkellä yleisesti ja sanoisin, että aika yksimielisesti olemme poliittisesti hyväksyneet sen, että Suomesta puuttuu kymmeniä tuhansia pienyrityksiä, mikä on este sille, että meillä työllisyys paranee. Jos me aiomme tähän haasteeseen vastata ja todella aktivoida alueellista kehittämistyötä, lisätä pienyritysten määrää merkittävästi, niin ajatelkaa, mitä merkitsee työmääränä esimerkiksi työvoima- ja elinkeinokeskuksille se, jos muutaman vuoden kuluttua meillä on kymmeniä tuhansia yritysasiakkaita enemmän. Se ei suinkaan merkitse sitä, että me vain voimme ja on tarkoituksenmukaista vähentää ihmisiä, vaan enemmänkin hallinnollisten uudistustenkin yhteydessä meidän pitäisi päättäjinä uskaltaa ajatella sitä, että me todella kohdennamme resursseja uudella tavalla. Pitäisi käydä keskustelua siitä, mihin uusiin jopa hallinnon elinkeinoelämää tukeviin haasteisiin meidän kannattaa sijoittaa lisää ihmisiä. Minusta tämä keskustelu ja tämä näkökulma puuttuu hallinnon uudistamisen keskustelusta ja jopa tästä lakiesityksestä, joka on tällä hetkellä esillä.

Tähän liittyy myös se, mitä merkitsee se, että meidän hallinnolliset instituutiomme siirtyvät todella kehittämisyksiköiksi ja kehittämistyötä tukeviksi yksiköiksi, mitä se merkitsee ihmisten henkisinä valmiuksina. Hallinnon hoitaminen ja alueellisen kehittämistyön ja yleensäkin kehittämistyön tekeminen ovat monta kertaa kaksi eri asiaa. Hallinnon rakenteiden lisäksi meidän pitää kiinnittää suurta huomiota siihen, millä valmiuksilla ihmiset astuvat näihin uusiin tehtäviin ja uusiin vaatimuksiin.

Ed. Saarinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula ja monet muut ovat viitanneet tämän keskustelun aikana maakuntien liittojen rooliin aluehallinnossa, ja siitä huolimatta, että istun yhden liiton korkeassa luottamustehtävässä, tämän keskustelun valossa voin sanoa, että joko päätös aluekehitysvastuun siirtämisestä maakuntien liitoille oli hätäinen tai sitten tämä keskustelu, mitä nyt käydään, on jälkijättöistä. Minä olen sitä mieltä, että päätös oli aikanaan liian hätäinen. Tällä hetkellä päätöstä tässä kyseessä olevassa uudistuksessa ei olla siis tekemässä puhtaalta pöydältä. Tässä suuressa palapelissä aluekehitysvastuuviranomaisen tehtävien siirtämisessä maakuntien liitoille liimattiin iso pala palapeliä tiukasti paikalleen ja sellaiseen asentoon, että loppujen palojen sijoittaminen on nyt vaikeata.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula toi esiin sen, että koulutus pitäisi kytkeä työvoima- ja elinkeinopiirien yhteyteen. Tämä on aika lailla outo mielipide siinä mielessä, että meillä kuitenkin oppilailla on vapaus valita koulutuspaikka mistäpäin Suomea ja mistä koulusta hyvänsä, ja tästä vapaudesta pidetään kiinni. Jos nyt sidottaisiin koulutus alueellisesti työvoima- ja elinkeinopiireihin, se sitoisi myös oppilaat niille alueille. En usko, että ed. Karjula tätä tarkoittaa.

Työvoimahallinnon koulutus, jota alueelle ostetaan, pitäisi enemmän kyllä sitoa työvoima- ja elinkeinopiirien yhteyteen sillä tavalla, että katsotaan, mitkä ovat tulevat työpaikat ja missä on tarvetta. Nyt näyttää siltä, että koulutusta ostetaan lähinnä koulutusta antavien tahojen ehdoilla eikä aina oteta huomioon tarvetta. Yhteistyö ei tällä alueella riittävän hyvin pelaa.

Täytyy muistaa, että meillä on menossa erittäin suuri koulutuksen uudistus. Tavoitteena on, että eri koulutusaloilla, erityisesti ammatillisella, ammattikorkeakoulu- ja myös korkeakoulupuolella yhteys työelämään lisääntyy. Se on lisääntymässä jo nyt. Tämä asia tulee korjaantumaan. Varmaankin koulutuksemme tulevaisuudessa vastaa työelämän tarpeisiin.

Siitä olen samaa mieltä ed. Karjulan kanssa, että maakuntien liittojen määrä on harkittava uudelleen. Minusta niitä on tällä hetkellä liian paljon, ne ovat liian pieniä.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula toi esille, että työvoimapiirit ja elinkeinopiirit tarvitsevat lisää työvoimaa. Mielestäni on tärkeintä saada aikaan yhteistyötä, joka on puuttunut eri piirien välillä. Työ, mikä on tarkoitus tehdä maakunnan hyväksi, on ollut hyvin hajanaista. Pidän erittäin tärkeänä yhteistyötä juuri siitäkin syystä, että parhaat toimintamallit löydetään tämän kautta ja ne toimivat silloin myös maakunnan eduksi. Mielestäni käytettävissä olevien resurssien parhaat puolet täytyy löytää yhteistoiminnan ja myös koulutuksen kautta. En katsoisi sitä tärkeäksi enkä ole sen takana, että ensisijaisesti lähdetään siitä, että sinne palkataan lisää työvoimaa, koska minun mielestäni tällaisen järjestelmän kautta nimenomaan tehokkuus löytyy kaikkein parhaiten näissä toimissa.

Ed. Karjula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin ed. Karjalaiselle: Minusta edellisen hallituksen aikana on tehty selvä päätös, että alueellinen kehittämisvastuu siirtyy maakuntien liitoille. Minusta se on selvä palapelin palanen. Nyt kysytään vain, toimitaanko tämän päätöksen mukaisesti. Jos toimitaan, alueerajausten pohtiminen on ensimmäinen lähtökohta myös tämän lakiuudistuksen toteuttamiselle. Sen mukaan määrittyy myös toivoima- ja elinkeinokeskusten määrä.

Sitten ed. Ala-Harjalle koulutukseen liittyen: Minusta tällä hetkellä ei ole riittävää yhteyttä niihin alueellisiin erityistarpeisiin, mitkä liittyvät myös koulutuksen vaatimuksiin. Ei suinkaan näissä muuttuneissa kansainvälisissäkään olosuhteissa ole väärin, jos tietyt alueet kouluttavat erityisosaajiaan omiin tarpeisiinsa. Tätä meidän pitää vahvistaa. Siinä mielessä se, onko vahvempi koulutuksen koordinaatio maakunnallisten liittojen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten yhteydessä, on minusta kysymys, josta pitäisi enemmän keskustella.

Sitten ed. Drombergille työntekijämäärästä: En suinkaan tarkoittanut, että itseisarvoisesti meidän pitää lähteä lisäämään työntekijöitä, vaan otin esille sen keskustelunäkökulman, että eihän tällainen kansakunta voi menestyä, joka saneeraa ihmiset kortistoon. On paljon tarkoituksenmukaisempaa, että me vaikka luomme lisää työpaikkoja kehittämistehtäviin, joilla viedään kansakunnan elämää eteenpäin. Minusta on erittäin valitettavaa, että suuri määrä huippulahjakkaita, pitkälle koulutettuja ihmisiä tuhotaan kortistoon. Meillä on kyllä työtä, jos me vain kykenemme organisoimaan ja koordinoimaan niitä haasteita, joihin nämä ihmiset voivat tarttua.

Ed. Mikkola: Arvoisa puhemies! Kun asia tulee hallintovaliokunnan käsittelyyn, luulen, että hallintovaliokunnalla on aika sopiva tehtävä saattaa nämä kaikki mielipiteet yhteen ja sovitella parhaimman taidon mukaan. Uskon, että hallintovaliokunta siinä onnistuu ed. Väistön johdolla, niin kuin se sai kihlakuntauudistuksenkin aikaiseksi kolmannessa eduskunnassa. Luulen, että tämä hallintovaliokunta on parempi, se pistää tämän pakettiin juuri tältä pohjalta, mitä yleiskeskustelu täällä on ollut, ja sehän on ihan helppo homma.

Toiseksi totean, että Suomessa on 5 100 000 asukasta. Katsotaanpa, kuinka paljon meillä on hallinnon eri portaita ja laatuja. Meillä on läänejä, maakunnallisia itsehallintoja, kuntia 452, kuntayhtymiä lähes 300. Meillä on jos jonkinlaista hallintoa päällekkäin. Eiköhän mahda riittää 5 100 000:lle? Kerta kaikkiaan meillä on kaikkea hallintoa aivan liian paljon minun mielestäni, ja aivan liian pieniä väkimääriä niissä.

Voidaan tietysti sanoa, että Suomen pinta-ala on kohtuullisen suuri. Jos ajatellaan nykyaikaa, kaikkea liikennevälineistöä, kuinka kehittynyttä tietoliikenne Suomessa on, maantieteellisillä etäisyyksillä ei enää ole läheskään sellaista merkitystä kuin aikaisemmin. Suomi on kutistunut, niin kuin on kutistunut koko maapallokin, ja tätä me emme ota ollenkaan huomioon, emme juuri ollenkaan.

Haluan sanoa alkuun myös lääninhallituksista. Sotiin asti pärjättiin vallan hyvin niin, että Oulun ja Lapin lääni olivat yksi lääni, puolet Suomesta. Kuinka kehittynyttä mahtoi olla silloin joukkoliikenne, tieliikenne ja tietysti tietokoneliikenne ja kännykkäliikenne, sehän oli vallan hurjan kehittynyttä siihen aikaan, mutta komiasti tultiin toimeen. Lääninhallituksen tehtävät kuntiin ja kaikkiin muihin kohdistuivat aivan eri tavalla, mutta hyvin tultiin toimeen. Nyt me ruikkaamme ja rutisemme tästä aika lailla, että ei millään voida tulla toimeen, on niin laajoja alueita jne.

Eli kaikella tällä sanon, että luulen, että me olemme aika lailla jumiutuneet ja urautuneet siihen, että mikä nyt on, sitä ei saisi muuttaa. Mutta ymmärrän sen, totta kai, toisaalta. Meidät on valittu tänne alueellisesti ja me puolustamme omia reviireitämme ja alueitamme hyvin tarkasti ja tarkastelemme tätä tietysti siltä pohjalta. Tie-

tysti eduskunnan kokoonpano on tarkoitettukin sellaiseksi, alueelliset ehdokkaat on juuri sen takia valittu tällä tavalla. Se tekee asian tarkastelun viileästi erittäin vaikeaksi. En yritä itsekään olla tässä kohtaa viileä enkä tarkastella millään tavalla analyyttisesti, vaan otan yleisen näkökulman vain ja hyvin yksinkertaisesti koetan asiaa käsitellä.

Mitä valmisteluun tulee, niin minusta se on tapahtunut juuri sillä tavalla kuin meillä yleisesti valmistelut tapahtuvat. Ovatko ne hyviä vai huonoja? Toisinaan on hiukan parempi valmistelu kuin toisinaan. Luulen, että tämä täyttää aivan normaalivalmistelutason, mitä meillä yleensä tapahtuu. Valmistelussa on ollut myöskin työryhmä- ja luottamushenkilöhallintoa ja virkamiestyötä mukana. Tämä noudattaa aivan keskimääräistä tasoa ja on myös laadullisesti mielestäni sellaista.

Menen ensin lääninhallintoon. Meidän nykyinen lääninhallintomme — 12 lääniä Manner-Suomessa plus Ahvenanmaa — sehän on vuodelta 1960, jolloin perustettiin Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan läänit. Sen jälkeen kymmenen vuotta sitten 1986 hallitus antoi esityksen, että olisi perustettu Satakunnan lääni, Pirkanmaan lääni ja Kainuun lääni. Se kaatui eduskunnassa toisessa ratkaisevassa käsittelyssä äänin 91—89, eli kahdella äänellä katsottiin, että niitä ei tehdä.

Jos katsotaan, mitä sen jälkeen on tapahtunut näiden kymmenen vuoden aikana, niin ensinnäkin lääninhallitusten tehtävät ovat muuttuneet aivan oleellisesti. Lääninhallituksilla ei enää ole kuntiin mitään yleisvalvontaa eikä keskeistä valvontaa, niin kuin lääninhallituksilla on ollut koko ajan tähän asti. Nykyisen kuntalain mukaan ne on kaikki poistettu.

Valitustoiminta on eriytynyt eli on lääninoikeudet. Ed. Pekkarinen tänään sanoi, että lääninhallitus on valitusviranomainen. Sanoisin, että täysin metsässä. Lääninhallitus ei ole ollenkaan valitusviranomainen, se on lääninoikeus. Lääninoikeudet ovat täysin eriytettyjä tästä hallinnosta. Niillä ei ole mitään tekemistä — anteeksi, on niillä, molemmissa on sana lääni, mutta mitään muuta niillä ei ole toistensa kanssa tekemistä, vaan lääninoikeus on täysin itsenäinen tuomioistuin. Tämä on muuttunut. Aikaisemmin lääninhallitukset olivat myös valitusviranomaisia ja niillä oli monia muita tehtäviä. Valtionosuusjärjestelmä ja ohjailu ovat täysin muuttuneet tässä kohtaa. Ovatko nämä olleet hyviä kehityssuuntia, se on toinen asia, mutta kehitys on tapahtunut täysin erilaiseksi. Tehtävät ovat muuttuneet täysin. Tulevaisuudessa yhä enemmän lääninhallitukset tulevat olemaan siviiliturvallisuusviranomaisia, jossain määrin myös yleishallintoviranomaisia.

Miten on kunnallishallinto kehittynyt? Kaikki tietävät, kuinka viimeisen 20 vuoden aikana kuntien tehtävät ovat monipuolistuneet. Niille on tullut oma virkamieskunta jne. Ne ovat täysin erilaisia kuin vuonna 60.

Sitten katsotaan liikenneyhteyksiä. On se sitten tieliikennettä, lentoliikennettä, junaliikennettä — junaliikenne on yksipuolistunut, se täytyy sanoa — henkilöautoliikennettä, tietoliikennettä ym. se on täysin eri maailmassa kuin vuonna 60. Tarve mennä fyysisesti lääninhallituksiin on vähentynyt viime vuosina. Vastaisuudessa tulee yksityisellä henkilöllä olemaan erittäin vähäinen tarve mennä edes lupaviranomaisen takia lääninhallituksiin paikalle.

Sitten katsotaan maakunnallisten liittojen kehittämisvastuuta. Nyt ovat tulleet maakunnalliset liitot. Yhdyn siinä ed. Karjalaisen ja luulen, että monen muunkin näkökulmaan. Kun kehittämisvastuu tehtiin, niin luulen, että siinä jollakin tavalla sekoitettiin asioita. Kun toisaalta maakunnalliset liitot ovat kuntien hyrriä, kuntien yhteistoimintaa varten kehitettyjä, niin sitten niillä on tavallaan valtakunnallinen kehittämistehtävä, ei välttämättä yksinomaan kuntien kehittämistehtävä, vaan yleisempi. Luulen — en ole tästä varma — että kehittämistehtävän siirtäminen lääninhallituksilta pois johtui siitä, että lääninhallitusten demokratisointi epäonnistui. Maaherrat vierastivat luottamushenkilöhallintoa erittäin voimakkaasti eikä se koskaan oikein toteutunut. Tämän takia mentiin tekemään toisenlainen ratkaisu. Luulen, että tässä myös keskustapuolue näki maakuntaitsehallinnon juuria ja tämän takia oli tälle altis. Se tehtiin ehkä vähän liian nopeasti, jolloin liimattiin yksi palanen — tehtiin selvä päätös, ed. Karjula, se pitää paikkansa — tavattoman tiukasti, ja nyt meidän pitäisi elää sen mukaan, että muutkin palaset täytyisi liimata. Tämä ei välttämättä ollut kauhean hyvä asia.

Kun puhutaan, onko se 12 lääniä ainoa autuaaksi tekevä malli, niin täällähän on annettu kuva, että se on kauhean hyvä. Mutta kun katsotaan tätä muutosprosessia ja vastaisia tehtäviä, niin voidaan sanoa, että ei varmaankaan. Niin paljon Suomi on kutistunut tässä mielessä, että vallan hyvin tultaisiin toimeen viidellä läänillä, tai miksei neljällä läänillä. Jos sotiin asti pärjättiin hyvin niin, että Oulun ja Lapin lääni olivat

yhdessä, niin miksi ne eivät nyt voisi olla? En tiedä, kysyin vain, ei kai siihenkään olisi mitään estettä. Viidellä läänillä tullaan sinänsä hyvin toimeen.

Mutta jokainen meistä katsoo sitä, mistä me olemme tulleet valituksi. Sielläkin kehittyy sellainen ongelma, että kun joku nostaa asiasta kovan tunnelatauksen, niin vaikka joku sanoisikin, että hetkinen, tarkastellaan tehtäviä, niin sitä ei voi tehdä, koska muut ajavat sen mielipiteen maan rakoon ja sanovat, että jaaha, tämä ei ole alueen edustaja, tämä ei tarkastele asioita meidän näkökulmastamme, meidän pitää olla itsekkäitä jnp. Tässä kohtaa ei enää ole kylmää harkintaa eikä siihen anneta oikein mahdollisuuttakaan. Tämäkin pitää paikkansa, mutta tässä on monet puolensa.

Olen Varsinais-Suomesta. Varsinais-Suomen Liitto ei ole nähnyt kauhean suurta kritisoinnin aihetta Backmanin ehdotukseen, kun se oli lausunnolla, ei ainakaan suuntautumisvaihtoehtoon, mihin Varsinais-Suomi oli sijoitettu, silloin Länsi-Suomen lääniin, ja siihen liitto ei antanut erilaista kannanottoa. Turun kaupunki käsitellessään asiaa hyväksyi myös sen lähtökohdan yksimielisesti.

Henkilökohtaisesti olen vähän pahoittanut mieleni tai ollut hieman surullinen Varsinais-Suomen puolesta, että aivan viime metreillä kokoomuksen puheenjohtaja Niinistö ja kansanedustaja Kanerva yhtäkkiä rupeavat ajamaan Varsinais-Suomen siirtämistä Etelä-Suomen lääniin, aivan viime vaiheessa. Se sekoitti jollakin tavalla asian, että eikö Varsinais-Suomessa tiedetä, eikö maakunnalla ole itsenäistä tahtoa, ja teki asian epäselvemmäksi. Luulen, että tämä on väkeämme hämmentänyt aika paljon. Sillä voi myös olla seurausvaikutuksia. Toivottavasti ei ole, koska kuulun tietenkin niihin — nyt tulee itsekkyys näkyviin, mutta minun mielestäni perustellusta syystä — joiden mielestä Länsi-Suomen läänin pääkaupungin on oltava Turku. (Ed. Ala-Harjan välihuuto) — Aivan. Tarkastellaan sitä, ed. Ala-Harja, esimerkiksi historiallisesta näkökulmasta.

Jos katsotaan, mistä lääninhallinto on lähtenyt, niin Turusta. Jos katsotaan kaksikielisyyden kannalta, Vaasa on kaksikielinen, Turku on kaksikielinen. Meillä on kaikki nämä. Jos katsotaan toimitiloja, meillä on ainakin tarkoituksenmukaiset toimitilat. Jos katsotaan henkilökuntaa, meillä on tarkoituksenmukainen henkilökunta. Jos katsotaan sijaintia esimerkiksi eurooppalaisesta näkökulmasta, sitä voi tarkastella, jos katsotaan näitä yhteyksiä, niin luulen, että kaikissa näissä Turku perustaa hyvin paikkansa. Mutta ymmärrän sen, että esimerkiksi ed. Ala-Harja sanoi, että ei, kyllä Vaasa on oikein hyvä vaihtoehto, ymmärrän senkin.

Aivan viime vaiheen sooloilu, jota kokoomus teki, minusta jollakin tavalla järkytti ehkä tätä asetelmaa. Joku sanoi, että eihän teille ole se läänin pääkaupunki niin tärkeä, koska eräät halusivat viedä Turun Etelä-Suomen lääniin ja minä sanoin: ei. Olemme sinnikkäästi, ehdottomasti ja loppuun asti tässä kohtaa sillä kannalla, että Turun pitää olla Länsi-Suomen läänissä. Haluaisin tässä sanoa, että esimerkiksi ed. Kanerva sattuu olemaan Varsinais-Suomen liiton hallituksen puheenjohtaja, ja liitto oli muun muassa sillä kannalla, että Turku on Länsi-Suomessa, ja olen sen takia ollut hämmentynyt tässä.

Mitä tulee elinkeino- ja työvoimakeskuksiin, niin luulen, että siinäkin on mietittävä juuri tätä alueellista jakoa. Yhdyn niihin näkemyksiin, että kun tehtiin nämä maakunnalliset liitot, niin ehkä tehtiin vähän liikaa ja mentiin liian pieniin palasiin eräiltä osin ja sitä pitäisi ehkä korjata. Mutta elinkeino- ja työvoimakeskusten pitäisi edustaa hyvin pitkälti kyllä maakunnallisten liittojen alueita. Siellä näen ennen kaikkea tämän edunvalvonnan paljon suuremmaksi kuin lääninhallituksissa konsanaan. Lääninhallituksella on erilainen luonne minun mielestäni, aivan erilainen luonne tässä lobbaamisessa ym.

Lopuksi vaalipiirijakoon. Sitä ei nyt esitetä muutettavaksi eikä tietysti tähän samaan syssyyn kannata tuodakaan, koska tässä on jo aika lailla palapeliä, niin kuin sanoin, mutta uskon, että hallintovaliokunta hyvin siitä selviää.

Olisin sitä mieltä, että vaalipiirejä tulisi yleisesti ottaen suurentaa. Miksi? Tässä kohtaa pääkaupunki ja Uusimaa näyttelevät aikamoista valtaa. Niillä on 50 kansanedustajaa. Muilta alueilta valittavat, kaikilta, mistä valitaan alle 20, ovat pieniä riposia siellä. Ei koskaan synny todellisia vastapointteja tälle pääkaupunkiseudulle, vaan tämä tietyllä tavalla alueellisesti jyrää. Mutta on tietysti todettava, että täällä ei yleensä alueellisesti äänestetä, vaan puolueittain äänestetään. Luulen, että hiukan isommilla vaalipiireillä, mitä nyt on, päästäisiin parempaan tuloksiin.

Otan nyt esimerkin Pohjois-Karjalasta. Ymmärrän sen, että siellä pidetään omasta läänistä kiinni. Ymmärrän sen, vaikka mielestäni se ei ole kauhean perusteltua eikä edes identiteetin kannalta. Kyllä pohjoiskarjalaiset tunnistetaan. Vaikkei lääniä olisi koskaan ollutkaan, niin kyllä

ne tunnistetaan. Otetaan vaikka vaalipiiri. Sieltä valitaan seitsemän kansanedustajaa. Äänestyskynnys on 13—14 prosentin luokkaa. Jos puolue saa 12 prosenttia, niin ei tule valittua ollenkaan. Äänikynnys on todella korkea. Kun vuonna 86 tehtiin Kainuun lääniä ja sieltä olisi tullut neljä kansanedustajaa, niin äänikynnys olisi ollut 20 prosenttia. Tämä todettiin täällä, että kyllä te varmaan haluatte oman vaalipiirinkin. Kainuulaiset sanoivat, että ei tietystikään, eihän me semmoista haluta, kun me halutaan olla isommassa kokonaisuudessa, tämähän menee hassuksi, jos näin pienestä alueesta tehdään yksi vaalipiiri, koska äänestyskynnys olisi noussut 20:een.

Tätäkin taustaa vasten tietysti täytyy katsoa tätä hallintoa, mutta myös vaalipiirejä. Vaalipiirejä voitaisiin jossain määrin isontaa niin, että niistä valittaisiin vähintään 20 edustajaa, ehkä suurempiakin.

Otan vaikka oman alueeni Turun ja Porin läänin, kun näen, että se on yksi kokonaisuus kuitenkin. Nyt tänne Varsinais-Suomesta valitaan 17 ja Satakunnasta 11, siis 28. Luulen, että jako Satakunnan ja Varsinais-Suomen kesken menisi edustajien määrässä suurin piirtein samassa suhteessa. Mutta luulen, että se auttaisi sitä, että kun tällä hetkellä katsotaan oman vaalipiirin kannalta enemmän asioita, niin silloin, kun olisi vähän isompi alue, katsotaankin vähän isommalla hahlolla myös näitten asioitten kehittymistä. Luulen, että myös EU:ssa nämä isommat alueet myös maakuntien kohdalta olisivat eduksi eikä näin hajanaisina. Toisaalta luulen, että myös pääkaupunkiseutua kohtaan tulisi selvempiä vastapointteja, jos vaalipiirin suuruutta hiukan tarkasteltaisiin näistä näkökulmista.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua hallituksen esityksestä valtion aluehallintoa koskevan lainsäädännön uudistamisesta, ja minusta tuntuu, että muutosvastarinta on kyllä melkoinen. Muistutan kuitenkin, että me olemme viime vuosina joutuneet tekemään hyvin kipeitä ratkaisuja, lähinnä säästöratkaisuja, jotka ovat koskeneet yksityistä ihmistä. Olemme joutuneet leikkaamaan niin opintotuesta kuin sairailta, vanhuksilta ja lapsiltakin. Minusta on aivan oikein, että myös hallinnosta leikataan ja säästetään. Tämä lakiesitys on mielestäni jatkoa sille hallinnon rationalisoinnille, joka on aloitettu mielestäni jo ei viime, vaan jo edellisellä hallituskaudella. Koko ajan on vähennetty sekä lääninhallituksien määrärahoja että virkoja ja tehtäviä. Kunnille on samanaikaisesti annettu valtaa ja vastuuta, ja kunnallishallinto on voimakkaasti kehittynyt.

Täällä on tuotu esiin, että lääninhallinnolla on nyt merkittävä rooli esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon alalla. En ymmärrä tällaista väitettä, koska kunnilla on lain mukaan vastuu niin perusterveydenhuollon kuin erikoissairaanhoidon järjestämisestä, on velvollisuus kuulua sairaanhoitopiiriin ja sitä kautta järjestää erikoissairaanhoito. Ei läänillä ole tässä enää paljon mitään sanottavaa.

Samoin koulupuolella. Lääni kyllä antaa siellä lausuntoja koulurakentamisesta ja tämän sorttisia hallinnollisia tehtäviä on jonkin verran, mutta kyllä opetus ja koulutus on sekin hyvin pitkälti kuntatasolla ja sitten ministeriön hallinnassa. Sekin, että on yritetty saada lääneille laajennettu oikeus ostaa aikuiskoulutusta, on vastatuulessa, joten lääneillä on kovin vähän mielestäni näitä tehtäviä. Siellä on myöskin virkoja vähennetty, niin että ei ole enää kuin johtajan virkoja täytettynä.

Maakuntien liitot, niin kuin täällä on tullut monessa puheenvuorossa jo esiin, ovat saaneet alueen kehittämistehtävän, joka on siirtynyt lääninhallituksilta, ovat osoittautuneet aika hyviksi, mutta olen sitä mieltä, että maakuntien liitot voisivat olla vähän laajempia, että niillä olisi laajempi toiminta- ja resurssimahdollisuus. Sen takia nykyisten maakuntien liittojen pitäisikin tehdä yhteistyötä juuri EU-projekteissa saadakseen hyödynnettyä riittävän hyvin erilaiset projektit.

Nyt ehdotetaan viittä lääniä, että ne riittäisivät Suomelle, ja varmaan riittävätkin. Kun katson omaa lääniäni, niin kuin täällä jokainen on katsonut omaa aluettaan, kyllä minulle tietysti oikein hyvin sopisi se, että Vaasan lääni säilyisi kaksikielisenä lääninä, olletikin kun siellä on nyt kolme maakuntaliittoa, ja niin kuin jokainen arvaa, voi olla, että kaikissa asioissa liitot eivät aina toimi samansuuntaisesti, niin kuin toivoa sopii. Mutta tehtävät ovat todella aika paljon vähentyneet meidänkin lääninhallinnoltamme. Sen takia juuri säästämismielessä ja turhan byrokratian poistamismielessä olen kyllä viiden läänin kannalla ja olen sen ilmoittanut jo aikaisemminkin.

Mitä tulee vaalipiireihin, minusta vaalipiirijaon säilyttäminen on ihan hyvä asia. Tässä vaiheessa en ainakaan toivo, että oman alueeni vaalipiiriä laajennettaisiin. Se tuntuu toimivan hyvin, meillä on 18 kansanedustajaa Vaasan vaalipiiristä.

Esityksessä on sitten työvoima- ja elinkeinokeskusten perustaminen. Vetoan nyt Aluehallin-

to 2000 -hankkeen ohjausryhmän esitykseen, jossa ehdotettiin 15 työvoima- ja elinkeinokeskusta. Silloin siihen sisältyisi myöskin elinkeinokeskus Seinäjoelle, johon tämän 13 piirin ehdotuksen mukaan sitä ei tulisi. Hallituksen esitys siis poikkeaa Aluehallinto 2000 -hankkeen ohjausryhmän esityksestä.

Perusteluna olen kuullut esitettävän sellaisen seikan, että kun Seinäjoelta puuttuu työvoimapiiri, niin sinne ei voi elinkeinopiiriä muodostaa. Kuitenkin mielestäni Vaasan työvoimapiiri voitaisiin aivan hyvin jakaa kahtia. Ei tarvitsisi lisätä niitä henkilöitä, joita työvoimahallinto on vaatinut, koska eihän tämä lakiesitys voi tuoda lisää kustannuksia, kun sen tarkoituksena on säästää kustannuksia. Jos työvoimapiiri jaettaisiin kahtia, Seinäjoella on erittäin hyvin toimiva aluekonttori, siellä hyvin koulutettua ja toimivaa henkilökuntaa, jotka aivan varmasti koulutuksella voitaisiin kouluttaa työvoimapiirin tehtäviin.

Jos nyt yhdistetään työvoima- ja KTM:n elinkeinopiirit, niin täytyyhän tässä hallinnon yhdistämisessä jotain myöskin voittaa. Sen takia mielestäni aivan hyvin koulutuksella ja hyvällä yhteistyöllä löytyisi nykyisellä henkilökunnalla riittävästi resursseja Seinäjoen elinkeinopiirin hoitamiseen. Siis kustannukset eivät voi nousta. Ei myöskään olla irtisanomassa henkilöitä, joten uudelleenkoulutus, tapahtuuhan sitä muillakin aloilla, voisi hyvin toimia tämän probleeman selvittäjänä.

Etelä-Pohjanmaalla on väestöön suhteutettuna maassamme eniten yrityksiä, myöskin eniten maatiloja. Senpä takia juuri tämä oma Etelä-Pohjanmaan elinkeinokeskus olisi välttämätön palvelemaan näitä yrityksiä. Seinäjoella on myöskin hyvin toimiva ja laaja maaseutuelinkeinopiiri, maaseutukeskus, jossa toimii myös metsäkeskus. Siellä on monia maaseutuyrittäjiä, jotka tarvitsevat palveluita kaikilta kolmelta sektorilta. Useimmat yrittäjät ovat suomenkielisiä perheyrityksiä, joten palvelujen saanti omalla kielellä on ratkaisevaa yrityksen perustamisen, kehittämisen, verkostoitumisen ja markkinoinnin sekä ulkomaanyhteyksien kannalta. Maaseutuyrittäjien tuki- ja neuvontapalvelujen saanti läheltä yrittäjää on välttämätöntä.

Elinkeinopiirin perustaminen Etelä-Pohjanmaalle on siis mahdollista mielestäni kustannuksia nostamatta hallintoalojen yhteistyöllä. Toivonkin, että hallintovaliokunnassa otetaan tämäkin ehdotus huomioon, koska ei hallintoa voi sillä tavalla kehittää, että se huonontaa ihmisten, yrittäjien ja sen tarvitsijoiden saamia palveluita.

Olisin myöskin nähnyt, kun tässä nyt hallintoa yhdistellään, että myöskin ympäristökeskukset olisivat mukana. Ne jäävät vielä aivan erillisiksi, kun nyt kuitenkin maaseutupiirit ovat tämän lakiesityksen mukaan liitettävissä samaan elinkeinopiiriin. Siksi toivonkin, että kuitenkin maaseutupiiri, vaikka se yhdistetään elinkeinopiiriin, säilyttää oman roolinsa, että se voi antaa ja turvata viljelijöille tulevat palvelut, jotka tulevat jatkossa lisääntymään, niin kuin täällä on jo tullut monessa puheenvuorossa esiin, erilaisten EU-tukien vuoksi.

Ed. V i h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjan kanssa olen samaa mieltä siitä, mitä hän toi esille Seinäjoen elinkeinokeskusasiasta ja mitä siihen liittyy, mutta sitä ihmettelin, mitä ed. Ala-Harja tarkoitti sillä, kun hän sanoi, että maakuntien tulisi olla laajempia. Tuliko tässä jokin katkos, vai tarkoitettiinko tällä sitä, että maakunnat voisivat olla laajempia, että meillä pitäisi myös maakuntia ruveta vielä yhdistämään?

Siinä olen samaa mieltä, että maakuntien liitoilla pitää olla yhteistyötä erittäin paljon. Se on hyvä asia. Mutta en missään tapauksessa ole sitä mieltä, että nyt ruvettaisiin myöskin maakuntia ajamaan siihen pisteeseen, missä ne olivat aikaisemmin. Nyt on todella niin, että muutama vuosi sitten esimerkiksi Vaasan läänissä tunnustettiin, että siellä on kolme maakuntaa, on suomenkielinen Etelä-Pohjanmaa, on Rannikko-Pohjanmaa eli Pohjanmaan liiton alue ja Keski-Pohjanmaa. Jos ed. Ala-Harja tarkoittaa sitä, että nyt näitä liittoja pitäisi ruveta myös liittoina yhdistämään, silloin olen aivan eri mieltä. Vai tuliko tämä huonosti ilmaistua äsken?

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja aivan oikein toi esiin maakunnallisen kehittämistyön nykyisen lainsäädännön pohjalta. Siinähän korostuu maakunnan liiton rooli, mutta siinä tarvitaan myös toimiva, päätösvaltainen valtion aluehallintoviranomainen. Tämä, ed. Ala-Harja, on pulma erityisesti opetusministeriön hallinnonalan osalta.

Useissa yhteyksissä on tullut vastaan tilanne, että maakunnan liitto tai työvoimapiiri alueviranomaisena ja EU-osarahoitteisia hankkeita tai kokonaan EU-rahoitteisia hankkeita eteenpäin vievänä tahona ei ole saanut sieltä kumppania ja sitten turvaudutaan aina opetusministeriöön ja

opetusministeriöstä meneviin virkamiehiin. Tässä on se ongelma, että nämä virkamiehet, jotka sen hallinnonalan puolesta sitä edustavat, eivät tunne aluetta, eivät tunne näitä asioita, eivät tunne muita kumppaneita. Sillä tavoin näyttää siltä, että se ei niin hyvin ole onnistunut kuin voisi onnistua myös opetusministeriön hallinnonalan osalta. Olisiko tässä nyt kuitenkin ajateltava niin, että todellisuudessakin esimerkiksi lääninhallitus ja tässä tapauksessa nimenomaan lääninhallitus edustaisi myös opetusministeriötä maakunnallisen tason yhteistyössä?

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälälle vastaisin, että olen sitä mieltä, että maakuntien liitot ovat meillä tulleet muodostettua liian pieniksi. Ne ovat nyt niitä mitä ovat, mutta minusta niiden täytyisi nyt tehdä hyvin paljon yhteistyötä saadakseen laajemman pohjan. Niin kuin olen aikaisemminkin ilmaissut, omassa läänissänikin, kun meillä on kolme maakuntaliittoa, ne ovat aika pieniä. Voimaa ja resursseja olisi enemmän, kun ne olisivat ja toimisivat yhdessä, mutta tilanne on se, mikä on, joten yhteistyötä kaivataan eikä vain Vaasan läänin alueella vaan isommalla alueella.

Mitä tulee opetusministeriön osuuteen EU-projekteissa, olen kuullut juuri sitä arvosteltavan muuallakin, mutta olen myös tavannut sellaista, että esimerkiksi Satakunnassa se toimi erittäin hyvin. He ovat saaneet EU-projekteja eteenpäin myös opetushallinnon puolella. En nyt osaa sanoa, onko siinä alkukankeutta. En usko, että jos me luomme uuden portaan joko lääniin taikka maakuntaliittoon, se lisäisi tätä tilannetta. Monet sosiaalirahaston koulutusasioista on esimerkiksi tehty yhteistyössä työvoimahallinnon kanssa, joten siinä on monta vaikuttajaa ja päättäjää. Meillähän on näitä alkukankeusvaikeuksia ollut vähän joka puolella. Toivon, että ne rupeavat jatkossa sujumaan paremmin.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Tämänpäiväinen keskustelu on ollut mielenkiintoista ja hyvää. Harvoin syntyy tilaisuutta, jossa maan eri alueiden, maakuntien ja seutujen tilanteita ja tulevaisuutta voidaan tällä tavoin osin yksityiskohtaisesti, osin toisiinsa vertaillen tarkastella kuin tänään on eduskunnassa tapahtunut.

Aluehallinnon uudistuksen avoin ja itse asiassa varsin pitkäaikainen valmistelu on varmaankin vaikuttanut tietoa lisäävästi. Ministeri, Aluehallinto 2000 -hankkeen työryhmien jäsenet ja sisäministeriön virkamiehet ovat sekä kuunnelleet näkemyksiä että jakaneet tietoa kiinnostuneille. Minusta tapa, jolla hanketta on viety eteenpäin, on ollut perinteistä suomalaista valmistelua ja tasoltaan siinä mielessä tyydyttävää. Oikeastaan vain tällä tavoin toimien voi syntyä sellainen asiallinen ilmapiiri, jonka vallitessa uudistus ylipäätään voi mennä läpi.

Aluehallinto 2000 -hankkeen pohjalta annetut lakiesitykset, joista nyt on kyse, muodostavat valtion aluehallinnon kokonaisuudistuksen. Ensin muutama sana kokonaisuudesta, sitten arviointia itäsuomalaisesta ja mikkeliläisestä näkökulmasta.

Kyse ei ole vain läänien määrän vähentämisestä tai uudistuksen säästövaikutuksista. Ei, olennaista on maakunnallisten työvoima- ja elinkeinokeskusten muodostaminen. Se tapahtuu kokoamalla yhteen työvoiman, kaupan, teollisuuden ja maatalouden alueelliset viranomaistoiminnot. Sitä parempi, että se voidaan toteuttaa valtion menoja lisäämättä. Toiminnan tehostuminen kattaa tulevan säästötarpeen.

Uudistuksella voidaankin nykyistä tehokkaammin suunnata valtion voimavaroja maakuntien ja alueiden kehittämiseen. Yrittäjyyden ja työllisyyden edistäminen tehostuu. Nimenomaan tehostuu erilaisten EU-rahoitusta saavien ohjelmien koordinointi. Syntyy hallintoa, joka vastaa tämän hetken tarvetta ja joka siten palvelee asiakkaitaan, nimenomaan yrityksiä parhaiten. Ei ole asiakkaan eli neuvoa, tukea tai rahoitus- taikka takausapua tarvitsevan yrityksen asia koota yhteen välttämätön viranomaisprosessi, vaan hallinto pitää järjestää siten, että viranomaiset huolehtivat keskinäisen yhteistoimintansa nykyistä paremmasta sujumisesta.

Lisäksi syntyy edellytyksiä alueellisesti tasapainoiseen kehitykseen. Työvoima- ja elinkeinokeskuksista tulee merkittävä kumppani kuntien muodostamille maakuntien liitoille. Valtio on uudistuksen jälkeen entistä modernimmin ja entistä enemmän olennaisiin seikkoihin paneutuen läsnä maakunnissa tekemässä kehittämistyötä ensisijaisesti kehittämisvastuussa olevien tahojen eli maakuntien liittojen kanssa. Työvoima- ja elinkeinokeskuksia olisikin perustettava jo tässä vaiheessa enemmän kuin hallituksen esittämät 13 keskusta. Päijät-Hämeen kehittymiselle olisi varmasti hyödyksi oman työvoima- ja elinkeinokeskuksen saaminen Lahteen. On myös Itä-Suomelle eduksi se, että Etelä-Suomeen syntyy pääkaupunkiseudun rinnalle muita voimakkaita kasvun keskuksia. Tietysti on myös niin, että nykyinen

toiminnallis-taloudellisten maakuntien lukumäärä ei voi mitenkään olla pyhä luku, jota ei olisi tulevissa yhteyksissä voitava arvioida kriittisestikin, kuten täällä on jo ennakoiden tehty.

Nykyistä suurempien läänikokonaisuuksien luominen on puolestaan perusteltua lääninhallinnon tehtävien muututtua. Alueellinen kehittämisvastuuhan on nykyään maakuntien liitoilla. Kehittyneen liikenne- ja tietotekniikan aikakaudella ei tarvita hevoskärryjen aikana piirrettyä läänijakoa.

Viime viikolla saatiin Itä-Suomi-työryhmän loppuraportti, joka esittää keinoja kehityksestä jälkeen jääneen Itä-Suomen nostamiseksi. Se on edessäni. Raportti painottaa valtion suorien toimien lisäksi Itä-Suomen omaa toimeliaisuutta ja keskinäistä yhteistyötä. Raportista löytyy yhteistyön lisäämisen osalta varmasti osviittaa tekemiselle useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Tämä onkin muuten Itä-Suomessa laajalti oivallettava. Ei kyseessä ole vain ja ainoastaan paperi, jossa esitetään toiveita valtion ensi vuoden budjettiin. Raportti vilisee verkottumista, yhteistyötä, vuorovaikutusta ja kokonaishyödyn näkemistä tarkoittavia ilmauksia.

Itä-Suomi-työryhmän raportissa esitetään muun muassa, että alueen maakuntien tulisi yhdessä elinkeinoelämän kanssa käynnistää yhteistä, pitkäjänteistä imagosuunnittelua. Sillä tähdätään ensisijaisesti esimerkiksi matkailuelinkeinon edellytysten parantamiseen. Tällainen yhteishengen, yhteisten projektien luominen edellyttää kuitenkin yhteisten etujen havaitsemista. Itä-Suomen läänin syntyminen nykyisten Mikkelin, Kuopion ja Pohjois-Karjalan läänien perustalta tukisi itäsuomalaisen yhteistyön syntymistä. On hyvä, että jollakin hallinnonalalla syntyy näkyvästi konkreettista yhteyttä Itä-Suomen keskeisten maakuntien välille. Siksi aluehallinnon uudistusta on myös puhtaasti itäsuomalaisessa katsannossa syytä kannattaa. Henkilökohtaisesti olisin nähnyt mielelläni sen, että Etelä-Karjalan maakunta olisi tässä lääninhallinnon jaotuksessa sijoitettu osaksi muuta Itä-Suomea Itä-Suomen lääniin, jonne se luontevasti kuuluisi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että läänien hallintokaupungit päätetään myöhemmin valtioneuvostossa. Hyvä niin. Se on kuitenkin asia, joka on kokonaisuuden kannalta sivuseikka. Luotan, että syntyy perusteltu ja asiallinen ratkaisu. Itä-Suomen läänin hallintokaupungeiksi ovat olleet esillä lähinnä Mikkeli ja Kuopio. Itä-Suomellehan on tyypillistä ehkä muista osista maata poiketen se, että ei ole vahvaa valtakunnanosakeskusta Turun, Tampereen, Jyväskylän tai Oulun tavoin. Tämä on varmasti ollut myös seikka, joka on vaikuttanut Itä-Suomen kehittymiseen.

Tästä kuitenkin johtuu se, että Itä-Suomessa hallintokaupunkiratkaisu ei ole itsestäänselvä. Mikkeliläisenä kantani on tietysti selkeä ja on varmasti kaikkien tiedossa. Etelä-Savon maakunnan kehittäminen ei ole kuitenkaan näitten hallinnon työpaikkojen varassa, mutta totta kai toimintaa se helpottaisi ja helpottaisi myös se, että Mikkelistä puuttuvaa yliopistoa korvattaisiin hallinnon muodostamalla valtion pysyvällä panostuksella seudulle. Koko Itä-Suomelle olisi tietysti mielestäni hyväksi, jos myös kurjista kurjin eli Etelä-Savon maakunta pääsisi nopeamman kehittymisen uralle.

Olen myös todennut, että hallintokaupunkiin liittyvä epävarmuus ei ole omalla kohdallani sellainen tekijä, joka loisi varjon koko hankkeen arvioinnin ylle. Jos valtioneuvosto aikanaan päätyy toisenlaiseen ratkaisuun kuin eteläsavolaiset toivovat, se varmasti tapahtuu perustellusti. Huomautan lisäksi — olikohan se ed. Vihriälä, joka nyt ei ole enää salissa, joka sanoi ymmärtävänsä, että Pohjois-Karjalan lisäksi Mikkelin läänissä halutaan pitää nykyisistä lääninrajoista kiinni — että tämä ei pidä paikkaansa. Mikkelin läänissä kaikki keskeiset toimijat, Mikkelin kaupunki ja muut kunnat sekä Mikkelin läänin maakuntaliitto, ovat ottaneet kantaa jo varhain viime kevättalvella Aluehallinto 2000 -hankkeen puolesta juuri sen takia, että siellä on nähty laajemman itäsuomalaisen yhteistyön tarpeellisuus omankin maakunnan kehittämisen kannalta. Etelä-Savossa ei haluta olla jarruna tässä uudistuksessa, ja ihmettelenkin vähän sitä, mihin ed. Vihriälän tiedot tässä asiassa perustuvat.

Arvoisa puhemies! Toivon, että lakiesitystä käsitellään eduskunnan hallintovaliokunnassa avoimesti, ilman lukkiutuneita asenteita. Toivon erityisesti, että valiokunta itäsuomalaisen puheenjohtajansa ed. Väistön johdolla huomaa sen historiallisen merkityksen, joka hankkeen hyvällä etenemisellä on juuri Itä-Suomelle. Itä-Suomen muuta maata heikompi kehitysvauhti edellyttää nopeutuakseen alueen maakuntien yhteistyötä. Tässä esitetään työvoima- ja elinkeinokeskuksia kaikkiin Itä-Suomen maakuntiin. Samoin läänijako tekee entistä näkyvämmäksi sen kohtalonyhteyden, joka Itä-Suomen maakuntien kesken vallitsee.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Ed. Viitamies osoitti suurta kansanedustajan rohkeutta olemalla suurläänien kannattaja, vaikka oma lääni meneekin alta eikä ole varmuutta siitä, onko uuden läänin pääkaupunki Mikkeli. Tällaista kansanedustajan rohkeutta toivoisi monilta muiltakin ja kokonaisuuksien näkemistä.

20 miljardia leikkauksia, jotka pääasiassa koskettavat ihmisiä, ihmisiä, joista monet ovat joutuneet työttömyyden vuoksi talousahdinkoon, joista monet ovat luhistumassa asuntovelkataakkansa alle. Ilman suurempia mukinoita olemme ne hyväksyneet muutaman harvan hallituspuolueen kansanedustajan vastustaessa ja näin saadessa luopion ja sooloilijan leiman. Arvoisat kollegat! Minä todella ihmettelen tätä hallinnon ja uudistuksen meteliä, tätä tunnekuohuntaa verrattuna ihmisiin kohdistuneisiin säästöihin.

Keskustelu aluehallinnosta sen sijaan on tärkeää. Tämä on tärkeä ja tarkkaan suunniteltu päätös. Valmisteluhan aloitettiin jo vuosi sitten ja keskustelua ja suuntaviivoja on vedetty jo kauan aikaa sitten, jo edellisen hallituksen aikana. Tämä on myös yksi avoimimmin valmistelluista asioista, mitä lyhyen edustajankauteni aikana on eteeni tullut. Siksi ihmettelen jatkovalmisteluesityksiä, joita ovat tuoneet muun muassa itse ohjausryhmässä mukana olleet jäsenet tai jäsen.

Niin kuin jokainen tietää, meillä Kainuussa haluttiin omaa lääniä, mutta kun kielteinen päätös tuli, olemme sopeutuneet tilanteeseen. Varsinkin sen jälkeen, kun läänien tehtävät ja aluekehitysvastuu ovat muuttuneet, olemme huomanneet, että muu hallinto on olennaisesti tärkeämpää kuin lääni. Siksi me kainuulaiset voimme kokemuksesta sanoa, että läänien välimatkalla ei juurikaan ole merkitystä. Sitä paitsi vasemmistoliittolaisena olen sitä mieltä, että lääni ei ole pystynyt luomaan demokraattista hallintomallia, vaan se on mitä suurimmassa määrin päällikkövirasto. Sillä on oma tehtävänsä, mutta ihmisten kannalta ei ole merkitystä sillä, sijaitseeko lääninvirasto sadan, kahdensadan tai kolmensadan kilometrin päässä.

Ymmärrän kyllä niiden henkilöiden tunnekuohut, jotka oman lääninsä puolesta taistelevat, mutta kun nämä asiat on niputettu, on meidän kyettävä tekemään myös henkilökohtaisesti vaikeita ratkaisuja.

Kun emme Kainuussa saaneet omaa lääniä, kehittelimme muuta hallintoa. Maakunnallisen liiton toiminta aktivoitui aluekehitysvastuun myötä. Olemme luoneet yhden parhaista maakunnan kehittämisohjelmista eikä valtion piirihallintoviranomaisten panos ole ollut vähäinen. Ne ovat olleet mukana yhteistyössä jo pitkän aikaa ja siitä on muotoutunut ns. Kainuun malli.

Olisimme olleet valmiita menemään pitemmällekin kuin ministeri Backman on esittänyt. Yhteistyössä ovat olleet mukana lisäksi metsäkeskus ja ympäristökeskus. Joku sanoikin täällä, että on oikein, että Kainuu saa oman keskuksen. Kuitenkin hän oli jo seuraavassa lauseessa hakemassa uutta valmistelua. Jos esitys vesitetään, se tietää hallitsematonta piiriviranomaisten karsintaa, varsinkin Kainuusta. Siksi päätös on tehtävä, vaikka se kimpassa läänien kanssa olisikin osalle vaikea. Kaikki me joskus joudumme tekemään vaikeita ratkaisuja.

Vaikka Kainuu olisikin yksi kolmestatoista, jotka saavat työvoima- ja elinkeinokeskuksen, olemme silti sitä mieltä, että keskuksia tulisi olla vähintään viisitoista, jotta myös Lahti ja Seinäjoki alueineen saisivat omansa, sillä ymmärrämme, miten tärkeitä keskukset maakunnille ovat.

Jotenkin tätä keskustelua kuunnellessa on tullut ajatelleeksi, että itsekkyys näissäkin asioissa on noussut aikamoiseen asemaan ja kun miettii, että se, missä läänin pääkaupunki sijaitsee, ratkaisee henkilön ajatuksen siitä, hyväksytäänkö koko pakettia, hyväksytäänkö koko kehitysmallia, niin tuntuu kyllä, että liian pienet yksityiskohdat määrittelevät päätöksentekoa. Siksi toivon, että tämä kaksi isoa asiaa sisältävä kokonaispaketti tulisi hyväksytyksi ja että voisimme jatkaa maakunnallista kehittämistyötä, joka niin hyvin on päässyt alulle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! En ole tässä asiassa käyttänyt kuin yhden puheenvuoron, mikä on tietysti positiivista, enkä käytä kovin pitkää nytkään. Haluan pariin asiaan kiinnittää tässä keskustelussa huomiota.

Ensimmäinen on se, että täällä ministeri Backman, samoin kuin eräät muutkin, ovat puhuneet 60 miljoonan markan säästöistä tämän lain hyväksymisen pohjalta siten, että ensimmäisenä vuotena olisi 15 miljoonaa ja myöhemmin enemmän. Tämä perustuu tietysti tiettyjen virkojen lakkauttamiseen. Nyt ministeri Backman on todennut, että kaikki tapahtuu luontaisen poistu-

man kautta, toisin sanoen keneltäkään ei viedä virkaa. Tämän tyyppinen ajattelu on kuitenkin mielestäni virheellistä sikäli, että jokainen lakkautettu virka nykyisessä yhteiskunnassa merkitsee työttömyyden lisääntymistä, koska tätä tehtävää ei ole antaa uudelle henkilölle, joka olisi tähän tehtävään tulemassa aikaisemman siirtyessä eläkkeelle.

Säästöjä todennäköisesti tulevaisuudessa tapahtuu siitä, että vastoin kuin ministeri Backman on antanut ymmärtää, virkojen karsiminen, toimintojen alasajo tulee olemaan tulevaisuudessa merkittävää. Eräs kohta näistä on se, että kihlakuntien lukumäärä tullaan sosialidemokraattisen mallin mukaisesti alentamaan nykyisestä 90:stä 45:een. Tätä kautta sekä palvelut heikkenevät että myös säästöjä syntyy, niin kuin varmaan monilla muillakin aloilla.

Moneen kertaan on täytynyt tivata ministeri Backmanilta, mitä tapahtuu kihlakuntien lukumäärälle. Hän ei täällä siihen suostu vastaamaan. Se merkitsee sitä, että nuorena, varovaisena ministerinä hän ei asettanut tulevaisuuden varaan näitä asioita tavalla, josta joutuisi joskus vastaamaan, vaan jätti asiaan vastaamatta. Hiljaisuus on myöntymisen merkki, eli kihlakuntien lukumäärä laskee 90:stä 45:een.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Haluan liittyä tänä iltana niiden, sanoisinko, harvojen mutta rohkeitten itäsuomalaisten kansanedustajien joukkoon, jotka uskaltavat puolustaa esillä olevaa hallinnonuudistusta. Teen sen tietoisesti, vaikka toisaalta tiedän, että se ei ole helppoa, ei myöskään sen masinoinnin kohteena oleminen, joka tämän asian ympärille sekä julkisessa tiedotuksessa että monien poliittisten liikkeiden ja varsinkin niiden juoksupoikina ja -tyttöinä toimivien ihmisten taholta tapahtuu. Tätä asiaa ei ole pystytty sillä tavalla käsittelemään, minkä se mielestäni ansaitsisi.

Ajatellaanpa esimerkiksi sitä, mitä Itä-Suomityöryhmän ehdotukset ja se yhteistyö, joka siinä yhteydessä on saatu aikaan, tietyllä tavalla käy yksiin sen ajattelun kanssa, joka on myös Itä-Suomen läänin pohjana. Tosin Kainuu tekee siinä poikkeuksen, ja Kukkosen malli on ollutkin, että Itä-Suomen lääniin pitäisi liittää Kainuu. Silloin se vastaisi monella tavalla sekä elinkeinorakenteensa, kansan luonteensa että edellisten aikojen yhteistyökuvioitten, jopa historiallisten yhteyksien verkostoa.

Tässä suhteessa on ollut hyvin ilahduttavaa nähdä se, että Kainuun kansanedustajat ja ihmiset yleensä ovat näissä yhteyksissä osoittaneet paitsi rohkeutta myös sellaista identiteettiä, joka ei nouse hallinnollisista rajoista. Muutenkin haluaisin näissä asioissa ylittää niitä rajoja, joita me ihmiset olemme luomassa. On paljon keinotekoisia rajoja, mutta ne voidaan ylittää. Tämän rajojen ylityksen ja yhteistyön puolesta haluan puhua silloin, kun puhun lääniuudistuksen ja aluehallinnon kehittämisen puolesta.

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Aluehallinnon uudistamisesta käyty keskustelu on ollut poikkeuksellisen vilkasta. Mielenkiintoista on ollut se, että hallinnon ja erityisesti lääninhallinnon uudistaminen on saanut julkisen sanan ja sitä kautta laajan yleisön keskustelemaan ja ottamaan kantaa puolesta ja vastaan.

Miksi nyt hallinto sitten kiinnostaa? Hallintohan on aina koettu kansalaisten arkielämän kannalta täysin toisarvoiseksi asiaksi. Onko nyt kenties niin, että sellaiset hallinnossa työskentelevät henkilöt, jotka tuntevat päätöksentekojärjestelmiä ja osaavat käyttää tiedotusvälineitä taitavasti, ovat ikään kuin omalla asiallaan?

Toki on selvää, että kaikkeen uudistustyöhön liittyy aina vastarintaa ja vastareaktioita. Joku kokee aina oman etunsa heikkenevän. On kuitenkin hyvä muistaa, että sanankäytön samaa mahdollisuutta ei ole lapsiperheillä tai työttömillä, siis niillä ryhmillä, joihin monet viime aikojen välttämättömyyden pakosta tehdyt ratkaisut ovat koskeneet paljon kipeämmin kuin mitä Aluehallinto 2000 -hankkeen ehdotukset tulevat koskettamaan maaherroja ja muita korkeita virkamiehiä mainitakseni.

Se, mikä aluehallintokeskustelussa, varsinkin keskustelussa läänien määrästä, on erityisesti harmistuttanut, on katselu historiaan, katselu taaksepäin. Meillä ei ole halua eikä kykyä tarkastella asioita riittävästi siltä kannalta, mitä olisi edessäpäin ja tulevaisuudelta odotettavissa.

Läänien puolustajat suhtautuvat lääninhallitusten asemaan ikään kuin lääni olisi edelleenkin se aluehallinnon viranomainen, jonka pohjalle aluehallintomme rakentuu. Niinhän asia ei enää ole. Viime eduskuntakaudella tehtiin mittava aluepoliittinen uudistus. Se merkitsi selkeää siirtymistä valtiokeskeisestä läänien kehittämispolitiikasta kuntapohjaiseen alueiden kehittämispolitiikkaan. Käytännössä lääninhallitusten tehtävät vähentyivät ja asema heikkeni samalla, kun kuntien asema vahvistui. Aiemmin lääninhallituksilla ollut läänien kehittämisvastuu siirrettiin kuntapohjaisille maakuntien liitoille uuden sisäl-

töisenä aluekehittämisvastuuna. Aluepoliittisen lainsäädännön uudistaminen muutti siis jo paljon oleellisemmalla tavalla asetelmia aluehallinnossa kuin Aluehallinto 2000 -hankkeen ehdotukset tulevat konsanaan tekemään.

Nyt käsillä oleva Aluehallinto 2000 -hanke on jatkoa edellä kuvatulle uudistusprosessille. Kuvaavaa kuitenkin on jo nyt todeta Suomen keskustan asenne, kun se on ottanut tässäkin asiassa tyypillisen oppositiopuolueen asenteen ilmoittaen vastustavansa aluehallintouudistusta. Toinen vaihtoehto keskustan läänien puolustuskannalle on se, että keskusta ei ole tyytyväinen viime eduskuntakaudella tehtyyn uudistukseen ja haluaa palata keskusteluun maakuntaitsehallinnosta. Siitä nimittäin on kysymys niissä puheenvuoroissa, joissa esitetään maakuntaläänejä aluekehitysvastuineen ja vaaleilla valittuine päätöksentekoelimineen.

Aluehallinto 2000 -hankkeessa on kysymys siitä, että lähtökohtana suomalaisessa hallinnossa on kaksitasoisuus, kuten jo totesin: valtion keskushallinto ja kuntien itsehallinto. Koska maa on kuitenkin alueena suuri ja toiminnot luonteeltaan erilaisia, on tarkoituksenmukaista ylläpitää jonkinlainen, mielestäni päätasoihin nähden selkeästi kevyempi aluehallinto.

Aluekehitysvastuu siirrettiin viime eduskuntakaudella kunnille ja niiden yhteistoimintaan perustuville maakuntien liitoille. Sitä järjestelmää voi olla tarpeen kehittää ennen kaikkea siltä osin, että maakuntien liittojen valtuustojen tulisi paremmin edustaa koko alueen väestöä ja sen poliittisia kantoja.

Pidän kuitenkin vaikeasti ymmärrettävinä niitä kantoja, joiden mukaan koko aluehallinto tulisi tältä osin uudistaa ja palauttaa aluekehitysvastuu takaisin valtion elimille. Alueellisen kehittämisen tulee lähteä kunnista, ja niillä tulee olla myös alueellista kehittämistä koskeva päätöksentekojärjestelmä hallussaan. Tähänastiset kokemukset esimerkiksi EU-ohjelmien laadinnasta ja toteutuksesta puoltavat tätä kantaa, ja sitä puoltaa myös periaatteellinen pohdiskelu. Vaikka molemmissa, valtion ja kuntien hallinnossa, mukaan lukien maakunnat, päätösten valmistelusta vastaavat virkamiehet, jotka viime kädessä vastaavat tekemisistään kansanvaltaisesti valituille elimille, on kunnallinen päätöksenteko lähempänä ihmistä kuin valtiollinen.

Jos lähdemme siitä, että hallinnon kehittämisessä on jo tietty jatkumo, on loogista uudistaa nyt valtion aluehallintoa, joka voisi toimia kunnalliseen hallintoon perustuvan hallinnon yhteistyökumppanina aluetasolla. Siltä pohjalta ovat syntyneet Aluehallinto 2000 -hankkeen ehdotukset työvoima- ja elinkeinokeskusten perustamisesta ja läänien määrän vähentämisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskukset lisäävät tehoa valtion elinkeinotukien ohjaamisessa ja antavat paremmat mahdollisuudet toteuttaa kuntien yhteistoimintaan perustuvaa alueellista kehittämisnäkemystä. Eräitä maatalouden etuja yksisilmäisesti puolustavia tahoja lukuun ottamatta en ole havainnut, että tätä uudistusta kovin voimakkaasti vastustettaisiin.

Sen sijaan läänien määrän vähentäminen on nostanut karvoja pystyyn, kuten totesin, pääosin perustuen menneeseen tilanteeseen. Läänien tehtävät ovat jo muuttuneet ja edelleen muuttuvat sen kaltaiseen suuntaan, että ei tarvita niin monta lääninhallitusta tai varsinkaan niin monta maaherraa. Oikeusvalvonta, lupamenettely, poliisi- ja muu turvallisuustoimi eivät edellytä kansalaisten asiointia lääninhallituksissa. Siellä ei itse asiassa konkreettisesti käymällä asioi enää edes kovin moni virkamieskään.

Edellä todettu ei suinkaan merkitse silti, että lääninhallitukset olisivat tarpeettomia tai niiden tehtävät nyt tai jatkossa vähäpätöisiä. Päinvastoin, ne ovat hyvinkin tärkeitä, mutta ne voidaan hoitaa harvemmalla verkolla ja ilman maaherroja. Itse asiassa Aluehallinto 2000 -hankkeen ehdotuksethan lähtevät siitä, että palveluverkkoa kasvatetaan, kun monia sellaisia tehtäviä, joissa tarvitaan asiakaskäyntejä, ehdotetaan siirrettäväksi kihlakunnanvirastoihin.

Nyt käsillä olevan uudistuksen ympärillä käytävän keskustelun toivoisi keskittyvän enemmän sen pohdintaan, mitä seuraavaksi on tehtävä hallinnon kehittämisessä. Itse näen tärkeäksi sen, että seuraavana on uudistettava valtion keskushallinto. Nyt tehtävillä päätöksillä perustettavat työvoima- ja elinkeinokeskukset toimivat kolmen eri ministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön, tulosohjauksessa. On syytä kysyä tarvitaanko valtakunnan tasolla kolme eri ministeriötä hoitamaan työvoima- ja elinkeinoasioita.

Aluehallinnossa tärkeintä on muistaa, että se on sittenkin vain hallinnon aputaso keskushallinnon ja kuntien itsehallinnon välissä. Näin ollen voi pohtia, johtaako uudistuva tietotekniikka esimerkiksi siihen, että tämän aputason tarve entisestäänkin vähenee ja kenties poistuu tulevaisuudessa kokonaan. Esimerkiksi läänien määrän suhteen on jo nyt kysytty, eikö riitä yksi lääni. Tässä asiassa ensisijainen pohdintavastuu on

niillä valtion keskushallinnon viranomaisilla, jotka nyt ja jatkossa tarvitsevat aluehallintoa esimerkiksi viiden läänin muodossa. Ei läänienkään määrän vähentäminen voi olla huutokauppaa siitä, kuka huutaa rohkeimman tarjouksen tai tarjoaa muutoin eniten.

Lopuksi vielä, arvoisa puhemies, vaikka ei pidäkään hirttäytyä siihen kysymykseen, mikä kaupunki tulisi toimimaan kunkin läänin pääkaupunkina, haluan kuitenkin tältä arvokkaalta paikalta todeta, että en voi ymmärtää toistaiseksi ainakaan niitä perusteluja, jotka lähtevät Etelä-Suomen läänin osalta siitä, että Helsinki jäisi jotenkin taka-alalle ja varjoon. Pidän luontevimpana, kaikkein järkevimpänä ja toimivimpana ratkaisuna sitä, että mahdollisesti perustettavan Etelä-Suomen läänin pääkaupunkina tulisi toimimaan Helsinki.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi poistuikin jo, mutta minun mielestäni lyhyellä tähtäimellä tässä päätöksessä säästöt eivät olekaan pääasia, vaan uusi, tehokkaampi ja palvelevampi organisaatio aluekeskusten myötä. Huoli hyväpalkkaisista viroista ja ilmeisesti samalla verotuloista tuntuu olevan suurempi kuin huoli esimerkiksi metsureiden tai metsäkoneyrittäjien toimeentulosta ja työpaikoista, kun tehtiin vanhojen metsien suojelupäätöstä.

Ed. Saarinen aivan oikein huomasi, että ehkä tämä organisoitu painostusliike, joka tässä asiassa nyt joitakin edustajia kohtaan on ollut, on aika kova, jos yhdelle edustajalle tulee 400 kirjettä. Itse en saanut kuitenkaan kotihoidon tuessa palautteena kuin noin sata puhelua, joista suurin osa tuli viikonloppuna, ja silti jouduin tekemään sellaisen ratkaisun, joka oli henkilökohtaisesti toisenlainen kuin olisin halunnut. Jotenkin täytyy kysyä tässäkin kohtaa, että jos kädet ovat vapaat, ovatko ne todella vapaat.

Ed. P a r t a n e n : Rouva puhemies! Tähän keskusteluun liittyy tietysti paljon lämpöä alueellisista seikoista johtuen. Mutta näen kuitenkin niin, että hallituksen esitys uudeksi läänijaoksi pitää kyllä sisällään sellaisia elementtejä, joihin en voi yhtyä.

Ensinnäkin, kun ajatellaan hallinnon kokonaiskehittämistä, täytyy todeta, että kehitysmalli tässä muodossa, kuin se nyt laissa on esitetty, pitää sisällään sen, että on jääty vähän puolitiehen. Jos ajatellaan lääninhallitusten tehtäviä tänä päivänä ja verrataan siihen, mitä ne ovat olleet aikaisemmin ennen näitä muutoksia, voidaan myös todeta, että tehtävät ovat hyvin voimakkaasti vähentyneet.

Kokonaisvaltaisesti ajateltuna olisi ollut ehkä viisaampaa jäädyttää läänikysymys tällaisenaan toistaiseksi ja hoitaa työvoima- ja elinkeinokeskusten perustaminen siinä laajuudessa, kuin se on ollut esillä. Tätä kautta olisi muodostunut mahdollisuus todella oikealla tavalla muodostaa toimivia elinkeinokeskuksia ja todella oikealla tavalla myös muotoilla lääninhallituksen tehtäviä ja myös nähdä, minkälainen tarkoitus ja minkälaiset toimintamahdollisuudet ja edellytykset tulevaisuudessa lääninhallituksilla on.

Tähän liittyy myös paljon näitä tunnetekijöitä, joihin voisi tietysti paljonkin sanoa. Mutta omakohtainen kokemus on siitä, että paikkakuntaa joutuu pakolla muuttamaan. Tosin olin niin pieni, etten ehtinyt paljon miettiä, mutta kaikki karjalaiset lähtivät aika nopeasti, ja identiteetti on kyllä säilynyt, silloin kun ajettiin lujaa meitä — Sortavalassa syntyneenä vähän ennen kuin rauha tuli. Mutta kuitenkaan en ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ed. Partanen, kaksi minuuttia on täynnä. Jatkakaa puhujakorokkeelta!

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisat edustajat, kun loppujen lopuksi miettii siltä kantilta koko tätä aluehallinnon uudistusta, mikä merkitys on niillä alueilla, jotka ovat viimeisten vuosien ja vuosikymmenten taikka sanotaan 30 vuoden aikana muodostaneet kantansa oman alueensa kehitykseen ja myös etsineet oikeat toimintatavat, ymmärtää myös tämän, sanotaanko, alueellisen kansallisen hädän.

Mutta kuten jo aluksi totesin, tämä esitys on siinä mielessä torso, että meidän olisi pitänyt kyetä luomaan paljon pitemmälle menevät johtopäätökset uudistuksen suhteen. Jos olisi hallituksen esityksessä ollut järjestys se, että nämä elinkeinokeskukset olisi perustettu ja katsottu, kuinka ne lähtevät toimimaan, läänikysymys ei olisi ollenkaan tällä tavalla esillä kuin se nyt on, kun sitä olisi myöhemmin tarkasteltu.

Sen lisäksi tähän liittyy aika halpa-arvoista arvostelua edustajatovereilla, jotka ovat ottaneet kantaa siihen, että maaherralla on virka-auto ja hän ajelee virka-asioilla. Näinhän se nyt vain on. Mutta meillä on erittäin paljon mitättömiä yrityksiä tässä maassa, joilla on virka-autot ja niillä autokuskit, erittäin paljon. (Ed. Vehkaoja: Armeijallakin on!) — Näen halpa-arvoisena senkin, jos verrataan, että meidän armeijakunnassamme

jotkut ajelevat toistensa kyydeissä; ajelkoot! Se ei mittasuhteena eikä markkamääräisesti näitten isojen asioitten edessä merkitse mitään. Näillä ei ole mitään tekemistä aluehallinnon uudistuksen kanssa.

Täällä on muutamia kysymyksiä kuitenkin. Minäkin otan rahaan kantaa siinä mielessä, että jos tämä malli toteutuu, säästöt, joita esitellään 65 miljoonan markan edestä, hupenevat siihen, kun toiminta muotoutetaan esimerkiksi viiden läänin alueella uuteen uskoon. Seuraukset, säästöt vuositasolla, eivät ole sitä luokkaa, kuin meille on esitelty. Kokonaisuutena valtiontalouden sisällä tämän suuruusluokan säästöt näin suuren tunnerukkauksen edessä ovat pieniä.

Minä uskon kuitenkin siihen, että hallituksessa tullaan tätä asiaa vielä arvioimaan. Uskon myös siihen, että kauppaa ei kovin paljon käytäisi näitten uusien perustettavien läänien pääkaupunkikysymyksellä. Jos ruvetaan käymään, niin ehdottomasti pitäisi olla koko valtakunnan pääkaupungin keskellä Suomea. Sen pitäisi olla Jyväskylässä, jos tältä pohjalta asiaa katselee. Mutta minusta sekään ei ole ajankohtainen asia. Siinä vaiheessa, kun tarvitaan sotajoukkoja, se voi olla Jyväskylässä.

Meidän maakunnissa asuvien ihmisten on todella vaikea ymmärtää, että nyt näin paniikinomaisesti tällä asialla ratsastetaan ja halutaan nähdä tämän muutoksen tässä ja nyt tapahtuvan, ja tapa, jolla se nyt ollaan tekemässä, aiheuttaa kyllä erilaisia jännitteitä, uskon myöskin täällä eduskunnassa, vähän pitempäänkin kuin nyt tämän lain käsittelyn yhteydessä.

Totesin, että tilanne on keskeneräinen ja tämä pitäisi palauttaa nyt ja ottaa aikalisä, niin kuin täällä on todettu, ja tarkastella tätä muutosta tulevaa todellista tarvetta vastaan ja niitä taustoja vastaan, että yhteiskunnassa voitaisiin harmonisesti katsoa myöskin aluehallinnon kehittäminen niin, että siihen myös suurin osa maaseutua voisi yhtyä.

Ed. S i i m e s : Arvoisa puhemies! Aluehallinnon uudistusehdotuksesta käytyä keskustelua on ollut mielenkiintoista seurata. Eipä olisi uskonut, että lääninhallitukset eräänlaisina byrokratian ilmentyminä kuitenkin ovat ihmisille niin rakkaita. Keskustelusta on välillä tullut jopa se vaikutelma, että läänien rajojen läheisyys ja läänien nykyisten nimien säilyminen ovat oleellisempia kysymyksiä kuin valtion aluehallintovironomaisten tuottamat palvelut ja hoitamat valvonta- ym. tehtävät. Palvelutasohan on hallituksen esityksessä luvattu säilyttää ja vieläpä aivan yhtä lähellä kansalaisia kuin se tälläkin hetkellä on nykyisten lääninhallitusten tiloihin jäävien palvelupisteiden avulla.

Itse olen kokenut läänien rajat, joita Päijät-Hämeeseen mahtuu turhankin monta, lähinnä toimintaa rajoittavina ja hankaloittavina tekijöinä. Myöskään asumista Hämeen läänissä en osaa pitää minkäänlaisena identiteettikysymyksenä, vaikka syntyperäisenä lahtelaisena olenkin vahvasti hämäläinen. Hämäläisenä tulen myös pysymään riippumatta siitä, asunko tulevaisuudessa jonkin muun nimisessä läänissä joko mahdollisen muualle muuttoni tai lääninuudistuksen seurauksena.

Mielenkiintoinen keskustelunaihe on ollut myös läänin pääkaupunkikysymys. Toivottavasti ne edustajat, jotka ovat vaatineet pääkaupunkien nimiä pöytään jo tässä yhteydessä, eivät ole olleet tosissaan esittäessään koko aluehallinnon uudistushankkeen etenemisen olevan riippuvaisen läänien pääkaupunkien nimistä.

Aluehallintouudistuksen lähtökohta on aivan oikea, pyrkiä vähentämään erilaisten aluehallinto-organisaatioiden määrää ja sitä kautta selkeyttämään käytännön toimintaa. Esityksen jälkeenkin tosin Suomi edelleen vilisee erilaisia hallinnollisia rajoja, kun ennalleen jäisivät lääninverovirastot, tullipiirit, tiepiirit, merenkulkupiirit, sotilaslääni t, ympäristökeskukset jne. Voisikin kysyä, onko esitetty uudistus riittävä, vaikka se onkin oikean suuntainen. Täällä onkin jo keskusteltu muun muassa vaalipiiriuudistuksesta ja jatkoa varmasti muiltakin osin seuraa.

Hallituksen esityksen yhtenä perusteluna on esitetty lääninhallitusten tehtävien määrän vähenemistä, kun tehtäviä on muun muassa siirretty kunnille. Nyt suunniteltujen suurläänien alle sijoitettaviakin tehtäviä olisi syytä tarkastella myös siltä kannalta, tarvitseeko kaikkien tehtävien osalta ylipäänsä säilyttää alueorganisaatiota. Vaihtoehto voisi olla esimerkiksi alueellisen organisaation lakkauttaminen kokonaan, siirtäminen yhden valtakunnallisen hallinnon alle ja pelkkien alueellisten palvelupisteiden säilyttäminen.

Palvelutoimintojen läheisyydestä ei hallinnon karsimisen nimissä saisikaan luopua. Niin kuin ei byrokratia sinällään saa olla itsetarkoitus, ei myöskään sen karsiminen toiminnan kustannuksella saa olla itsetarkoitus. Niinpä en voikaan olla ihmettelemättä työvoima- ja elinkeinokeskusten lukumäärän pudotusta 13:een hallinnollisiin säästöihin vetoamalla. Työvoima- ja elinkei-

nokeskusten olisi tarkoitus olla nimenomaan palvelupisteitä ja siksi niiden sijainti tarvitsijoiden lähellä on ensiarvoisen tärkeää. Vai eikö hallitusta oikeasti kiinnostakaan elinkeinoelämän edellytyksistä huolehtiminen, yritystoiminnan, erityisesti uusien yritysten edistäminen ja työllisyys? Miksi näitä kaikista oleellisimpia palveluita etäännytetään niitä erityisesti tarvitsevista alueista? Toivonkin, että hallintovaliokunnassa elinkeinokeskusten lukumäärä palautetaan Aluehallinto 2000 -hankkeen ohjausryhmän esittämään 15:een.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu Suomen lääninhallitusten aluejaosta on ollut mielestäni varsin yksisilmäistä uusien lääninrajojen vertailua. Suurläänit on otettu ikään kuin itsestäänselvyyksinä. Eripuraisen ohjausryhmän enemmistönkin lähtökohtana on tuntunut olevan pinta-alaltaan lähes yhtä suurien läänien perustaminen. Pinta-ala ei kuitenkaan ole hallinnon asiakas, vaikka se luonnollisesti vaikuttaakin palvelujen saatavuuteen. Sen sijaan kunnat, kihlakunnat ja myös yksittäiset kansalaiset ovat hallinnon asiakkaita.

Ehdotuksessa Länsi-Suomen lääni saataisiin yhdistämällä Vaasan, Keski-Suomen sekä Turun ja Porin läänit ja Pirkanmaan maakunta. Tässä suurläänissä olisi Suomen kunnista lähes joka toinen eli 205 kuntaa. Jo tällä hetkellä voi sanoa, että Turun ja Porin lääni on suurlääni, koska läänissä on hieman yli 700 000 asukasta, 87 kuntaa, 50 kuntayhtymää ja 12 kihlakuntaa. Läänissä on 30 piiriviranomaista ja 35 niihin rinnastettavaa tahoa.

Ohjausryhmä perustelee, että pidemmällä tähtäimellä tästä suuren kuntamäärän ongelmasta päästään sillä, että kuntauudistukset vähentävät lääneissä, meidänkin läänissämme kuntien eli asiakkaiden määrää. Tässä paljastuukin hankkeen yksi keskeinen tavoite, keskittäminen. Kuntien lukumäärän vähentämisen, jopa puolittamisen lisäksi olisi suurläänien toteuttamisen seurauksena valtion muun aluehallinnon keskittyminen vähitellen entistä suurempiin yksikköihin.

Minusta koko aluehallinnon oikeutus keskushallintoon nähden perustuu kuitenkin siihen, että aluehallinto tuntee oman toimintaympäristönsä ja asiakkaansa tarkemmin kuin pääkaupungissa toimiva keskushallinto. Jos keskushallinnon yhteydenpito asiakkaisiin onnistuu, ei aluehallintoa tarvitakaan. Nykyhallituksen ohjelmassa asetettiin tavoitteeksi alueiden omaleimaisuuden huomioon ottavan aluehallinnon luominen. Suurläänihankkeessa on karkeasti unohdettu läheisyysperiaate ja palvelujen laatu.

Esitetyssä Länsi-Suomen läänissä jo liikenneyhteydet ovat niin puutteelliset, että lääninhallituksen yhteydenpito asiakkaisiin olisi käytännössä ylivoimaista. Näin ollen valtion aluehallinto menettäisi oikeutuksensa. Tätä ratkaisevaa puutetta yrittää ohjausryhmä lievittää sillä, että paikkakunnille, joilla nyt on lääninhallitus tai sen sivutoimipiste, jäisi jatkossakin sivutoimipiste. Tällaisesta käytännöstä puolestaan seuraa lisäkustannuksia henkilökunnan tehottoman käytön johdosta.

Viiden läänin malli loisi maahan uuden hallintoportaan. Kun se edellyttää sivutoimipisteitä, olisi muodostuva virastokokonaisuus vielä nykyistäkin monimutkaisempi. Tavoitteena on pitkään ollut hallinnon yksinkertaistaminen. Aluehallinnon perustehtävästä käsin tuntuu siis siltä, että aluejaon pitäisi olla lähempänä ns. maakuntaläänejä kuin suurläänejä. Näin maakunnallisilla liitoillakin olisi selvät keskustelukumppanit. Vaikka muualta ei pidä mallia ottaakaan, on hyvä muistaa, että muissa Pohjoismaissa läänit ovat maakuntaläänejä. Muun muassa Ruotsissa on kaikkiaan 24 ja Norjassa 19 lääniä.

Suurläänihanke on valmisteltu hätiköidysti, koska läänin rajoja piirretään vielä hallituksen istunnossa. Niitä rajoja on piirrelty Varsinais-Suomessa, erityisesti kokoomuksen ryhmässä vielä, mihin ed. Mikkola puheenvuorossaan viittasi. Minusta Turun tulisi olla jatkossakin läänin pääkaupunki. Tätä tavoitetta suurläänihanke ei kuitenkaan tue. Olen tästä tavoitteesta samaa mieltä kuin ed. Mikkola aikaisemmin, että Turun on säilyttävä läänin pääkaupunkina, mutta sitähän tämä hanke ei todellakaan takaa. (Ed. Saarinen: Minkä läänin?)

Jos hallitus kaikesta huolimatta vie lääniuudistuksen läpi, on todettava, että Varsinais-Suomen on jatkossakin tärkeää harjoittaa yhteistyötä sekä etelä- että länsisuuntaan. Liikenneyhteydet ja elinkeinoelämän suuntautuminen osoittavat kuitenkin, että meillä on enemmän yhteistä Etelä-Suomen kuin Pohjanmaan ja Keski-Suomen kanssa. Se, että tässä on viime metreillä vielä piirrelty läänijakoa ja rajoja Varsinais-Suomessa päin, myös muualla, osoittaa sen, kuinka hämmentyneitä kansalaiset tämän uudistuksen keskellä ovat. Nyt yritetään katkaista historiallisia siteitä eikä myöskään piitata ihmisten tunteista. Ne, jotka kiertävät kenttää, tietävät, että ihmisten tunteita on tässä monin tavoin loukattu.

Tässä kysymyksessä olisikin nyt otettava aikalisä ja mietittävä asia kokonaan uudestaan.

Ed. S u h o l a : Arvoisa puhemies! Illan pimetessä, väen vähetessä yksi ainoa näkökulma keskusteluun, hankkeeseen, joka on pähkähullu.

Joskus, arvoisa puhemies, yksi sana kertoo enemmän kuin tuhat kuvaa. Tämä hanke on yksinkertaisesti pähkähullu. EU korostaa subsidiariteettia. Mikä upea sana! Tämän läänijakouudistuksen jälkeen Konneveden kansalainen lähtee pitkälle päivämatkalle Turkuun, jos hänellä on asiaa läänin pääkaupunkiin. (Ed. Saarinen: Jos on!) Tulee jotenkin mieleen Matti ja Liisa ja rautatie. — Nyt jo huudetaan tuolta väliin, että jos on. Joku huutaa väliin, että ei sinne tarvitse mennä, kun on tämä virtuaalitodellisuus.

Mutta entä, jos ihminen tahtoo? Jos hän ihan oikeasti tahtoo käydä lääninhallituksessa? Mutta eihän sillä tässä todellisuudessa, reaaliajassa ja vaikka missä ole enää mitään merkitystä, mitä ihminen tahtoo, (Ed. Väistö: Maakuntien ihmisillä ei ole merkitystä!) — eikä maakuntien ihmisillä olletikaan. — Niin, on aika ihmeellistä, että vielä on ylipäätänsä niitä ihmisiä olemassa, jotka tahtovat, ja niitä minä ainakin haluan puolustaa viimeiseen hengenvetoon.

Väkisin joutuu kysymään, miksi ihmeessä tämä hanke on alulle pantu. Tämä ei säästä mitään. Tämä ei ole mikään vuosisadan hallinnonuudistus eikä raikas pölyisten byrokratiakammareiden tuuletus. Se on aloittavinaan jotakin, mutta jättää kesken. Jos halutaan ollaan radikaaleja, ollaan sitten. Lopetetaan läänit tarpeettomina, jos ne sitä ovat. Liitetään koko maa yhteen, jos sillä ei kerran ole mitään merkitystä, mihin kukin kuuluu.

Mielenkiintoista vain, että joissakin yksityiskohdissa yhtäkkiä esimerkiksi Varsinais-Suomi ei haluakaan kuulua johonkin epämääräiseen Länsi-Suomen möhkäleeseen vaan urbaaniin Uuteenmaahan. Ei sen puoleen, arvoisa puhemies, kyllä tämä Länsi-Suomen lääni onkin aika erikoinen. Kuvitella nyt pohjalaiset, keskisuomalaiset, satakuntalaiset, varsinaissuomalaiset yhdessä samassa heimojen sulatusuunissa! Mikä sen läänin identiteetti on? Kenelle siinä pohjalaisilta mitään itsetuntoa jää? Leikki leikkinä. Mutta jos lääni on vain jotain valtionhallinnon järjestämistä varten ja minkä kokoisella alueella vain, mikä sen todellinen merkitys sitten on? Se on vähäinen, joten voidaan sitten lopettaa kaikki läänit. Sekin olisi reilumpaa.

Arvoisa puhemies! Millään kriteerillä tästä ei saa kursituksi uudistusta, vaikka ministeri Backman toisin todistaakin, koska uudistus ainakin minulle merkitsee edistystä eikä tämä edistä yhtään mitään, jos edistykseksi ei lasketa sitä, että ihmisellä on yhä vähemmän sananvaltaa asioihin, jotka koskevat hänen ainutkertaista elämäänsä. Sen sijaan tämä on kyllä muutos, koska muutos voi olla muutosta myös huonompaan suuntaan.

Mutta ehkä meillä, tämän muutoksen suunnittelijoilla ja minulla, on perin erilainen näkökulma siihen, mistä katsoen jokin asia on onnistunut ja epäonnistunut. Hallinnon suunnittelijallehan ihminen usein ei ole ihminen vaan henkilö, joka on kustannusneutraali, koska se on käsite, joka ei huuda. Ihmisestä pääsee ääni. Siksi ihminen on ikävä tässäkin uudistuksessa, kun siitä lähtee se ääni, ja nytkin se kysyy ja ihmettelee ja huutaakin. Ja hyvä vielä, jos jaksaa huutaa, sillä tämä kaikkinainen ylhäältä annettu viisaus vähitellen lamaannuttaa. Joku tuntuu aina tietävän minua paremmin, mikä minulle on hyväksi. Joku tietää nytkin, että en minä mitään lääniä tarvitse. Joku tietää, ettei minusta voi tuntua miltään, jos lääni viedään alta. Kun nyt viedään niin paljon muutakin.

Joskus kysyy, jääkö ihmiselle enää tässä tasavallassa mitään muuta kuin iloisen veronmaksajan rooli. Hallinto ei minulle ole itseisarvo, se on palvelija. Se on olemassa, jos hyvä on, sitä varten, että helpottaa ihmisten mahdollisuutta elää elämäänsä siellä, missä hän hän on, vaikka Pylkönmäen Timpersuntissa.

Arvoisa puhemies! Tämä puheena oleva asia ei ole mikä tahansa hallituksen esitys, yksi monista, joita ajattelumme ja käsittelymme kautta kulkee. Tämä esitys aivan erityisellä tavalla paljastaa tavan, jolla tässä tasavallassa tänä päivänä ihmisten arjen todellisuutta koskevia päätöksiä tehdään. Tässäkin esityksessä ihminen on objekti, jonkin toiminnan kohde, ja aivan erityisesti sen pitäisi, niin nyt kuin liian usein yleensäkin, tyytyä kuittaamaan päätös, joka on tehty hänen parhaakseen häntä kuulematta.

Hallinto on meille suomalaisille jotenkin yhtä aikaa haudanvakava asia ja sketsinikkarien loputtoman iloittelun aihe. Jotkut luovat sitä tosissaan laskutikun ja järjestelmien avulla, toiset katselevat huvittuneina ihmisten surkuhupaisia pyristelyjä systeemitalouden syövereissä. Tämä on yhtä aikaa traagista ja koomista, sillä tässä murroksessa, tässä työttömyyden, valtionvelan ja heikon bkt:n todellisuudessa hallinnollinen näpertely on jotakin, joka joutaa pataan. Sanon

näpertely siksi, että jos todella muutosta halutaan, olisi pitänyt tehdä vielä radikaalimpi uudistus, harkittu, syvältä ajateltu, jokin kokonaisratkaisu eikä tämmöinen torso. Minä ainakin olen väsynyt hallinnollisten osaratkaisujen sumaan, jossa ihminen juoksee kuin tukkijätkä keksi kourassa palveluja ja oikeuksiaan etsimässä. Eikö hallinnon tehtävää ole helpottaa ihmisen elämää eikä hankaloittaa sitä?

Arvoisa puhemies! Ei tässä keskustelussa ole kyse maaherrasta ja autonkuljettajasta, niin kuin siihen suuntaan sitä on yritetty veivata. Tässä murroksessa, jossa ihmiset ovat laman jälkitilassa vielä täynnä pelon energiaa, kiinni ja lukossa, kysyn, onko meidän pakko murtaa sitäkin turvallisuutta, joka ihmisten mielissä tuntuu lääneihin liittyvän. Tämä on nyt sitä tunnejuttua. Mutta riippumatta siitä, onko se tunne aiheellinen tai perusteltu, se tunne tunteena on tosi.

Tässä maassa on muhimassa paitsi taloudellinen myös henkinen kaaos. Mitä tapahtuu, kun ihmiset irtoavat juuriltaan, joilla meidän nyt erityisesti EU:ssa pitäisi vahvasti olla — tämä ei liity nyt yksin läänikysymykseen, mutta se on osa sitä — kadottavat identiteettinsä — olkoon vaikka kuinka hullua, jos se on läänistä kiinni, mutta jos se on — menettävät uskonsa ja toivonsa, motivaationsa ja halunsa tehdä tulevaisuuttaan siellä, missä ovat, ja alkavat valua etelän ruuhkaisiin keskuksiin kuormittamaan työmarkkinoita, asuntomarkkinoita, sosiaalitoimea, katuja, poliisiasemia? Hiljaisuudesta, joka nyt tasavallassa vallitsee, on vain askel apatiaan, ja se apatia maksaa. Se tuntuu hullulta, mutta niin se vain on, että monelle ihmiselle tämä läänikysymys voi olla tunteen tasolla se oljenkorsi, joka taittaa kamelin selän, ja se on vakava asia. Sillä ihmistä voidaan käskeä tottelemaan, mutta ei innostumaan, ja ilman innostusta me emme pelastu. Jos ihmiset maakunnissa, kunnissa ja kylissä kokevat, ettei heidän mielipiteillään ole mitään arvoa ja että heidän elämäänsä koskevat ratkaisut tehdään kylmän rationaaleina teknokraattiratkaisuina ja heille jää pelkkien kymmenysten mykän maksajan rooli, he päästävät irti, ja sitten ollaan sanonko missä: Korviamme myöten liemessä.

Tätäkin esitystä me käsittelemme lähinnä byrokratiakysymyksenä. Eihän tässä loppujen lopuksi ole kyse mistään läänistä ja hallinnon järjestämisestä, vaan ihan muusta, mutta sen nimi tässä tuskassa, tässä tasavallassa, on lääni ja sen säilymisestä syntyvä turvallisuudentunne.

Arvoisa puhemies! Tässä oli vain yksi näkökulma niihin kriteereihin, joiden perusteella harvinaisen helppo on muodostaa mielipide. Kaikilla kriteereillä tämä hanke ansaitsee tulla hylätyksi.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Tulin uudelleen puhujakorokkeelle lähinnä sen takia, että kun tämän päivän aikana on ollut mahdollisuus opiskella itse asiassa tätä hallituksen esitystä sen pykälien puolelta, niin haluan vielä varmistua siitä, että ne eväät, jotka nousevat näistä pykäläkysymyksistä, menevät perille hallintovaliokunnan käsittelyyn. Aikaisemman puheenvuoroni olin rakentanut tekstiosan puolelta.

Haluaisin kiinnittää huomion siihen, että hallituksen esityksessä ei millään tavalla perustella esimerkiksi lääninhallintolain pykälien muutoksia. Täällähän on sulautettu eräitä lakeja keskenään yhteen, mutta kuitenkin sillä tavalla, että tietyt pykälät tai niiden otsikot ovat sekä vanhassa että uudessa laissa melkein saman näköisiä, mutta kun lähdetään katsomaan sisältöjä, siellä on erittäin suuria linjausmuutoksia, joita kuitenkaan tekstiosassa ei käsitellä. Tässä on villakoiran ydin, jonka takia mielestäni meillä on pysähdyksen paikka. Minä näen tässä hoksauksessa myös positiivisen mahdollisuuden lähteä keskustelemaan ydinasioista, esimerkiksi lääninhallitusten tulevista tehtävistä.

Täällä on tänään annettu mielestäni hieman virheellistä näkemystä siitä, niin kuin olisi jo jossain varhaisemmassa vaiheessa tehty lopullinen päätös siitä, että lääninhallituksia ei pidä nähdä ohjaavina ja valvovina viranomaisina. Kuitenkin meillä on voimassa laki lääninhallituksista, jossa ohjaus- ja valvontatehtävät edelleen kuuluvat lääninhallitukselle. Tämmöinen virheellinen käsitys on voinut syntyä siitä, että kuntalain 8 §:ää muutettiin, mutta muutettu kuntalaki on siis yhtä aikaa nyt voimassa lääninhallintolain kanssa. Jos siinä on ristiriitaa, joku sen ristiriidan näkee, OK, mutta ei tämä oikeuta sanomaan, että lääninhallinnon valvonta- ja ohjaustehtävät ovat jo lain mukaan loppuneet. Laki on voimassa.

Nyt hallitus esittää nimenomaan tähän ydinkysymykseen muutoksia. Luen teille paria pykälää voimassa olevasta lääninhallituslaista. 2 § sanoo, että lääninhallitus ohjaa ja valvoo seuraavia viranomaisia ja toimintayksiköitä, ja sitten siinä on lueteltu ne. Voimassa olevan lain 3 § sanoo, että lääninhallituksen on huolehdittava läänin tilasta ja tarpeista sekä kaikin puolin edistettävä läänin kehitystä ja sen väestön parasta. Näin sanotaan voimassa olevassa laissa.

Kun kurkistetaan hallituksen esitykseen, niin mitä siellä sanotaankaan? Lääninhallitus hoitaa sen mukaan kuin erikseen säädetään — ja sitten seuraa pitkä luettelo näihin alaan liittyviä tehtäviä. On hävinnyt täydellisesti maininta siitä, että lääninhallitus esimerkiksi jatkossa tulisi olemaan väestönsä parhaan näkemistä varten.

Minusta tämä on uskomaton juttu. Kun tämän eron nyt huomaa olemassa olevan lain ja esityksen välillä, niin viimeinenkin tajuaa, että nyt meillä on mahdollisuus. Meille on annettu mahdollisuus lähteä keskustelemaan siitä, millaisena me haluamme nähdä valtion edustuksen alueilla, toisin kuin meille on kerrottu. Meillehän on väitetty, että se on jo ratkaistu. Sitä ei hyvät ystävät ole vielä ratkaistu. Pöytä on avoin keskustelulle.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa rouva puhemies! Olen hallintovaliokunnan jäsenenä yrittänyt seurata tiiviisti tätä keskustelua valiokunnan tulevaa työtä silmällä pitäen. Rohkenisin sanoa, että tämä keskustelu ei ole kyllä ollut kovin korkeatasoista, ja myönnän, että omakaan puheenvuoroni ei tätä tasoa varmasti nosta. Ajattelen lähinnä sitä, että täällä on moni kansanedustaja puheessaan moittinut niitä, jotka ovat puolustaneet omia kotiläänejään ja niissä asuvien ihmisten näkemyksiä. Kohta tällaisen moitteen jälkeen puhuja on sitten todennut, että hänen oma vaatimuksensa on kuitenkin otettava huomioon. Näin teki esimerkiksi ed. Mikkola, joka ihmetteli täällä monien edustajien vaatimuksia, mutta sitten itse vaati päälle, että Turku pitää säilyttää Länsi-Suomen läänin pääkaupunkina, tai ed. Saarinen, joka väheksyi monia näkemyksiä mutta sitten lopuksi vaati, että Helsinki pitää säilyttää Etelä-Suomen läänin pääkaupunkina.

Sitten täällä on joissakin puheenvuoroissa todettu, että Lapin ja Oulun läänin edustajilla ei olisi puhevaltaa tällaisessa asiassa, joka ei muuta Oulun ja Lapin läänin status quota eli nykyistä tilannetta. Haluan huomauttaa, että meilläkin täytyy olla kanta myös tähän asiaan, vaikkei se koske meidän omia läänejämme.

Sitten täällä on arvosteltu Suomen keskustaa siitä, että se nyt vastustaa läänien määrän vähentämistä mutta on edellisen hallituksen aikana sitä kannattanut. Totean, että tämä on vain puolitotuus. Keskustahan toimi viime vaalikaudella niin, että lääninhallitusten tehtäviä vähennettiin, kuntien normeja purettiin, maakunnallisten liittojen tehtäviä lisättiin. Nyt tällä esityksellä toteutetaan tästä yhtälöstä vain yhtä osaa. Silloin logiikan päättelysääntöjen mukaan jää oikeus arvostella sitä kokonaisuutta, josta tarkastellaan tällä kertaa vain erästä osaa.

Jottei tämä asia tuntuisi liian yksinkertaiselta, haluan omalta osaltani todeta vielä, että olen aina ollut lääninhallinnon kannattaja. Se on johtunut siitä, että olen kotoisin ja syntyisin pienestä kunnasta ja olen kunnallishallinnossakin kauan mukana olleena kokenut, että lääninhallitus on joutunut puolustamaan myös lääninsä pieniä kuntia. Keskustalainen maakuntahallinnon malli on taas minun mielestäni keskittänyt valtaa enemmän suuriin kuntiin, ja se on tapahtunut niin, että niistä on valittu maakunnallisten liittojen keskeiset luottamushenkilöt. Ei siellä ole ollut sijaa pienten kuntien edustajille.

Kävimme tästä monia keskusteluja viime vaalikaudella muun muassa silloisen ministeri Pekkarisen kanssa. Itse sitten myönnyin tietysti ryhmän toimintaan ja olin virallisesti täällä kannattamassa asiaa, jota en sisimmässäni oikein voinut kannattaa.

Eli minun olisi nyt hyvin helppo kannattaa läänien määrän pitämistä ennallaan tästä lähtökohdasta asiaa tarkastellen. Nyt ajattelen kuitenkin toisaalta sitä, että koska enemmistö viime vaalikaudella omaksui sen linjan, että me riisuimme lääninhallinnon tehtäviä, nyt olisi tilaa myös tälle ministeri Backmanin täällä mainostamalle organisaation rakenteelliselle uudistukselle eli siis läänien määrän vähentämiselle. Tässä vaiheessa ajattelen kuitenkin niin, että hallituksen esitys viidestä läänistä on varmasti Suomen olosuhteissa kuitenkin liian pieni.

Sitäkin olen ihmetellyt tässä keskustelussa, että täällä ei haluta antaa arvoa kovin paljon maakuntien ja niiden ihmisten hyvin selkeille mielipiteille, joita nyt ainakin Keski-Suomesta ja Pohjois-Karjalasta on tähän keskusteluun välitetty ja muutenkin kansalaisliikkeiden kautta päättäjille viestitetty. Meillä aina puhutaan kauniisti kansalaisyhteiskunnasta ja kansalaismielipiteen huomioon ottamisesta, mutta sitten, kun se voitaisiin ottaa huomioon, sitten kun se on selkeä huomioon otettavaksi, niin se jätetäänkin huomioon ottamatta. Mitä logiikkaa tässä on? Ei mitään.

Arvoisa puhemies! Tässä tulee sellainen olo, että hallitus on tehnyt uosukaiset, eli julkaissut tämän kirjallisen tuotteen, jonka kimpussa me kaikki kansanedustajat nyt innokkaina äherrämme ja unohdamme kaikki suuret huolet, valtionvelan, korkean työttömyyden kansalaisten kahtiajaon, suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan

alasajon jne. Tämä onkin siis ehkä terapialaki, joka on tarkoitettu kansanedustajien piristämiseksi. Siinä ministeri Backman on onnistunut. Harmittaa vain se, että tällä näytelmällä on ollut jälleen kerran niin vähän katselijoita.

Minä menen hallintovaliokunnan työhön avoimella mielellä, arvoisa puhemies!

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun lausun julki tyytyväisyyteni siitä, että hallituksen esityksessä Lapin lääni säilyy itsenäisenä. Lappi on omaleimainen osa Suomea. Vaikka sen asukasluku on vain 200 000, niin pinta-alaltaan se käsittää noin kolmasosan koko maan pinta-alasta. Lappi on myös kansainvälisempi kuin ehkä muut maamme osat siinä mielessä, että Lapilla on välittöminä rajanaapureina Ruotsi, Norja ja Venäjä. Kaikkien näiden kanssa Lappi tekee suoraan läänitasoista yhteistyötä muun muassa Pohjoiskalotin, Barentsin ja Kuolan kysymyksissä. Lisäksi Lappi on mukana maailman laajuisessa arktisten alueiden yhteistyössä. Hyvä, että hallitus on tunnustanut Lapin erikoisaseman ja nähnyt tärkeäksi Lapin läänin säilyttämisen.

Eräät edustajat, muun muassa ed. Mikkola, ovat viitanneet siihen, että Lapin ja Oulun läänit ovat olleet aikaisemmin yhtenä, ja kysyneet, miksi niin ei voisi olla nytkin, kun tiedonkulku ja liikenneyhteydet ovat paljon paremmat kuin ennen. Minusta on aivan turha pohtia entisiä aikoja, jolloin koko yhteiskuntarakenne oli toinen ja aluehallinnon tehtäväkenttä vähäinen. Nykyaikainen kunnanhallintokin oli silloin tuntematon. Kunnankirjuri saattoi olla ainoa työntekijä kunnassa. Kukaan ei ole sentään arvellut, että kuntapuolellakin pitäisi palata entisaikojen menoon.

Koska pidän tärkeänä oman läänini säilymistä, ymmärrän oikein hyvin sen huolen, mitä nyt tunnetaan niissä lääneissä, jotka ovat katoamassa suurläänien kitaan. Täällä ovat käyttäneet monet erinomaisia puheenvuoroja lääniensä puolesta. Pohjois-Karjala ja Keski-Suomi ovat profiloituneet erinomaisen hyvin tässä keskustelussa, mutta vahvasti ovat olleet esillä myös Kymi, Vaasa ja oikeastaan kaikki menettäjät. Perustelut ovat olleet saman suuntaisia kuin omani Lapin läänin puolesta.

Hallituksen esityksestä luen, että valtion aluehallinnon tavoitteita ovat muun muassa seuraavat asiat: Asiointi on asiakkaalle nykyistä helpompaa ja parempaa. Viranomaisten yhteistyö ja koordinaatio tehostuvat. Viranomaisten toiminta tehostuu ja tulee taloudellisemmaksi. Hallinnosta tulee selkeämpi ja tunnetumpi. Virastojen sisäiset järjestelyt tulevat aikaisempaa joustavammiksi. Julkisen hallinnon välittömät asiakaspalvelut siirretään lähelle asiakasta. Kuntien itsehallintoa vahvistetaan.

Kun ajattelen tuota luetteloa ja luen edelleen, mitä tehtäviä lääninhallituksen ajatellaan hoitavan, ihmettelen, miten on voitu päätyä suurläänimalliin. Hallituksen esityksestä on luettavissa, että lääninhallitus hoitaisi edelleen seuraavia tehtäviä: oikeushallinto, pelastushallinto, poliisihallinto, opetus- ja kulttuurihallinto sekä liikunta- ja nuorisotoimi, maa- ja metsätaloushallinto, liikennehallinto, kuluttaja-, kilpailu- ja elintarvikehallinto, sosiaali- ja terveyshallinto sekä suojeluhallintoon liittyviä tehtäviä.

Kun kerran lääninhallitukselle edelleen osoitetaan tällainen joukko tärkeitä toimialoja ja tehtäviä, tulee minusta alueen koon ja väkimäärän olla sellainen, että tehtävien hoitaminen on myös käytännössä mahdollista.

Otan tuosta tehtäväluettelosta esille vain yhden sektorin, opetus- ja kulttuurihallinnon sekä liikunta- ja nuorisotoimen. Kun olen pitkään toiminut opettajana ja lisäksi aktiivisesti liikunta- ja nuorisotyössä, tunnen tämän sektorin erityisen hyvin. Muistelen aikaa, jolloin siirryttiin peruskouluun. Lääninhallitus oli tuon uudistuksen käynnistäjä ja toteuttaja yhdessä kuntien kanssa. On mahdoton kuvitella, että tuo uudistus olisi voinut muuten kuin juuri lääninhallituksen kouluosaston tuella onnistua niin hyvin.

Noista ajoista tilanne on muuttunut. Kouluosasto on riisuttu, ja tämän toimenpiteen kielteiset seuraukset alkavat näkyä. Me olemme tänäänkin keskustelleet sivistysvaliokunnassa siitä, miten opettajien täydennyskoulutus voitaisiin järjestää siten, että se toimisi tehokkaasti koko maassa ja tavoittaisi kaikki koulut. Useat valiokunnan jäsenet ja eräät kuullut asiantuntijatkin ovat kaivanneet entisiä aikoja. Yksimielisiä ollaan siitä, että alueellinen koordinaattori tarvitaan. Lääninhallituksen kouluosasto on sopiva edelleen tähän, mutta sille on annettava riittävät resurssit.

Tuntuu mahdottomalta ajatella, miten suurlääneissä tämäkin asia järjestettäisiin tarkoituksenmukaisella tavalla. Ei mitenkään, koska se on todella mahdotonta, jos tuloksia halutaan. Näen myös, että se toiminta, jota läänien nuoriso- ja liikuntalautakunnat sekä taidetoimikunnat ovat tehneet, on yhä tarpeellista. Kohtuullisen kokoisissa lääneissä nämäkin tehtävät voidaan asiantuntemuksella hoitaa. Esitetyn kokoisissa suur-

lääneissä se on mahdotonta. Minusta läänijako nykyisellään on hyvä, ja tehtäviä riittää ja tulostakin syntyy, kun lääninhallinnolle annetaan riittävät resurssit.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Minä en ole mikään sivistyssanojen tuntija, mutta kyllä identiteetti kai merkitsee jonkinlaista omaleimaisuutta, jonkinlaista tavaramerkkiä, josta ihminen, ihmisryhmä tai myös alue tunnetaan.

Täällä on hämäläisistä puhuttu hyvin vähän tänä iltana, koska tamperelaisia tai hämäläisiä ei korokkeella ole käynyt. Sanoisin, että suomalaisista lääneistä Hämeen lääni on ehdottomasti omaleimaisin sekä väestönsä osalta että historialliselta pohjaltaan. Hämäläiset ovat hitaita. Kun minäkin joskus soitan iltapäivällä Helsinkiin kello 14:n maissa, minä sanon: Täällä on Sulo Aittoniemi, Hämeen hitaat, hyvää huomenta. Kuka voisi sanoa samalla tavalla kello 14:n aikaan iltapäivällä? Ihmiset heti tämän identiteetin tunnistavat ja vastaus ja vastaanotto on humoristinen ja hauska.

Toinen omaleimainen lääni Suomessa sekä väestöpohjansa että historiansa pohjalta on Vaasan lääni: Vaasan veri ei vapise eikä Kauhavan rauta ruostu. Sitä ei voida yhdistää pelkästään Vaasan kaupunkiin, vaan kysymyksessä on Vaasan lääni, jossa asuvat peruspohjalaiset ihmiset, jotka ovat omaleimaisia, oma rotunsa ja myös vaikuttaneet hyvin paljon suomalaiseen historiaan.

Jos Savolla olisi oma lääni, Savon lääni, se olisi yhtä omaleimainen kuin Häme ja Vaasan lääni. Jos Karjalan lääni ei olisi Pohjois-Karjalan lääni, se olisi samalla tavalla hyvin omaleimainen jo väestöpohjansa vuoksi. Karjalaiset ja savolaiset ovat sellaisia ihmisiä, jotka asuvat tietyllä alueella ja omaavat oman identiteettinsä, omaleimaisuutensa.

Näistä Hämeen lääni, Hämeen härkätie, katoaa tämän lääniuudistuksen yhteydessä. Sillä ei ole enää sen paremmin kuin hämäläisilläkään sen jälkeen identiteettiä, omaleimaisuutta. Sitä saattaa olla jonkin aikaa, mutta se katoaa elämän kulussa. Hämäläisiä ja Hämettä ei muisteta enää kuin historiankirjoissa. Samalla tavalla käy myös vaasalaisten. Se on suuri vahinko, samaten kuin olisi suuri vahinko, jos samalla tavalla tapahtuisi Savon läänille ja Karjalan läänille — joille ei sillä tavalla tapahdu, koska sellaisia ei ole, ainakaan puhtaassa muodossa.

Oululaiset eivät menettäisi mitään, koska oululaisilla ei ole identiteettiä, omaleimaisuutta, sen enempää kansanosan kuin myöskään alueen osalta. Mitä Oulun läänissä on identtisyyttä? Ookko nää Oulusta, pelekääkkö nää polliisia? Ainoa sanonta, jonka olen kuullut Oulun läänistä. En halua tällä oululaisia mitenkään morkata, mutta haluan osoittaa, miten eri tavalla tämä asia kohdistuu eri lääneihin ja eri alueisiin, eri ihmisryhmiin. Oululle ei olisi ollut mitään merkitystä, vaikka siitä olisi tullut Pohjoinen lääni. Ei se olisi menettänyt mitään, mutta toisin on Hämeen läänin osalta Länsi-Suomen lääni. Samaten Keski-Suomen lääni ei olisi menettänyt mitään. Mikä on Keski-Suomen lääni? Ei silläkään ole mitään kansallista, väestöryhmällistä eikä alueellista identiteettiä. Se on vain lääninä läänien joukossa.

Lapin läänillä on jonkinlaista identiteettiä. Se on eksoottista identiteettiä. Se liittyy siellä asuvaan kansanosaan, joka näkyy nimessäkin: lappalaiset. Nämä ovat tietysti identtisesti sama asia. En halua kiistää Lapin osuutta. Jos Lapista olisi tullut Pohjoinen lääni, se olisi menettänyt sitä voimakasta identiteettiä, mitä sillä on ollut.

Arvoisa puhemies! Halusin osoittaa vain, kun aikaisemmin illalla puhuin, niin kuin paremmatkin miehet ja naiset täällä, identiteetin ja historiallisen taustan menettämisestä tämän järjettömän läänilainsäädännön yhteydessä. Kaikkialla muualla maailmassa, muun muassa Ruotsissa, on tärkeää, että joku on skånelainen, joku on taalainmaalainen. En minä muista vähän kouluja käyneenä näitä maakuntia ja läänejä siellä, mutta ne ovat hyvin tärkeitä; he pitävät itseään taalainmaalaisina ja tällä tavalla. Mitä on sitten itäsuomalainen, länsisuomalainen, eteläsuomalainen? Se on täysin identiteetitöntä meininkiä.

Mutta menköön! Minulle on ihan yhdentekevää, yli 60-vuotias äijä, se on sama, asuuko länsisuomalaisena lopun elämäänsä. Kunhan on saanut hämäläisenä asua suurimman osan elämäänsä, niin sekin on hyvin merkityksellistä.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi tämän vuodatuksen jälkeen — eikä se ollut mikään vuodatus, vaan se oli mielestäni asiaa, ajattelevat muut mitä tahansa — läänin pääkaupunkikysymyksestä. En ymmärrä, miksi Tamperetta ei ole mainittu missään, maan toiseksi suurinta kaupunkia, ainakin ollut vielä joku aika sitten, kun minä olen kirjoja lukenut. Johtuu siitä, että hämäläiset, pirkanmaalaiset, eivät ole täällä korokkeella juuri käyneet.

Turkulaiset kuvittelevat nyt pääsevänsä Länsi-Suomen läänin pääkaupungiksi. Siitä on kui-

tenkin lähdettävä, että kun valtavat alueelliset koot tulevat lääneihin, niin totta kai pääkaupungin täytyy olla edes jotensakin tavoitettavissa. Jos lähdetään jostakin Oulun läheltä, entisestä Vaasan läänistä esimerkiksi Turkuun, siihenhän saa varata monta päivää jo matkallekin eväitä, ennen kuin pääsee lääninhallitukseen. Totta kai on selvä asia, että läänin pääkaupungin täytyy olla siellä, missä on suunnilleen keskusta, jos pääkaupunki sellainen on.

Hämeessähän on ollut jo tähänkin saakka suuri harmi se, että tuollainen tuppukylä kuin Hämeenlinna on ollut meillä läänin pääkaupunkina. Se perustuu siihen, että se on vanha, historiallinen kaupunki, siellä on linna ja kaikki. Mutta kyllähän kaikkien ominaisuuksiensa puolesta Tampere olisi ollut ehdottomasti Hämeen läänin pääkaupunki, ja vain säälistä käsitykseni mukaan se on Hämeenlinnassa pidetty eikä sitä ole Tampereelle siirretty. Eikä Tampere ole ollut sitä niin valtavan halukas ottamaankaan.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan läntisen Suomen läänin pääkaupungista, niin täytyisi nyt Tampere sentään nostaa esille. Sillä on kaikki erinomaiset ominaisuudet siihen joka suhteessa; sivistyksensä, kehityksensä, mahdollisuuksiensa, kokonsa ja sijaintinsa puolesta. Eihän samana päivänäkään voida puhua Turusta saatikka Hämeenlinnasta. Hämeenlinna on mennyttä kalua tässä leikissä. Mutta niin on Turkukin. Se on aikanaan rakennettu vain väärään paikkaan tätä tarkoitusta varten. Tamperelaiset ovat onnistuneet rakentamaan kaupunkinsa oikeaan paikkaan.

Tässä, arvoisa puhemies, muutamia näkemyksiä hämäläisen identiteetin ja Tampereen puolesta.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Suholan puheenvuoron aikana. Harmi, että hän lähti nyt salista. Minua lämmitti se, että ed. Suhola katsoi hallintoa ihmisen näkökulmasta. Tämä on hyvä lähtökohta kaikessa hallintoa koskevassa lainsäädännössä. Suurlääninhankkeessa näin ei mielestäni ole. Ehkä ei ole haluttukaan. Esitetyt suurlääninhän ovat monella tapaa keinotekoisia tekeleitä.

Pohjois-Karjalassa alkuvuodesta vieraillut tasavallan presidentti Ahtisaari otti esiin myös tämän identiteetti-, omaleimaisuusasian. Hän totesi, että on surullista, jos meillä tulevaisuudessa ei ole lääniä, jonka nimessä Karjala-nimi säilyy. Nyt tämä hallituksen esitys on viemässä sen. Mitä identiteettiä "Itä-Suomi" läänin nimenä ylläpitää? Ei juuri mitään tässä mielessä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, siteeraan Anneli Saulia identiteettiasiasta ja läänin merkityksestä. Hän toteaa näin: "Tänä lohduttomana aikana ihmisille on elintärkeätä omaleimaisen kulttuurin ja identiteetin säilyttäminen, yhteinen sydämen koti. On sydämetöntä ja julmaa, että nuori demaripoliitikko tulee pääkaupungista päättämään meidän asioistamme. Ei se ole demokratiaa."

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Minusta käytyä keskustelua on vaivannut se, että me emme osaa puhua tarpeeksi oman ehdotuksemme tai asiamme puolesta vaan enemmänkin hyökkäämme toista ja toisen mielipidettä tai toisten ehdotusta vastaan. Tässä mielessä se, mitä ed. Väistö äsken sanoi tosin siteeraten erästä tunnettua näyttelijää, on minusta aika surullinen esimerkki. Pääkaupungista tullut poliitikko ministeri Backman ei ole. Hän on itä-suomalainen, savonlinnalainen. Hän on varmasti sen alueen elämästä huolta kantava ihminen, vaikka kuinka olisi sillä hallinnollisella paikalla, jolla hän nyt on. Tässä mielessä minä koen, että monet tämän päivän tapahtumista ovat ylilyöntejä meidän taholtamme.

Innostuin oikein ed. Aittoniemen äskeisestä puheesta Tampereen puolesta. Samalla tavalla haluaisin puhua Kuopion puolesta sanomalla, että Itä-Suomi ei olisi Itä-Suomi, Savo ei olisi Savo, koko se puoli Suomenmaata ei olisi sellainen kuin se on ilman Kuopiota, joka on luontainen pääkaupunki itäisessä Suomessa.

Pääkaupunkien nimeäminen uusille lääneille tässä vaiheessa ei ole sillä tavalla keskeinen asia, että siitä kannattaisi kiistellä, kun kerran marssijärjestykseksi on sovittu se, mikä se on. Kuitenkin minusta on aivan oikein, että on puhuttu aidosti oman maakunnan — ja tässä mielessä ymmärrän myös nykyisten läänien puolustamisen — ja kotiseudun puolesta. Kun itse kannatan lääniuudistusta, teen sen myös aidosti yhtenä näkökohtana ja lähtökohtana se, että mitä pahaa siinä on sitten, jos voi myös ajatella niin, että Itä-Suomen luontainen moottori ja keskus on Kuopio, ja jos ja kun tämä esitys menee läpi, minun tehtäväni kuopiolaisena on puhua Kuopion puolesta.

Kun näin sanon, samalla esitän ja tulen esittämään sitä omassa ryhmässäni, että tässä asiassa olisi edustajilla vapaat kädet. Minusta se on osa sitä kotiseuturakkautta, jonka pitää ilmetä sil-

loin, kun tällaisista asioista päätetään. Siksi kai tulos on tässä vaiheessa arvaamaton. Mutta tämän keskustelun luonteeseen minusta siis kuuluisi avoin omansa puolesta puhuminen ja sen puolen pitäminen kuitenkin välttäen toisten leimaamista ja vääriä motiiveja ja perusteita epäillen.

Tätä mietin myös silloin, kun ed. Suhola piti tapansa mukaan erinomaisen puheen. Häntä kuunnellessani tuli mieleeni se saarna, jonka joskus myönnän pitäneeni aiheesta epäusko. Minusta sen tuntomerkkejä ovat liika järkeily, liika tunteilu ja liika byrokraattisuus. Keskustelusta, jota tänään on käyty, löytyvät nämä kaikki tuntomerkit: liika järkeily, liika tunteilu ja liika byrokraattisuus.

Entäpä jos tämä esitys on niin viisas, että me emme sitä huomaakaan? Minusta niillä jäljillä oli ed. Alaranta äsken, kun hän pohti sitä, miksi hän aiemmin teki niin ja mitä hän nyt ajattelee ja millä tavalla tämän asian kohdalla pitäisi olla avoin sillä tavalla, että syntyisi päätös, jonka kanssa voisimme elää. Nimittäin nyt ylitsepääsemätön, ylittämätön ristiriita on siinä, että toiset väittävät tämän esityksen olevan ylhäältä ohjattu uudistus ja esitys ja toiset ja erityisesti asian esitellyt ministeri katsovat, että tämä on nimenomaan alhaaltapäin perusteltu siinä tilanteessa, jossa vanhalta lääninhallinnolta on viety jo edellisten päätösten vuoksi virka ja värkit, niin kuin sanotaan. Myös minä olen ollut nimenomaan lääninhallinnon kannattaja. Mutta tässä tilanteessa katson, että kun tilanne on johdettu ja edeltävät päätökset ovat johtaneet siihen, että tehtävät ovat sitä, mitä ne ovat, ja maakunnallisilla liitoilla on ne tehtävät, jotka niillä on, tämä on eräs luonnollinen jatke, johon suuntaan on kuljettu ja kuljetaan, ja tässä tapauksessa siis olen valmis sen hyväksymään.

Jos tämä kuitenkin karahtaa karille, sitten pitäisi olla rohkeutta ottaa niin pitkä aikalisä ja käsitellä asiaa niin perusteellisesti, että kaikki mahdolliset mallit uskalletaan ajatella uudestaan, myös se niin sanottu Kiljusen malli, josta on puhuttu. Se edellyttää monien aikaisempien päätösten purkamista.

Kuitenkin toivon ja työskentelen sen puolesta, että kyseinen hallituksen esitys hyväksyttäisiin. Kaikkein huonoin asia nimittäin olisi tässä tilanteessa se, että suunnitellut elinkeinokeskukset eivät pääsisi syntymään ja toimimaan.

Näillä ajatuksilla haluan tätä asiaa saattaa. Nämä minunkin ajatukseni saattavat olla monien mielestä epäjohdonmukaisia, mutta yhdessä asiassa haluan olla johdonmukainen, ja se on se, että rajoja on yhteistyön nimissä ylitettävä. Siksi kannatan Itä-Suomen lääniä ja tätä koko järjestelmää ja erityisesti sitä, että Kuopio on oman seutukuntani luonnollinen keskus.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! On paljon puhuttu identiteetistä läänijakokysymyksessä, ja kysyisinkin ja olen miettinyt, mikä luo identiteetin, maakunta vai lääni. Omassa ajattelussani olen tullut ilman muuta siihen tulokseen, että maakunta on paremminkin tällainen kokonaisuus, joka identiteettiä vahvistaa tai luo.

Läänien lukumääräkysymyksessä olenkin sitä mieltä — ed. Partanen tämän ajatuksen toi, mutta haluan sitä korostaa — että ensin pitäisi elinkeino- ym. keskukset perustaa ja niitä pitäisi olla vähintään 15, mieluummin ehkä 17. Tämä pitäisi ratkaista ensin ja sitten vasta läänit. Kun nähtäisiin näiden keskuksien toiminta, ymmärrän, että läänit olisi helpompi sen jälkeen miettiä, mielet rauhoittuisivat kaikella lailla, kun pöly laskeutuisi.

Eräs asia, jota haluan sivuta ja joka ei varsinaisesti tähän kuulu: Myös maakuntien liitot olisi syytä selvittää, niiden toiminta-alueet ja se, onko niitä oikea määrä, myös tässä yhteydessä.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ed. J. Kukkosen kanssa olemme täysin eri mieltä siitä, mikä pääkaupungin nimi tulee olemaan Itä-Suomen läänillä, jos sellainen tässä kahakassa syntyy. Kotiseuturakkauden nimissä myös itse ajattelen tätä asiaa ja olen sitä mieltä, että se on Mikkeli, vaikka ed. Aittoniemikin tällaista Mikkelin kokoista Hämeenlinnaa sanoi tuppukyläksi. En tiedä, minkälainen on tämä suomalainen identiteetti, että täällä pitäisi kaikkien kaupunkien olla Pariisin kokoisia.

Kuopion kaupungin lausunnossa pääkaupunkiasiasta valitetaan, ettei Kuopio ole viime vuosina ollut valtion tukitoimien kohteena. Kuitenkin siellä on yliopisto, jonka varassa hyvin monet muut toiminnot myös kehittyvät.

Kaiken kaikkiaan läänien lukumäärä mielestäni voisi olla entinenkin, mutta oleellisinta tämän hallinnonuudistuksen plussapuolella ovat elinkeino- ja työvoimakeskukset — hyvä asia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, valtioneuvoston kyselytunti huomenna torstaina kello 16.30.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2)—15) asia.

Täysistunto lopetetaan kello 23.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen